

Rijksuniversiteit Gent

Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Academiejaar 1983-1984

De evolutie van het zeevisserijrecht

Exploitatie en Instandhouding van
de Levende Zeerijkdommen

Anne Marie PEETERS

Promotor

Prof. Dr. E. VAN BOGAERT

Proefschrift tot het bekomen
van de graad van

doctor in de diplomatieke wetenschappen

Deel I

"Many of the questions involved in territorial waters and offshore limits are largely academic... but... when the question of rights and behavior at sea is taken up through the question of who may fish, where, and for what, it ceases to be academic or generalized. At once it has to do not with the claim to some theoretical body or rights but of access to a supply of food. The interest is obvious and it is vital".

New York Times, 8 october 1954

WOORD VOORAF

Bij het beëindigen van dit proefschrift is het een aangename opdracht een woord van dank te richten aan allen die tot de totstandkoming ervan hebben bijgedragen. In de eerste plaats aan onze promotor en leermeester in het volkenrecht, Prof. dr. Elie VAN BOGAERT, die ons als part-time assistente de kans bood aan een doctoraal proefschrift te kunnen werken. Hij was het die een vijftal jaar terug, voor het eerst onze aandacht vestigde op het feit dat de diepgaande kentering die het internationaal publiek zeerecht op dat ogenblik doormaakte ongetwijfeld verstrekkende gevolgen zou hebben voor het zeevisserijregime. De talloze gesprekken met onze zeerecht- en scheepvaart-expert ter plaatse, dr. Eddy SOMERS, waren voor ons een waardevolle steun en hadden vaak een verhelderend effect.

Bijzondere dank zijn wij verschuldigd aan Mr. Jacques BOURGEOIS, Hoofd van de Afdeling Handelspolitieke Instrumenten bij de E.E.G.-Commissie, voor zijn kritische opmerkingen en suggesties bij de behandeling van de Europese visserijpolitiek.

Een erg boeiend onderhoud hadden wij met de Heer R. JANSOONE, Adjunct-Adviseur bij de Belgische Zeevisserijdienst te Oostende (Ministerie van Landbouw), die ons een pragmatische kijk op de zaken bood, zodat wij de resultaten van ons theoretisch onderzoek aan de werkelijkheid konden toetsen.

Ook de Rechtsfaculteit van de R.U.G. verdient onze erkentelijkheid omdat wij dank zij haar tegemoetkomingen in staat waren twee interessante conferenties van het befaamde Law of the Sea Institute (University of Hawaii) bij te wonen, resp. te Kiel in 1980 en te Oslo in 1983.

Verder danken wij alle personeelsleden van de diensten, bibliotheken en centra waar wij aanklopten, voor het bereidwillig ter beschikking stellen van onmisbaar materiaal.

Bijzondere waardering gaat uit naar Magda PEETERS voor het nauwgezet nalezen van de tekst en naar Claudine DE GUSSEM, Rita SAMUEL en Monique VAN HAUTE voor het feilloos tikwerk.

En "last but not least" gaat een dankbare gedachte naar de vier mannen op het thuisfront, Karel, Tim, Robin en Peter SAMUEL, onze ouders, en alle vrienden die door een bemoedigend woord deze lange onderneming wat korter hebben gemaakt.

Gent, januari 1984

INHOUDSTAFEL

- Woord vooraf	i
- Inhoudstafel	ii
- Lijst van gebruikte afkortingen	vi
- Teksten, kaarten en tabellen	ix
- Inleiding	xi

DEEL I

VAN EEN ONBEPERKTE EN ONGEREGLEMENTEERDE VRIJHEID VAN VISSERIJ
NAAR EEN REDELIJK GEBRUIK VAN DE LEVENDE RIJKDOMMEN

HOOFDSTUK I

HET RECHTSREGIME VAN DE ZEE EN DE ZEEVISSERIJ TOT HET EINDE VAN DE
ZEVENTIENDE EEUW

§ 1. <i>De Oudheid</i>	3
§ 2. <i>De Middeleeuwen</i>	8
2.1. Aanspraken	
2.2. Doctrine	11
2.3. Verdrags- en gewoonterecht met betrekking tot de zeevisserij	13
§ 3. <i>De zeventiende eeuw : Mare Liberum</i>	19
3.1. De eerste internationale visserijgeschillen	
3.2. Doctrine : "The Battle of the Books"	26

HOOFDSTUK II

ONTWIKKELINGEN OP HET VLAK VAN DE UITOEFENING VAN MARITIEME
JURISDICTIE

§ 1. <i>De achttiende eeuw : het ontstaan van het begrip territoriale zee</i>	37
1.1. Doctrine	
1.2. Statenpraktijk	43
§ 2. <i>De negentiende eeuw : de visserij en de verspreiding van de driemijlsregel</i>	47
2.1. Doctrine	
2.2. Statenpraktijk	49
§ 3. <i>Een statuut voor de zeevisserij</i>	52
3.1. De regeling van de visserij in volle zee	
3.1.1. De visserijpolitie	53
3.1.2. De bescherming van de vissers in oorlogstijd	58
3.1.3. De bescherming van de levende rijkdommen van de zee	60
3.1.4. De sedentaire visserij	65
3.2. De regeling van de visserij in de territoriale wateren	68
§ 4. <i>Arbitrale regelingen van visserijgeschillen</i>	74
4.1. De Bering Zee Arbitrage, 1893	
4.2. De Russisch-Amerikaanse Arbitrage, 1902	76
4.3. De North Atlantic Coast Fisheries Arbitration, 1910	79

HOOFDSTUK III	
HET BEHEER VAN DE VISSERIJ ONDER HET KLASSIEK STELSEL, 1900-1958	86
§ 1. <i>De driemijlsregel verliest zijn dominerende positie</i>	87
1.1. De eerste decennia van de twintigste eeuw	88
1.1.1. Statenpraktijk	
1.1.2. Doctrine	91
1.1.3. Standpunten van wetenschappelijke instituten en organisaties	93
1.2. De tussenoorlogse periode	96
1.2.1. De aangrenzende zone : doctrine en praktijk	
1.2.2. De Codificatieconferentie van Den Haag, 1930	100
1.3. Periode na de Tweede Wereldoorlog	105
1.3.1. Het continentaal plateau : ontstaan van het concept	
1.3.2. Het verband continentaal plat - visserij	107
§ 2. <i>De eerste aanspraken op uitgestrekte visserijzones</i>	109
2.1. De Truman Proclamatie, 1945	
2.2. Andere aanspraken op uitgebreide visserij-jurisdictie	115
2.3. Discussie voor de Pan-Amerikaanse organisaties	130
§ 3. <i>De instandhouding van de levende zeerijkdommen</i>	133
3.1. Begrippen inzake visserijbeheer en het overbevissingsprobleem	
3.2. Overzicht van de visserijconservatieverdragen	143
3.3. Beoordeling van de werking van de internationale visserijcommissies	173
3.4. De rol van de Voedsel- en Landbouw Organisatie (F.A.O.) in het internationaal visserijbeheer	183
§ 4. <i>Naoorlogse visserijgeschillen</i>	187
4.1. In de Latijnsamerikaanse wateren	
4.2. In de Aziatische wateren : - Japan v. U.S.S.R., Korea, China - Indonesië en de Filipijnen	188
4.3. In de Australische wateren	190
4.4. In de Europese wateren	191
4.4.1. Het Zweeds-Sovjet geschil in de Baltische Zee	
4.4.2. De Anglo-Norwegian Fisheries Case, 1951	193
4.4.3. IJsland v. Groot-Brittannië e.a.	198
BESLUIT BIJ DEEL I	201

DEEL II

VAN EEN GERELEMENTEERDE VRIJHEID NAAR EIGENDOMSRECHTEN IN DE ZEEVISSERIJ	204
--	-----

HOOFDSTUK I	
HET EXPLOITATIIEREGIME NAAR DE CONVENTIES VAN GENEVE, 1958	
HET BIJZONDER BELANG VAN DE KUSTSTAAT	205
§ 1. <i>De werkzaamheden van de Commissie voor Internationaal Recht</i>	206
1.1. Ontwerpartikelen inzake visserij, voorgesteld in 1951 en 1953	
1.2. De Technische Conferentie van Rome over het Behoud van de Levende Rijkdommen van de Zee, 1955	212
1.3. Het I.L.C.-verdragsontwerp 1956	215

§ 2. <i>De Internationale Zeerechtconferenties van Genève</i>	224
2.1. <i>De Conferentie van 1958</i>	
2.1.1. <i>Het Derde Comité : de Conventie over de Visserij en de Instandhouding van de Levende Zeerijkdommen</i>	225
2.1.2. <i>Het Vierde Comité : de sedentaire visvangst</i>	240
2.1.3. <i>Het Eerste Comité : de aangrenzende visserijzone</i>	243
2.2. <i>De Conferentie van 1960 : territoriale wateren en visserijgrenzen</i>	248
HOOFDSTUK II	
NAAR EEN NIEUW ZEERECHT, 1960 - <u>±</u> 1975	255
§ 1. <i>Een gewijzigd wereldbeeld</i>	256
§ 2. <i>De exclusieve twaalfmijls visserijzone</i>	270
2.1. <i>Statenpraktijk</i>	272
2.2. <i>Kenmerken van de verdragen betreffende twaalfmijls visserijzones</i>	281
2.3. <i>De legitimiteit van de twaalfmijlszone</i>	287
§ 3. <i>Verderreikende aanspraken inzake visserij-jurisdictie</i>	291
§ 4. <i>Het visserijbeleid van de E.E.G.</i>	300
§ 5. <i>Trends in de exploitatie</i>	312
5.1. <i>De evolutie van de begrippen inzake management en behoud</i>	319
5.2. <i>De werking van de internationale visserijcommissies en de instandhoudingsverdragen</i>	326
5.3. <i>Andere verdragsregelingen</i>	360
5.3.1. <i>De visserijpolitieverdragen</i>	
5.3.2. <i>Verdragen betreffende de veiligheid van de vissersvaartuigen en de werkomstandigheden van de vissers</i>	364
5.3.3. <i>Diverse vormen van internationale samenwerking met het oog op de bescherming en de instandhouding van de levende zeerijkdommen</i>	365
5.3.4. <i>De preventie en bestrijding van de verontreiniging van het mariene milieu</i>	368
§ 6. <i>Visserijgeschillen</i>	372
6.1. <i>Geschillen voortvloeiend uit de toepassing van exclusieve visserijzones</i>	
6.1.1. <i>De Fisheries Jurisdiction Case : IJsland v. Groot-Brittannië en de D.B.R.</i>	
6.1.2. <i>Het verder verloop van de tonijnoorlog</i>	379
6.2. <i>Geschillen over de exploitatie van sedentaire soorten</i>	382
HOOFDSTUK III	
HET VISSERIJBEHEER ONDER DE HERVERDELING VAN DE OCEAANRUIMTE	385
§ 1. <i>De ontluiking van het concept exclusieve economische zone</i>	386
1.1. <i>Het gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid</i>	388
1.2. <i>Regionale declaraties nopens de 200-mijlszone (1970-74)</i>	398
1.3. <i>De werkzaamheden van het Zeebodemb Comité, 1971-73</i>	405
§ 2. <i>De Derde Zeerechtconferentie, 1973-82</i>	422
2.1. <i>Kanttekeningen</i>	
2.2. <i>De regeling van de visserij doorheen de opeenvolgende onderhandelingsteksten</i>	425
2.3. <i>Een Charter voor de Oceanen, 1982</i>	447

§ 3. <i>Het nieuwe zeerecht reeds gewoonterecht</i>	479
3.1. Statenpraktijk	483
3.1.1. Nationale wetgeving	
3.1.2. Bilaterale visserij-akkoorden	488
3.2. Het mariene regionalisme	493
3.2.1. Functie	
3.2.2. De C.F.P.	498
§ 4. <i>Verwachtingen voor het visserijbeheer onder het nieuwe exploitatieregime</i>	536
4.1. Het effect van de 200-mijlszone	
4.2. Wenselijke ontwikkelingen op institutioneel vlak	561
BESLUIT BIJ DEEL II	565
SLOTBESCHOUWINGEN	570
BIBLIOGRAFIE	I-XXIII

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

A.A.L.C.C.	Afro-Asian Legal Consultative Committee
A.C.C.	Administrative Committee on Coordination
A.C.M.R.R.	Advisory Committee of Experts on Marine Resources Research
A.E.I.	Annales d'Études Internationales
A.E.R.	American Economic Review
A.F.D.I.	Annuaire Français de Droit International
A.I.D.I.	Annuaire de l'Institut de Droit International
A.I.L.C.	American International Law Cases
A.J.I.L.	American Journal of International Law
Ann.Dr.Sc.Pol.	Annuaire de Droit et de Sciences Politiques
A.P.	Aussenpolitik
A.S.D.I.	Annuaire Suisse de Droit International
A.V.	Archiv des Völkerrechts
B.D.I.L.	British Digest of International Law
B.I.L.C.	British International Law Cases
BIOMASS	Biological Investigation of Marine Antarctic Systems and Stocks
B.S.	Belgisch Staatsblad
B.Y.I.L.	British Yearbook of International Law
Cah.Dr.Eur.	Cahiers de Droit Européen
C.A.R.P.A.S.	Comisión Asesora Regional de Pesca para el Atlantico Sudoccidental
C.E.C.A.F.	Committee for the Eastern Central Atlantic Fisheries
C.I.L.J.	Cornell International Law Journal
C.J.E.L.	Columbia Journal of Environmental Law
C.J.T.L.	Columbia Journal of Transnational Law
C.L.J.	Cambridge Law Journal
C.L.P.	Current Legal Problems
C.L.R.	Columbia Law Review
C.M.L.Rev. (COM)	Common Market Law Review Commissie (E.E.G.)
C.P.E.	Chronique de Politique Etrangère
C.T.S.	Consolidated Treaty Series
C.Y.I.L.	Canadian Yearbook of International Law
C.Z.	Conservatiezone
D.M.F.	Droit Maritime Français
D.S.B.	U.S. Department of State Bulletin
D.U.S.P.I.L.	Digest of United States Practice in International Law
E.A.	Europa Archiv
E.E.Z.	Exclusieve Economische Zone
E.L.R.	European Law Review
E.M.	Environmental Management
E.P.	Europees Parlement
E.P.L.	Environmental Policy and Law
E.V.Z.	Exclusieve Visserijzone
E.Y.	European Yearbook
F.A.	Foreign Affairs
F.A.O.	Food and Agriculture Organization
G.E.S.A.M.P.	Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine Pollution
G.F.C.M.	General Fisheries Council for the Mediterranean
G.I.F.A.	Governing International Fisheries Agreement
G.J.I.C.L.	Georgia Journal of International and Comparative Law
G.Y.I.L.	German Yearbook of International Law

I.A.T.T.C.	Inter-American Tropical Tuna Commission
I.B.S.F.C.	International Baltic Sea Fishery Commission
I.C.C.A.T.	International Commission for the Conservation of Atlantic Tuna
I.C.E.S.	International Council for the Exploration of the Sea
I.C.J.	International Court of Justice
I.C.L.Q.	International and Comparative Law Quarterly
I.C.N.A.F.	International Commission for the Northwest Atlantic Fisheries
I.C.N.T.	Informal Composite Negotiating Text
I.C.S.E.A.F.	International Commission for the Southeast Atlantic Fisheries
I.C.S.E.M.	International Commission for the Scientific Exploration of the Mediterranean
I.C.S.P.R.O.	Inter-secretariat Committee on Scientific Programmes related to Oceanography
IEL MT	International Environmental Law - Multilateral Treaties
I.J.I.L.	Indian Journal of International Law
I.L.C.	International Law Commission
I.L.M.	International Legal Materials
I.L.R.	International Law Reports
I.M.O.	International Maritime Organization (vroeger I.M.C.O.)
I.N.P.F.C.	International North Pacific Fisheries Commission
I.O.	International Organization
I.O.C.	International Oceanographic Commission
I.O.F.C.	Indian Ocean Fishery Commission
I.P.E.	International Protection of the Environment
I.P.F.C.	Indo-Pacific Fisheries Commission
I.P.H.C.	International Pacific Halibut Commission
I.P.S.F.C.	International Pacific Salmon Fisheries Commission
I.R.	International Relations
I.S.	Internationale Spectator
I.S.N.T.	Informal Single Negotiating Text
I.S.R.	Interdisciplinary Science Reviews
I.U.C.N.	International Union for the Conservation of Nature
I.W.C.	International Whaling Commission
J.A.I.L.	Japanese Annual of International Law
J.D.I.	Journal du Droit International (Clunet)
J.M.L.C.	Journal of Maritime Law and Commerce
J.P.E.	Journal of Political Economy
Jur. H.v.J.	Jurisprudentie van het Hof van de Europese Gemeenschappen
L.A.	Lawyer of the Americas
L.J.	Law Journal
LL/GDS	Land-locked and Geographically Disadvantaged States
L.N.T.S.	League of Nations Treaty Series
McGill L.J.	McGill Law Journal
M.D.	Le Monde Diplomatique
M.L.Q.	Miami Law Quarterly
M.L.R.	Michigan Law Review
M.P.	Marine Policy
M.P.M.	Maritime Policy and Management
M.S.M.	Maritime Studies and Management

N.A.F.O.	North Atlantic Fisheries Organization
N.A.S.C.O.	North Atlantic Salmon Conservation Organization
N.D.L.S.	New Directions in the Law of the Sea
N.E.A.F.C.	North East Atlantic Fisheries Commission
New York Univ.	New York University Journal of International Law and Politics
J.I.L.P.	
N.I.L.R.	Netherlands International Law Review
N.J.B.	Nederlands Juristenblad
N.P.F.S.C.	North Pacific Fur Seal Commission
Not.Eur.	Notities over Europa
N.R.L.	Natural Resources Lawyer
N.T.I.R.	Nederlands Tijdschrift voor Internationaal Recht
N.W.P.F.C.	North-West Pacific Fisheries Commission
N.Y.I.L.	Netherlands Yearbook of International Law
✓ O.D.I.L.A.	Ocean Development and International Law. The Journal of Maritime Affairs
O.L.R.	Oregon Law Review
O.M.	Ocean Management
O.Y.	Ocean Yearbook
Ö.Z.Ö.R.V.	Oesterreichische Zeitschrift für öffentliches Recht und Völkerrecht
P.B.	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen
P.Q.	Political Quarterly
R.B.D.I.	Revue Belge de Droit International
R.C.A.D.I.	Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye
R.D.I.	Revue de Droit International et de législation comparée
R.D.I.S.D.P.	Revue de Droit International et de Sciences Diplomatiques et politiques
R.G.D.I.P.	Revue Générale de Droit International Public
R.H.D.I.	Revue Hellénique de Droit International
R.I.A.A.	Reports of International Arbitral Awards
R.M.C.	Revue du Marché Commun
R.S.N.T.	Revised Single Negotiating Text
R.T.D.E.	Revue Trimestrielle de Droit Européen
R.W.	Rechtskundig Weekblad
S.A.	Scientific American
S.C.N.E.A.	Sealing Commission for the Northeast Atlantic
S.C.O.R.	Scientific Committee on Ocean Research
S.D.	Studia Diplomatica
S.D.L.R.	San Diego Law Review
(SEC)	Sociaal Economische Raad (E.E.G.)
S.E.W.	Sociaal Economische Wetgeving
S.L.R.	Stanford Law Review
T.L.R.	Tulane Law Review
T.W.	Territoriale Wateren
UNCLOS III	Third United Nations Conference on the Law of the Sea
U.N.D.P.	United Nations Development Programme
U.N.E.P.	United Nations Environment Programme
U.N.T.S.	United Nations Treaty Series
W.E.C.A.F.C.	Western Central Atlantic Fishery Commission
W.L.R.	Washington Law Review
W.T.	The World Today
Y.I.L.C.	Yearbook of the International Law Commission
Y.U.N.	Yearbook of the United Nations
Y.W.A.	Yearbook of World Affairs
Z.A.Ö.R.V.	Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht

TEKSTEN, KAARTEN, FIGUREN EN TABELLEN

TEKST I	Charter aan de Stad Brugge, 1666	23
KAART I	De Moray Firth	61
KAART II	Newfoundland	72
KAART III	De Bering Zee	74
KAART IV	De Atlantische kust van Canada	79
KAART V	De distributie van het fytoplankton	108
KAART VI	De voornaamste visgronden en gebieden waar "upwelling" voorkomt	108
KAART VII	Overbeviste visstapels tot 1966	134
KAART VIII	Onderbeviste visstapels in 1949	138
KAART IX	Onderverdeling van de oceanen in visserijsectoren volgens F.A.O.	143
KAART X	Het Fraser Rivier gebied	158
KAART XI	De N.W.Stille Oceaan	164
KAART XII	De Rhee-lijn	188
KAART XIII	De Gele en de Oostchinese Zee	189
KAART XIV	De Noorse westkust	193
KAART XV	Visserijregeling Z.Korea-Japan (1965)	278
KAART XVI	Stand van de visserij-exploitatie in 1977	326
KAART XVII	Verspreiding van de haringstapels over de Noordzee in hun diverse biologische stadia	327
KAART XVIII	Werkingsgebied van enkele visserijcommissies	338
KAART XIX	Tonijnvangst in de wereld (1969)	343
KAART XX	Werkingsgebied van de South Pacific Forum Fisheries Agency	350
KAART XXI	Toepassingsgebied Conventie van Londen, 1 juni 1967	360
KAART XXII	De half-ingesloten zeeën	465
KAART XXIII	De 200-mijlsgrens en de continentale rand	536
KAART XXIV	Nieuwe sub-regionale F.A.O.-eenheden	549
KAART XXV	De Golf van Maine	554
KAART XXVI	Conflictgebied Spitsbergen, Jan Mayen en de Barents Zee	556

FIGUUR I	De voedselketen	107
FIGUUR II	Bepaling M.S.Y.	135
FIGUUR III	Bepaling M.E.Y.	136
FIGUUR IV	De commercieel belangrijkste soorten	139
FIGUUR V	Het effect van zeeverontreiniging door D.D.T.	266
FIGUUR VI	De niet-conventionele soorten	315
FIGUUR VII	Inspectiepas N.E.A.F.C.	330
FIGUUR VIII	Evolutie van de walvisvangst 1910-1975	352
FIGUUR IX	Evolutie vlootcapaciteit 1969-1979	546
TABEL I	Aangrenzende zones 1930-1940	99
TABEL II	Diverse aanspraken op maritieme jurisdictie 1945-58	128
TABEL III	Aanspraken territoriale zee bij opening Conferen- tie van Genève, 1958	243
TABEL IV	Evolutie van de zeevisserijproductie 1950-75	256
TABEL V	Schatting produktiepotentieel	258
TABEL VI	Niet-lokale vangst in 1972	258
TABEL VII	Aantal fabrieksschepen in 1974	259
TABEL VIII	Groeipercentage per regio 1958-65	260
TABEL IX	Vangstpercentage per statengroep 1958-68	260
TABEL X	Twaalfmijls visserijzones 1958-75	272
TABEL XI	Aanspraken Latijns-Amerika tot 1974	292
TABEL XII	Aanspraken Afrika tot 1973	293
TABEL XIII	Vangst per vissoort, 1950-75	312
TABEL XIV	Vangst per oceaangebied, 1950-75	313
TABEL XV	Produktiepotentieel per oceaangebied	314
TABEL XVI	Produktie aquacultuur (1975)	317
TABEL XVII	Nationale toegangbeperkende beheersprogramma's (1977-79)	322
TABEL XVIII	Resultaat "joint enforcement scheme" N.E.A.F.C. (1964-73)	331
TABEL XIX	Kustloze en geografisch benadeelde staten	409
TABEL XX	Informele onderhandelingsgroepen UNCLOS III	423
TABEL XXI	Aantal 200-mijlsaanspraken 1975-81	479
TABEL XXII	200-mijlszones 1983	483
TABEL XXIII	Vangst door E.G.-staten, 1971-80	498
TABEL XXIV	De meest bevoordeelde staten onder het nieuwe oceanregime	536
TABEL XXV	Wereldvangst in 1981	544
TABEL XXVI	Niet-lokale vangst in 1979	545

INLEIDING

"Blauwe revolutie", "zesde continent", "uitdaging van de eenentwintigste eeuw", actuele slogans die het belang verraden dat heden ten dage aan de zee en haar rijkdommen wordt toegekend.

Door de eeuwen heen voorzag de zee de mens van voedsel, avontuur en poëtische inspiratie; thans worden immense verwachtingen gesteld in haar mogelijkheden, verwachtingen die gevoed worden door het prangend energie- en voedselgebrek en door het onbeperkt geloof in de techniek.

Reeds in 1968 deed Professor TOYNBEE een oproep tot de Verenigde Staten om de reusachtige bedragen die aan de uitzochtloze (sic.) exploratie van de "outer space" werden gespendeerd, te gebruiken voor de ontwikkeling van de "inner space" en zo een oplossing te geven aan het voedselprobleem. Tussen deze mogelijkheid en de "science fiction" ligt maar een kleine stap.

Dit perspectief gesteld, dient eerst het belang van de zeevisserij in de huidige socio-economische context te worden geplaatst. Volgens recente F.A.O.-cijfers maakt vis gemiddeld 20 % van het verbruik van dierlijke eiwitten uit (slechts 1 à 5 % van de totale calorieënbehoeften wordt erdoor gedekt). In 1981 bedroeg de wereldproductie 75 M.T., wat gelijk staat met een waarde van meer dan 30 miljard \$ bij aanlanding. Naar schatting 10 miljoen vissers zijn actief in deze bedrijfstak, en vele duizenden in met de visserij verbonden industrieën.

In de ontwikkelingslanden zijn minstens 100 miljoen mensen van de zeevisserij afhankelijk voor hun voedselvoorziening.

Deze vaststellingen kunnen slechts bevestigen dat het de moeite loont alle mogelijkheden aan te grijpen om de opbrengst van de zee te maximaliseren, zij het door een beter beheer van de conventionele visstapels, door de exploitatie van ongebruikelijke en minder bekende soorten, door maricultuur of door het aan banden leggen van alle vormen van verspilling en vervuiling van het zeemilieu.

Toen wij onze studie over het recht van de zeevisserij aanvatten stond het hele internationaal zeerecht op een keerpunt. Alom werd geschreven over de nieuwe trend naar toeëigening van de zee en over de laatste stand van de debatten van de Derde Zeerechtconferentie.

Vertrouwd met het klassieke zeerecht van de nu oud-modische zeerechtverdragen van Genève, werden wij voor een aantal vragen geplaatst. Weliswaar was er de "cod war" met zijn omstreden beslechting geweest, de conventie van Londen met haar zes-plus-zes regeling, de Truman Proclamatie en de ontstellende aanspraken van enkele Zuidamerikaanse kuststaten, maar toch, hoe was deze snelle evolutie tussen 1960 en 1978 te verklaren ?

Het centrale thema van dit werk is dan ook de vraag over de vrijheid van de zee, gezien vanuit het oogpunt van de visserij. Of, hoe is deze doctrine tot stand gekomen en waarom werd ook de visserij hierbij ondergebracht, en anderzijds, in welke mate hebben visserijbelangen een rol gespeeld in de evolutie van de grote principes van het zeerecht. Er werd voor een evolutieve benadering geopteerd met de bedoeling de dynamische krachten te localiseren die het juridisch proces beïnvloed hebben, en de politieke en economische belangen te analyseren die aan de grond liggen van de stroomversnelling waarin het zeerecht sedert 25 jaar is terecht gekomen.

Tegen deze achtergrond onderzochten wij ook de vier codificatieconferenties van het zeerecht en de beslechting van de voornaamste internationale visserijgeschillen. De visserij is en blijft immers een economische activiteit, wat de hardnekkige belangenconflicten verklaart. Van in de zeventiende eeuw volgden haringoorlogen, kabeljauwoorlogen, tonijnoorlogen en kreeftgeschillen elkaar op.

Het tweede thema is dat van het beheer en de instandhouding van de levende zee-rijdommen. Deze zijn niet onuitputtelijk, maar wel hernieuwbaar; zij kunnen dus "beheerd" en "geoogst" worden. Daarbij zijn zij erg mobiel en houden zij geen rekening met door de mens gecreëerde juridische grenzen en "zones".

Beide thema's worden parallel en afwisselend behandeld als de twee voornaamste aspecten van wat het zeevisserijrecht uitmaakt. De biologische rijkdommen van de oceaan die twee derden van onze planeet bedekt, werden immers tot in het recente verleden als gemeenschappelijke hulpbronnen beschouwd. Tot vóór de Tweede Wereldoorlog lag het belang van de zee traditioneel vooral op het vlak van de communicatie en dat van de veiligheid. Pas als haar massale exploitatie technisch mogelijk wordt en ook de vraag naar voedsel toeneemt wordt het regime van het gemeenschappelijk gebruik grondig in vraag gesteld en dringt zich de noodzaak op deze gemeenschappelijke voorraden te beschermen. Dit betekent een steeds uitgebreider net van conservatieverdragen waardoor de visserijstaten hun deelname vrijwillig beperken, maar wat wegens de economische ongelijkheid tussen de staten en de vrije toegang tot de visserij, tot scherpe belangenconflicten aanleiding geeft. De kern van het juridisch probleem van de internationale zeevisserij is aldus samen te vatten als de vestiging en instandhouding van een publieke ordening van de zee met het oog op een billijke en efficiënte verdeling van haar rijkdommen, op zodanige wijze dat de mogelijke voordelen (opbrengst) gemaximaliseerd worden zonder de toekomstige produktiviteit in gevaar te brengen.

Het visserijbeheer of -management ontwikkelde zich tot een volwaardige wetenschap. Wetenschap betekent het uitwerken van theorieën. Ook hier wordt aandacht aan besteed, vermits het deze theorieën zijn die hun neerslag vinden in de conservatieverdragen en die de werking van de internationale visserijcommissies bepalen.

Eenmaal de ontoereikendheid van het regime van vrijheid van visserij in volle zee algemeen en universeel is vastgesteld (overbevissing, economisch irrationeel exploitatiepatroon), worden talloze en meest uiteenlopende alternatieve voorstellen geformuleerd.

Het grote oceaandebat van de jaren zeventig gaf aanleiding tot een ongeziene stroom van publicaties - ook over het andere grote discussiepunt, de internationale diepzeebodem - wat elke student van de totstandkoming van het nieuwe zeerecht voor praktische problemen stelt.

De Derde Zeerechtconferentie resulteerde in een revolutionaire wijziging van het visserijrecht. Onder het concept van de exclusieve economische zone komt 35 % van de oceaanruimte met 90 % van de levende rijkdommen voortaan onder nationale jurisdictie terecht.

Wij hebben getracht een voorlopige balans op te maken van het nieuwe visserijrecht, geplaatst tegenover de tekortkomingen van het traditionele stelsel en de hoge toekomstverwachtingen van de ontwikkelingslanden.

Naast de zuiver juridische en complexe beheersaspecten, konden wij inderdaad niet aan het derde facet voorbijgaan dat de overgang van traditioneel naar nieuw zeerecht heeft gekenmerkt, met name het ontwikkelingsrecht en het streven naar een Nieuwe Internationale Economische Orde.

De bescherming van het mariene milieu als eigentijds probleem, hebben wij gemeend niet helemaal buiten de discussie te kunnen houden, vermits in het huidige visserijbeheer wel degelijk met milieufactoren dient gerekend te worden en de ecologische benadering ook door de Derde Zeerechtconferentie werd erkend.

De behandeling van de Europese visserijpolitiek, aanvankelijk bedoeld als een "case study" in mariene regionalisme, nam wegens het zeer eigen en technisch karakter van het Europees recht tamelijk omvangrijke vormen aan.

Deze beknopte probleemstelling geeft reeds een vermoeden van de complexiteit van de visserijproblematiek. Gelet op deze complexiteit, de massa van het studiemateriaal, en de omvang van de beschreven evolutie, zowel inhoudelijk als in tijdsduur uitgedrukt, besloten wij tot een zeer algemene indeling in vier stadia, welke wij baseerden op het werk van de Amerikaanse professor Gary KNIGHT : onbepaalde en ongeregelde vrijheid van de volle zee, redelijk gebruik van de volle zee, gereguleerd gebruik van de volle zee en de vestiging van eigendomsrechten over de volle zee. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat het zee-recht een dynamisch karakter heeft, wat in bepaalde periodes tot onzekerheid heeft geleid. Periodes van relatieve stabiliteit en instabiliteit volgden elkaar tijdens dit evolutieproces op. Wij hebben het visserijrecht in zijn ontwikkeling in elk van deze vier stadia kunnen herkennen.

De evolutie van het zeevisserijrecht kan gezien worden als een klassiek voorbeeld van de ontwikkeling van het volkenrecht uit de vier bronnen volgens art. 38 van het Statuut van het Internationaal Gerechtshof : internationale verdragen, gewoonterecht, algemene beginselen van het volkenrecht, en rechterlijke beslechtingen en doctrine. Het internationaal gewoonterecht en de verdragen nemen hieronder de belangrijkste plaats in; in totaal werden meer dan 300 visserijverdragen en -overeenkomsten aangehaald, wat aan het geheel misschien het karakter van een visserijverdragscodex verleent, ofschoon dit nu ook weer niet in de bedoeling lag.

Wij hopen met dit proefschrift over een voor ons steeds boeiende materie, een bescheiden bijdrage te hebben geleverd tot de systematische studie van een altijd actueel en controversieel blijvend probleem.

*

* *

DEEL I

VAN EEN ONBEPERKTE EN ONGEREGLEMENTEERDE VRIJHEID VAN VISSERIJ
NAAR EEN REDELIJK GEBRUIK VAN DE LEVENDE ZEERIJKDOMMEN

HOOFDSTUK I

HET RECHTSREGIME VAN DE ZEE EN DE ZEEVISSERIJ
TOT HET EINDE VAN DE ZEVENTIENDE EEUW

§ 1. DE OUDHEID

De vrijheid van de zee, waar het visserijrecht eng mee verbonden is, is een rechtsregel met een interessante en lange geschiedenis. Zelfs in de Oudheid werd hij theoretisch verdedigd, maar in de praktijk regelmatig overtreden - een niet ongebruikelijk sociologisch fenomeen. In de Oudheid was de kwestie van de vrijheid van de zee er vooral één van politieke aard. De sterkste maritieme macht domineerde de zee langs haar kust maar was tevens verplicht er jurisdictie over uit te oefenen en ze voor piraten te vrijwaren. Lang voor de Romeinse tijd namen Athene en Rodos deze taken op zich (1).

De oude Romeinse wetteksten in verband met het vrij gebruik van de zee mogen slechts voorzichtig worden geraadpleegd. Inderdaad, in de Oudheid was geen volkenrecht bekend in de betekenis die thans aan dit begrip gegeven wordt. Naar onze hedendaagse opvattingen betekent volkenrecht het geheel van rechtsnormen dat de betrekkingen tussen onafhankelijke staten beheerst (2), en dit volkenrecht zoals we het nu kennen, kwam slechts in de Moderne Tijden tot stand met het langzaam ontstaan van de verschillende machtige nationale staten. Daarom moeten de zo vaak aangehaalde teksten uit het "Corpus Iuris Civilis" waarin gezegd wordt dat de zee "iure gentium" een "res communis" is, met het nodige voorbehoud worden bestudeerd.

Immers, de regels uit die teksten betreffen het vrij gebruik van de zee door alle onderdanen van het Romeinse imperium, ze bepalen de rechten van individuen ten opzichte van elkaar in dezelfde "nationale" gemeenschap. Wel hebben zowel Athene als Rome in bepaalde periodes de overmacht op zee bezeten, met succes de zeerovers bestreden en hun heerschappij over de zee in geschiedenis en literatuur opgehemeld, maar dit betekent nog niet dat zij een door onafhankelijke staten erkend recht bezaten om de zee aan hun gezag te onderwerpen (3).

*

* *

-
- (1) VAN DER MOLEN, G., The Principle of Abstention and the Freedom of the Seas, Varia Juris Gentium, Liber Amicorum J. François, Leiden, Sijthoff, 1959, 203
 - (2) Cfr. VAN BOGAERT, E., Volkenrecht, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1982, 24
 - (3) DE PAUW, F., Het Mare Liberum van Grotius en Pattijn, Brugge, Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, 1960, 9. POTTER, P., The Freedom of the Seas in History, Law and Politics, New York, Longmans, Green & Co., 1924, 34.
CASTEL, B., Du principe de la liberté des mers et de ses applications dans le droit commun international, Thèse pour le doctorat, Univ. de Toulouse, 1900, 18

Algemeen wordt aangenomen dat het oudste "dominium maris" aangetroffen wordt onder koning Minos, onder wiens leiding *Kreta* de heerschappij ter zee uitoefende in de vijftiende eeuw v.C. (1).

Kreta, Perzië, Fenicië, Cyprus, Thracië, Egypte, Lesbos, Milete, Carthago enz... domineerden achtereenvolgens het Oosten van de Middellandse Zee. Deze maritieme overmacht ging zo vaak van het éne volk naar het andere over dat, volgens Eusebius, de scepter zeventien maal van hand verwisselde in minder dan tien eeuwen tijd (2). Wetteksten uit deze periode werden echter niet bewaard (3).

Aan de maritieme heerschappij van deze volkeren van de Levant kan geen legaal karakter worden toegeschreven, juist omdat er geen bewijs is van erkenning van een tussenstaats recht in deze periode. De machthebbers wisten dat het beheersen van de zee wenselijk en mogelijk was en diegenen die ertoe in staat waren deden het, maar als rechtsvraag kwam het probleem nog niet aan bod (4).

Komen wij tot klassiek *Griekenland* dan stellen wij vast dat Athene op zijn beurt optreedt als heerser over de zee, een positie die aanhoudend door Sparta wordt betwist. De heerschappij van Athene strekte zich uit over de omringende zee, zo ver als de vloot in staat was haar gezag "de facto" te bevestigen. Athene wilde de zee voor barbaren en piraten behoeden en op die manier werd het de politieman van heel Griekenland, dit grotendeels met de instemming van de andere steden (5). Eens de Atheners het overwicht ter zee bereikt hadden, oefenden zij hun controle zonder beperking uit.

Opnieuw stelt zich de vraag naar de rechtsgrond van deze aanspraken (6).

-
- (1) PHILLIPSON, C., The International Law and Custom of Ancient Greece and Rome, London, McMillan & Co., 1911, vol. II, 372. MUELLER JOCHMUS, M., Geschichte des Völkerrechts im Altertum, Leipzig, Keil und Co., 1848, 236-237
 - (2) CAUCHY, E., Le droit maritime international considéré dans ses origines, Paris, Guillaumin, 1862, vol. I, 95
 - (3) PARDESSUS, J., Collection de lois maritimes antérieures au XVIII siècle, Paris, Imprimerie Royale, 1828, vol. I, 17 e.v.
 - (4) POTTER, P., o.c., 15
 - (5) VAN DER MOLEN, G., Alberico Gentili and the Development of International Law. His Life, Work and Times, Leiden, Sijthoff, 1968, 160
 - (6) PHILLIPSON, C., o.c., vol. II, 377, komt tot de conclusie dat in deze periode een echte "erkende" heerschappij ter zee mogelijk werd. Athene streefde naar maritieme suprematie maar wilde tevens de handelsbetrekkingen tussen de staten aanmoedigen ... "indeed the Athenians were in favour of the freedom of the seas".

POTTER is niet van oordeel dat zich in klassiek Griekenland reeds zulk een ideeëngoed ontwikkeld had, dat ons zou mogen toelaten te besluiten dat de Griekse stadstaten de maritieme heerschappij als een gevestigde instelling beschouwden. De enkele verdragen die hij citeert volstaan niet om de conclusie te rechtvaardigen dat heerschappij ter zee "de iure" erkend werd in die tijd. In de verdragen, gesloten tussen de Griekse stadstaten, ontbreekt elke formele erkenning van een maritieme heerschappij volledig (1). In Athene bestond wel een zekere maritieme wetgeving, die hoofdzakelijk als handelsrecht te omschrijven is en waarvan geen teksten bewaard bleven. Beschrijvingen ervan vindt men vooral terug bij Demosthenes (2). In zijn boek "Corpus iuris Attici" vermeldt TELFY twee Griekse wetten die over de visvangst handelen, maar geen van beide is van meer dan plaatselijk belang (3).

Tot in de Griekse periode hadden zich dus nog geen formele rechtsregels gevormd in verband met de jurisdictie over de zee, en het beheersen van de zee was vooral een zaak van commerciële en militaire macht. Athene aanvaardde de vrijheid van de zee voor zover deze geen hinderpaal betekende voor zijn macht, maar telkens het gemeenschappelijk gebruik van de zee gevaarlijk dreigde te worden deed het alles om er een einde aan te stellen (4).

Vervolgens wierp Rodos zich geleidelijk op als voornaamste maritieme macht in de Egeïsche Zee. De "Maritieme Wetten van Rodos" zijn de oudste teruggevonden wetten van hun soort. Hun invloed werd later van groot belang geacht aangezien zij op vele punten als voorbeeld dienden voor de Romeinse regels van zeerecht. Een afdeling van de Romeinse Digesta is getiteld "De lege Rhodia", wat laat veronderstellen dat hier bestaande teksten worden gecommenterieerd, een punt waarover veel discussie bestaat (5). Ze handelen over de macht van de staat over zijn zeelui, de zeehandel, de schepen die onder zijn vlag varen en over de betrekkingen tussen handelaars en zeelui. Ze bevatten geen visserijwetgeving en zijn niet te beschouwen als tussenstaats recht (6).

(1) POTTER, P., o.c., 19-20

Het wapenstilstandsverdrag met Sparta van 423 v.C. en het Grieks-Perzisch verdrag van 478 v.C. bevestigen het Atheense overwicht ter zee. De scheepvaart van de overwonnenen werd aan beperkingen onderworpen.

(2) PARDESSUS, J., o.c., vol. I, 35-52

(3) TELFY, I., *Corpus iuris Attici, Graece et Latine, e fontibus composuit, Pestini et Lipsiae, 1868, Cap. V, 396-397, aangehaald door FENN, P., The Origin of the Right of Fishery in Territorial Waters, Cambridge, Harvard University Press, 1926, 7.* De eerste verbiedt het vangen van bepaalde soorten zeevis gewijd aan Ceres en Prosperina, behalve door de priesters van deze godinnen. De andere handelt over de vis die op de markt wordt aangeboden en is gericht tegen misbruiken van de vishandelaars in verband met de kwaliteit van deze vis.

(4) CASTEL, B., o.c., 17

(5) PARDESSUS, J., o.c., vol. I, 23-31. Cfr. KRIEGER, K., *Entwicklung des Seerechts im Mittelmeerraum von der Antike bis zum Consolat del Mar, G.Y.I.L., 1973, 181-182*

(6) FENN, P., o.c., 6

Wat de juiste situering in de tijd van de Lex Rhodia aangaat (waren het nu gebruiken of geschreven teksten?), bestaat eveneens veel onenigheid. Sommigen menen hun ontstaan te kunnen terugbrengen tot 900 v.C., terwijl anderen de stichting van de stad Rodos situeren in het jaar 408 v.C. (1).

In de pre-Romeinse tijd wordt dus in geen enkele tekst melding gemaakt van regels in verband met de zeevisserij. Voor de oude volkeren was de zee in de eerste plaats een communicatiemiddel, een verbindingsweg in oorlogs- en vredes-tijd (2). Daarom was de vrijheid van visvangst in deze periode echter nog niet absoluut. Vooral de vangst van tonijn werd vaak uitgebaat ten voordele van een bepaalde tempel of van de kuststaat zelf.

Indien wij geneigd zijn te geloven dat de kustvisserij in de Middellandse Zee voor iedereen openstond, dan komt dat omdat de handel in de produkten van de zee, ook vóór het Romeinse Rijk, veeleer een internationaal karakter had. Reeds in de Oudheid vinden wij de grootste bevolkingsconcentraties in de steden, en in Athene en Carthago, zowel als in Rome, was men verplicht op buitenlandse vissers beroep te doen om de visaanvoer te verzekeren (3).

Wanneer wij nu de doctrine van de Romeinse juristen over het statuut van de zee beschouwen, valt op hoe weinig plaats de behandeling van dit onderwerp in de Romeinse rechtsleer inneemt. Dit lijkt erop te wijzen dat de feiten waaruit zij hun ideeën haalden, in hun tijd geen aanleiding gaven tot ernstige staatsproblemen. De volkeren langs de boorden van de Middellandse Zee maakten een gemeenschappelijk gebruik van de zee, of, er bestond in deze periode geen rivaliserende macht die de Romeinse suprematie ter zee kon betwisten (4).

Er was dus geen reden waarom de Romeinse juristen een meer uitgebreide doctrine zouden uitwerken over een onderwerp waarover geen discussie bestond (5).

De Romeinse wetteksten daterend van vóór de Digesta van Justinianus (6) zijn even zwijgzaam als de Griekse, voor wat het wettelijk statuut van de zee en het recht in de zee te vissen aangaat (7).

De eerste formele uitspraak hierover vinden wij terug in een tekst van MARCIANUS, bewaard in de Digesta: "de zee en haar oevers zijn gemeenschappelijk voor allen". Marcianus leefde in het begin van de tweede eeuw n.C. en hieruit kan men besluiten dat deze doctrine ook in zijn tijd reeds in geschreven vorm moet bekend geweest zijn, hoewel zij slechts in de zesde eeuw n.C. in gecodificeerde vorm werd gegoten.

- (1) PARDESSUS, J., *o.c.*, vol. I, 31-32. WILKINSON, J., *The First Declaration of the Freedom of the Seas: the Rhodian Sea Law*, *Ocean Yearbook*, II, ed. MANN BORGESE, E. & GINSBURG, N., Chicago & London, Univ. of Chicago Press, 1980, 90, situeert deze maritieme code tussen de derde en tweede eeuw v.C.
- (2) PHILLIPSON, C., *o.c.*, vol. I, 381-382 en vol. II, 54 e.v.
- (3) RAESTAD, A., *La mer territoriale*, Paris, Pédone, 1913, 2-3
- (4) FENN, P., *o.c.*, 27
- (5) Idem, *Justinian and the Freedom of the Sea*, *A.J.I.L.*, 1925, 726. JOHNSTON, D., *The International Law of Fisheries. A Framework for Policy-oriented Inquiries*, New Haven & London, Yale University Press, 1965, 158
- (6) Onder Justinianus (zesde eeuw) werden heel wat oude wetten uit de tweede en derde eeuw gecodificeerd in twee grote wettenverzamelingen, de Digesta en de Institutiones
- (7) FENN, P., 1926, *o.c.*, 11

Bekijken wij nu de veelvuldig geciteerde teksten uit de Digesta en de Institutiones. In deze wettencompilaties wordt de zee beschouwd als een "res communis", dit in tegenstelling tot de "res publicae" en de "res privatae". Het "ius piscandi" is afgeleid uit het rechtsstatuut van de zee en heeft zijn eigen rechten en plichten (1).

In de Institutiones vinden wij onder andere deze uitspraak : "Volgens het natuurrecht zijn de volgende zaken gemeenschappelijk : de lucht, het stromend water en de zee, en daardoor ook de oevers van de zee" (2).

De Digesta vertolken hetzelfde standpunt.

Een samenvatting van de teksten van MARCIANUS, CELCUS, ULPIANUS en PAULUS leidt tot de volgende conclusie : de zee is gemeenschappelijk voor allen, zowel in eigendom als in gebruik; zij kan door niemand in bezit genomen worden, evenmin als de lucht; het gebruik ervan is vrij voor iedereen; hetzelfde geldt voor de stranden (3).

De vrije uitoefening van de visvangst is eveneens gesteund op uitspraken van ULPIANUS, MARCIANUS, GAIUS, POMPONIUS en NERATIUS : het mag aan niemand verboden worden om vanop het strand in zee te vissen; dit heeft tot gevolg dat men ook zijn netten op het strand mag laten drogen en er schuilhutten mag oprichten; de visser heeft een eigendomsrecht op deze hut zolang ze er blijft staan; stort ze in, dan wordt het eigendomsrecht vernietigd en de plaats wordt opnieuw gemeenschappelijk (4) (5).

Maar de Romeinse praktijk blijkt helemaal niet te stroken met de gestelde principes. Rome eist even duidelijk de maritieme heerschappij op als Athene en Kreta het in hun tijd hadden gedaan, en dit niet enkel om de zee voor piraten te vrijwaren, maar ook om Carthago erbuiten te weren en later al diegenen die niet tot de bondgenoten behoorden.

Hoe dient dan het verschil tussen de Romeinse doctrine en praktijk verklaard te worden ? De regels neergelegd in de Institutiones en de Digesta verwijzen slechts naar het vrij gemeenschappelijk en publiek gebruik van de zee door alle Romeinen en beogen vooral ontkenning van de mogelijkheid van privaateigendom. Ze hebben betrekking op de rechten van individuen tegenover elkaar in eenzelfde nationale maatschappij. Het zijn geen regels van tussenstaats of internationaal recht (6).

De verdere invloed van deze regels is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de Glossatoren en Postglossatoren en de auteurs uit de zestiende en zeventiende eeuw, die Romeinse rechtsbegrippen naar het tussenstaats recht overhevelen (7).

(1) Ibid., 17

(2) Inst., Lib. II, tit. 1

(3) Dig. Lib. I, tit. 8. Lib. 43, tit. 8. Lib. 47, tit. 10. Lib. 18, tit. 1

(4) Dig. Lib. I, tit. 8. Lib. 41, tit. 1

(5) I.v.m. deze teksten cfr. FENN, P., 1926, o.c., 21-24

Idem A.J.I.L., 1925, o.c., 722-723. POTTER, P., o.c., 25-27. RAESTAD, A., o.c., 5-6. PARDESSUS, J., o.c., vol. I, 78-79. IMBART LATOUR, J., De la pêche en droit romain et dans le droit international actuel, Thèse pour le doctorat, Paris, Univ. de France, 1885, XLV-XLVIII. VOIGT, K., Die Rechtsnatur der Küstengewässer in ihren historischen Entwicklung, Dissertation, Hansische Universität Hamburg, 1937, 3-6

(6) POTTER, P., o.c., 32. GIDEL, G., Le droit international public de la mer, Chateauroux, Mellottée, 1932-1934, vol. III, 25

Cfr. FRANCOIS, J., Handboek, Grondlijnen van het Volkenrecht, Zwolle, Tjeenk Willink, 1967, 62

(7) VAN BOGAERT, E., o.c., 30

In Azië schijnt reeds in de Oudheid een systeem van vrij gebruik van de zee voor scheepvaart en handel te hebben bestaan. Cfr. ANAND, R., Origin and Development of the Law of the Sea, Den Haag, Nijhoff, 1983, Hfdst. II. TANGSUBKUL, P., ASEAN and the Law of the Sea, Singapore, Institute of South-east Asian Studies, 1982, 4-5

§ 2. DE MIDDELEEUWEN

Tijdens de Middeleeuwen werden nieuwe staten opgebouwd op de ruïnes van het Romeinse Rijk. Dit had als logisch gevolg dat de eerste wortels van het tussenstaats recht in die periode liggen. Met het uitwerken van een juridische theorie over het statuut van de zee werd echter pas een aanvang gemaakt nadat het Romeinse recht aangepast was aan de noden van de tijd (1).

2.1. Aanspraken

Voor een periode van zowat elf eeuwen - van de val van het Romeinse Rijk tot de zeventiende eeuw - dienen wij ons eerst en vooral tot de statenpraktijk in het Europa van die tijd te richten. De ineensstorting van het Romeinse Rijk had tot gevolg dat de mediterrane staatjes controle verwierven over zekere delen van de zee langs hun grondgebied : Genua, Pisa, Venetië.

De aanspraken van Genua over de Ligurische Golf waren van de oudste in deze soort (2). Zij waren zo algemeen bekend dat BALDUS de UBALDI ze in de tweede helft van de veertiende eeuw nog beschrijft als "inveteratissima consuetudo".

Pisa en Toscanië oefenden controle uit over de Tyrrheense Zee en eisten tol van al wie deze wateren binnenvoer.

De meest bekende aanspraken van deze aard blijven echter die van Venetië over de Adriatische Zee. Ze werden erkend door Paus Alexander III in 1177 (vredeverdrag van Venetië). Ook werd tol geheven op schepen die de Adriatische Zee bevoeren ten noorden van de lijn tussen Ravenna en Fiume (3).

In het Noorden waren het Denemarken en Zweden die hun macht over de Baltische Zee wilden uitoefenen. De eisen van deze staten leidden in de loop van de geschiedenis tot een oneindig aantal discussies, oorlogen en verdragsregelingen met de benadeelde staten. Tot in de vijftiende eeuw werden de aanspraken van Denemarken over de wateren gelegen tussen Noorwegen (dan onder Deens gezag), Groenland en IJsland, en rond de Far Oer Eilanden, in zekere mate erkend. Ze hadden tot doel de haring- en walvisvangst te monopoliseren (4). Om deze aanspraken te dwarsbomen zagen de Verenigde Provinciën zich verplicht een bondgenootschap af te sluiten met de Duitse havens aan de Baltische Zee. Tevergeefs echter, want het zijn de Scandinavische landen die het laatst afstand hebben gedaan van de door hen voorgehouden rechten (5). Nog in de zeventiende eeuw werden de koningen van Denemarken erkend als meester over de zee rond IJsland en Groenland (6).

Ook bepaalde Engelse aanspraken dateren van zeer vroeg terug, met name van de tijd van koning Edgard I in de tweede helft van de tiende eeuw, die zichzelf "King of the ocean lying round about Britain" noemde. Koning Jan eiste het strijken van de vlag bij het ontmoeten van Britse schepen op zee (ordonnantie van 1201).

-
- (1) RIESENFELD, S., Protection of Coastal Fisheries under International Law, Washington, Carnegie Endowment for International Peace, 1942, 7
 - (2) GIDEL, G., o.c., vol. III, 137
 - (3) VERZIJL, J., International Law in Historical Perspective, Leiden, Sijthoff, 1968-79, vol. IV, 12-13
 - (4) Ibid., 15
 - (5) DE PAUW, F., o.c., 10
 - (6) PERELS, F., Manuel de droit maritime international, Paris, Guillaumin, 1884, 19

Toch kan vóór het bewind van de Stuarts moeilijk gesproken worden over Engelse soevereiniteitsaanspraken. Vreemde schepen werden niet aan tol onderworpen, ze voeren vrij langs de Engelse kust en werden er bij hun visvangst niet gestoord. De titel "Lord of the Seas" die de Engelse koningen droegen betekende veeleer dat zij feitelijk meester waren over de zee (1).

Onder de regering van de Tudors (1485-1603) bleven de Engelse koningen de oude traditionele politiek van vrijheid getrouw. Toch zouden nieuwe factoren de Engelse houding gaan beïnvloeden. De visvangst ondervond de gevolgen van de Hervorming. De talrijke vastendagen werden niet meer geëerbiedigd zodat de vraag naar vis geweldig daalde. Tegelijkertijd breidde de Hollandse vissersvloot zich in snel tempo uit na het tot stand brengen van de onafhankelijkheid der noordelijke provinciën. Het gevolg was de ondergang van de "English Fisheries". Tal van "acts" werden derhalve uitgevaardigd om de nationale visserij te beschermen. In die voor de Engelse zeevaart zwarte tijd werd voor het eerst de Engelse soevereiniteit over de zee theoretisch verkondigd (2). Koningin Elisabeth (1558-1603) handhaafde evenwel de politiek der vorige vorsten (3).

(1) DE PAUW, F., o.c., 11

(2) O.a. door DIGGES, T., in zijn werk "General and Rare Memorials pertayning to the Perfect Art of Navigation". Hij eiste voor de Engelse Kroon het eigendom van de kustzee en de zeebodem op. De vrijheid van visserij waarvan de buitenlandse vissers genoten, werd hen toegestaan als een gunst "iure gentium". FULTON, T., The Sovereignty of the Sea. An historical Account of the Claims of England to the Dominion of the British Seas, and of the Evolution of the Territorial Waters : with Special Reference to the Rights of Fishing and the Naval Salute, Edingburgh-London, W. Blackwood, 1911, 95-105

(3) Met nadruk verdedigde zij de vrijheid van de zee tegen de Spaanse koning, wiens ambassadeur Mendoza in 1580 zijn beklag kwam doen over de aanmattingen van Francis Drake, de bekende Engelse zeevaarder. Ze betwistte het recht van de paus te beschikken over de zee, want "the use of the sea and air is common to all ; neither can any title to the ocean belong to any people or private man, forasmuch as neither nature nor regard of the public use permitteth any possession thereof". Volledige tekst in WALKER, T., A History of the Law of Nations, Cambridge, University Press, 1899, vol. I, 161. Cfr. FULTON, T., o.c., 86-177 passim. REDSLOB, R., Histoire des grands principes du droit des gens depuis l'antiquité jusqu'à la veille de la grande guerre, Paris, Rousseau, 1923, 175. Wij weten ook dat, na talrijke moeilijkheden met de Deense koning, de Engelse gezanten instructies kregen de vrijheid van de zee met juridische argumenten te verdedigen. Cfr. DE PAUW, F., o.c., 11-12. Deze stellingname was evenwel zuiver pragmatisch geïnspireerd.

In deze periode komen ook *Spanje* en *Portugal* op het internationaal toneel met de verstrekkende pretenties van exclusieve zeevaart naar en handel met hun pas ontdekte gebieden : Afrika, Oost-Indië en Amerika. De aanspraken van deze twee machten werden gesteund door een reeks pauselijke bullen (1).

De rechten die de Portugese en Spaanse koningen door deze pauselijke beslissingen verkregen omvatten ook een scheepvaartmonopolie : Portugal regeerde de Atlantische Oceaan tot het Zuiden van Marokko en de Indische Oceaan; Spanje de Caraïbische Zee en de Stille Oceaan.

De houding van de *Verenigde Provinciën* in dit geheel van tegenstrijdige aanspraken was gebaseerd op de veroordeling van elke beperking van de vrijheid van de zee voor scheepvaart en handel, maar toch meenden zij het recht te hebben vreemde handelscompagnieën te verbieden handel te drijven met Oost-Indië, omdat zij daar een handelsmonopolie voor kruiden hadden opgebouwd door middel van contracten met de plaatselijke autoriteiten (2).

*
* *

Wij zien dus dat de maritieme mogendheden steeds elkaars aanspraken betwistten en daardoor kwam het in de Middeleeuwen eigenlijk nooit tot een echte soevereiniteitsvestiging (3).

(1) Paus Clemens VI schonk reeds in 1344 de Kanarische Eilanden aan Spanje maar dit feit werd lange tijd door Portugal betwist. Na de ontdekking van de Bahama's door Columbus, werden deze eilanden door Paus Alexander VI op 3 mei 1493 aan Spanje toegewezen en op de volgende dag, 4 mei 1493, vaardigde hij nog een bul uit waardoor een formele verdeling van de nieuw ontdekte gebieden tot stand werd gebracht. Een demarcatielijn, lopende van Pool tot Pool, op honderd mijl ten westen van de Azoren en de Kaap Verdische Eilanden, verdeelde de Atlantische Oceaan in een westelijk deel (voor Spanje) en een oostelijk deel (voor Portugal) . Cfr. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 15-19. De bepalingen van deze bullen werden licht gewijzigd in het voordeel van Portugal door het verdrag van Tordesillas van 1494 : dit akkoord tussen beide staten werd later bevestigd door pauselijke bullen van Alexander VI (1497) en Julius II (1506). In 1493 volgde nog een bul van Alexander VI, die een andere demarcatielijn vastlegde in het westelijk deel van de Indische Oceaan voor de gebieden die nog zouden ontdekt worden in deze streken en voor zover ze nog niet onder het gezag stonden van andere christelijke prinses . Cfr. RAESTAD, A., o.c., 26. Referenties cfr. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 17-18

(2) Ibid., 19

(3) VAN BOGAERT, E., o.c., 449

2.2. Doctrine

Dit is dus grosso modo de toestand in Europa bij het begin van de zeventiende eeuw : een reeks staten onderwerpen een deel van de zee aan hun jurisdictie. Waar echter eindigde hun macht en waar begon de macht van een andere staat ?

Deze vraag wordt voor het eerst gesteld door de Glossatoren. Terwijl zij naar Romeinse traditie de vrijheid van de zee voorstaan en het gebruik ervan dus gemeenschappelijk is voor allen, erkennen zij toch uitdrukkelijk de jurisdictie van de mediterrane staten in verband met misdrijven gepleegd op zee. Dit recht vond zijn voornaamste uitdrukking in de bestrijding van de zeeroverij. Daarnaast erkennen zij ook het recht van privaateigendom op zee "per privilegium vel per longam consuetudinem".

AZO wordt beschouwd als de voornaamste vertegenwoordiger van deze school. Hij erkende het recht van de keizer om het gemeenschappelijk karakter van de zee te beperken. De vorst mag een erfdienstbaarheid aan de zee opleggen.

De volgende stap in de totstandkoming van de theorie van de aangrenzende wateren werd gezet in het midden van de veertiende eeuw door BARTOLUS de SAXOFERRATO (1314-57), de bekendste jurist van de school der Postglossatoren ("De insula"). Hij wordt duidelijk beïnvloed door de praktijk in de feodale periode : de vorst beschikte over een aantal voorrechten behorend tot de Regalia (1). Hij plaatst de kustwateren onder de exclusieve jurisdictie van de vorst van het aangrenzende territorium en geeft hem, of de staat, het eigendomsrecht over de eilanden langs de kust. Hij stelt hiervoor een limiet van honderd mijlen of twee dagreizen vast. Binnen deze afstand oefent de staat zijn jurisdictie uit.

Tegen het einde van de veertiende eeuw wordt deze theorie door BALDUS de UBALDI (1327-1406) in het feodaal recht geïncorporeerd (2). Hij maakt een drievoudig onderscheid tussen eigendom van de zee, gebruik van de zee en jurisdictie en bescherming op zee. Zo verzoende hij de klassieke Romeinse opvatting met de praktische noden van zijn tijd, waaronder de bestrijding van de zeerovers (3). De zee is een "res communis" en mag niemands eigendom zijn, maar er mag wel jurisdictie zijn zonder eigendom. De aangrenzende zee wordt in zijn systeem beschouwd als een district waarbinnen het recht van de aangrenzende staat van toepassing is.

Een laatste stap in de evolutie van de theorie van de "aangrenzende wateren" tot die der "territoriale wateren" werd gezet door Alberico GENTILI tegen het einde van de zestiende eeuw. Het is veelbetekenend dat hij zijn doctrine als deel van het volkenrecht beschouwt (4).

-
- (1) Om de toenemende activiteiten van hun onderdanen te kunnen controleren, begonnen de koningen en vorsten exclusieve autoriteit op te eisen en uit te oefenen over hun kustwateren. Deze praktijk werd nu voor het eerst gerationaliseerd door Bartolus' doctrine van de "mare adiacens" . JOHNSTON, D., o.c., 161
 - (2) Commentario ad institutiones, pandectas et codicem, 1577
 - (3) GIDEL, G., o.c., vol. III, 28
 - (4) FENN, P., Origins of the Theory of Territorial Waters, A.J.I.L., 1926, 480-481. Idem, 1926, o.c., 148-149

De kustwateren, zegt hij, zijn een deel van het grondgebied (territorium) van de kuststaat. Als gevolg hiervan oefent de kuststaat er zijn jurisdictie over uit. Dit is niet in tegenspraak met het principe dat de (volle) zee gemeenschappelijk is voor allen (1).

Er rest nu nog slechts een limiet gesteld te worden aan deze wateren. Zoals reeds gezegd nam BARTOLUS een breedte van honderd zeemijlen aan. Deze afstand werd in zijn tijd als een fundamentele regel aanvaard. BALDUS en BODIN (2) namen een grens van zestig zeemijlen aan. Volgens een oude Schotse gewoonte strekte de soevereiniteit van de kuststaat zich zover uit als de gezichtsafstand vanop de kust bij normale weersomstandigheden bedroeg ("le rayon visuel"). Voor de visserij gold deze regel in tegenovergestelde richting: de "landkenning". In Engeland gold sedert de dertiende eeuw de theorie van de middellijn. In Scandinavië gold eveneens de gewoonte van de gezichtsafstand gemeten vanop zee (3).

Tegen de zestiende eeuw had zich tevens een groep verdedigers van het principe van de vrijheid van de zee gevormd.

ANGELUS de UBALDI betwistte reeds de soevereiniteitsaanspraken van diverse staten. Nicolaas EVERARDI, Voorzitter van de Grote Raad van Mechelen, verkondigde de vrijheid van scheepvaart op alle zeeën en stromen. Ook Alphonso de CASTRO en Ferdinando VASQUEZ de MENCHACA verwierpen de buitensporige aanspraken van de zeevarende naties (4). DE CASTRO en VASQUEZ worden beschouwd als directe voorlopers van GROTIUS, die hen in zijn werk herhaaldelijk citeert. Volgens Francisco de VITORIA ("Relictio de indiis") is het principe van de vrijheid van de zee een gevolg van het "ius communicationis". Hij ontkent aan de paus het recht op verdeling van de zee, waarover hij noch het eigendomsrecht, noch het soevereiniteitsrecht uitoefent (5).

-
- (1) GENTILI, A., De iure belli libri tres, Text of 1612, The Classics of International Law, ed. MILFORD, H., 1933, Lib. I, Cap. 17, 629 en Cap. 19, 148. GENTILI, A., Hispanicae advocacionis libri duo, Text of 1661, The Classics of International Law, ed. SCOTT, J.B., 1921, Lib. I, Cap. 8, 32-33. Cfr. VAN DER MOLEN, G., 1968, o.c., 162-167
 - (2) BODINUS, De republica, 1591
 - (3) NYS, E., Le droit international, Bruxelles, Weissenbruch, 1912, vol. I, 542. FATTAL, A., Les conférences des Nations Unies et la convention de Genève du 29 avril 1958 sur la mer territoriale et la zone contigue, Beyrouth, Librairie du Liban, 1968, 67-68. RAESTAD, A., o.c., 28-61. FULTON, T., o.c., 541-546
 - (4) NYS, E., o.c., vol. II, 173. POTTER, P., o.c., 43.
In zijn werk "De potestate legis penalis" verklaart DE CASTRO dat de pretenaties van de Genuezen en Venetianen om anderen de scheepvaart te verbieden, strijdig zijn met de wet en zelfs met het natuurrecht. Op dezelfde grond verwierpt hij de aanspraken van Portugezen en Spanjaarden. Hij zegt dat de zee niet kan in bezit genomen worden en gemeenschappelijk geweest is sedert het begin der tijden. Wat betreft het visserijrecht maakt hij een onderscheid tussen de visvangst op zee en die in rivieren of meren. De zee is sedert alle tijden vrij voor scheepvaart en visserij en het gebruik ervan is onuitputtelijk, dit in tegenstelling tot meren en rivieren die wel kunnen uitgeput raken. Cfr. CAVARE, L., Le droit international public positif, Paris, Pédone, 1951, vol. II, 469. FENN, P., 1926, o.c., 151-152. FULTON, T., o.c., 341. VASQUEZ, de grote Spaanse jurist uit de zestiende eeuw, ontkent eveneens de juridische waarde van de aanspraken van Venetië en Genua en zelfs die van de Spaanse kroon ("Controversiae illustres", 1564). Cfr. POTTER, P., o.c., 51. FENN, P., o.c., 151-152. FULTON, T., o.c., 341
 - (5) CAVARE, L., o.c., vol. II, 469

GENTILI, die zoals vermeld, een duidelijk onderscheid maakte tussen de kustwateren en de volle zee, verdedigt de vrijheid van deze laatste (1). Hij neemt de Justiniaanse opvattingen over de zee over en verwerpt de Venetiaanse aanspraken op de Adriatische Zee. Hij besluit dat een vorst die de zee voor zich opeist, in een rechtvaardige oorlog zal gewikkeld worden omdat hij zich verzet tegen wat de natuur toekent (2).

2.3. Verdrags- en gewoonterecht met betrekking tot de zeevisserij

Tegen deze achtergrond van statenpraktijk en doctrine willen wij nu de visserij in de Middeleeuwen situeren. Het blijkt dat de visserij één van de voornaamste belangen werd in de historische strijd voor de vrijheid van de zee. Geschillen en verdragen over deze belangen dateren van zeer ver terug. Anderzijds waren dezelfde visserijbelangen vaak de oorzaak van het streven naar exclusieve jurisdictie over ver uitgestrekte kustwateren. Vooral van de zestiende eeuw af zullen de economische motieven van de zich ontwikkelende machtige mogendheden meer en meer belang krijgen.

Was het onder invloed van het Romeinse recht, of ontwikkelde de regel zich spontaan op verschillende plaatsen, het is een feit dat de visserij aanvankelijk in principe vrij was voor iedereen, zowel in het Middellandse Zeebekken als in de noordelijke zeeën. Vanzelfsprekend waren er uitzonderingen op deze regel, zoals met elk middeleeuws principe het geval was : de voorrechten of privileges behorend tot de Regalia. Vaak maakte de visvangst op een bepaalde plaats deel uit van het patrimonium van een abdij of kerk, of behoorde zij tot de voorrechten van een bepaalde Heer. Meestal werd de visvangst door middel van vaste apparatuur voorbehouden aan de eigenaar van de oever, zodat deze een geprivilegieerde positie genoot voor de vangst van bijvoorbeeld zalm of tonijn. Maar deze uitzonderingen terzijde gelaten, bleef de visvangst lange tijd voor iedereen vrij volgens Frans, Engels, Duits en zelfs Deens recht. De secundaire rol van de visserij in het economisch leven van deze landen en het ontbreken van een bevolking die uitsluitend van de visserij afhankelijk was, zijn factoren die de aanwezigheid van vreemde vissers langs de nationale kusten mogelijk maakten. Later, toen het aantal vissers gevoelig toegenomen was, ontstonden wrijvingen tussen de verschillende nationale groepen. En tenslotte trachtten de regeringen, gedreven door hun bezorgdheid over de toestand van de schatkist, financieel profijt te trekken uit de visserij-industrie, en begon de nationaliteit van de vissers werkelijk van belang te worden (3).

In tegenstelling hiermee staat de toestand langs Schotland en Noorwegen.

Wij zullen de ontwikkeling van het gewoonte- en het verdragsrecht met betrekking tot de visserij in de belangrijkste Europese wateren onderzoeken. Vooreerst de Britse wateren.

(1) GENTILI, A., *De iure belli...*, o.c., Lib. I, Cap. 19, 138-149

(2) DE PAUW, F., o.c., 12. VAN DER MOLEN, G., 1968, o.c., 160-167. POTTER, P., o.c., 53-54, zegt over de betekenis van deze auteur : "Gentili had begun the scientific synthesis of maritime dominion and maritime jurisdiction, which was ultimately to be accepted as the solution of the problem of maritime territorial jurisdiction, at least in point of principle".

(3) RAESTAD, A., o.c., 37-39. GIDEL, G., o.c., vol. III, 31.

Aanvankelijk waren het vooral Vlaamse en Franse vissers die de Engelse en Schotse kustwateren bevolkten (twaalfde tot veertiende eeuw), maar van de veertiende eeuw af zouden het vooral de Hollanders zijn die in steeds groter getal deze streken opzochten. Eén van de redenen hiervoor was de teloorgang van de haringvisserij in Scania (1) in de Baltische Zee, die door de Duitse Hanse-steden gemonopoliseerd was. Van de vijftiende eeuw af werd de haringvisserij langs de Britse kusten veruit de belangrijkste in Europa, en de buitenlanders werden door de welwillende politiek van de Engelse vorsten zeker niet ontmoedigd (2).

De oudste referentie naar de vrijheid van visserij rond *Engeland* werd teruggevonden in een "diploma" van 1295, waardoor de Engelse koning Edward I zijn vazallen opdroeg de vriendelijke onderdanen van Graaf Floris V van Holland ongehinderd te laten vissen "in mare suo prope Jernemouth" (3).

Van de veertiende tot het midden van de zestiende eeuw sluiten de Engelse koningen een aantal verdragen die de vrijheid van visserij voor buitenlanders veilig stellen. Pas na de Reformatie, als de "English Fisheries" beginnen af te takelen, worden stilaan protectionistische maatregelen ingevoerd, en pas onder de regering van Jakob I (1603) worden restricties aan de vrijheid van visserij langs de Engelse kust opgelegd.

Van het groot aantal verdragen waarbij wederzijdse vrijheid van visvangst werd bedongen vermelden wij hier de belangrijkste.

Onder Edward III sloot Engeland een verdrag met de koning van Castilië en de Castiliaanse steden (4). Twee jaar later volgde een identiek verdrag met de steden van Portugal en Algarve (5).

-
- (1) In 1326 verleende de Deense koning Waldeman aan "die van Hardewijk" een privilege voor de haringvangst in Scania . Cfr. BEAUJON, A., Overzicht der Geschiedenis van de Nederlandse Zeevisscherijen, Leiden, J. Brill, 1885, 2
 - (2) FULTON, T., o.c., 60-62
 - (3) Reeds in die dagen (1307) wekte dit feit ongenoegen bij de Engelse vissers, maar de wrijvingen werden geregeld door een edict van 1309 en een nieuwe overeenkomst van 1310. De toegestane vrijheid werd herroepen in 1325 toen de Graaf van Holland aan Zeeuwse schippers represaillebrieven meegaf tegen Engelse zeelui die voordien andere Zeelanders vermoord en bestolen hadden. De Engelse koning en de Graaf van Holland trachtten zulke botsingen in de toekomst te voorkomen door de aanstelling van "gubernatores" (1413) VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 25. FULTON, T., o.c., 60
 - (4) RYMER, T. en SANDERSON, R., Foedera, Conventiones, Litterae et cuiuscumque generis acta publica inter reges angliae et alios quosvis imperatores, reges, pontifices, principes, vel communitates ingressu Gulielmi I, in Angliam, A.D. 1066, ad nostra usque tempora habita aut tractata, Londini, 1816 (verder RYMER), V , 719. Naast de vrijheid van handel en scheepvaart werd ook bepaald dat de vissers van Castilië en Biscaye mochten vissen langs de kusten van Engeland en Bretagne (en overal elders) als ze tol betaalden aan de plaatselijke heren (1351)
 - (5) RYMER, V , 763

In de volgende eeuw volgt een reeks verdragen die handelen over de haringvisserij in het Kanaal. Het verdrag van 1403 tussen Hendrik IV en de Franse koning bepaalt dat handelaars, zeelui en vissers vrij van het éne land naar het andere kunnen varen zonder vrijgeleidebrieven (1).

In 1406 neemt Hendrik IV alle Franse, Vlaamse en Bretoense vissers met hun schepen en boten onder zijn bescherming gedurende het winterharingseizoen (2). Tijdens hetzelfde jaar vaardigt hij nog een proclamatie uit waardoor het verdrag met Frankrijk ook van toepassing wordt op de Vlaamse vissers (3).

In 1407 wordt het eerste in de lange en bekende reeks der "Boergondische verdragen" gesloten, waar de Nederlanders zich bij hun visserij-onderhandelingen in de zeventiende eeuw vooral zouden op beroepen (4).

Tegen het einde van deze eeuw, in 1496, werden de Boergondische verdragen vervangen door één groot vredes- en handelsverdrag, gesloten tussen Hendrik VII, de eerste van de Tudor dynastie, en Filips, Aartshertog van Oostenrijk en Hertog van Boergondië. Dit verdrag, bekend als de Intercursus Magnus (Groot Commercie-Tractaat), zou later het voornaamste houvast vormen voor de Nederlanders in hun diplomatieke strijd tegen de Stuarts en Cromwell (5).

Het verdrag, dat bedoeld was om voor eeuwig geldig te blijven, zou anderhalve eeuw van kracht blijven. Het artikel handelend over de vrijheid van visserij, was in dezelfde bewoordingen opgesteld als in de Boergondische verdragen het geval was. In de aanvullende verdragen van 1499, 1506, 1515 en 1520 werd dit bewuste artikel echter niet meer opnieuw vermeld (6).

Een Anglo-Frans verdrag van 1525 (7) handelde over de veiligheid van de haringvisserij.

(1) Ibid., VIII, 306

(2) Ibid., VIII, 451

(3) Ibid., VIII, 459

(4) Vlaanderen stond toen onder het gezag van de Hertog van Boergondië en de visserij was voor de Vlamingen van groot belang. Het verdrag tussen Hendrik IV en de Hertog van Boergondië handelde vooral over de commerciële betrekkingen en legde ook wederzijdse vrijheid van visserij vast (ook geldig voor heel Frankrijk) : DUMONT, J., Corps universel diplomatique du droit des gens, La Haye, P. Husson & C. Levier, 1726-1731, (verder DUMONT), II, 1, 302. In 1408 werd de vrijheid van visserij nog twee maal bevestigd : RYMER, VIII, 530 en 548. Onder de regering van Hendrik VI (1439) werd een gelijkaardig verdrag gesloten met Isabella van Portugal, als vertegenwoordigster van haar echtgenoot Filips, Hertog van Boergondië. Het werd hernieuwd in 1442 en 1446: DUMONT, III, 1, 558. Bij de hernieuwing van het handelsverdrag te Brussel in 1467 door Edward IV en de Hertogin van Boergondië werden naast Brabant, Vlaanderen en Mechelen, nu ook Holland en Zeeland vermeld, zodat ook deze vissers vrij langs de Engelse kust konden vissen zonder vrijgeleidebrieven. Bij de tienjarige vrede, gesloten in 1471 tussen Edward IV en de Franse koning, werd ook wederzijdse vrijheid van visserij bedongen voor de duur van de vrede: RYMER, XI, 683. Cfr. FULTON, T., o.c., 67-72

(5) DUMONT, III, 2, 336

(6) FULTON, T., o.c., 72-73. MULLER, S., Mare Clausum, Amsterdam, Roeloffzen & Hübner, 1872, 28-30. EDMUNDSON, J., Anglo-Dutch Rivalry during the First Half of the Seventeenth Century, Oxford, Clarendon Press, 1911, 20-21. MEYER, C., The Extent of Jurisdiction in Coastal Waters, Leiden, Sijthoff, 1937, 10-13

(7) DUMONT, IV, 1, 436

Doorheen het grootste deel van de zestiende eeuw werden verder faciliteiten toegestaan voor de vreedzame uitoefening van de visvangst langs de Engelse kust. Zoals reeds vermeld zou koningin Elisabeth zowel de oude aanspraken van Denemarken contesteren, als de meer recente van Spanje en Portugal. Toch was het in deze periode dat bepaalde veranderingen optraden die het later voor Jakob I mogelijk zouden maken zijn politiek van "mare clausum" te gaan voeren. De belangrijkste van deze veranderingen was de teloorgang van de zeevisserij. De reden hiertoe was tweevoudig : de Reformatie en de aanwezigheid van de Hollandse vissers langs de Engelse kusten (1).

Allerlei initiatieven werden genomen om de Engelse visserij weer tot bloei te brengen. Een eerste wet van 1541 legde zware straffen op aan al wie verse vis het land binnenbracht, gekocht van vreemdelingen in Vlaanderen, Zeeland, Picardië of Frankrijk.

Onder Edward VI werd de "political lent" ingevoerd (1548) door de "Act for Abstinence from Flesh". Op bepaalde dagen moest vis worden gegeten voor het welzijn van visserij en vloot. In 1563 werd de "Act touching certain Politic Constitutions made for the Maintenance of the Navy" uitgevaardigd, waardoor nog een vastendag aan de reeds bestaande werd toegevoegd.

Tot op dat ogenblik werd nog niet geklaagd over de activiteiten van de buitenlandse vissers. De Tudors waren immers van mening dat een optreden hiertegen strijdig was met de bestaande verdragen en de algemene buitenlandse politiek van Engeland. Daarbij was de Nederlandse steun in de strijd tegen de gemeenschappelijke vijand Spanje zeer gewenst (2). De eerste negatieve geluiden kwamen van twee Engelse schrijvers, Captain Robert HITCHCOCK (1573) en Dr. John DEE (1477). De eerste was voorstander van de vrijheid van visserij zowel voor vreemdelingen als Engelsen. Zijn remedie om de Nederlanders uit de Engelse zeeën te verdrijven bestond in de oprichting van een Grote Engelse Visserij Organisatie. De tweede eiste een echte "mare clausum" op met exclusieve visserijrechten voor de Engelsen en zware belastingen voor vreemdelingen die toch in de Britse zeeën kwamen vissen (3).

-
- (1) Eén van de eerste daden van de nieuwe Republiek was de codificatie van de visserijwetten (1582). De Hollandse haringvisserij werd uitgeoefend langs de Engelse oostkust en de aanblik van hun enorme vloten haringbuizen ("busses") wekte bij de Engelsen heel wat afgunst. BEAUJON, A., o.c., 31
 - (2) Engeland werd gesteund door de Nederlanden in zijn verzet tegen de Spaans-Portugese aanspraken op exclusieve scheepvaart naar en handel met de verafgelegen koloniën. Ook Frankrijk stond aan hun zijde maar leed toch een diplomatieke nederlaag door aan de Spaanse eis toe te geven en zijn koloniale ambities naar Noord-Amerika te verleggen. WALKER, T., o.c., 166
 - (3) Cfr. FULTON, T., o.c., 86-105 passim. MULLER, S., o.c., 38-41. MEYER, C., o.c., 16

Ondertussen waren de Engelsen ook in een serie geschillen met de Deense koning verwickeld. De vrijheid van visserij werd door koningin Elisabeth hevig verdedigd op basis van vroegere verdragen van 1490 en 1523 (infra). De nationale visserijsituatie was er niettegenstaande al de genomen maatregelen niet op verbeterd. Het was duidelijk dat de "acts" hun doel niet hadden bereikt en in 1597 werden ze volledig ingetrokken (1).

Ook *Frankrijk* was betrokken bij tal van visserijverdragen en -geschillen. In een verdrag van 1521 (2) tussen koning Frans I en Keizer Karel werd vrijheid van visserij voor hun beider onderdanen bedongen, zelfs in oorlogstijd. De verdragen met Engeland werden reeds aangehaald. De walvisvangst gaf aanleiding tot een speciale clause in het Frans-Nederlands handelsverdrag van 1662 (3), waardoor aan de Hollanders de invoer en verkoop van walvisolie in de Franse havens verboden werd, op grond van een monopolie dat eerder door Frankrijk aan een walviscompagnie was toegestaan. Een capitulatie van 1604 (4) van de Ottomaanse Sultan Ahmed II schonk aan de onderdanen van koning Hendrik IV het recht vrij te vissen en koraal op te halen in bepaalde baaien van zijn staten Algerije en Tunis (5). De Franse doctrine stond de vrijheid van visserij voor, maar behield de koning toch het recht voor belastingen te heffen op bepaalde visserijen en de uitoefening van de visvangst in de kustwateren te reglementeren (6).

De toestand rond Schotland en Noorwegen stond in scherp contrast met die rond de andere Europese landen. De visserij was voor het economisch leven van deze twee landen van vitaal belang. Aangezien het onvruchtbare en arme streken waren en de hen omringende zeeën zeer visrijk bleken te zijn, waren buitenlandse vissers er traditioneel niet welkom. Voor Noorwegen komt daar nog bij dat buitenlanders, in vroegere tijden, de verafgelegen noordelijke wateren slechts zelden opzochten. De Noorse invloed op Schotland was trouwens niet onbelangrijk : de Hebrieden stonden onder Noors gezag tot 1266, de Orkaden en de Shetland Eilanden tot 1468 (7).

In *Schotland* bestond de oude gewoonte buitenlanders te weren buiten de "landkenning" van de kust, dus buiten de plaats vanwaar deze de kust konden onderscheiden vanop de top van hun mast. Deze afstand werd meestal vastgesteld op veertien mijlen, maar soms werd een "double landkenning" van achtentwintig mijlen geëist (8). De Nederlanders, voor wie de Schotse kustwateren nog belangrijker waren dan de Engelse, hadden het hier niet zo gemakkelijk als aanvankelijk rond Engeland het geval was. De ontmoetingen tussen Schotse en Hollandse vissers waren dikwijls weinig vriendelijk en herhaaldelijk kwam het tot hevige twisten en wederzijdse inbeslagneming van schepen (9).

(1) FULTON, T., o.c., 113-117

(2) DUMONT, IV, 1, 352

(3) DUMONT, VI, 2, 412

(4) DUMONT, V, 2, 39

(5) Cfr. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 26-27

(6) RAESTAD, A., o.c., 69

(7) Ibid., 40-42

(8) FULTON, T., o.c., 84. MEYER, C., o.c., 14

(9) De Schotse koningen eisten voor het eerst een exclusieve visserijzone op in de twaalfde eeuw rond het eiland May ten behoeve van de monniken van de plaatselijke abdij. Cfr. FULTON, T., o.c., 76-82 *passim*.

Er werden een aantal verdragen en conventies gesloten tussen Schotland en de Nederlanden, maar daarin was nooit uitdrukkelijk sprake van vrije visvangst (1). Het eerste van deze commerciële verdragen dateert van 1291.

De drie voornaamste werden gesloten in 1541, 1550 en 1594. De eerste twee kwamen tot stand in de periode dat de Nederlanden nog onder Spaans gezag stonden, het laatste na de onafhankelijkheid van de Verenigde Provinciën (2).

Naast de Engelse en Schotse kustwateren vinden wij een tweede concentratiepunt van vreemde vissers en van hoogoplopende conflicten in de wateren rond Noorwegen, de Far Oer Eilanden, Groenland en IJsland, een gebied dat onder Deens gezag stond. Ook daar speelden de Nederlandse handelaars en vissers een belangrijke rol (3). Ook andere zeevarende naties waren in deze streken actief : de Duitse Hanse-steden en vooral Engeland, dat herhaaldelijk de zijde van de Nederlanders koos tegen de excessieve aanspraken van de Deens-Noorse koningen.

De visrijke wateren rond IJsland werden eerst bezocht door de Engelsen (1412). Niettegenstaande herhaald protest van de Deense koning zetten de Engelse vissers en handelaars er hun bedrijf verder tot zij door het verdrag van 1490 (4) verplicht werden hiervoor belasting te betalen aan de koning, en om de zeven jaar hun vergunning te hernieuwen. Het verdrag verzekerde hen echter geen handelsmonopolie van lange duur, daar de Duitse Hanse-steden ondertussen machtige concurrenten geworden waren. Niettegenstaande de hernieuwing van het verdrag in 1523 (5) tussen Hendrik VIII en Christian II, weigerden de Engelse vissers verder de gevraagde belasting te betalen, nadat zij feitelijk uit de IJslandse havens verdreven waren door de ijverige Duitsers. Het gevolg hiervan was een reeks gewelddadige botsingen, gevolgd door Brits-Deense onderhandelingen over het visserijgeschil, die echter niet tot een nieuw formeel verdrag leidden (6). *In 1598 stellen de Denen voor het eerst een exclusieve visserijzone van acht mijl in rond Noorwegen en IJsland (7).*

In de loop van de zeventiende eeuw zal vooral de walvisvangst in het gebied tussen Spitsbergen, IJsland en Groenland het voorwerp uitmaken van een reeks geschillen tussen Denemarken, Nederland en Engeland.

-
- (1) MULLER, S., *o.c.*, 31, vermeldt een privilege van 1341, door de Schotse koning aan de Hollandse vissers verleend.
 - (2) Het verdrag van 1541 werd gesloten te Binche tussen Keizer Karel en Jakob V van Schotland en bepaalde dat aan de vissers en kooplieden recht zou worden gedaan voor de schade, hun in vreedstijd toegebracht, en dat beide partijen de zeerovers zouden bestraffen : *DUMONT*, IV, 2, 208.
Het verdrag van 1550 bepaalt dat "circa piscationem ac liberum usum maris, ea quae per tractatum anno 1541 ... inita, conclusa ac conventa fuerint debite ac sincere observari debebunt" : *DUMONT*, IV, 3, 10.
Dit tractaat werd opnieuw bekrachtigd in 1594 op verzoek van Jakob VI (later Jakob I van Engeland) : *DUMONT*, V, 1, 507
Cfr. MULLER, S., *o.c.*, 31-33. EDMUNDSON, J., *o.c.*, 21
 - (3) BEAUJON, A., *o.c.*, 57 : in de Verenigde Provinciën werden verscheidene "colleges" opgericht die de belangen van de "Groote" (haring) en de "Kleine Visscheryen" behartigden. De Noordsche Compagnie werd belast met de walvis-industrie. Het Collegie der Groote Visscherye was de hoogste rechtsmacht in visserijzaken.
 - (4) RYMER, XII, 381
 - (5) RYMER, XIII, 798
 - (6) Het is tijdens deze onderhandelingen dat koningin Elisabeth haar gezanten de opdracht gaf er de nadruk op te leggen dat, volgens het volkenrecht, de zee-visserij en het gebruik van havens en kusten voor bevriende naties openstaan. Zij steunt zich hiervoor op de verdragen van 1490 en 1523. Cfr. BOEHMERT, V., *Die Fischereigrenzen des Nordens*, Berlin, Duncker & Humblot, 1940, 7-14
 - (7) RAESTAD, A., *o.c.*, 103. KENT, H., *The Historical Origins of the Three-Mile Limit*, A.J.I.L., 1954, 539

§ 3. DE ZEVENTIENDE EEUW : MARE LIBERUM

3.1. De eerste internationale visserijgeschillen

Met de troonsbestijging van Jakob I (1603-1625) zou de tot dan toe door Engeland gevolgde politiek veranderen. Deze koning was afkomstig uit Schotland, waar geen vrijheid van visserij bestond. De Engelse houding tegenover de grote mogendheden van die tijd veranderde totaal (1).

De visserijkwestie zou de directe aanleiding vormen voor het zich ontwikkelende Engelse streven naar suprematie ter zee. Hoewel de Engelse kustwateren ook werden bezocht door vissers uit Frankrijk, Spanje, Portugal, Hamburg en Bremen, vormden de Hollanders toch de voornaamste groep. Men sprak van tweeduizend Hollandse haringbuizen. Terecht werden de Hollandse macht en weelde aan de haringvisserij toegeschreven. Heel wat pamfletten die deze toestand aankloegen verschenen in Engeland en Schotland (2).

Na een tijdlang gearzeld te hebben over de te nemen maatregelen werd de weg voor Jakob I vrijgemaakt door toevallige omstandigheden : in maart 1609 verscheen Grotius' "Mare Liberum", waarin deze eenieder die het vissen in de zee verbiedt als "insanely cupid" bestempelt; en een paar weken later sloot Holland op zijn beurt vrede met Spanje, waardoor verwacht werd dat de Hollanders het recht op handel met de Spaanse koloniale bezittingen zouden verkrijgen.

Een proclamatie werd uitgevaardigd op 6 mei 1609, waardoor het aan vreemde vissers verboden werd nog langer in de Schotse, Ierse en Engelse kustwateren te vissen, tenzij zij over vergunningen beschikten en daarvoor de nodige belasting (de "assize-herring") betaalden. Dit verbod was algemeen, maar was feitelijk tegen de Hollanders gericht (3).

Hierop werd fel gereageerd door de Staten-Generaal. In 1610 werd besloten een gezantschap naar Londen te sturen (4) om over de zaak te onderhandelen. De Hollanders baseerden zich op de volgende argumenten : de eeuwenlange ongestoorde uitoefening van de visserij langs de Engelse kust, het bestaan van verdragen (vooral de Intercursus Magnus van 1496 en de verdragen met Schotland) en "het algemeen principe van de vrijheid van de zee" (5). Ook het economisch belang van deze visserij werd ingeroepen : twintig duizend zeelui namen eraan deel en veertig duizend mensen waren werkzaam in van de visserij afhankelijke industrieën. De Engelse argumenten waren voornamelijk gebaseerd op de gewijzigde toestand van de visserij sinds de tijd van de verdragen.

- (1) Jakob I sluit vrede met Spanje (1604), en de Verenigde Provinciën aan wier zijde Elisabeth had gestaan in de strijd tegen Spanje, worden zijn vijanden. Cfr. DE PAUW, F., o.c., 12-13
- (2) FULTON, T., o.c., 124-144 passim. EDMUNDSON, J., o.c., 34-40
- (3) FULTON, T., o.c., 148-150. LEONARD, L., International Regulation of Fisheries, Washington, Carnegie Endowment for International Peace, 1944, 14. Tekst : MULLER, S., o.c., 322-323
- (4) De geschiedenis van de onderhandelingen wordt uitvoerig beschreven door MULLER, S., o.c., 54-71
- (5) Van deze nota is herhaaldelijk op goede gronden verondersteld dat ze door Grotius zou zijn opgesteld, hoewel zijn directe medewerking aan dit document nooit werd bewezen. DE PAUW, F., o.c., 46. EDMUNDSON, J., o.c., 28

De onderhandelingen werden plots afgebroken door de dood van de Franse koning Hendrik IV. Jakob I wilde nu op goede voet blijven met de Hollandse Republiek omwille van zijn relaties met Spanje. Men liet de Hollandse onderhandelaars weten dat de koning "out of his great love to the Low Countries, would forbear to proceed according to the proclamation" (1). Dit betekende slechts uitstel van executie. In 1616 worden opnieuw instructies gegeven om tol te heffen op het uitoefenen van de visserij door vreemdelingen langs de Schotse kust binnen een afstand van honderd mijlen. Deze belasting bestond uit een "angelot" of een ton haring en twaalf kabeljauwen per buis (2). Nadat de Hollanders gedurende één seizoen de gevraagde belasting hadden betaald, kwam het tot incidenten waarbij zelfs de belastingontvanger en vertegenwoordiger van de Engelse koning, BROWN, door Hollandse vissers gevangen genomen werd (1617). Zo volgden nog talrijke moeilijkheden en evenveel gezantschappen.

De Hollanders beloofden uiteindelijk dat hun vissers de Britse kusten niet dichter zouden naderen dan tot waar ze deze konden zien ("landkenning") (1619). Ook werden twee edicten uitgevaardigd door de Staten-Generaal : één in 1618 waardoor het verboden werd de Schotse bevolking lastig te vallen; het andere in 1620 dat de Hollandse vissers verbood nog haring te vangen tussen de rotsen en riffen van Shetland, Ierland en Noorwegen "omdat deze vis van mindere kwaliteit was" . Dit waren echter slechts tekenen van goede wil en tevens pogingen om de onderhandelingen te vertragen. Ondertussen gingen de Hollandse vissers rustig door met vissen en betaalden zij geen belasting (3).

Tijdens de talrijke onderhandelingen te Londen werden ook ander onderwerpen behandeld, waaronder de specerijenhandel met West-Indië (4) en het visserijgeschil rond *Spitsbergen*.

Ook in dit laatste gebied was de Brits-Hollandse rivaliteit geen recent probleem. Van omstreeks het begin van de zeventiende eeuw begaven Engelse vissers, in dienst van de "Muscovy Company", zich naar de kusten van Groenland op robbenjacht. Deze jacht werd zo intensief bedreven dat de Muscovy Company in 1610 haar activiteiten verlegde naar Spitsbergen waar de zee zeer rijk bleek te zijn aan walvissen. Toen de Hollanders in 1612 hun voorbeeld volgden en met dat doel de "Noordsche Compagnie" oprichtten, viel dit uiteraard niet in goede aarde. In 1613 beval Jakob I alle walvisvaarders van andere nationaliteiten te verhinderen naar Spitsbergen te varen. Met gewapende schepen werden de Hollanders aangevallen en beroofd van hun vangst. In deze aangelegenheid baseerden de Nederlanders hun zaak op twee argumenten : het algemeen principe dat scheepvaart, visserij en het gebruik van de kusten vrij en gemeenschappelijk zijn voor iedereen, en ook maakten zij aanspraak op de ontdekking van Spitsbergen door Jakob van Heemskerk in 1596. De Britten van hun kant beweerden dat Spitsbergen ontdekt werd door Willoughby in 1553. In 1619 werd overeengekomen dat de Hollanders nog gedurende drie jaar rond het eiland zouden mogen vissen (5).

(1) FULTON, T., o.c., 151-159 passim. LEONARD, L., o.c., 14-15

(2) BEAUJON, A., o.c., 192

(3) FULTON, T., o.c., 168-181 passim. MULLER, S., o.c., 106-116 en 142-156.
BEAUJON, A., o.c., 192-194. WALKER, T., o.c., 167-168

(4) Over dit onderwerp werden drie "colonial conferences" gehouden, respectievelijk in 1613, 1615 en 1619. Een verdrag kwam tot stand in 1623.

(5) FULTON, T., o.c., 181-184 passim. BEAUJON, A., o.c., 194-195. BOEHMERT, V., o.c., 107-112. MULLER, S., o.c., 116-135 en 156-165. Cfr. EDMUNDSON, J., o.c., 44-47

= bepakking ultramicroscopische
In een ontstent. Samenkomst in een.

Later zouden zich geleidelijk aan aparte gebieden aftekenen, die door Hollanders en Engelsen als eigen visgronden werden beschouwd (infra) en zo werd de Brits-Hollandse rivaliteit in dit gebied op stilzwijgende wijze bijgelegd (1).

De haringvisserij rond Schotland en Engeland bleef voor de verdere duur van Jakob de Eerstes regering wat ze was. Het bleek dat zijn politiek van de "assize-herring" volledig had gefaald en dit dank zij de superieure diplomatie van de Nederlanders. Het enige wat hij bereikt had was dat de haringbuizen zich tijdelijk verder van de Schotse kust ophielden (2).

Onder de regering van Karel I (1625-1649) bereikten de Engelse eisen betreffende de soevereiniteit ter zee hun hoogtepunt. De nieuwe koning beschouwde zich als "Lord of the surrounding seas", die zich tot het continent uitstrekten en waarin vreemde schepen slechts werden geduld. Gedurende zijn regering werd een sterke vloot gebouwd om zijn eisen kracht te kunnen bijzetten. In 1633 vaardigde hij een reglement uit waarin hij zijn aanspraken duidelijk formuleerde. Een andere uiting van zijn streven kan men ook zien in de onverbiddelijkheid waarmee het strijken van de vlag van vreemde schepen werd geëist. Zijn pretentie op de soevereiniteit over de zee, die tegelijkertijd in SELDEN's "Mare Clausum" haar theoretische verdediging vond (1635), blijkt ook uit zijn politiek betreffende de vreemde visserij. Sedert 1623 was inderdaad over het haringgeschil niet meer onderhandeld.

Op 10 mei 1635 werd de oude proclamatie van 1609, die nooit behoorlijk was uitgevoerd, opnieuw door Karel I bevestigd : de koning verbood het vissen in "zijn" zeeën zonder toestemming. De admiraal van de vloot kreeg het bevel de vreemde schepen op te zoeken en de kapiteins te dwingen voor de vergunning te betalen. Uit protest zonden de Hollanders opnieuw verschillende gezantschappen en ze versterkten hun vloot dermate dat ze weldra heersers over de zee konden worden genoemd (3). Door het gezantschap van 1636 werd onderhandeld over een mogelijke alliantie tegen Spanje en hierbij vroegen de Nederlanders om, in ruil voor andere concessies, hun haringvloot in de toekomst ongemoeid te laten. De kwestie bleef echter hangende. Hun overmacht werd weldra duidelijk toen TROMP de Spaanse Armada in de slag bij Duins vernietigde (1639). Ongeveer op hetzelfde ogenblik trachtte Karel I de Hollanders opnieuw tot een alliantie te lokken door vrije visvangst in het Kanaal te beloven, doch hij ontving als antwoord dat "de Republiek die vrijheid die haar recht was en feitelijk bestond, niet als een gunst van wie dan ook verkoos te bedingen", en er werd na 1636 voorlopig niets meer over vergunningen en licenties gehoord (4). Ook het groots opgezette plan voor een "Grand National Fisheries Association" was een totale mislukking geworden (5).

(1) BOEHMERT, V., o.c., 112

(2) FULTON, T., o.c., 203

(3) DE PAUW, F., o.c., 15. FULTON, T., o.c., 209-245 passim.
MULLER, S., o.c., 226-233

(4) BEAUJON, A., o.c., 198-199, MULLER, S., o.c., 254-310

(5) MEYER, C., o.c., 19-21

De Engelse eisen in verband met het strijken van de vlag veroorzaakten op hun beurt een reeks oorlogen met de Verenigde Provinciën en door de verdragen van 1654, 1667 en 1674 (1) werden de Nederlanders uiteindelijk verplicht de Engelse suprematie ter zee te erkennen tussen Kaap Finisterre in Spanje en Standland in Noorwegen (2).

Nog steeds was het visserijgeschil niet opgelost, aangezien de Hollanders halsstarrig weigerden de gevraagde jaarlijkse som te betalen. Tegen deze tijd had de grote haringvisserij rond Engeland echter zoveel klappen te verduren gekregen dat het er snel bergaf mee ging (3).

In de verdere loop van de zeventiende eeuw werd over de visserij rond Engeland nog weinig gehoord en toen de Prins van Oranje in 1689, na de revolutie, tot de Engelse troon werd geroepen als Willem III, werd verwacht dat aan de vroegere problemen een definitief einde was gekomen (4).

Het zou echter nog jaren duren vooraleer de eis tot het strijken van de vlag helemaal in verval geraakte (5).

*
* *

Wij kunnen in dit eerste belangrijke internationaal visserijgeschil reeds een patroon terugvinden dat wij in de toekomst nog herhaaldelijk zullen ontmoeten : terwijl de Hollanders de verregaande Engelse aanspraken over de visserij afwezen, erkenden zij toch dat de Engelsen bijzondere rechten hadden op de visserij in de aangrenzende wateren; de klachten van de lokale vissers tegen de aanwezigheid van vreemdelingen werden door de Engelse bewindvoerders aangewend als argument om de vreemde vissers uit de nabijheid te weren; commerciële rivaliteit lag dus aan de basis van hun initiatieven; en bij de diplomatieke onderhandelingen werd de visserij meestal als een bijkomend aspect in het algemeen onderhandelingspakket beschouwd (6).

*
* *

(1) DUMONT, VI, 2, 74 en VIII, 1, 44 en 253

(2) WALKER, T., o.c., 169

(3) RIESENFELD, S., o.c., 130-131 en JOHNSTON, D., o.c., 168-169, beschrijven in detail het verloop van deze drie oorlogen en de manier waarop getracht werd de visserijbelangen een rol te doen spelen bij de verdragsonderhandelingen. Cfr. MEYER, C., o.c., 31-36

(4) FULTON, T., o.c., 527

(5) In de loop van de achttiende eeuw begon het er naar uit te zien dat deze beruchte periode in de Engelse geschiedenis voorbij was, doch pas na de slag bij Trafalgar (1805), waar de Engelse overmacht ten overvloede was gebleken, geraakte het strijken van de vlag definitief in onbruik. *Ibid.*, 523

(6) LEONARD, L., o.c., 16-17.

Dit laatste vooral in verband met de onderhandelingen over mogelijke allianties en over de drie bovengenoemde vredesverdragen. De proclamaties werden door Engeland niet afgedwongen, ten dele omdat gehoopt werd van Holland een bondgenoot op het continent te maken. UNDERDAL, A., The Politics of International Fisheries Management. The Case of the Northeast Atlantic, Oslo, Universitetsforlaget, 1980, 45.

In 1666 werden door Karel II visserijrechten toegestaan aan de burgers van Brugge. Hij was in deze stad gastvrij ontvangen toen hij daar in ballingschap verbleef. Door dit Charter kregen de Bruggelingen toestemming om zonder beperking in de Britse zeeën te vissen. Het is niet onwaarschijnlijk dat Karel II hierdoor aan de Hollanders wilde bewijzen dat hij nog steeds meester was over de zee. Dit privilege is blijven bestaan tot ongeveer 1850 (1).

De Franse koning Lodewijk XIV van zijn kant was voorstander van vrije visserij voor zijn eigen onderdanen zoals blijkt uit art. 1 van "La grande ordonnance de la marine" van 1681 (2).

In een opmerkelijk verdrag over handels- en visserijrechten in de Britse en Franse bezittingen in Amerika, in 1686 gesloten tussen Jakob II en Lodewijk XIV, werd overeengekomen dat de onderdanen van beide vorsten zich zouden onthouden van visvangst en handel in de "havens, bays, creeks, roads, shoals or places" van de andere, en de vreedzame doorvaart zou er niet worden verstoord (3).

Door Frankrijk werd de Engelse eis tot het strijken van de vlag nooit erkend (4).

Zoals reeds vermeld vormden de noordelijke zeeën tussen Groenland, Spitsbergen en IJsland een tweede concentratiepunt van vreemde vissers, en aangezien Denemarken aanspraak maakte op de omringende zeeën ("dominium maris septentrionalis") kwamen visserijgeschillen hier niet zelden voor.

-
- (1) FULTON, T., o.c., 461. MEYER, C., o.c., 32

De veelvuldige oorlogen die elkaar na 1674 in Europa opvolgden, verhinderden voor een hele tijd dat van het privilege effectief gebruik werd gemaakt, maar het werd opnieuw uitgeoefend na 1835. Problemen ontstonden in 1849, toen Groot-Brittannië er tijdens de onderhandelingen over een Brits-Belgische visserijconventie op aandrong dat de visserij binnen de territoriale zee van drie mijl exclusief aan de eigen onderdanen zou worden voorbehouden. Sedertdien is over het privilege van Karel II nog veel geschreven (er is geen authentieke tekst van bewaard) en af en toe komt deze zaak terug in de actualiteit. In 1963 nog werd de visserssloop van Victor DE PAEPE, Brugs gemeenteraadslid, door de Royal Navy aangehouden omdat hij zijn netten binnen de Britse territoriale wateren had uitgeworpen. De Britten hebben de geldigheid van de Brugse aanspraak nooit aanvaard op grond van het in onbruik raken van het toegestane recht en de clause rebus sic stantibus. Cfr. MENER, J.P., Le droit de pêche en mer territoriale au regard des privilèges accordés en 1666 par Charles II d'Angleterre à la ville de Bruges, R.B.D.I., 1965, 431-463.

- ✓ (2) "Déclarons la pêche libre et commune à tous nos sujets, auxquels nous permettons de la faire tout en pleine mer que sur les grèves, avec les filets et engins permis par la présente ordonnance". PARDESSUS, J., o.c., vol. IV, 406. Cfr. DAVID, R., La pêche maritime au point de vue international, Thèse pour le doctorat, Univ. de Paris, 1897, 11-12.

- (3) The Consolidated Treaty Series, ed. PARRY, C., Dobbs Ferry N.Y., Oceana, (verder C.T.S.), vol. 18, 83. Cfr. FULTON, T., o.c., 526.

- (4) WHEATON, H., Histoire des progrès du droit des gens en Europe et en Amérique depuis la paix de Westphalie jusqu'à nos jours, Leipzig, Brockhaus, 1865, 201.

In verband met de kabeljauwvisserij rond *IJsland* ontving Jakob I in 1603 van de Deense koning, Christian IV, het volgende onderhandelingsvoorstel : de Engelse visserij rond *IJsland* zou verder toegelaten worden onder de volgende voorwaarden : (i) hernieuwing van de visserijvergunningen om de zeven jaar, (ii) verbod de *IJslandse* kust dichterbij dan tot op twee Deense mijl te benaderen, om de door de *IJslanders* bedreven visvangst niet te verstoren, (iii) betaling van een bepaalde belasting als erkenning van de soevereiniteit van de Deense koning. Deze voorwaarden waren voor Jakob I onaanvaardbaar, niet omdat hij zoals Elisabeth een aanhanger was van de vrijheid van de zee, maar omdat hij zelf een uitbreiding van de Engelse "dominium maris" voorhad. Dit voorstel is echter van belang omdat hier voor het eerst sprake is van een zone waarbinnen de visvangst voorbehouden wordt aan de inlandse vissers. Het was een eerste afzwakking van de enorme soevereiniteitsaanspraken der Deense koningen en een aankondiging van het concept van de territoriale wateren.

Door een koninklijke brief van 1616 werd toch tussen beide vorsten overeengekomen dat de Britse onderdanen van hun walvisvangst en visserij zouden afzien in de nabijheid van de kusten van *IJsland* en Noord-Noorwegen. Na verdere klachten verbood Jakob I in 1618 de Schotse vissers, nog te vissen binnen gezichtsafstand van de Far Oer Eilanden (1).

Nadat de Engelsen gedurende verscheidene jaren verder visten zonder de geëiste vergunning en na herhaald Deens protest, kwam het in 1621 tot een formeel verdrag waarbij bedongen werd dat de Engelse *IJslandvaarders* het Deense handelsmonopolie zouden eerbiedigen : ze mochten de *IJslandse* havens enkel aandoen in geval van nood of mits speciale toelating. Dit betekende praktisch dat er verder zonder vergunning werd gevist (2). In 1631 werd het monopolie voor de walvisvangst rond *IJsland* toegewezen aan de Kopenhaagse "*IJsland Compagnie*", die ook toelating had om alle Engelse walvisvaarders binnen een zone van vier Deense mijlen (d.i. zestien zeemijlen), en alle andere vaartuigen binnen een zone van zes Deense mijlen (d.i. vierentwintig zeemijlen), op te brengen. Vanaf 1662 maakte Denemarken officieel aanspraak op een uniforme visserijzone van vier Deense mijlen (zestien zeemijlen) rond *IJsland* (3).

De geschiedenis van de Brits-Hollandse rivaliteit met betrekking tot de walvisvangst rond *Spitsbergen* werd hierboven reeds beschreven.

Dit gebied was in de zeventiende eeuw tevens het toneel van talrijke visserijgeschillen met Denemarken.

Sedert het einde van de zestiende eeuw liet Denemarken soevereiniteitsaanspraken gelden op *Spitsbergen*, dat aanvankelijk voor een deel van Groenland werd gehouden. De problemen vingen pas voor goed aan toen Jakob I in 1613 de Muscovy Company opdracht gaf *Spitsbergen* als niemandsland voor Engeland in bezit te nemen. Christian IV protesteerde en na lang diplomatiek touwtrekken kwam een Engels-Deens handelsverdrag tot stand in 1621 (supra). Door een clause van de meest begunstigde natie bepaalden beide vorsten dat zij elkaar voor de verdere duur van hun leven de vaart naar *Spitsbergen* verzekerden (van de soevereiniteitskwestie was hierbij geen sprake).

Met even weinig succes zou Christian IV trachten de Hollanders van zijn soevereiniteitsaanspraken over *Spitsbergen* te overtuigen. Sedert 1615 werden de Hollanders verzocht tol te betalen om hun walvisjacht rond het eiland te mogen uitoefenen. Dit werd door de Staten Generaal halstarrig geweigerd. Een echt geschil dreigde te ontstaan toen de "*Groenlandse Compagnie*" (de Deense walviscompagnie met monopolierechten, opgericht in 1620) besloot Baskische zeelui in dienst te nemen (1622). De Hollanders wierpen op dat de Mauritiusbai, waar de schepen van de Groenlandse Compagnie wilden vissen, voorbehouden was aan Hollanders en Denen. Christian IV aanzag deze uitdaging als een miskennis van zijn soevereiniteitsrecht.-----

(1) JOHNSTON, D., o.c., 183. KENT, H., o.c., 539-540

(2) DUMONT, V., 2, 391

(3) BOEHMERT, V., o.c., 14-16

Gedurende jaren werd over de zaak onderhandeld tot de Deense koning genoeg nam met een verklaring van de Staten Generaal, waarin de Noordsche Compagnie aangespoord wordt "geene acten te doen ofte te plegen, die tot offencie van Zijne Majesteit ofte desselfs subjecten souden mogen strecken" in de hoop dat zij "in haer oude ende gewoonlijcke vischerije ende navigatie, mede niet verhindert, nemaer haere neeringe als voor desen te excerceren vri gelaten zal worden" (1632).

De Hollands-Deense betrekkingen verslechterden opnieuw, toen bleek dat de Spitsbergse wateren met overbevising werden bedreigd wegens de grote toename van het aantal Hollandse walvisvaarders. De Deense koning trachtte aan deze toestand te verhelpen door slechts een beperkt aantal schepen van beide compagnieën tot de walvisjacht rond het eiland toe te laten. Nadat pogingen om dit geschil langs diplomatieke weg te regelen mislukt waren, besloot hij tot geweld over te gaan. Het dreigde echter zover te komen dat Holland om de steun van Zweden zou verzoeken en daarom besloot Christian IV op alle Hollandse eisen in te gaan (1642).

Zo behielden de Hollanders onbeperkte vrijheid van visserij rond Spitsbergen en sloegen zij de Deense soevereiniteitsaanspraken volkomen in de wind. Het octrooi van de Noordsche Compagnie moest echter worden opgeheven. Dit alles werd bedongen in het verdrag van Christiansborg in 1645 (1).

Vervolgens waren het de Fransen die omwille van de walvisvangst in botsing kwamen met Engeland, Holland en Denemarken. De Baskische vissers die sedert lang dit gebied bezochten, lieten er zich niet verdrijven, hoe hard ze ook door hun concurrenten werden aangepakt. In 1636 kwam het tot een handelsverdrag met Denemarken, dat de Fransen de vrije visserij en tevens het gebruik van de kusten van Noorwegen en van "de andere landen van de koning" verzekert. Ze genoten in de toekomst dus van hetzelfde statuut als de Engelsen en de Hollanders.

Ook de Duitse Hanse-stad Hamburg koesterde sinds het midden van de zeventiende eeuw ambities in verband met de walvisvangst. Daar zij echter niet op de steun van het Heilig Roomse Rijk kon rekenen, diende zij wel op de Deense eisen in te gaan en betaalden de Hamburgse vissers de gevraagde belasting (1692) (2).

Rond Spitsbergen werd zodoende gedurende lange tijd geen voorbehouden visserijzone door Denemarken ingesteld, aangezien elk van de betrokken partijen erin geslaagd was zich een gedeelte van de kust en van de aangrenzende wateren voor te behouden. Dit duurde zolang de walvisvangst doorging in de baaien en de aanwezige vreemdelingen het de Denen niet onmogelijk maakten zelf voldoende walvissen te vangen. Tegen het midden van de zeventiende eeuw was het zover gekomen dat er praktisch geen walvissen meer verschenen in de baaien en de vreemdelingen nu op walvisjacht in volle zee gingen. Spitsbergen werd verlaten. Christian IV wilde deze evolutie tegengaan en om het behoud van de walvisvangst in de baaien te verzekeren besloot hij deze binnen een zone van tien mijl voor te behouden aan de geprivilegieerde compagnieën (1643). Dit besluit, dat met de bepalingen van de overeenkomst met Holland (3) moeilijk te verenigen viel, bleef dan ook slechts op papier bestaan. De Groenlandse Compagnie was nu niet meer rendabel en werd in 1659 geliquideerd (4).

(1) DUMONT, VI, 1, 312. BOEHMERT, V., o.c., 113-122 passim.
BEAUJON, A., o.c., 200 e.v.

(2) BOEHMERT, V., o.c., 122-131 passim.

(3) Cfr. onbeperkte vrijheid en opheffing van de Noordsche Compagnie.

(4) BOEHMERT, V., o.c., 133-135

3.2. Doctrine : "The Battle of the Books"

Zoals uit de voorgaande bladzijden blijkt was de visserij in de zeventiende eeuw de oorzaak van verschillende internationale geschillen, maar wat meer is, zij was ook de directe aanleiding tot de bemaamde "battle of the books" die op de publicatie van GROTIUS' "Mare liberum" volgde.

GIDEL verklaart : "La question des pêcheries d'Angleterre et de leur prospérité devenait une grande question : il était inévitable qu'elle finit par déborder sur le terrain international." (1).

Toch was Grotius' eerste werk niet gericht tegen Engeland, maar wel tegen de Portugese aanspraken op exclusieve vaart naar en handel met Indië. Deze aanspraken botsten met de belangen van de Oostindische Compagnie, die sedert 1602 met groeiend succes de wereldhandel was gaan beheersen. Tegen deze toestand was dan ook het XIIe hoofdstuk van "De iure praedae" gericht, het boek dat Grotius in 1605 schreef, op verzoek van de Oostindische Compagnie. Het geschrift bleef echter onuitgegeven tot 1868. Het eerste gedeelte van het XIIe hoofdstuk evenwel, waarin betoogd wordt "dat de Portugezen geen uitsluitend recht om op Indië te varen en met de Indianen handel te drijven, zoals zij voorwenden, bezitten, en bij gevolg geen reden hebben om de vreedzame komst der Hollandse kooplieden in Indië als een daad van onrecht en vijandelijkheid te beschouwen en te straffen", zag in 1609 afzonderlijk het licht onder de titel "Mare liberum, sive de iure quod Batavis competit ad indicana commercia dissertatio".

Aanleiding lag in de omstandigheid dat de met Spanje aangeknoopte vredesonderhandelingen waren afgestuit op de eis van de Spanjaarden, dat de Hollanders de vaart op Indië zouden staken (Spanje was toen verenigd met Portugal). Men had moeten volstaan met een twaalfjarig bestand, en ook daarin was het recht om deze vaart voort te zetten niet uitdrukkelijk erkend (2).

Het werk verscheen anoniem, onmiddellijk na het sluiten van het bestand. Daardoor trok het ook niet direct de aandacht van het publiek, mede door het feit dat het fundamenteel niets nieuws bevatte en eigenlijk het spoor volgde van twee Spaanse auteurs, Francisco de VITORIA en Ferdinando VASQUEZ (supra). Pas later, en om een heel andere reden, werd het beroemd. Een paar weken na de publicatie, op 16 mei 1609, verscheen het bekende edict van Jakob I, dat de visserij door vreemdelingen zonder toelating verbood rond Groot-Brittannië en Ierland. Dit edict had betrekking op een probleem dat erg verschilde van het door Grotius behandelde; het geschil handelde niet over de oceaan doch over een relatief klein gebied rond Groot-Brittannië, en het ging hier niet om de scheepvaart maar wel om de visserij. Toen "Mare liberum" in Engeland werd gelezen, zag men hierin toch een duidelijke aanval op de Engelse eis en men besloot de Nederlandse schrijver van antwoord te dienen en zijn argumenten te weerleggen.

(1) GIDEL, G., o.c., vol. I, 153

(2) FRANCOIS, J., 1967, o.c., 118. PERELS, F., o.c., 20, noemt het werk "un écrit de circonstance".

Dit werd eerst aangevat door William WELWOOD in 1613 in het XXVIIe hoofdstuk van zijn "Abridgement of all Sealaws".

Hierop verscheen een repliek van GROTIUS onder de titel "Defensio capitis quinti maris liberi (Oppugnati a Guilielmo Welwodo iuris civilis professore)". Een belangrijk werk, "Mare clausum", werd geschreven door een andere tegenstander van Grotius, John SELDEN, in 1618. Het werd pas in 1635 op bevel van Karel I gepubliceerd (1). Het moest de verschijning van het edict van 1636 voorbereiden (supra).

Grotius had ook opponenten in Spanje en Portugal, de twee landen wiens onverzadigbare ambitie hij had aangevallen. Het antwoord van de Portugees Seraphinus de FREITAS verscheen in 1625 onder de titel "De justo imperio Lusitanorum Asia-tico"; dat van de Spanjaard Solorzano PEREIRA in 1629 : "Disputatio de Indiarum iure".

Tegen deze tijd waren de Spaans-Portugese aanspraken echter reeds behoorlijk ingekrompen : zij eisten nu nog een (niet juist afgebakend) deel op van de zee rond hun overzeese bezittingen, evenals het handelsmonopolie met hun koloniën (2).

Wij zullen nu pogen een korte samenvatting te geven van de voornaamste werken in deze doctrinaire strijd over de vrijheid van de zee, en tevens de ideeën van hun auteurs in verband met het visserijrecht in het licht te stellen.

Als auteur had GROTIUS driemaal de gelegenheid dit probleem te behandelen. Zoals reeds opgemerkt was het visserijgeschil niet zijn voornaamste bekommernis bij het schrijven van zijn eerste werk. Toch verwijst hij herhaaldelijk naar de visserij, en dit, zoals hij later zelf zegt "als supplementair argument" (3). Zijn tweede werk handelt uitsluitend over visserijrechten en tracht de Hollandse eis op vrije visvangst rond Groot-Brittannië te rechtvaardigen. Tenslotte neemt hij deze zaak voor een derde maal op in zijn befaamd magnum opus "De iure belli ac pacis libri tres" (1625).

De thesis van het "Mare liberum" is, kort gezegd, dat een vrij en niet ingesloten deel van de zee, gelegen buiten oogbereik vanop de kust, met andere woorden de volle zee, niet vatbaar is voor occupatie door om het even welke natie. Over de rechtstoestand van de aangrenzende wateren, baaien en straten wordt niet uitgeweid.

Deze thesis heeft als gevolg dat hetgeen niet het voorwerp kan uitmaken van occupatie (de zee, wegens haar uitgestrektheid en door haar natuur) ook niet het voorwerp kan worden van eigendomsverwerving of dominium, aangezien eigendom of dominium volgt uit occupatie.

Het tweede principe is dat al hetgeen door de natuur in een bepaalde toestand is gebracht (in dit geval : het gemeenschappelijk gebruik van de zee) voor altijd in deze toestand dient te blijven.

In hoofdstuk V, dat later door WELWOOD wordt aangevallen, volgt Grotius de volgende redenering : de zee kan niemands eigendom worden en het gebruik ervan is gemeenschappelijk voor allen. Om dit gegeven te staven citeert hij een aantal auteurs die bevestigen dat niemand de visvangst op zee kan verbieden. Daarmee bedoelt hij dat, als de visvangst op zee vrij is (men ontnemt iets aan de zee), ook de scheepvaart (men ontnemt haar niets) onvermijdelijk moet openstaan voor iedereen.

-
- (1) Cfr. FRUIN, R., An Unpublished Work of Hugo Grotius, Translated from an Essay in Dutch, (1868), Bibliotheca Visseriana, Deel V, Lugduni Bavatorum apud E.J. Brill, 1925, 43-44
 - (2) RAESTAD, A., o.c., 89-90. Cfr. ALEXANDROWICZ, C., Freitas v. Grotius, A.J.I.L., 1959, 162-182
 - (3) GROTIUS, H., Defense of Chapter V of the Mare Liberum, Translation by WRIGHT, H., in : Some less Known Works of Hugo Grotius, Bibliotheca Visseriana, Deel VII, Lugduni Bavatorum apud E.J. Brill, 1928, 155

In verband met het opleggen van tol aan vissers, een voorrecht dat aan de Kroon toebehoort, zegt hij dat dit wel aan een persoon maar niet aan een zaak (de zee = *res communis*, en de vissen = *res nullius*) kan worden opgelegd. Een vorst mag tol opleggen aan zijn eigen onderdanen maar niet aan vreemdelingen. Het recht op vrije visvangst door vreemdelingen moet overal bestaan, tenzij een erfdiensbaarheid zou opgelegd worden aan de zee, hetgeen onmogelijk is. Zulks zou erger zijn dan het verbieden van vrije scheepvaart; het zou barbaars en onmenselijk zijn. Indien iemand voor zichzelf jurisdictie en soevereiniteit over de volle zee zou opeisen en het gemeenschappelijk gebruik ervan zou verbieden, dan zou men hem beschouwen als iemand op zoek naar onbeperkte macht (1).

Na het lezen van deze passages is het duidelijk waarom de Engelsen de indruk hadden dat in "*Mare liberum*" op hun visserijpolitiek werd gemikt. WELWOOD (2) verklaart zelfs dat Grotius hier de vrijheid van visserij wil bewijzen en daarvoor de controverse in de Indische Oceaan gebruikt (3).

Hij stelt in zijn boek dat de uitzondering die Grotius aanvaardt voor aanspraken op het eigendom van kleine kunstmatig ingesloten delen van de zee (het "*diverticulum*" uit het Romeinse Recht) kan worden uitgebreid tot de Britse zeeën ("*narrow seas*") en eveneens meent hij te begrijpen dat Grotius in bepaalde gevallen het verbod van visserij als geldig aanvaardt (4). Grotius gaf inderdaad op zeker ogenblik toe dat de visvoorraad niet onuitputtelijk is en dat het op deze grond mogelijk is de visserij te verbieden (5). Verder vervangt hij het door Grotius gebruikte begrip "vloedlijn", d.i. de scheidingslijn tussen het dominium van de staat of zijn territorium en de open zee, door een limiet van honderd mijl vanaf de kust. Binnen deze afstand is de zee het natuurlijke eigendom van de kuststaat. Het uitoefenen van dit dominium is bij hem niet afhankelijk van occupatie. Als gevolgen van dit dominium ziet hij het recht om vreemde vissers een belasting op te leggen en ook het heffen van andere taksen. Verdere rechten ziet hij vooral als veiligheidsmaatregelen, genomen in het algemeen belang. Vreedzame doorvaart blijft voor hem heilig en buiten de zone van honderd mijl verklaart hij de wijde oceaan voor iedereen vrij (6).

Dit was voor GROTIUS voldoende om een antwoord te schrijven.

Hij begint zijn "*Defensio*" met de vaststelling dat de vrijheid van visserij in zijn vorig werk slechts een bijkomend argument was, terwijl hij nu zal aantonen dat de vrijheid van visserij en die van de scheepvaart eigenlijk samenhangen (Welwood was wel voorstander van vreedzame doorvaart) (7).

Hij herhaalt het fundamenteel principe van zijn eerste werk (8). Hij geeft ook de reden op waarom de zee volgens het volkenrecht vrij is: "eigendom begint met materiële occupatie; een oneindig uitgestrekte vloeistof kan niet worden bezet". Dit principe heeft verder niet alleen een materieel karakter maar is ook van morele aard. Niemand heeft het recht anderen uit de zee uit te sluiten (9).

-
- (1) GROTIUS, H., The Freedom of the Seas or the Right which belongs to the Dutch to take Part in the Eastern Indian Trade, translated by VAN DEMAN MAGOFFIN, R., New York, Oxford University Press, 1916, Hoofdstuk V, 22-44
 - (2) WELWOOD, W., An Abridgement of all Sea Laws, 1613.
De tekst van het XXVIIe hoofdstuk (later ook afzonderlijk uitgegeven) "Of the Community and Propriety of the Seas", staat afgedrukt in MULLER, S., o.c., 324-331.
 - (3) Ibid., 324-325
 - (4) Ibid., 330
 - (5) GROTIUS, H., *Mare liberum*, o.c., 43
 - (6) WELWOOD, W., o.c., 328-330
Cfr. OUDENDIJK, J., Status and Extent of Adjacent Waters, Leiden, Sijthoff, 1970, 67-69. FENN, P., 1926, o.c. 174 e.v. MULLER, S., o.c., 78-81
 - (7) GROTIUS, H., *Defensio*, o.c., 155-157
 - (8) Ibid., 159-160
 - (9) Ibid., 164-191

Vervolgens komt hij tot het probleem van het "diverticulum". Welwood meende deze exceptie op het vrij gebruik van de zee te kunnen uitbreiden tot de "narrow seas" rond Groot-Brittannië, maar deze interpretatie wordt door Grotius verworpen. Ook Welwoods ander argument, nl. dat de vrijheid van visserij in bepaalde gevallen zou kunnen worden beperkt (dit in tegenstelling tot het recht op vrije scheepvaart) legt hij naast zich neer : Welwood verdraait de betekenis van de woorden (1). Tenslotte eindigt hij als handig advocaat, zijn pleidooi met het putten van bewijzen uit drie concessies van zijn tegenstrever (2). Deze betoogde dat private personen zich geen deel van de zee of het recht de visserij erin te verbieden, kunnen toeëigenen, tenzij zij het van de vorst gekregen hebben, want een recht op dit soort prescripties behoort aan de vorst alleen. Grotius zegt dat dit inderdaad niet mogelijk is, maar wat meer is, de vorst beschikt niet over het recht om dergelijke prescripties uit te vaardigen over dingen die niet kunnen overgedragen worden (de zee en de vissen) (3). Verder stelde Welwood dat scheepvaart door niemand kan verboden worden, in welk deel van de zee ook (4). Volgens Grotius bestaat er geen legale basis waarop het onderscheid tussen navigatie en visserij kan verantwoord worden (5). Tenslotte verklaarde Welwood dat enkel die delen van de oceaan die ver van de kust verwijderd liggen, mogen vrij verklaard worden (6). Grotius antwoordt dat hier geen onderscheid mag gemaakt worden. Als men de zee mag bezetten tot op een afstand van honderd mijl, waarom dan niet tot honderdvijftig of tweehonderd mijl, of zelfs verder ? (7). Tot slot van zijn werk stelt Grotius vast dat over bepaalde delen van de zee wel een "imperium" (= soevereiniteit, jurisdictie, in tegenstelling tot "dominium" = eigendom) kan worden uitgeoefend, niet om de visserij erin te verbieden maar om de vrijheid van visserij te beschermen (8).

In zijn grootste werk "De iure belli ac pacis libri tres" (9) behandelt Grotius voor de derde maal het onderwerp van de vrijheid van de zee, en hier is wel een duidelijke evolutie in zijn opvattingen vast te stellen. In boek II, kap. II, par. 3, herhaalt hij het principe dat "de zee, gezien als geheel of in al haar onderverdelingen, niet kan onderworpen worden aan privaat eigendom". De morele grond hiervoor is dat de oceaan groot genoeg is om aan elke mogelijke behoefte van alle volkeren te voldoen : om er water uit te halen, om te vissen, om hem te bevaren. Verder is er een natuurlijke reden, nl. dat occupatie enkel kan geschieden over een beperkt voorwerp (vb. meren en rivieren) (10). In par. 8 van hetzelfde hoofdstuk stelt hij dat baaien en straten, naar analogie met rivieren, wel kunnen bezet worden. Deze mogelijkheid leidt hij af van de rechtstoestand van het Romeinse "diverticulum" (11). De mogelijkheid tot eigendom over baaien en straten bestaat echter slechts in streken waar geen internationaal gewoonterecht, gebaseerd op Romeinse rechtsbronnen, bestaat of waar dit niet aanvaard wordt (12).

(1) Ibid., 192-197

(2) Cfr. DE PAUW, F., o.c., 74

(3) GROTIUS, H., *Defensio*, o.c., 198-200

(4) WELWOOD, W., o.c., 324

(5) GROTIUS, H., *Defensio*, o.c., 200-201

(6) WELWOOD, W., o.c., 331

(7) GROTIUS, H., *Defensio*, o.c., 201-202

(8) Ibid., 205. Dit is reeds een verschil met zijn vorig werk. Merken wij hier op dat gedurende het Engels-Nederlands visserijgeschil voor het eerst de bekende regel van het kanonschot door de Hollanders naar voren werd gebracht. Met Grotius' leer was dit principieel wel tegenstrijdig maar de Hollandse diplomatie hield rekening met de praktische mogelijkheden. DE PAUW, F., o.c., 48.

(9) GROTIUS, H., *De iure belli ac pacis libri tres*, The Classics of International Law, Text of ed. 1646, ed. SCOTT, J.B., 1925, vol. II.

(10) Ibid., 190-191

(11) Ibid., 209-210

(12) Ibid., 211

Hij bespreekt ook weer de vraag over het uitoefenen van soevereiniteit (*imperium*) over de zee (deze is toegelaten), die in zijn systeem radicaal verschilt van het vestigen van eigendom (*dominium*). Het verwerven van deze soevereiniteit kan gebeuren op twee manieren : door middel van personen of van territoriale nabijheid. Het eerste geval doet zich voor wanneer een vloot op een bepaalde plaats in zee gestationeerd is; het tweede geval bestaat wanneer de schepen die zich in de kustwateren bevinden even gemakkelijk vanop het land in bedwang kunnen gehouden worden, als indien zij zich op het land zouden bevinden (1).

Indien wij nu de lijn volgen die doorheen Grotius' drie werken loopt komen wij tot de volgende samenvatting :

Het onderscheid tussen eigendom en soevereiniteit is fundamenteel. Soevereiniteit kan uitgeoefend worden over zekere delen van de zee, maar eigendom kan over het algemeen niet worden verworven. Het regelen van visserij en scheepvaart behoort tot het eigendomsrecht. Daarom kunnen ze dus ook niet worden verboden, daar waar het verwerven van eigendom onmogelijk is. In een paar gevallen kan eigendomsverwerving bestaan. In "*Mare liberum*" maakt hij reeds het onderscheid tussen het statuut van de zee in de eigenlijke betekenis van het woord en dat van baaien en straten. Hij merkt daarbij op dat zijn betoog voor vrijheid van de zee niet zal handelen over deze laatste. In de "*Defensio*" wordt niet over baaien en straten gesproken aangezien Engeland aanspraak maakte op een veel groter gebied. In "*De iure belli ac pacis*" maakt hij zijn opvattingen duidelijker. Baaien en straten kunnen wel het voorwerp worden van eigendomsverwerving wegens hun gelijkaardigheid met rivieren en ingesloten delen van de zee, op voorwaarde dat ze tamelijk klein zijn; dit is enkel mogelijk in streken waar geen international gewoonterecht op basis van Romeinse rechtsbronnen bestaat of aanvaard wordt. Zijn ideeën over het statuut van de aangrenzende zee, waar deze geen baai of straat vormt, zijn veranderd maar blijven nog vaag : in "*Mare liberum*" sluit hij "dat wat zichtbaar is vanop de kust" uitdrukkelijk uit de discussie over de vrije zee uit; in zijn laatste werk aanvaardt hij soevereiniteit over de aangrenzende zee, voor zover deze kan gedomineerd worden vanop het land. Tot daar de evolutie in Grotius' opvattingen (2).

Er restte nu nog slechts aan BYNKERSHOEK om deze doctrine in een preciesere vorm te gieten.

Na Welwood werden de Engelse aanspraken verder gesteund door de verschijning van een aantal, soms minder bekende werken.

Gerard MALYNES (3) verdedigt min of meer dezelfde stellingen als Welwood.

De "belangrijkste grote zeeën zijn gemeenschappelijk voor wat betreft scheepvaart en visserij, maar de kustzee behoort toe aan de vorst van het aangrenzende land. Vreemdelingen kunnen er enkel vissen mits speciale toelating en op voorwaarde dat ze betalen voor dit privilege. De scheepvaart is hier vrij tenzij zij de uitoefening van de visserij stoort".

(1) *Ibid.*, 211

(2) In verband met deze evolutie cfr. OUDENDIJK, J., *o.c.*, 42-51. RIESENFELD, S., *o.c.*, 18-19. DE PAUW, F., *o.c.*, 72-77

Die evolutie in Grotius' gedachtengang schijnt een duidelijke neerslag te zijn geweest van zijn korte ambtelijke loopbaan. *Ibid.*, 45. Voor een diepgaande analyse van deze teksten tegen de achtergrond van Grotius' eigen rechtssysteem (primair en secundair natuurrecht, primair en secundair volkenrecht), cfr. idem, Hugo De Groot en het Nieuwe Zeerecht, in : *Liber Amicorum F. Dumont*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 1107-1117

(3) MALYNES, G., *The Maintenance of Free Trade*, aangehaald door FULTON, T., *o.c.*, 358

Ook GENTILI verdedigt in deze periode de Engelse politiek. In 1605, na het sluiten van de vrede met Spanje, werd hij adviseur bij de Spaanse ambassade te Londen en werd hij zodoende herhaaldelijk geconfronteerd met gevallen van kapingen van Spaanse schepen door Nederland, dat nog steeds in oorlog was met Spanje. Na zijn dood werden zijn pleidooien uitgegeven in 1613, onder de titel "*Hispanicae advocacionis libri duo*". Hij betoogt daarin dat de volle zee vrij is en niet onderworpen aan de soevereiniteit van bepaalde staten. De afwezigheid van elk gezag echter zou een toestand van anarchie in het leven roepen en om dat te voorkomen dient aan bepaalde staten over bepaalde zeeën een recht op jurisdictie te worden toegekend. Dit mag niet zo ver gaan, dat men anderen belet de zee te bevaren of te bevissen, maar wel mag de betrokken staat er de vrede handhaven, regels stellen, wandaden bestraffen en tegen zeerovers optreden (1). Hij maakt dus een onderscheid tussen "*dominium*" en "*iurisdictio*" over de volle zee en baseert daarop zijn verdediging van de Engelse aanspraken (2).

Het werk van John BOROUGHS (3) was de eerste succesvolle poging om alle historisch feitenmateriaal in het voordeel van de Engelse eis tot heerschappij ter zee samen te brengen. Een belangrijk deel van zijn werk is gewijd aan de visserij. Het kreeg niet veel weerklank, aangezien het hele betoog geen juridische argumenten bevatte en dus niet kon worden beschouwd als een rechtvaardiging van de politiek van Karel I.

Als een gelukkig toeval voor Karel I verscheen in 1635 het boek van John SELDEN "*Mare clausum*" (4). De politieke betekenis ervan was zeer belangrijk, want juist op dat ogenblik verbaasde Karel I heel Europa met zijn buitensporige aanspraken. In het eerste boek wil hij aantonen dat de zee, volgens het natuur- en volkenrecht niet overal gemeenschappelijk is voor allen en integendeel wel het voorwerp kan worden van soevereiniteitsvestiging en inbezitneming. Hij treedt Grotius bij, daar waar deze de Spaanse en Portugese eisen verwerpt; echter niet omdat de Portugezen geen recht zouden hebben de scheepvaart te verbieden in de zeeën die ze voor zich opeisen, maar wel omdat ze zich dit recht zonder legitieme titel toekennen. Deze naties beschikken daarbij over een onvoldoende sterke vloot om hun rechten te kunnen verdedigen en te vrijwaren (kap. 17).

In kap. 20 aanvaardt hij het principe van de vreedzame doorvaart voor handelaars en zeevaarders, maar dit doet volgens hem geen afbreuk aan het eigendomsrecht. Hij beschouwt het als een erfdiensbaarheid, analoog met het gebruik om iemands land over te steken.

Vervolgens besteedt hij een tweede boek aan de beschrijving van de Britse eigendomsrechten over de "British seas". De titel van "heerser over de zee" komt aan Groot-Brittannië toe, wegens zijn ligging in het centrum van verscheidene zeeën. Hij beschrijft in grote trekken de uitgestrektheid van de "narrow seas". Zij strekken zich naar het Oosten uit tot aan Frankrijk en de Nederlanden; naar het Westen en het Noorden toe reiken zij tot Noord-Amerika. Hij geeft toe dat de zee tussen IJsland en Noorwegen onderworpen is aan de koningen van Denemarken en Noorwegen, maar hij stelt dat het recht om deze zee te bevissen als een eeuwige erfdiensbaarheid aan de Engelsen toebehoort. De zee rond Spitsbergen, "*mare groenlandense*", behoort toe aan de Engelsen door het feit dat zij als eersten deze zee hebben geëxploiteerd door hun walvisvangst (kap. 24, 30, 32).

(1) GENTILI, A., *Hispanicae advocacionis libri duo*, o.c., Lib. I, Cap. 8, par. 32, 33, 35

(2) Cfr. VAN DER MOLEN, G., 1968, o.c., 163-167. DE PAUW, F., 1960, o.c., 14
NUSSBAUM, A., *A Concise History of the Law of Nations*, New York, McMillan, 1947, 81-82. FRANCOIS, J., 1967, o.c., 119.

(3) BOROUGHS, J., *Dominium maris Britannici assertum ex archivis historiis et municipalibus regni legibus*, 1633.

Cfr. FULTON, T., o.c., 365-366. FENN, P., o.c., 182-183

(4) SELDEN, J., *Mare clausum seu de dominio maris libri duo*, Lugduni Batavorum, 1636. Of: *The Right and Dominion of the Sea*, translated by HOWELL, J., London, 1668.

De prerogatieven waarvan de Engelse koning in "zijn" zeeën geniet zijn zeer uitgebreid. De scheepvaart moet vrij zijn voor zover zij de Britse belangen niet schaadt, in het algemeen belang mag zij worden verboden; zolang zij vrij beoefend wordt geniet zij de bescherming van de koninklijke vloot. De visserij door vreemdelingen is slechts toegelaten mits het betalen van een belasting. Vreemde schepen die zich in de Britse wateren bevinden zijn verplicht de koninklijke schepen te salueren door het strijken van hun topzeil (kap. 20, 21, 26) (1).

Selden maakte aldus een driedelig onderscheid tussen de zeeën : de volle zee, de kustwateren en de "narrow seas". Zodoende kon Engeland zowel van de vrije scheepvaart in volle zee, als van de uitgebreide prerogatieven binnen de "narrow seas" genieten. (2) ^{tegen zee}

Het werk van Selden had in Engeland de gewenste invloed. Karel I deed zijn aanspraken, zoals Selden ze verdedigd had, eerst en vooral gelden op het vlak van haringvisserij in de Noordzee. Reeds in 1636 stuurde hij een vloot van zestig schepen uit om de Hollandse vissers te verdrijven en eiste hij dat zij voor de verderzetting van hun bedrijf over een toelating zouden beschikken die te verkrijgen was tegen betaling van een jaarlijkse belasting. Later zou Cromwell ook trachten het "Britannia rules the waves" in de praktijk te brengen (3).

In Holland veroorzaakte de publicatie van Seldens boek even paniek, want de gelijktijdige maatregelen voor de vorming van een sterke Britse vloot deden de Hollanders vrezen voor de toekomst van hun haringvisserij. Het was voor Grotius onmogelijk een antwoord te schrijven op dit werk aangezien hij nu de functie bekleedde van Zweeds ambassadeur te Parijs en hij zodoende de Zweedse koningin zou aanvallen, die gelijkaardige aanspraken liet gelden op de Baltische Zee.

Een officiële reactie op "Mare clausum" werd geschreven door Dirk GRASWINCKEL (4) maar dit werk werd niet gepubliceerd.

PONTANUS, een Hollands jurist in dienst van de koning van Denemarken, nam de taak op zich een wederantwoord te formuleren (5). Ook hij moest voorzichtig zijn met de verwerping van Seldens algemene argumenten in verband met het bezetten en domineren van de zee, maar hij richtte zich vooral tegen de specifiek Engelse eisen. Hij laat het onderscheid dat Grotius maakte tussen eigendom en soevereiniteit varen en stelt een compromis-oplossing voor, gebaseerd op het onderscheid tussen de aangrenzende wateren en de volle zee : de eerste kunnen het voorwerp worden van eigendom en exclusieve jurisdictie, terwijl de laatste vrij is.

Aldus wordt Pontanus beschouwd als de vader van de traditionele doctrine met betrekking tot de territoriale wateren (6).

Hij werd hierin gevolgd door de Engelse auteur Philip MEADOWS, in zijn boek "Observations concerning the Dominion and Sovereignty of the Seas" (1689).

Dit was in de tijd dat de Engelse aanspraken stilaan in hevigheid afnamen (7).

-
- (1) Cfr. FULTON, T., o.c., 366-374. RAESTAD, A., o.c., 97-101. ORTOLAN, T., Règles internationales et diplomatie de la mer, Paris, Cosse & Dumaine, 1845, 137-148. PERELS, F., o.c., 21. DAVID, R., o.c., 10-11. CALVO, C., Le droit international théorique et pratique, Paris, Rousseau, 1896, vol. I, 473-476. FENN, P., 1926, o.c., 184-196.
 - (2) GIDEL, G., o.c., vol. I, 163-164
 - (3) PERELS, F., o.c., 21-22
 - (4) GRASWINCKEL, D., Jh. Graswinckelii, Juris. Delph., Maris liberi vindiciae adv. virum clarissimum Johannem Seldenum, 1637.
Cfr. FULTON, T., o.c., 375-376. FENN, P., 1926, o.c., 166-167.
 - (5) PONTANUS, J., Joh. Pontani discussionum historicarum libri duo, quibus praecipue quatenus et quodam mare liberum vel non liberum clausumque accipiendum dicpicitur expenditurque, 1637.
 - (6) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 19-20. FULTON, T., o.c. 376. O'CONNELL, D., International Law, London, Stevens & Sons, 1965, vol. I, 525. FENN, P., o.c., 168-170.
 - (7) Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. I, 197

Tot slot van deze periode dient aandacht te worden besteed aan het werk van de Duitse jurist Samuel PUFENDORF (1).

Hij maakt eveneens het onderscheid tussen de aangrenzende wateren en de wereldwijde oceaan. Zoals Grotius ontkent hij de mogelijkheid dat de oceaan het eigendom van één of andere natie zou kunnen worden. Scheepvaart en visvangst staan er voor iedereen open (Lib. IV, par. 6 en 9).

Toch kan een volk van dit recht afzien door middel van een verdrag.

Hij meent dat de zee niet in elk opzicht onuitputtelijk is. Visserij door vreemdelingen bijvoorbeeld kan schadelijk zijn voor de kuststaat. Daaruit volgt dat niet alle delen van de zee van nature en zonder onderscheid voor allen openstaan. Verder ziet hij ook een rol voor de kustwateren op het vlak van de defensie. Het is dus niet noodzakelijk om vreemde schepen vrije doorvaart te verlenen (Lib. IV, Cap. V, par. 7).

Wat de breedte van deze kustwateren betreft houdt hij zich aan zestig mijlen zoals vooropgesteld door Baldus en Bodin (supra). Binnen deze zone oefent de staat een dominium uit, nl. alle soevereiniteits- en eigendomsrechten (Lib. IV, Cap. V, par. 8) (2).

*

* *

Het mag dus gerust gesteld worden dat de visserij een zeer vooraanstaande rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van het principe van de vrijheid van de zee. Zoals uit het relaas van de eerste grote visserijgeschillen in de Noord-europese wateren kan worden opgemaakt zijn het de aanspraken van diverse staten die het streven naar een vrij gebruik van de zee hebben aangewakkerd, hetgeen vervolgens in de doctrine een juridische gestalte kreeg. De theorie van het "mare liberum" verwerft in de loop van de zeventiende eeuw groeiende aanhang.

In nog vage termen kondigt zich nu ook de ontwikkeling van het concept van de territoriale zee aan : Grotius, Welwood, Pontanus, Meadows en Pufendorf verwijzen er wel naar maar werken nog geen duidelijke theorie uit. Op dit punt staat men dus nog even ver als bij het begin van de zeventiende eeuw toen ook Gentili reeds in dezelfde zin schreef (3). De definitieve impuls in deze richting zal in de volgende jaren eveneens door de statenpraktijk gegeven worden en het kwam aan Bynkershoek toe er een doctrinaire vorm aan te geven.

Op dit punt dwingen alle maritieme naties onmiskenbaar een zekere jurisdictie af in de hun omringende zeeën, ook al is de uitgestrektheid ervan zeer verschillend, en leidt deze praktijk onvermijdelijk tot de nodige botsingen. De erkenning van een zekere vorm van bevoorrechtiging van de kuststaat kan gezien worden in het feit dat de Hollanders bereid waren te aanvaarden dat hun vissersvloot zich niet binnen oogbereik van de Schotse kust zou begeven (4). De praktijk van een exacte en uniforme voorbehouden zone wordt tot nu toe enkel toegepast door Denemarken voor de visserij rond IJsland (1598 : acht mijl, 1662 : zestien mijl) (5).

(1) PUFENDORF, S., *De iure naturae et gentium libri octo*, Text of 1688, The Classics of International Law, ed. SCOTT, J.B., 1934.

(2) Cfr. OUDENDIJK, J., o.c., 84-88. WHEATON, H., o.c., 200. NIJS, E., o.c., vol. II, 175.

(3) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 20. RAESTAD, A., o.c., 102. GIDEL, G., o.c., vol. III, 35.

(4) UNDERDAL, A., o.c., 45

(5) Cfr. KENT, H., o.c., 539. HEINZEN, B., *The Three-Mile Limit : Preserving the Freedom of the Seas*, S.L.R., 1959, 601.

Bij het einde van de zeventiende eeuw kunnen wij vaststellen dat de extravagante aanspraken van Spanje en Portugal zijn afgezwakt; Venetië oefent, hoewel ver van haar vroegere grootheid, nog steeds haar soevereiniteit over de Adriatische Zee uit; Zweden en Denemarken beheersen samen de Baltische Zee; Denemarken houdt vast aan zijn eis op jurisdictie over de noordelijke zeeën tussen IJsland, Groenland en het vasteland; de pretenties van Engeland over de "British seas" raken stilaan in verval, maar zijn toch nog niet helemaal opgegeven (1).

Dit alles brengt ons tot het volgende besluit : de theorie van de vrijheid van de zee werd opgebouwd in het economisch belang van de zeevarende en handelsdrijvende mogendheden en vond ook daarom ruime aanhang; het ontstaan van het concept van de territoriale zee dient gezien te worden in het licht van de aanspraken van de diverse kuststaten, eveneens op economische (cfr. visserij), maar vooral op defensieve gronden gebaseerd.

(1) FULTON, T., o.c., 552

HOOFDSTUK II

ONTWIKKELINGEN OP HET VLAK VAN DE UITOEFENING VAN MARITIEME JURISDICTIE

*

* *

Dit overzicht van doctrine en statenpraktijk op het vlak van de uitoefening van maritieme jurisdictie over de kustwateren leek ons in het geheel van de opzet van deze studie, een onmisbaar onderdeel, en dit om twee redenen.

Eerst en vooral om de plaats van de visserij in de totstandkoming van het gewoonterecht en de doctrine terzake in het licht te stellen en vervolgens omdat het uiteindelijk resultaat van deze eeuwenlange evolutie voor het rechtsstatuut van de zeevisserij - zoals trouwens voor alle andere gebruiken van de zee - van kapitaal belang is.

Wat de eerste reden aangaat, merken wij dat de visserij bij het ontstaan van de gewoonte, een deel van de kustwateren aan de kuststaat voor te behouden, behalve in Scandinavië, niet onmiddellijk een rol heeft gespeeld. Deze praktijk stond in direct verband met neutraliteits- en veiligheidsoverwegingen die in de kanonschotregel gerationaliseerd werden. Wel wordt de visserij door menig auteur als een bijkomende reden voor de uitoefening van maritieme jurisdictie over de kustzee geciteerd.

Eens de theorie van de gelijkschakeling van de kanonschotsafstand met de limiet van drie mijl ontwikkeld, speelt de visserij wel een vooraanstaande rol in de toepassing en verspreiding ervan.

In verband met het tweede motief kan gesteld worden dat de totstandkoming van het modern concept van de territoriale zee, en van de driemijlsregel bij het begin van de negentiende eeuw, voor de uitoefening van de zeevisserij van bepalend belang is geweest. Hij had als directe consequentie dat de visserij buiten deze limiet voor iedereen openstond. Deze gewoonterechtelijke regel genoot nooit algemene erkenning maar werd tenminste tot ongeveer 1950, door de maritieme mogelijkheden ruim toegepast.

*

* *

§ 1. DE ACHTTIENDE EEUW : HET ONSTAAN VAN HET BEGRIP TERRITORIALE ZEE

1.1. Doctrine

Bijna honderd jaar na de verschijning van Grotius' eerste boek publiceerde een ander beroemd Nederlands jurist, Cornelius van BYNKERSHOEK, zijn werk "De dominio maris dissertatio" (1702). In 1737 behandelt hij het rechtsstatuut van de zee opnieuw in "Quaestionum iuris publici libri duo".

In verband met de algemene vraag over de mogelijkheid zich de zee toe te eigenen sluit hij eerder aan bij Pufendorf dan bij Grotius. Hij stelt dat de zee kan bezet worden maar verwerpt toch de verregaande aanspraken van Selden. Hoe en tot hoever kan deze occupatie dan tot stand gebracht worden ?

Het is in verband met deze vraag dat Bynkerhoeke's opvattingen de grootste weerklank verwierven. Hij toont aan dat de vroeger toegepaste grenzen onbevredigend zijn. Volgens hem reikt het dominium van het aangrenzende land zover als projectielen, vanop de kust afgeschoten, kunnen reiken : "Terrae dominium finitur ubi finitur armorum vis", of binnen kanonschotsafstand behoort de aangrenzende zee toe aan de kuststaat (1).

Niettegenstaande de zee dus vatbaar is voor occupatie, stelt hij vast dat geen enkele natie ertoe in staat is dit effectief te verwezenlijken. Zo komt hij tot het besluit dat maritiem eigendom bijna overal bestaat uit een kustzone en dat de zee buiten de kanonschotsafstand voor iedereen vrij is (2).

Hoewel Bynkershoek als eerste de kanonschotregel formuleerde was de toepassing ervan niet helemaal nieuw. Sedert de zestiende eeuw had dit gebruik zich tot een gewoonteregul ontwikkeld. Aanvankelijk bestond de gewoonte, dat oorlogsschepen bij het voorbijvaren van een versterkte vesting, verplicht waren te salueren op het moment dat ze binnen het bereik van de kanonnen kwamen. In dit geval was het recht van de aangrenzende staat het gevolg van het feit dat deze schepen effectief onder de controle van de kanonnen stonden.

De kanonschotsafstand als limiet voor de maritieme jurisdictie van een staat, werd voor het eerst aangehaald door de Nederlandse gezanten bij de onderhandelingen over het haringgeschil in 1610, waarschijnlijk onder invloed van GROTIUS (3), die in zijn later werk inderdaad bevestigt dat "de zee kan gedomineerd worden "ratione territorii", zover als men vanop het land in staat is geweld te gebruiken tegen diegenen die zich op zee bevinden, op dezelfde manier als wanneer zij zich op het land zouden bevinden".

Het zou echter verkeerd zijn om deze kanonschotsafstand uit het systeem van Grotius te identificeren met de limiet die na Bynkershoek evolueerde tot een in de volkenrechtelijke doctrine aanvaard principe.

-
- (1) van BYNKERSHOEK, C., De dominio maris dissertatio, The Classics of International Law, ed. SCOTT, J.B., 1923, Cap. II. van BYNKERSHOEK, C., Quaestionum iuris publici libri duo, The Classics of International Law, ed. SCOTT, J.B., 1930, Boek I, Cap. VIII.
 - (2) Idem, De dominio maris, o.c., Cap. II, par. 394.
Cfr. OUDENDIJK, J., o.c., 107-115. RAESTAD, A., o.c., 113-114.
FULTON, T., o.c., 555-556.
 - (3) Ibid., 156. KENT, H., o.c., 538-539.

Zoals RAESTAD zegt, geldt bij Grotius de regel : "pas de canon, pas d'empire". Er is bij hem dus nog geen spoor van het aanvaarden van de fictie dat de aangrenzende staat soevereiniteit zou uitoefenen over de kustzee, ook indien er geen kanonnen aanwezig zijn (1).

In de zeventiende en achttiende eeuw worden er steeds meer maritieme oorlogen gevoerd en zo ontstaat voor de neutrale staten de noodzaak om zich tegen piraterij te verdedigen. Zo komt in verscheidene handelsverdragen van deze periode de bepaling voor dat oorlogsschepen de handelsschepen van neutrale staten niet dichterbij dan tot op kanonschotsafstand mogen benaderen. Hetzelfde gebruik ontwikkelde zich in verband met oorlogsschepen die de kust van neutrale staten naderen. Tenslotte werd het gebruik uitgebreid tot het kapen van schepen in oorlogstijd : geen enkele kaping mocht gebeuren binnen de kanonschotsafstand van een neutrale haven. Tot hiertoe was deze gewoonteregeling enkel van toepassing onder effectieve kanonnencontrole. De meeste verdragen van de zeventiende eeuw zijn dan ook erg vaag in verband met de uitgestrektheid van de kustwateren van een neutrale staat waarbinnen de activiteiten van zeerovers verboden zijn.

Het gebruik van de kanonschotregel groeide dus zeer geleidelijk in de praktijk en was geenszins het gevolg van theoretische beschouwingen (2). Anderzijds zou, na Grotius, de vraag over de mogelijkheid van het bezetten van de zee een belangrijke plaats innemen in het werk van vele auteurs. Zo was het dan ook onvermijdelijk dat de kanonschotsafstand op zekere dag als limiet voor de occupatie van de zee en bijgevolg van de territoriale wateren, zou worden aangenomen (3).

Het belang van Bynkershoek's werk in deze context is dat hij de kracht van de wapens als basis voor het verwerven van territorium beschouwde. Zijn ideeën kenden geen ogenblikkelijk succes. Zijn onmiddellijke opvolgers volgden hem niet in de rationalisering van de uitgestrektheid van de rechten van de kuststaat, maar toch namen zij geen afstand van zijn visie dat deze rechten in elk opzicht territoriaal zijn (4). CASAREGI (5), ABREU y BERTODANO (6), GUNDLING (7), MOSER (8), SURLAND (9) en WOLFF (10) verwijzen allen naar occupatie of bezit van de zee. SURLAND en MOSER baseren de rechten van de kuststaat, ook over de kustvisserij, op de kanonschotregel.

(1) RAESTAD, A., o.c., 107

(2) GIDEL, G., o.c., vol. III, 46 : "Lorsque le besoin se fait sentir d'une formule théorique pour justifier une règle, c'est que cette règle est déjà entrée dans les relations humaines".

(3) RAESTAD, A., o.c., 103-113. FULTON, T., o.c., 557-558.

GIDEL, G., o.c., vol. III, 38.

HEINZEN, B., o.c., 620 en WALKER, W., Territorial Waters : The Cannon Shot Rule, B.Y.I.L., 1945, 210, verwerpen het verband tussen de kanonschotregel en de latere driemijlsregel.

(4) O'CONNELL, D., The Juridical Nature of the Territorial Sea, B.Y.I.L., 1971, 320-321.

(5) Discursus legales de commercio, 1719.

(6) Tratado jurídico-político sobre pressas de mar, 1746.

(7) Discours über Natur- und Völkerrecht, 1734.

(8) Grundsätze des jetzt üblichen Europäischen Völkerrechts, 1750.

(9) Grundsätze des Europäischen Seerechts, 1750.

(10) Ius Gentium, 1749. WOLFF neemt de opvattingen van PUFENDORF over.

De eerste belangrijke auteur van de achttiende eeuw in dit opzicht is Emmerich de Vattel, wiens boek "Le droit des gens" (1758) een standaardwerk werd in de volkenrechtelijke literatuur (1).

Hij neemt de kanonschotregel van Bynkershoek over maar wel op een ietwat voorzichtige manier : enkel om de uitgestrektheid van de neutrale wateren af te bakenen. Voor de visserij schijnt hij een veel grotere limiet voor te staan (2), zodat we mogen besluiten dat Vattels werk op dit punt onvoldoende klaarheid biedt (3). Hoewel zijn werk, door de verwijzing naar de kanonschotregel, van doorslaggevend belang wordt geacht in de totstandkoming van de statenpraktijk in verband met de staatscontrole op vreemde scheepvaart in de kustwateren, blijkt uit de diplomatieke documenten of uit de literatuur van deze periode niet dat de kanonschotsafstand een uniek criterium was in Vattels tijd. De opvatting dat onder de kanonnen van een vesting geen geldige kapingen konden worden verricht, had wel universeel ingang gevonden, maar tot in de jaren 1760 bleef er twijfel over bestaan of deze regel ook kon worden toegepast op wateren die niet onder effectieve wapencontrole stonden (4).

In de volkenrechtelijke doctrine uit het verder verloop van de achttiende eeuw merken we de tendens om de uitgestrektheid van de kustzee te beperken in overeenstemming met Bynkershoek's opvattingen, vooral in verband met de rechten der neutrale staten.

HUEBNER ("De la saisie des bâtiments neutres", 1759) zegt in dit verband dat het evident is dat de aangrenzende zee als aanhangsel van het land aan de kuststaat toebehoort; dit omdat deze er zijn macht kan uitoefenen door middel van forten en kanonnen die hij op de kust kan opstellen en omdat de kustwateren de rol spelen van een wal rond het land (5). Hij meent dat de kuststaat dit recht ook bezit in geval er zich geen kanonnen of forten op de kust bevinden. De schepen die zich in de kustwateren bevinden staan immers onder de bescherming van de kuststaat. Wat de breedte van deze wateren aangaat meent hij dat zij tenminste tot op kanonschotsafstand reiken (6).

-
- (1) VATTEL, E., Le droit des gens ou principes de la loi naturelle, The Classics of International Law, ed. SCOTT, J.B., 1916, vol. I.
 - (2) "Qui doutera que les perles de Bahrein et de Ceylan ne puissent légitimement tomber en propriété ?". Ibid., 247.
 - (3) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 22-25. FULTON, T., o.c., 560-561. OUDENDIJK, J., o.c., 120-121.
 - (4) O'CONNELL, D., The Equivalence of the Nautical League and the Cannon-Shot in the Law of Nations, Festschrift für Friedrich Berber, München, Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1973, 371.
 - (5) Deel I, Cap. III, par. 5.
 - (6) Deel I, Cap. VIII, par. 10.

De eerste systematische discussie over de breedte van de kustwateren vinden wij in het werk van VALIN in 1760.

Hij onderscheidt zes manieren om deze te bepalen. Het criterium dat hij zelf voorstaat is dat van de diepte van het water : de kustwateren behoren aan de kuststaat zover als men de bodem kan vinden. Dit concept, dat een afschaduwing is van de principes die aan de basis van de continentaal plateau-idee liggen, is wellicht interessant omdat hier de controle van de kuststaat over de zee gerationaliseerd wordt op basis van een wetenschappelijke benadering van het geografisch verband tussen het landschap en de zeebodem ("seascape"). Op plaatsen waar de kust snel afdaalt is dit principe dus van geen nut en in deze gevallen stelt hij de toepassing van de kanonschotregel voor. Dit betekent meteen een zeer grote onregelmatigheid in de afbakening van de kustzee. Wanneer hij in een ander deel van zijn werk handelt over de vreedzame doorvaart, bepaalt hij een afstand van twee "lieues" of "leagues" (1), waarbinnen de scheepvaart kan voorbehouden worden aan de eigen onderdanen (2).

Uit deze periode dateren de eerste verdragen waarbij de neutrale wateren worden beperkt tot de kanonschotsafstand (infra).

De afstand van drie mijlen die door Fernando GALIANI voorgesteld werd als equivalent van de kanonschotsafstand zou geschiedenis maken (3). Hij beschouwt het feit dat de kustzee aan de aangrenzende staat toebehoort als een deel van zijn territorium, als een algemeen aanvaarde doctrine. De breedte van deze kuststrook komt overeen met de kanonschotsafstand of drie mijlen. Verder in zijn werk zegt hij dat deze regel slechts van toepassing is voor bepaalde doeleinden : het reglementeren van douane en scheepvaart . Voor neutraliteitsdoeleinden breidt hij deze limiet uit tot twee "leagues" of een dubbele kanonschotsafstand. Deze afstand werd volgens hem in acht genomen door verscheidene Europese staten. Galiani wordt algemeen beschouwd als de auteur die de moderne driemijlszone, als equivalent van de kanonschotregel, invoerde. Hij wordt hiervoor afgekeurd door sommigen, aangezien de reële kanonschotsafstand in zijn tijd helemaal niet zover reikte (4). De vraag of hij nu werkelijk drie mijlen als equivalent van de draagwijdte van een kanon beschouwde, of dat hij gewoon het verband legde tussen twee hem vertrouwd zijnde zaken blijft dus in het midden (5).

De driemijlsregel werd niet onmiddellijk door de volgende auteurs overgenomen. De kanonschotsafstand kende nog vele aanhangers. NEYRON, die een jaar later schrijft, verwijst enkel naar de kanonschotsafstand als grens van de kustzee, ook voor de kustvisserij (6).

(1) Eén league is ongeveer drie zeemijlen.

(2) VALIN, R., Nouveau commentaire sur l'ordonnance de la marine du mois d'août 1681, La Rochelle, J. Legier et P. Mesnier, 1766, vol. I, 45 en vol. II, 687-688.

Cfr. O'CONNELL, D., 1973, o.c., 371-372. NYS, E., o.c., vol. I, 34.

ORTOLAN, T., o.c., 170-172. CALVO, C., o.c., 478. RAESTAD, A., o.c., 123.

FULTON, T., o.c., 502.

(3) GALIANI, F., Dei doveri dei principi neutrali verso i principi guerreggianti, e di questi verso i neutrali, Napels, 1782.

Cfr. RAESTAD, A., o.c., 124-125. FULTON, T., o.c., 563. OUDENDIJK, J., o.c., 125-129.

(4) MOUTON, M., The Continental Shelf, Den Haag, Nijhoff, 1952, 195.

O'CONNELL, D., 1973, o.c., 373-374.

(5) OUDENDIJK, J., o.c., 142-143

(6) NEYRON, J.P., Principes du droit des gens européen conventionnel et coutumier, Brunswick, 1783.

De driemijlsregel vond wel een uitstekend advokaat in de persoon van Domenico AZUNI. In 1795 schreef hij zijn boek dat ook in het Frans en het Engels werd vertaald en dat zodoende een grote invloed uitoefende. Hij was de auteur die de term "territoriale zee" definitief invoerde. Het desbetreffende hoofdstuk draagt trouwens de titel "De la mer territoriale". Zoals Galiani neemt hij drie mijlen als equivalent van de kanonschotsafstand aan, want "dit is ongetwijfeld de grootste afstand die een kanon kan bereiken". Het valt op te merken dat de driemijlsregel een jaar tevoren door de Verenigde Staten van Amerika officieel was toegepast. Hij gaat zelfs verder dan zijn voorganger en stelt een plechtig verdrag voor tussen alle maritieme naties, waarbij zou bedongen worden dat de soevereiniteit van een kuststaat zich uitstrekt over zijn territoriale wateren die onder potentiële wapencontrole staan, en dat deze controle equivalent is met drie mijlen (1).

Een ander beroemd auteur uit deze periode, die soms ten onrechte beschouwd wordt als een voorstander van de driemijlsregel, is Georg Friedrich von MARTENS. In 1789 publiceerde hij zijn werk "Précis du droit des gens moderne de l'Europe". Hij begaat hierin de vergissing de kanonschotsafstand gelijk te schakelen met drie "lieues" of negen mijlen, hetgeen in zijn tijd volkomen onmogelijk was (2). Verder meent hij dat de macht van de kuststaat zich in bepaalde gevallen verder uitstrekt, nl. als de veiligheid van de staat het vereist, in speciale lokale omstandigheden, of met de instemming van andere staten. Het resultaat van zijn opvattingen is dus toch een zekere verscheidenheid van grenzen, hoewel die welke de kanonschotsafstand overtreffen als uitzonderingen mogen worden beschouwd (3).

De laatste achttiende-eeuwse auteur die het probleem van de uitgestrektheid der territoriale wateren behandelt is Carl GUENTHER. Hij herinnert eraan dat deze kwestie vroeger zeer controversieel was, maar stelt dat sedert de uitvinding van de artillerie, het principe van de controle over de zee, zijn definitieve uitdrukking vond in de kanonschotregel (4).

*

* *

-
- (1) AZUNI, D., Système universel de principes du droit maritime de l'Europe, Paris, Impr. de Digeon, 1801, 242-254 (ook voor kustvisserij).
Cfr. OUDENDIJK, J., o.c., 145-147. FULTON, T., o.c., 564-565. RIESENFELD, S., o.c., 26.
- (2) De mogelijkheid bestaat uiteraard dat hij toen niet de juiste afstand van een "lieue" kende of dat hij zich eenvoudig vergiste.
- (3) von MARTENS, G.F., Précis du droit des gens moderne de l'Europe, fondé sur les traités et l'usage, Göttingen, Dieterich, 1789
Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 26-28. O'CONNELL, D., 1973, o.c., 374.
FULTON, T., o.c., 563-564. RAESTAD, A., o.c., 126-128. OUDENDIJK, J., o.c., 132-135. GIDEL, G., o.c., vol. III, 41.
- (4) GUENTHER, C., Europäisches Völkerrecht in Friedenszeiten, Altenburg, 1792.
Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 28. O'CONNELL, D., 1973, o.c., 374-375.

Een samenvatting van de achttiende-eeuwse doctrine over ons onderwerp levert de volgende conclusie op : tegen het midden van de achttiende eeuw was het duidelijk geworden dat het tijdperk van de uitgestrekte aanspraken over de zee voorbij was. Bijna alle auteurs aanvaarden Grotius' voornaamste principes : de open zee kan niet worden bezet, ze is ondeelbaar en onuitputtelijk. Anderzijds sluiten zij aan bij Selden wanneer zij de inbezitneming van de kustzee als wettelijk erkennen. Deze regel werd oorspronkelijk gerechtvaardigd als basis van de nationale veiligheid (1). Er ontstaat dus een algemene consensus dat de zee tenminste tot op kanonschotsafstand toebehoort aan de aangrenzende staat. Maar vele auteurs gaan verder. Vooral in verband met neutraliteitsdoeleinden stellen zij dat de soevereiniteit van de kuststaat zich nog verder uitstrekt, doch over de exacte breedte bestaat er geen eensgezindheid. ABREU, VALIN en GALIANI bepalen hiervoor een grens van twee "lieues". Pas tegen het einde van de achttiende eeuw wordt het verband tussen de kanonschotregel en de visserij-jurisdictie door NEYRON en AZUNI duidelijk uitgedrukt (2).

Verder zien wij de tendens om de kanonschotregel te vervangen door een bepaald aantal zeemijlen (3). GALIANI en AZUNI zijn in de achttiende eeuw de twee enige belangrijke auteurs die de bekende driemijlsregel aankondigen (4).

Er bestaat dus nog heel wat verwarring in de literatuur en, behalve over het kappingsrecht, is er in deze periode ook niet veel diplomatieke praktijk of rechtspraak die klaarheid kunnen brengen. Dit verklaart wellicht ook waarom de driemijlsregel niet onmiddellijk aanhang vond : hij werd in de praktijk nog niet toegepast (5).

De regel werd pas in 1793 voor het eerst toegepast in de Amerikaanse neutraliteitsverklaring tijdens de Frans-Britse oorlog.

(1) JOHNSTON, D., o.c., 173 en 316

(2) O'CONNELL, D., The International Law of the Sea, Oxford, Clarendon Press, 1982, vol. I, 513.

(3) FULTON, T., o.c., 566

(4) RIESENFELD, S., o.c., 28

(5) O'CONNELL, D., 1973, o.c., 375

1.2. Statenpraktijk

Een onderzoek naar de statenpraktijk in de achttiende eeuw leidt tot de volgende slotsom : de aanspraken op soevereiniteit over uitgestrekte delen van de zee brokkelen steeds verder af en er ontstaat een groeiende tendens om voor specifieke doeleinden, een vaste grens te bepalen door middel van verdragen en nationale wetgeving : de kanonschotregel wordt meer en meer aangenomen voor neutraliteitsdoeleinden, maar voor douane en visserij gelden voorsnog uiteenlopende regelingen.

Venetië was tegen deze tijd zo zwak geworden dat het onmogelijk de opgeëiste rechten in de praktijk kon blijven handhaven. In 1779 verscheen een decreet betreffende de neutraliteit van de Republiek, waarbij voor dit doel, de kanonschotsafstand als limiet van de kustzee werd aangenomen. In 1795, na de verovering door Napoleon, doofde haar oude heerschappij over de Adriatische Zee tenslotte volledig uit (1).

Wat Engeland betreft zien wij in de loop van de achttiende eeuw een geleidelijke afzwakking van de aanspraken optreden, behalve dan in verband met het strijken van de vlag; na 1805 zal Engeland zich zelfs opwerpen als kampioen van de driemijlsregel.

In 1736 verscheen de eerste van de bekende reeks "hovering acts" waardoor de Engelse jurisdictie in verband met douanecontrole op vier "leagues" werd vastgelegd (infra).

Deze grens werd ook aangenomen voor sanitaire maatregelen (quarantaine) door een wet van 1753 (2).

In de visserijverdragen die Engeland met andere naties afsloot werden nog uitgestrektere zones voorbehouden.

Door het verdrag van Utrecht (1713) (3), waarbij Frankrijk Newfoundland en Nova Scotia aan Groot-Brittannië afstond, behielden de Fransen visserijrechten langs de kust van Newfoundland (art. 13) maar werd rond Nova Scotia een zone van dertig "leagues" vastgelegd waarbinnen het hen verboden werd te vissen.

Art. 5 van het verdrag van Parijs (1763) (4), gesloten tussen Groot-Brittannië, Frankrijk en Spanje, bevestigt de bepalingen van het verdrag van Utrecht in verband met de visserijregeling rond Newfoundland en Nova Scotia. Verder wordt in de St-Laurens Golf een voorbehouden visserijzone van drie "leagues" ingesteld en rond het eiland Cap-Breton een zone van vijftien "leagues". Deze regelingen werden gedeeltelijk bevestigd door het vredesverdrag van Versailles (1783) (5), gesloten tussen Groot-Brittannië en de Verenigde Staten van Amerika, waardoor de onafhankelijkheid van de Republiek werd erkend. De wijzigingen golden vooral de restrictie van de Franse visserijrechten rond Newfoundland (6).

Ook van belang is het Brits-Spaans verdrag van 1790 (7), waardoor het aan de Britten verboden werd te varen of te vissen binnen een zone van tien "leagues" rond de Spaanse bezittingen in de Stille Oceaan (art. 4).

(1) FULTON, T., o.c., 566-567

(2) RIESENFELD, S., o.c., 131. RAESTAD, A., o.c., 128, JESSUP, P., The Law of Territorial Waters and Maritime Jurisdiction, New York, Jennings & Co., 1927, 10.

(3) DUMONT, VIII, 1,345. Verdrag gesloten na de Spaanse successie-oorlog.

(4) Door dit verdrag verloor Frankrijk al zijn bezittingen in Canada aan Groot-Brittannië : C.T.S., vol. 42, 279.

(5) C.T.S., vol. 48, 487

(6) De evolutie van de Franse visserijrechten rond Newfoundland volgt in § 3.2., die van de Amerikaanse in § 4.3.

(7) C.T.S., vol. 51, 67.

In verband met het instellen van een neutraliteitszone werd de kanonschotregel ingeroepen in de Britse verdragen met Tunis (1762), Algerije (1762) en Tripoli (1762).

Wat Denemarken aangaat, stellen wij in de achttiende eeuw opnieuw een serie visserijgeschillen vast, evenals de invoering van de viermijlszone - dus ook een afbrokkeling van de vroegere uitgestrekte aanspraken (1).

Rond 1740 werden de verhoudingen tussen Denemarken en de visserijstaten opnieuw erg gespannen toen Denemarken zijn traditionele soevereiniteitsaanspraken over de noordelijke zeeën weer actueel maakte (2). Daartoe werden in 1740 en 1741 twee verklaringen uitgegeven waarin werd uitgelegd op welke basis de Denen meenden zich de visserij, de scheepvaart en de handel rond en met Groenland, IJsland, de Far Oer, Finmarken, Nordland en andere Deense eilanden en kusten in de noordelijke Atlantische Oceaan te mogen voorbehouden binnen een zone van vier Deense mijl (= zestien mijlen).

Deze theses werden door de Staten Generaal in 1741 verworpen. Het conflict dreigde ernstiger vormen aan te nemen toen de Nederlanders hun vissers rond IJsland met een gewapend konvooi gingen beschermen. In 1742 doofde het geschil weer uit na Frans-Engelse tussenkomst. De Nederlandse vissers zetten hun bedrijf rond IJsland verder. Ze mochten echter geen handel meer drijven met IJsland : dit werd hen verboden door een Hollands edict van 1762 en een Deense ordonantie van 1774.

In 1766 werd een Deens-Frans verdrag gesloten met hetzelfde doel (3). Door edicten van 1751, 1758 en 1776 werd ook de handel met Groenland formeel verboden. Deze strikte bepalingen gaven op hun beurt aanleiding tot geschillen met Engeland en Holland, wegens inbeslagneming van één Engels en twee Hollandse schepen die deze wetgeving hadden overtreden (4).

In 1745 vaardigde de koning van Denemarken-Noorwegen ook een decreet uit aan gaande de neutraliteitsregeling. Hierin werd elke kaping verboden binnen een zone van één Deense mijl (of vier mijl) rond de Deens-Noorse bezittingen.

Vanaf 1747 werd dezelfde limiet van vier mijl toegepast voor de visserij rond een deel van Noorwegen : in dat jaar verbood een koninklijk decreet de Russische vissers nog rond Finmarken te vissen binnen een afstand van één Deense mijl van het land. Deze ordonantie werd hernieuwd in 1830 (5).

In 1779 zou ook Zweden de limiet van vier mijl aannemen voor neutraliteitsdoel-einden.

HEINZEN brengt het ontstaan van de driemijlsregel terug op deze Scandinavische praktijk van het toepassen van uniforme zones. Alleen was de "league" in de andere Europese landen gelijk aan drie mijl (6).

(1) HEINZEN, B., o.c., 612

(2) Reeds sedert 1662 maakte Denemarken aanspraak op een visserijzone van vier Deense mijlen rond IJsland (*supra*).

(3) VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 28-29. BEAUJON, A., o.c., 203-209.

(4) PHILLIMORE, R., Commentaries upon International Law, London, Benning & Co., 1854, vol. I, 204-206.

(5) FULTON, T., o.c., 567-568. RAESTAD, A., o.c., 131-132.
Referentie zie KENT, H., o.c., 544.

(6) HEINZEN, B., o.c., 620-621

In verband met deze praktijk cfr. Ibid., 607-612. KENT, H., o.c., 542-550.

Een ander voorbeeld van verval van oude aanspraken zien wij in het geval van Spanje, dat zoals de Scandinavische landen, een vaste limiet bepaalde (1760) voor zijn territoriale wateren : twee "lieues" of zes mijlen, zoals voorgesteld door de Spaanse auteur ABREU. Deze grens werd ook door Portugal aangenomen. Zij gold zowel op het gebied van de douane (Spaans-Frans verdrag van 1774), als voor de visserij (Spaans-Frans verdrag van 1768) (1) en de neutraliteit (2). In 1784 sloot Spanje een verdrag met Tripoli waardoor een neutraliteitszone van tien "leagues" werd vastgelegd rond de Spaanse bezittingen, dezelfde afstand als die welke in het Spaans-Brits verdrag van 1790 werd bedongen.

Wat Frankrijk betreft stellen wij geen eenvormige afbakening van de territoriale wateren vast in deze periode.

Een douanezone van twee "lieues" werd ingericht door de wet van 1791; in 1794 werd deze op vier "lieues" gebracht en in 1817 op twintig kilometer.

De "Ordonnance de la marine" van 1681 (supra) die bepaalde vismethoden verbood, werd verder aangevuld in 1726 en 1727. Tijdens de Eerste Republiek en de volgende jaren verschenen nog verscheidene reglementen in verband met de kustvisserij. Verder sloot Frankrijk, zoals hierboven beschreven, een aantal visserijverdragen met andere staten, waardoor uiteenlopende regelingen ontstonden (3).

Frankrijk erkende wel de kanonschotsafstand als limiet van de neutrale wateren in verdragen met Groot-Brittannië (1786) en Rusland (1787) (4).

Een aantal internationale verdragen die volgen op de gewapende neutraliteit van 1780 verwijzen naar de kanonschotregel als limiet voor de neutrale wateren (5).

We stellen dus vast dat tegen het einde van de achttiende eeuw zeer uiteenlopende grenzen voor maritieme jurisdictie worden aangenomen, meestal beperkt tot een bepaalde plaats en voor een bepaald doel.

De kanonschotsafstand werd voor het eerst officieel gelijkgesteld met de "league" of drie mijlen toen er in 1793 oorlog uitbrak tussen Groot-Brittannië en Frankrijk, en de Verenigde Staten het nodig achtten als neutrale partij hun territoriale wateren duidelijk af te bakenen. Deze verklaring had evenwel een "tijdelijk" karakter.

(1) C.T.S., vol.44, 55

(2) FULTON, T., o.c., 569. RAESTAD, A., o.c., 129.

(3) RIESENFELD, S., o.c., 172-173. RAESTAD, A., o.c., 129.

(4) Ibid., 134

(5) Vb. U.S.A.-Verenigde Provincieën, 1782. U.S.A.-Marokko, 1785. Groot-Brittannië-Frankrijk, 1786. Frankrijk-Rusland, 1787. U.S.A.-Tripoli, 1796. U.S.A.-Tunis, 1797. U.S.A.-Groot-Brittannië, 1794.

Cfr. O'CONNELL, D., B.Y.I.L., 1971, o.c., 322 : hierdoor werd de regel, dat kapingen in de territoriale zee ongeldig zijn omdat het uitoefenen van de rechten van oorlogvoerenden op neutraal territorium illegaal is, gerationaliseerd. FULTON, T., o.c., 571-572

President Washington gaf opdracht de breedte van deze wateren "for the time being" vast te leggen op één "league" of drie geografische mijlen vanaf de kust (1).

In 1794 werd een wet gestemd die de neutrale wateren rond de Verenigde Staten op één "league" vastlegde.

Het Brits-Amerikaans verdrag van hetzelfde jaar vermeldde echter enkel de minder preciese kanonschotsregel, in dezelfde bewoordingen als het Brits-Frans verdrag van 1786 (2).

Het dient opgemerkt te worden dat de breedte van de Amerikaanse territoriale wateren, behalve voor neutraliteitsdoeleinden, nog gedurende een hele tijd onzeker was en herhaaldelijk wisselde. Het was onder Britse druk dat de driemijlsregel tenslotte ook voor de visserij werd aangenomen (3).

Groot-Brittannië werd nu inderdaad de promotor van de driemijlsregel. Vanaf 1800 volgen de rechterlijke uitspraken waarin "drie mijlen" als synoniem van de "kanonschotsafstand" worden aangewend elkaar op (4).

Waar wij in de achttiende eeuw over het ontstaan van de driemijlsregel kunnen gewagen, zal de negentiende eeuw de steeds toenemende aanvaarding van dit principe kennen, dit althans voor wat de praktijk aangaat.

De nieuwe limiet van één "league" als equivalent van de kanonschotsafstand werd in de Engelse rechtspraak ingevoerd door Sir William SCOTT (later Lord STOWELL), rechter bij de High Court of Admiralty. In de "Twee Gebroeders Case" (5) in het jaar 1800, oordeelde hij dat de limiet van drie mijlen door het volkenrecht beschouwd wordt als de grens der neutrale wateren.

In 1805, in de "Anna Case" (6), verklaarde hij dat de kanonschotsafstand meestal geacht wordt tot op drie mijl van de kust te reiken (7).

Het zouden inderdaad vooral de Engelse en Amerikaanse rechtspraak en praktijk zijn, en niet de volkenrechtelijke doctrine, die de geleidelijke aanvaarding van de driemijlsregel tot stand brachten.

(1) FULTON, T., o.c., 573. JESSUP, P., o.c., 6. HEINZEN, B., o.c., 615.

(2) FULTON, T., o.c., 574-575. RAESTAD, A., o.c., 133-134. GIDEL, G., vol. III, 48.

(3) O'CONNELL, D., 1965, o.c., vol. I, 526

(4) RAESTAD, A., o.c., 134

(5) Wegens schending van een blokkade waren vier Hollandese schepen gekaapt door boten, uitgezonden door een Brits oorlogsschip dat dicht bij de Pruisische kust lag. Pruisen eiste restitutie omdat de kaping binnen zijn neutraliteitsgrenzen was gebeurd. British International Law Cases, London, Stevens & Sons, (verder B.I.L.C.), vol. II, 683.

Cases on the Law of the Sea, Dobbs Ferry N.Y., Oceana Publ., vol. I, 1.

(6) Dit onder Amerikaanse vlag varend schip was door de Engelsen gekaapt binnen de Amerikaanse grenzen nabij de monding van de Mississippi. B.I.L.C., vol. II, 694. Cases on the Law of the Sea, vol. I, 51

(7) Cfr. FULTON, T., o.c., 576-579. RIESENFELD, S. o.c., 134-135.

§ 2. DE NEGENTIENDE EEUW : DE VISSERIJ EN DE VERSPREIDING VAN DE DRIEMIJLSREGEL

2.1. Doctrine

Het zou een lange en eentonige taak zijn hier alle negentiende-eeuwse auteurs te behandelen die het over de territoriale wateren en de visserij daarin hebben gehad, zowel wegens hun aantal, als wegens de verscheidenheid van hun opvattingen (1).

Van de 113 auteurs die tussen 1800 en 1899 het probleem behandelden waren er 52 voorstander van de kanonschotregel, vijftien verkozen de kanonschotregel of de driemijsregel, achttien auteurs waren van oordeel dat voor de oplossing van het probleem rekening diende te worden gehouden met de betrokken belangen (dus geen eenvormige regel) en dat de staten vrij waren bij de keuze van de methode (2).

RAYNEVAL (3) bijvoorbeeld, houdt het bij de gezichtsafstand van kust tot horizon, een afstand die door GODEY (4) op zes mijl wordt geschat.

In de eerstgenoemde groep vinden wij auteurs als KLUEBER (5), ORTOLAN (6), HAUTEFEUILLE (7), BLUNTSCHLI (8), PRADIER-FODERE (9), PERELS (10), RIVIER (11) en de MARTENS (12).

Onder de bekendste aanhangers van de driemijsregel daarentegen treffen wij CALVO (13) en LAWRENCE (14) aan.

-
- (1) Volledige overzichten in RIESENFELD, S., o.c., 29-67. FULTON, T., o.c., 596-603 en 682-689. WILSON, G., Les eaux adjacentes au territoire des états, R.C.A.D.I., 1923 I, 144
 - (2) RIESENFELD, S., o.c., 279-280
 - (3) de RAYNEVAL, M., Institutions du droit de la nature et des gens, Paris, 1803
 - (4) GODEY, P., Les limites de la mer territoriale, R.G.D.I.P., 1895, 229
 - (5) KLUEBER, J., Europäisches Völkerrecht, Schaffhausen, Verlag der Hurter'schen Buchhandlung, ed. 1851, par. 130
 - (6) ORTOLAN, T., Règles internationales et diplomatie de la mer, o.c., vol. I, 173-175
 - (7) HAUTEFEUILLE, L., Histoire des origines, des progrès et des variations du droit maritime international, Paris, Guillaumin, 1869, 20
 - (8) BLUNTSCHLI, J., Das moderne Völkerrecht der zivilisierten Staten, Nördlingen, Becksche Buchhandlung, 1868, par. 302
 - (9) PRADIER-FODERE, P., Traité de droit international public européen et américain, Paris, Pédon-Lauriel, 1891, vol. II, 169
 - (10) PERELS, F., Manuel de droit maritime international, o.c., 29
 - (11) RIVIER, A., Principes du droit des gens, Paris, Rousseau, 1896, 146
 - (12) de MARTENS, F., Völkerrecht . Das internationale Recht der zivilisirten Nationen, Berlin, Weidmannsche Buchhandlung, 1883, vol. I, 381.
Hierin aanvaardt hij de driemijsregel als alternatief. Hij doet dat niet meer in 1894 in een artikel naar aanleiding van de Bering Zee arbitrage : Le tribunal d'arbitrage de Paris et la mer territoriale, R.G.D.I.P., 1894, 32; noch in 1897, wanneer hij zetelt als rechter in de Costa Rica Packet Arbitrage (R.G.D.I.P., 1897)
 - (13) CALVO, C., Le droit international théorique et pratique, o.c., vol. I, 479
 - (14) LAWRENCE, T., The Principles of International Law, London, McMillan and Co, ed. 1913, 141

CALVO is tevens van oordeel dat deze breedte te beperkt is en dat zij dient uitgebreid te worden in overeenstemming met de reële kanonschotsafstand, waarvan de driemijlsregel tenslotte is afgeleid, een opinie die gedeeld wordt door WOOLSEY (1), FIORE (2), HALL (3) en DESPAGNET (4).

De groep die de driemijlsregel ziet als alternatief van de kanonschotregel bestaat onder andere uit WHEATON (5), PHILLIMORE (6), HALLECK (7) en TWISS (8). Zij volgen hierbij de uitspraken van Lord Stowell bij het begin van de eeuw, met dit verschil dat de kanonschotsafstand ondertussen geëvolueerd was.

Sommige auteurs, als HEFFTER (9), FIORE (10), CAUCHY (11), de LAPRADELLE (12) en DAVID (13) volgen Wolff en Vattel in hun opvatting dat de grens der territoriale wateren in sommige gevallen kan variëren en de kanonschotsafstand overtreffen.

Wij stellen vast dat een aantal auteurs vasthouden aan de kanonschotregel, of deze afstand ten minste nog gelijkgeschakelen met de driemijlszone. Nochtans zou de reële kanonschotsafstand in de loop van de negentiende eeuw zodanig toenemen dat een gelijkgeschakeling van deze twee begrippen zinloos werd. Dit verklaart wellicht waarom de regeringen in de praktijk meer en meer overgingen tot de toepassing van de ondubbelzinnige driemijlsregel in verdragen en nationale wetgeving. Een aantal van deze verdragen betreffen de visserij (14).

-
- (1) WOOLSEY, T., Introduction to the Study of International Law, London, Sampson Low, Marston, Searle & Rivington, ed. 1888, par. 56
 - (2) FIORE, P., Nuovo diritto internazionale pubblico, Milano, Presso de la Casa Editrice e Tipografico degli Autori-Editori, 1865, 173
 - (3) HALL, W., International Law, Oxford, Clarendon Press, ed. 1917, 157
 - (4) DESPAGNET, F., Cours de droit international public, Paris, Librairie de la Société du Recueil Général des Lois et des Arrêts, 1899, 445-446
 - (5) WHEATON, H., Elements of International Law, The Classics of International Law, Text of ed. 1866, ed. SCOTT, J.B., 1936, 177
 - (6) PHILLIMORE, R., Commentaries upon International Law, o.c., vol. I, 210
 - (7) HALLECK, H., International Law, London, Kegan Paul, Trench Trübner & Co., ed. 1908, 167-168
 - (8) Sir TRAVERS TWISS, Law of Nations, Oxford, Clarendon, 1884, 292
 - (9) HEFFTER, A., Le droit international de l'Europe, Paris, Cotillon et Fils, ed. 1873, 151
 - (10) FIORE, P., o.c., 173 e.v.
 - (11) CAUCHY, E., Le droit maritime international considéré dans ses origines et dans ses rapports avec les progrès de la civilisation, o.c., vol. I, 39 e.v.
 - (12) de LAPRADELLE, A., Le droit de l'état sur la mer territoriale, R.G.D.I.P., 1898, 338-341
 - (13) DAVID, R., La pêche maritime au point de vue international, o.c., 25
 - (14) NYS, E., o.c., vol. I, 552

2.2. Statenpraktijk

De eerste in de reeks verdragen waarin de *visserij* binnen drie mijl van de kust aan de kuststaat wordt voorbehouden, is de Brits-Amerikaanse conventie van 1818 waardoor de visserijrechten van de Amerikaanse vissers in bepaalde delen van de Britse territoriale wateren langs de oostkust van Noord-Amerika worden geregeld. Art. 1 van deze conventie bepaalt dat de Amerikaanse burgers, net zoals de Engelse, het recht hebben te vissen langs de kust van bepaalde Britse bezittingen in Noord-Amerika; verder wordt bepaald dat voor de gebieden die niet in de opsomming van deze conventie werden opgenomen, er een zone van drie mijl wordt ingesteld waarbinnen de Amerikanen aan het recht op visvangst verzaken (1). Deze clause, de "renunciatory clause" genaamd, werd in het verdrag opgenomen op verzoek van de Amerikaanse vertegenwoordigers die op deze manier wilden voorkomen dat de Engelsen later een grotere voorbehouden visserijzone zouden invoeren. Er is hier dus helemaal geen verwijzing naar de kanonschotsafstand te vinden (2).

De driemijlsregel werd eveneens toegepast in de Frans-Britse visserijverdragen van 1839 (art. 9) en 1867 (art. 1), en in het visserij-akkoord tussen Groot-Brittannië en de Noordduitse Unie van 1868 (3). De limiet van de territoriale wateren wordt op dezelfde manier vastgelegd in de Noordzee Visserijconventie van 1882 tussen Groot-Brittannië, Frankrijk, België, Duitsland, Nederland en Denemarken (art. 2). Het Brits-Deens verdrag van 1901 over de visserij rond de Far Oer Eilanden en IJsland, beperkt de Deense exclusieve visserijrechten in deze wateren tot drie mijl (4) (over deze conventies cfr. infra).

De driemijlsregel vond daarnaast ook op nationaal vlak zijn toepassing in het Russisch prijsreglement van 1869, de Britse "Territorial Waters Jurisdiction Act" van 1878, de Franse wetgeving van 1862 (5), 1888 (6) en 1896 (7); evenals in de conventie van Constantinopel over het Suez kanaal van 1888 (art. 4) (8) en in het arrest in het Bering Zee geschil van 1893 (9).

-
- (1) United Nations legislative Series B, National Legislation and Treaties relating to the Law of the Sea. ST/LEG/SER. B/6, 737.
O'CONNELL, D., 1982, o.c., vol. I, 514, noemt deze conventie "the final step in linking fishery rights with the territorial sea".
Tijdens de vredesonderhandelingen na de oorlog van 1812-1814 hadden de Britten duidelijk gemaakt dat zij niet van plan waren de voorrechten, die de Amerikanen bezaten op grond van het verdrag van 1783, te verlengen. Het verdrag van Gent van 1814 bevatte geen enkele bepaling over dit onderwerp. De moeilijkheden die hierop volgden leidden tot de conventie van 1818. FULTON, T., o.c., 581.
 - (2) RAESTAD, A., o.c., 138. RIESENFELD, S., o.c., 135.
 - (3) SCOTT, J.B., Les travaux de la Cour Permanente d'Arbitrage de la Haye, New York, Oxford University Press, 1921, 211-212. Cfr. MEYER, C., o.c., 115.
 - (4) Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. III, 70, RIESENFELD, S., o.c., 157.
 - (5) KISS, A., Répertoire de la pratique française en matière de droit international public, Paris, ed. Centre national de la recherche scientifique, 1962, vol. IV, 100. De vangst van crustaceeën en mollusken behalve oesters is toegelaten gedurende het hele jaar binnen de driemijlenzone.
 - (6) Driemijlszone voor visserij rond Frankrijk en Algerije.
Nouveau recueil général de traités et autres actes relatifs aux rapports de droit international; continuation du Grand Recueil de G. de MARTENS (deuxième série, Göttingen, 1876) par SAMWER, C. & HOFF, J., Neudeln, Liechtenstein, Kraus Reprint Ltd., 1967 (verder MARTENS, N.R.G.), XV, 859.
 - (7) Benaderen van de Franse kust door schepen in oorlogstijd tot op drie mijl toegelaten.
 - (8) MARTENS, N.R.G., XV, 557
 - (9) Ibid., XXI, 439

De driemijlsregel werd echter niet overal toegepast, en ook niet voor elk gebruik van de zee. Onder de naties die deze regel wel voorstonden op het gebied van visserij, neutraliteit en burgerlijke en strafrechtelijke jurisdictie, waren er die een grotere limiet vastlegden op het vlak van de douane- en sanitaire controle (1).

Volgens GIDEL zijn deze speciale *douanezones* de eerste voorbeelden van door andere staten aanvaarde "aangrenzende zones", een begrip dat van nu af aan in belang zal toenemen, vooral dan vanaf het ogenblik dat de driemijlszone bij het begin van de twintigste eeuw, meer en meer het voorwerp van kritiek begint uit te maken aangezien zij aan vele staten en auteurs niet langer voldoening schenkt. De theorie van de aangrenzende zone is volgens hem de opvolger van het begrip "reële kanonschotsafstand" dat verlaten werd toen de breedte ervan wegens de vooruitgang van de ballistiek, te groot werd (2).

X Wat de visserij aangaat zien wij een aantal bekende *excepties* op het vrij algemeen toegepaste drie mijlen-principe.

Er is eerst en vooral *Rusland*, waar door de ukase (3) van Tsaar Alexander I van 1821, de zee gelegen tussen Oost-Siberië en N.W. Amerika tot op een afstand van honderd mijl (van de Bering Straat tot 51° N.B.) als Russisch bestempeld wordt ("une mer fermée") en waarbij het aan vreemdelingen verboden is binnen deze afstand te vissen onder dreiging van inbeslagneming van hun vaartuig. Na gezamenlijk Brits-Amerikaans protest geeft de Tsaar deze aanspraken op door de verdragen van 1824 met de Verenigde Staten, en 1825 met Groot-Brittannië(4).

Hierbij aansluitend kan gewezen worden op de Amerikaanse aanspraken in ditzelfde gebied. Nadat de Verenigde Staten Alaska van Rusland hadden aangekocht in 1867 (5) werd in 1889 een wet uitgevaardigd tegen het jagen van pelsdieren in dat deel van de Bering Zee, dat aan de Amerikaanse zijde lag van de lijn die met Rusland was overeengekomen in verband met de soevereiniteit over de eilanden in deze zee.

De Amerikaanse poging om de zeerobbenjacht in dit gebied - dus in volle zee - te verbieden botste op Brits verzet. Het hieruit voortvloeiend geschil was het onderwerp van een arbitrale regeling in 1893, bekend als de "Behring Sea Arbitration" (infra) (6).

-
- (1) Zo bijvoorbeeld Groot-Brittannië (de reeks "hovering acts" vanaf 1736), Frankrijk (wetten van 1791, Germinal jaar II en 1817), de Verenigde Staten (act van 1790), België (1832), Italië (1874), Oostenrijk (1835), Ecuador (1857), Chili (1855), El Salvador (1860), Argentinië (1869), Honduras (1880).

HEINZEN, B., *o.c.*, 622-623 en 627-628. RAESTAD, A., *o.c.*, 141-142.

In 1910 voerde Rusland een tolzone van twaalf mijl in die gebaseerd was op de kanonschotsafstand. Deze grens werd in 1921 ook op de visserij toepasselijk (infra).

VERDROSS, A., *Völkerrecht*, Wien, Springer Verlag, 1950, 175.

- (2) GIDEL, G., *o.c.*, vol. III, 60-61.

- (3) Deze ukase was bedoeld om de Russische nederzettingen in Alaska te beschermen tegen inmenging en concurrentie.

- (4) C.T.S., vol. 74, 135 en vol. 75, 95

Cfr. NYS, E., *o.c.*, vol. I, 554. RIESENFELD, S., *o.c.*, 144-145.

SOLODOVNIKOFF, P., *La navigation maritime dans la doctrine et la pratique soviétique*, Paris, Libr. générale de droit et de jurisprudence, 1980, 206.

De termen van beide verdragen waren bijna identiek: Britse en Amerikaanse onderdanen kregen het recht op ongestoorde scheepvaart en visvangst in de wateren die door de ukase van 1821 voor hen gesloten waren en ook mochten zij zich op de kust begeven om er handel te drijven op die plaatsen waar zich geen Russische nederzettingen bevonden. Er wordt geen melding gemaakt van een bepaalde limiet. LAWRENCE, T., *o.c.*, 188.

- (5) MARTENS, N.R.G., I, 39.

- (6) WESTLAKE, J., *International Law*, Cambridge, University Press, 1904, vol. I, 162-163. HALL, W., *o.c.*, 152.

De *Scandinavische landen* Noorwegen en Zweden namen vier mijl aan als limiet in visserijzaken. Zoals hoger vermeld was dit gebruik gebaseerd op de Deense decreten van 1745 en 1747.

Na het uiteenvallen van de Deens-Noorse Unie in 1814, bevestigde de Noorse wetgeving deze grens (1830, 1869, 1881, 1889) (1). Zweden nam de viermijlszone voor visserij aan door een decreet van 1871 (voor andere doeleinden sedert 1779).

→ Denermarken sloot zich aan bij de Noordzee Visserijconventie van 1882 en adopteerde zodoende de driemijlsregel, maar voor de andere Deense kusten, die niet onder de bepalingen van deze conventie vielen, gold nog de oude limiet van vier mijl (wet van 1859) (2). Na het Brits-Deens verdrag van 1901 werd de driemijlsregel ook van toepassing op de visserij rond de Far Oer Eilanden en IJsland.

De Spaanse visserijgrens bleef sedert de decreten van 1760, 1775 en 1830 op zes mijl vastgelegd. Deze limiet was ook van toepassing in de Spaanse koloniën. Dit bracht Spanje in conflict met de Verenigde Staten, die weigerden de zesmijlszone rond Cuba te erkennen. (o.a. in 1856 naar aanleiding van de aanhouding van de "El Dorado") (3). Spanje wijzigde zijn wetgeving niet, maar bevestigde ze integendeel in 1870 (4).

Portugal, dat het Spaanse voorbeeld navolgde, diende in 1909 onder Britse druk van deze limiet af te zien. In dat jaar werd de visserij voor vreemdelingen verboden binnen drie mijl van de kust (5).

Het Italiaans marinereglement van 1866 bepaalt dat de territoriale wateren van deze staat overeenkomen met de kanonschotsafstand (6).

Deze eerder vage grens geldt ook voor de visserij.

-
- (1) De Noorse viermijlszone werd berekend vanaf een rechte basislijn. Dit systeem wordt geacht voor het eerst te zijn toegepast in het decreet van 1869 en vervolgens in 1889. Geen enkele staat protesteerde officieel tegen deze methode, zodat later in de "Norwegian Fisheries Case" (1951) terecht geoordeeld werd dat het hier om een oud en ongestoord gebruik ging. JOHNSTON, D., o.c., 181. Het toepassen van deze regel wordt verklaard door de speciale configuratie van de Noorse kust : de rotsen van de kust lopen op vele plaatsen verder onder zee en komen op grote afstand terug boven water. Er zijn ook een groot aantal fjords met brede monding. De wateren gelegen achter de lijn, getrokken van één rots naar een andere, worden beschouwd als interne wateren en de visserij is er onderworpen aan inspectie en reglementering. NYS, E., o.c., vol. I, 554-555.
 - (2) RAESTAD, A., o.c., 143.
 - (3) Cfr. MOORE, J., A Digest of International Law, Washington, Government Printing Office, 1906, vol. I, 706-714.
 - (4) RIESENFELD, S., o.c., 175. JESSUP, P., o.c., 53.
 - (5) RIESENFELD, S., o.c., 177. JESSUP, P., o.c., 41.
 - (6) Ibid., 24.

§ 3. EEN STATUUT VOOR DE ZEEVISSERIJ

Na deze schets van de tijdens de negentiende eeuw in gebruik zijnde visserijgrenzen kunnen wij het algemeen statuut van de zeevisserij, zoals het op dat ogenblik vorm kreeg en zoals het lange tijd als basis voor de uitbating van de biologische rijkdommen van de zee zal gelden, als volgt samenvatten. Het algemeen principe wordt duidelijk omschreven door Thomas LAWRENCE :

"The rules of international law with regard to fisheries are simplicity itself. Within the territorial waters of a state its subjects have exclusive rights of fishing, but outside territorial waters, on the high seas, subjects of all states are free to fish on the condition that they do so peacefully" (1).

Dit dubbele principe dat een eenvoudig gevolg is van de eeuwenlange evolutie van het zeerecht, nam vaste vorm aan bij het begin van de negentiende eeuw. In het verdrag van Versailles van 1783, in het Brits-Spaans verdrag van 1790 en in de verdragen die Groot-Brittannië en de Verenigde Staten met Rusland sloten na de ukase van 1821, werd het nog steeds nodig geacht de vrijheid van visserij in volle zee uitdrukkelijk vast te leggen, maar in het Brits-Amerikaans verdrag van 1818 in verband met de visserij in de Noord-atlantische Oceaan wordt deze vermelding terzijde gelaten (verdragen alle *supra*) (2).

Het bestaan van deze twee verschillende regimes werd een fundamenteel gegeven dat aan de basis ligt van het uitbatingsregime van de levende rijkdommen van de zee. Dit gegeven kan echter op verschillende manieren gewijzigd worden door het verdragsrecht (3).

3.1. De regeling van de visserij in volle zee

De vrijheid van visserij in volle zee is een rechtstreeks gevolg van het universeel erkend principe van de vrijheid van de zeeën (4). Visserijsschepen in volle zee staan enkel onder toezicht van hun vlagstaat. Elke staat kan slechts de beoefening van de visvangst door eigen schepen reglementeren. Hij kan ook door middel van een verdrag van zijn visrechten in een bepaald gebied afzien en zodoende zijn visserijsschepen verbieden daar nog te vissen (5).

Het ontbreken van een rechtsgezag over de volle zee echter zou, bij ontstentenis van speciale voorzieningen, ertoe leiden dat aldaar elk politietoezicht op de visserijsschepen zou ontbreken, en dat alleen beperkingen ten aanzien van schepen onder de eigen vlag zouden kunnen worden uitgevaardigd, teneinde het uitroeien van de vis of een bepaalde vissoort tegen te gaan (6).

(1) LAWRENCE, T., *o.c.*, 182

(2) DAGGET, A., *The Regulation of Maritime Fisheries by Treaty*, *A.J.I.L.*, 1934, 704

(3) ODA, S., *International Law of the Resources of the Sea*, *R.C.A.D.I.*, 1969 II, *o.c.* 374.

(4) GIDEL, G., *o.c.*, vol. I, 422. PERELS, F., *o.c.*, 147. CAVARE, L., *o.c.*, vol. II, 731. FAUCHILLE, P., *Traité de droit international public*, Paris, Rousseau, 1925, vol. I₂, 47. SIBERT, M., *Traité de droit international*, Paris, Dalloz, 1951, vol. I, 668

(5) LAUTERPACHT, H., *Oppenheim's International Law*, London, Longmans, Green & Co., 1947, vol. I, 567-569. BERBER, F., *Lehrbuch des Völkerrechts*, München & Berlin, Beck Verlag, 1960, 328. Men spreekt over internationale erfdienstbaarheden die op een bepaalde visserij rusten (*infra*). Cfr. HERSHEY, A., *The Essentials of International Public Law*, New York, McMillan, 1921, 218, FAUCHILLE, P., *o.c.*, vol. II, 681

(6) FRANCOIS, J., 1967, *o.c.*, 445

circula bestemming
in rimmingsplek

De verdragen betreffende de visserij in volle zee behandelen aldus twee problemen : de bescherming van de vissers en het vereenvoudigen van het gemeenschappelijk gebruik van de zee (de visserijpolitie), en anderzijds de bescherming van de levende rijkdommen van de zee (1).

3.1.1. De visserijpolitie (2)

De visserijpolitie is ontstaan uit het feit dat zich op bepaalde visgronden grote groepen vissers van verschillende nationaliteiten verzamelden, zodat de uitwerking van een internationale reglementering noodzakelijk werd. Het inacht-nemen van deze reglementering dient door internationale politiematregelen verzekerd te worden. Dergelijke maatregelen ontleen hun geldigheid aan internationale conventies en hun toepassingsgebied blijft streng beperkt tot de in deze conventies bepaalde punten én tot de betrokken verdragspartijen (3).

Onder de negentiende-eeuwse visserijverdragen vinden wij bepalingen van deze aard terug in het Frans-Brits reglement van 23 juni 1843 over de Visserij in het Kanaal, in de Frans-Britse conventie van 11 november 1867, in de multilaterale conventie inzake de visserijpolitie in de Noordzee van 6 mei 1882 (de Noordzee Visserijconventie) en in de conventie van Den Haag van 16 november 1887 betreffende de "cabarets flottants".

In 1839 sloten Frankrijk en Groot-Brittannië een conventie voor de afbakening van de visserij langs hun respectievelijke kusten (4). Deze conventie, die in eerste instantie afgesloten werd om de oestervisserij in de Baai van Granville en in het gebied gelegen tussen het eiland Jersey en de Franse kust te regelen, bevatte in art. 11 de volgende bepaling : "Met de bedoeling de aanvaringen te voorkomen die af en toe plaatsvinden in de zee, gelegen tussen de Franse en Britse kusten, tussen treilers, lijn- en netvissers van beide staten, stemmen de verdragspartijen erin toe, binnen de twee maanden na de ratificatie van deze conventie, een commissie op te richten die een serie reglementen zal voorbereiden aangaande de plichten van de vissers van beide nationaliteiten in dit gebied...". In uitvoering van deze clause werd het Reglement van 1843 (5) uitgewerkt. Het bevat "bepalingen die dienen in acht te worden genomen door Franse en Britse onderdanen die de visvangst beoefenen in de zee, gelegen tussen de kusten van Frankrijk en die van Groot-Brittannië en Ierland" (art. 1). Zijn toepassing is beperkt tot het Kanaal.

-
- (1) CAVARE, L., o.c., vol. II, 731

De vrijheid van de zeevisserij wordt aldus langs twee zijden beknot : op een kwantitatieve manier, door de jurisdictie die de kuststaat over zijn kustwateren uitoefent, en op een kwalitatieve manier, door de visserijverdragen die de visserij in volle zee regelen. MOUTON, M., The Establishment of Rules of International Law on a World Basis or a Regional Basis with Particular Reference to Limits on Fisheries, E.Y., 1964, 81

- (2) De visserijpolitieverdragen hebben de bescherming van de vissers en het vis-tuig tot doel; zij behandelen de juiste ruimtelijke afbakening van het be-trokken deel van de volle zee, de identificatie van de vissersvaartuigen en het vistuig, de bescherming van de vissersvaartuigen tijdens het vissen tegen indringing door andere vaartuigen die later op dezelfde visgronden aan-komen, vergoeding van de vissers wier instrumenten beschadigd werden, het toezicht op de visgronden en controlemaatregelen die de uitvoering van deze visserijpolitieregels en de orde op de visgronden verzekeren.
- (3) GIDEL, G., o.c., vol. I, 422. WILSON, G., o.c., 171
- (4) Convention for Defining and Regulating the Limits of the Exclusive Right of the Oyster and other Fishery on the Coast of Great Britain and of France : C.T.S., vol. 89, 221
- (5) C.T.S., vol. 95, 11

De inhoud van het Reglement bestaat uit een aantal minutieuze technische bepalingen. Wij beperken ons tot de weergave van de juridische maatregelen welke voorzien zijn om de naleving ervan te verzekeren. Visserijkruisers van beide staten zijn bevoegd de delictueuze aard te bepalen van door de vissers in overtreding van het Reglement gepleegde feiten, onafgezien van hun nationaliteit (Franse of Britse) (art. 64 en 89) ; zij zijn bevoegd de vissersvaartuigen die het Reglement schenden te arresteren en ze naar de dichtsbijgelegen haven op te brengen, waar de overtreding zal vastgesteld worden op grond van de verklaringen van de betrokken partijen en van eventuele getuigenissen (art. 65); zij zijn tenslotte bevoegd om ter plaatse (op zee) een minnelijke schikking te treffen, indien de betrokken partijen hiermee instemmen, dit in geval de overtreding niet van die aard is dat zij een exemplaire bestraffing vereist maar waar toch enige schade werd veroorzaakt. Tot zover de bevoegdheden van de visserijkruisers en van de officieren en agenten van de visserijpolitie in volle zee, in verband met vissers die geen onderdanen van hun land zijn. De rechterlijke bevoegdheid blijft uitsluitend voorbehouden aan de nationale autoriteiten van de overtreder (art. 69).

De straffen die door de nationale rechtbanken zullen worden toegepast zijn per categorie ook voorzien door het Reglement (1).

De Frans-Britse conventie van 1867 (2) had tot doel enkele verbeteringen aan te brengen aan de voorzieningen van de conventie van 1839 en het aanvullend reglement van 1843.

Een essentiële wijziging had betrekking op het toepassingsgebied : art. 3 breidt dit uit tot de zee, gelegen tussen de kusten van Groot-Brittannië en Ierland, en die van Frankrijk "vanaf de Belgische tot de Spaanse grens". De toepassing van de regels van 1843 op het gehele gebied waar Franse en Engelse vissers frequent in contact kwamen, was bedoeld om een einde te stellen aan de veelvuldige conflicten die er voorkwamen (3). Deze conventie trad echter nooit in werking. Ze werd door Frankrijk geratificeerd maar de uitvoeringsbesluiten die nodig waren voor haar toepassing werden nooit uitgevaardigd (4).

-
- (1) GIDEL, G., o.c., vol. I, 423-424
Over de conventie van 1839 en het reglement van 1843 cfr. DAVID, R., o.c., 77-81. LATOUCHE, L., La pêche maritime en droit international public, Thèse pour le doctorat, Univ. de Rennes, 1904, 84-92. IMBART LATOUR, J., 1885, o.c., 155-167. PRADIER-FODERE, P., o.c., 613-619. FULTON, T., o.c., 612-614. LEONARD, L., o.c., 37-39. O'CONNELL, D., o.c., 1982, vol. I, 515-518. MEYER, C., o.c., 100-101
- (2) C.T.S., vol. 135, 473
- (3) Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. I, 424. PRADIER-FODERE, P., o.c., vol. V, 619. FULTON, T., o.c., 618-620. MEYER, C., o.c., 102-103
- (4) FAUCHILLE, P., o.c., vol. I.2, 52

Het was trouwens niet alleen tussen Franse en Britse vissers dat zich in de Noordzee regelmatig problemen voordeden, maar ook tussen de Britse, Belgische en Nederlandse. In 1880 werd een officieel onderzoek uitgevoerd door de Brit

Higgin, wiens "Report on the Outrages committed by Foreign upon English Fishermen in the North Sea" betreurde dat er geen conventies bestonden tussen alle kuststaten van de Noordzee, waardoor een internationale regeling van de visserij zou tot stand worden gebracht.

Nederland stelde voor een collectieve conventie te sluiten. Als gevolg hiervan werd te Den Haag een conferentie gehouden van 8 tot 29 oktober 1881, die leidde tot de ondertekening van de Conventie betreffende de Regeling van de Visserijpolitie in de Noordzee buiten de Territoriale Wateren, op 6 mei 1882 (1).

Op de conferentie waren vertegenwoordigers aanwezig van Groot-Brittannië, België, Denemarken, Frankrijk, Noorwegen, Nederland, Zweden en Duitsland. De conferentie besloot de volgende punten niet te behandelen: de bescherming van onderzeese kabels (2), het probleem van de "cabarets flottants" (3), het lot van de vissers in oorlogstijd (4) en de bescherming van de levende rijkdommen van de zee buiten de territoriale wateren. De conventie is enkel van toepassing op de Noordzee, dus niet op de Skagerrack en de Zuyderzee en niet op de territoriale wateren van drie mijl, gerekend vanaf de laagwaterlijn van de betrokken kuststaten (art. 4 en 2).

De artikelen 5 tot 13 bepalen de regels in verband met de identificatie van de vissersschepen. De art. 14 tot 24 bevatten gedragsregels voor de vissers op de visgronden, waardoor de veiligheid van de visserij dient te worden verzekerd, vooral daar waar verschillende vismethoden worden toegepast. Art. 19 bijvoorbeeld, behandelt de verhoudingen tussen de vissers die gebruik maken van sleepnetten en die welke met drijfnetten vissen. Art. 25 bevat voorschriften voor de redding van vissersschepen.

De art. 26 e.v. regelen het toepassingsmechanisme van de Conventie. Het toezicht wordt toevertrouwd aan de politie- en oorlogsschepen ("bâtiments croiseurs") van de verdragspartijen (5). Dit toezicht is van tweeërlei aard: sommige feiten vereisen uitsluitend een nationaal toezicht, terwijl andere daarentegen aan het internationaal toezicht onderworpen zijn.

Aan het nationaal toezicht zijn vooral die feiten onderworpen waarvan de vaststelling een direct ingrijpen en een daadwerkelijk onderzoek vereist vanwege het toezicht houdende schip; men heeft het onderzoeksrecht door vreemde politievaartuigen willen verhinderen. Het gaat hier om de controle van de boordpapieren m.b.t. de nationaliteit van de bemanning en van het schip, van het merkteken en de nummering van het vaartuig, van het vistuig en van de aanwezigheid aan boord van verboden toestellen (art. 27).

(1) C.T.S., vol. 160, 219.

GIDEL, G., o.c., vol. I, 425. LEONARD, L., o.c., 42-44

(2) Geregeld door de conventie van 14 maart 1884

(3) Geregeld door de conventie van 16 maart 1887

(4) infra: "trêves pêcheresses"

(5) Uitzondering werd gemaakt voor België dat nog geen vloot bezat. Een amendement van 3 juni 1955 voorziet dat ook staatsschepen, onder het gezag van speciaal aangeduide ambtenaren, indien nodig, kunnen ingeschakeld worden. U.N.T.S., vol. 310, 145

Alle andere overtredingen van de bepalingen van de Conventie en alle overtredingen in verband met de visserij-operaties vallen onder het internationaal toezicht (art. 28). De visserijkruisers mogen van het van overtreding verdachte schip een rechtvaardiging eisen en overgaan tot het onderzoek van de vlag. In principe is hun onderzoek hiermee afgelopen indien het vissersschip van een andere nationaliteit is. Het onderzoeksrecht bestaat echter wel indien er voldoende redenen zijn die een overtreding laten veronderstellen (art. 29). In dat geval is de kruiser bevoegd het verdachte schip aan te houden en het naar een haven van zijn vlagstaat op te brengen (art. 30). Aan de commandant van het toezichhoudende schip wordt dus een ruim appreciatierecht toegekend. Elk verzet vanwege het vissersvaartuig wordt beschouwd als verzet tegen zijn nationale autoriteiten (art. 32).

Waar de vaststelling van een schending van het verdrag dus internationaal kan zijn, dient de beoordeling en de bepaling van de schadevergoeding toch door de nationale rechter te gebeuren (art. 36-37). De nationale wetgeving van elke verdragspartij moet de straffen voor de overtredingen voorzien (art. 35).

De Conventie werd ondertekend door België, Groot-Brittannië, Frankrijk, Denemarken, Nederland en Duitsland; Zweden en Noorwegen sloten zich er niet bij aan wegens de bepaling inzake de breedte van de territoriale wateren. De Conventie werd door Groot-Brittannië opgezegd in 1963. Zij werd in 1967 vervangen door een nieuwe Conventie over de Uitoefening van de Visserij in de Noordelijke Atlantische Oceaan (1). Men kan niet beweren dat het door de Conventie ingerichte controle-apparaat dikwijls gefunctioneerd heeft. Haar bestaan ontmoedigde echter wel de vroeger veelvuldig voorkomende conflicten onder de vissers in de Noordzee, wat dan toch het doel van de Conventie was geweest (2).

Op 2 mei 1891 werd door België en Groot-Brittannië een Declaratie ondertekend met de bedoeling de procedure van de conflictenregeling tussen Engelse en Belgische vissers in de Noordzee buiten de territoriale wateren te vereenvoudigen. In elke staat werd een Commissie opgericht die de gegrondheid van de klachten diende te onderzoeken. Deze Commissies bepalen ook welke vissers persoonlijk dienen te verschijnen indien ze als getuige worden opgeroepen. Enkel op deze voorwaarden zullen de bevoegde rechtbanken de ingediende klachten behandelen. De Declaratie bevat ook regels aangaande de schadevergoeding. Zij voorziet een verplichting die niet in de Conventie van 1882 voorkwam: wanneer een visser op één of andere manier schade toebrengt aan het vaartuig van een ander, dan dient hij alle nodige maatregelen te treffen om de schade aan de uitrusting en het vaartuig zoveel mogelijk te beperken (art. 4) (3).

(1) CAVARE, L., o.c., vol. I, 732

(2) VAN DER MENSBRUGGHE, Y., Le pouvoir de police des états en haute mer, R.B.D.I., 1975, 70-71.

✓ Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. I, 425-430. CASTEL, B., o.c., 167-177.

DE BREUCKER, J., L'extension des limites de pêche et le régime juridique de la pêche dans la mer du nord, Ann.Dr.Sc.Pol., 1963, 119-131. IMBART LATOUR, J., 1885, o.c., 64-91. LATOUCHE, L., o.c., 93 e.v. DAVID, R., o.c., 83-92. PRADIER-FODÈRE, P., o.c., vol. V, 622-629. DE RYCKERE, R., Le régime légal de la pêche maritime dans la mer du nord, Bruxelles, Larcier, 1901, 45-116. FULTON, T., o.c., 630-640. LEONARD, L., o.c., 42-48. JESSUP, P., L'exploitation des richesses de la mer, R.C.A.D.I., 1929 IV, 448-455. MEYER, C., o.c., 104-114.

(3) MARTENS, N.R.G., XVIII, 179

Deze bepaling komt ook voor in de Deens-Britse conventie van 1901. Cfr. DE RYCKERE, R., o.c., 119-122. GIDEL, G., o.c., vol. I, 431

Een andere aanvulling van de conventie van 1882 vinden wij in het Brits-Nederlands akkoord van 26 april 1902 (1) dat de vergoeding regelt van de opgeroepen getuigen indien het bemanningsleden zijn van de betrokken vaartuigen : zes flo-rijnen of tien shillings per dag afwezigheid, plus verplaatsingskosten.

Een volgend voorbeeld van een verdrag waarin sprake is van visserijpolitiemaatregelen is de Conventie van Den Haag van 16 november 1887 (2).

Waar de conventie van 1882 de visserijpolitie in de hele Noordzee regelde, behandelt die van 1887 enkel de politie op de visgronden zelf en heeft zij tot doel de activiteiten van de "cabarets flottants" ("coopers" of "bum boats") aan banden te leggen.

De gevolgen van de verkoop van sterke drank aan de vissers op zee waren reeds lang bekend : ongelukken, vechtpartijen, moord en diefstal. De vissers ruilden soms hun visnetten of hun vangst in tegen sterke drank. Op initiatief van Groot-Brittannië werd een nieuwe conferentie gehouden te Den Haag. De conventie werd ondertekend door dezelfde partijen als het Noordzee Visserijverdrag maar ze werd niet geratificeerd door Frankrijk (3).

Art. 2 verbiedt de aan- en verkoop van sterke drank en het ruilen ervan tegen om het even welk voorwerp. De vervolging en het vaststellen van de sancties zijn uitsluitend voorbehouden aan de vlagstaat van het betrokken vissersvaartuig (art. 5).

De vraag over de vaststelling van overtredingen gaf aanleiding tot hevige discussie. Het onderzoeksrecht van de visserijkruisers werd door Frankrijk en Duitsland afgewezen. Zodoende werd overgegaan op het systeem van de Conventie van 1884 betreffende de Bescherming van Onderzeese Kabels, dat elk onderzoeks- en aanhoudingsrecht verbiedt. Voor de schepen die op de visgronden de bevoorradig van de vissers verzorgen (met uitsluiting van sterke drank) werd een speciale pas ingevoerd (art. 3).

De bevoegdheid van de visserijkruisers (dezelfde als die belast met de visserijpolitie) beperkt zich hier tot het onderzoek van de vlag en eventueel van de speciale pas. De officieren kunnen processen-verbaal opstellen, welke ook de nationaliteit van het vaartuig is, en indien de ernst van het geval dit rechtvaardigt, kunnen zij het vaartuig naar een haven van zijn vlagstaat begeleiden (art. 7).

Het niet ratificeren van deze conventie door Frankrijk blijkt veeleer een gevolg te zijn geweest van de slechte verhoudingen met Groot-Brittannië op dat ogenblik, dan wel van de inhoud van de conventie zelf, aangezien aan de Franse bezwaren tegen het onderzoeksrecht van de schepen tegemoet werd gekomen (4).

Op 24 juni 1901 werd te Londen de Brits-Deense Conventie gesloten betreffende de Regeling van de Visserij buiten de Territoriale Wateren van de Far Oer Eilanden en IJsland (5).

De bepalingen van deze conventie stemmen nagenoeg overeen met die van de Noordzee Visserijconventie. Een bijkomend artikel bepaalt dat de vissers die rond de Far Oer Eilanden en IJsland vissen ook het recht hebben zich aan land te begeven. Met betrekking tot de Far Oer werd het verdrag gewijzigd in 1959; de conventie werd opgezegd door Denemarken in 1963 (6).

(1) MARTENS, N.R.G., XXXI, 338

(2) Ibid., XIV, 540

(3) GIDEL, G., o.c., vol. I, 433

(4) Ibid., 436-437. CAVARE, L., o.c., vol. II, 732-733

Cfr. VAN DER MENSBRUGGHE, Y., o.c., 72-73. DAVID, R., o.c., 92-102.

CASTEL, B., o.c., 177-180. DE RYCKERE, R., o.c., 125-135. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 455-460

(5) MARTENS, N.R.G., XXXIII, 268

(6) VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 228. FULTON, T., o.c., 647-649

3.1.2. De bescherming van de vissers in oorlogstijd

Een ander aspect dat de veiligheid en de bescherming van de vissers raakt, is het lot van de vissersvaartuigen in oorlogstijd.

Sedert verscheidene eeuwen geniet de visserij een speciale bescherming die gebaseerd is op nationale reglementen, zoals de France "Ordonnances de la marine", of op verdragen, de zgn. "trêves pêcheresses", die de vrije en vreedzame uitoefening van de visserij, zelfs in oorlogstijd verzekeren. Wij vinden dergelijke verdragen reeds terug in de zestiende eeuw. Bekende voorbeelden zijn het verdrag tussen Frankrijk en Duitsland van 2 oktober 1521 (1), het verdrag tussen Frankrijk en Holland van 17 augustus 1675 (2), het verdrag tussen de Verenigde Staten en Pruisen van 1785 (3) en de Brits-Franse conventie van 1801 (4).

Deze speciale bescherming van de vissers in oorlogstijd vormt een uitzondering op het door het volkenrecht aanvaarde principe dat de kaping van koopvaardij-schepen van vijandelijke staten in oorlogstijd toelaat. Het is dus veeleer een breed verspreid gebruik dan wel een absolute internationale regel (5). PERELS beschouwt deze immuniteit als een deel van het volkenrecht, gegroeid uit een gevestigd gebruik (6).

Wat de nationale wetgeving aangaat vinden wij regels van deze aard vooral terug in de Franse praktijk.

Volgens de ordonnances van 1543 en 1584 berustte het recht om "trêves pêche-resses" te sluiten bij de admiraal van de Franse vloot (7). Onder Lodewijk XIV en Lodewijk XV werd van dit gebruik afgezien omdat de vrees bestond dat het nadelig was voor de Fransen.

De traditie werd weer opgenomen onder Lodewijk XVI tijdens de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog : het werd verboden Engelse vissers en vissersvaartuigen in het algemeen, aan te vallen, op voorwaarde dat zij geen wapens aan boord hadden (1779); de uitspraak van het Franse prijsgerecht in de zaak van de "Nossa Senhora da Piedade" (1801) verwierp de kaping van dit vissersschip (8). In de oorlogen tijdens de Franse Revolutie liet Engeland een groot aantal Franse vissersschepen kaper en in beslag nemen, waarbij de bemanning als krijgsgevangenen werd beschouwd. In 1779 werd de Engelse ordonnantie ingetrokken, maar er werd bevestigd dat deze maatregel niet van toepassing was op de diepzeevisserij en op de oesterhandel.

(1) DUMONT, IV, 1, 352

(2) C.T.S., vol. 13, 425

(3) C.T.S., vol. 49, 331

(4) C.T.S., vol. 56, 211

(5) ORTOLAN, T., o.c., vol. II, 54

(6) PERELS, F., o.c., 234

(7) Cfr. PARDESSUS, J., o.c., vol. IV, 319

(8) Geciteerd door CALVO, C., o.c., vol. IV, 326. Dit Portugese vissersvaartuig was door de Franse kaper "Carmagnole" buitgemaakt.

In de oorlog tegen Mexico (1846) lieten de Verenigde Staten de vijandelijke vissersschepen ongemoeid (1).

Frankrijk handelde op dezelfde manier in de Krimoorlog en in de oorlogen tegen Italië en Duitsland (1870).

Engeland volgde dit voorbeeld niet en men maakte melding van de vernieling van netten, provisie en vissersschepen door de Britten in de Zee van Azoff tijdens de Krimoorlog (1854) (2).

Volgens CALVO geldt de immuniteit voor vissersvaartuigen niet voor de diepzee-visserij ("grande pêche") : "ces marins sont en effet considérés comme adonnés à des opérations à la fois commerciales et industrielles" (3).

Ook de Vredesconferentie van 1907 sprak zich in dezelfde zin uit.

De artikelen 3 en 4 van Conventie XI betreffende Zekere Beperkingen op het Kapingsrecht in Oorlogstijd (4) bepalen dat de uitzondering in het voordeel van vissersschepen enkel geldt voor de kustvisserij evenals voor de kleine lokale scheepvaart (5).

In de Turks-Italiaanse oorlog van 1911-1912 sloeg Turkije deze immuniteit in de wind.

Tijdens de Japans-Russische oorlog van 1904-1905 verklaarde het Japanse prijsgerecht deze immuniteit niet van toepassing op schepen die eigendom waren van een compagnie en die de visvangst in volle zee bedreven. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de immuniteit van vissersschepen in de praktijk door geen enkele partij geëerbiedigd. Het was trouwens zo dat deze schepen vaak werden ingezet om mijnen op te halen en voor de bescherming van pakketboten en handelsschepen tegen aanvallen van duikboten (6).

KISS geeft twee voorbeelden van kapingen tijdens de Tweede Wereldoorlog welke door het Franse prijsgerecht bevestigd werden en waar de beperkingen op het kapingsrecht in oorlogstijd volgens Conventie XI van Den Haag 1907, geacht werden niet van toepassing te zijn (7).

(1) Niet in de Spaans-Amerikaanse oorlog : cfr. zaak van de "Paquete Habana" en de "Lola" van de District Court of the United States for the Southern District of Florida in 1900. SWIFT, R., International Law, Current and Classic, New York, Wiley & Sons, 1969, 29-33

(2) Overzicht cfr. CALVO, C., o.c., vol. IV, 325-327. ORTOLAN, T., o.c., vol. II, 48-54. DAVID, R., o.c., 44-48. LATOUCHE, L., o.c., 56-62. PERELS, F., o.c., 232-235. NYS, E., o.c., vol. III, 434-438. FAUCHILLE, P., o.c., vol. II, 481-482. HALLECK, H., o.c., vol. II, 124-125. PRADIER-FODERE, P., o.c., 633-638

(3) CALVO, C., o.c., vol. IV, 327

(4) C.I.S., vol. 205, 367

(5) Cfr. FAUCHILLE, P., o.c., vol. II, 482. NYS, E., o.c., vol. III, 438 TUNG, W., International Law in an Organizing World, New York, Crowell, 1968, 443

(6) FAUCHILLE, P., o.c., vol. II, 483.

Binnen de hierboven vermelde grenzen werd het principe van de immuniteit voor vissersvaartuigen erkend door de Franse marine-instructies van 1912 en 1916, de Duitse prijsreglementen van 1917, het Chinese reglement van 1917 en de Amerikaanse instructies van 1917

(7) KISS, A., o.c., 1969, vol. VI, 320-321 : de zaak van de Duitse sardien-vissers "Atun I" en "Atun II" (Frans prijsgerecht 1947) en de zaak van de Duitse vissersschuit "Fred Neuman" (1946). Cfr. Wörterbuch des Völkerrechts, ed. STRUPP, K. & SCHLOCHAUER, H., Berlin, De Gruyter & Co., 1960/62, vol. I, 200

ok in H. naye

3.1.3. De bescherming van de levende rijkdommen van de zee

Een andere categorie van verdragsbepalingen behandelt de bescherming van de levende rijkdommen van de zee buiten de territoriale wateren. Het gaat hier om een tweede aspect van de visserijpolitie, dat gericht is op de bescherming van de vissoorten (1).

Het dreigende gevaar van overbevissing ten gevolge van de vooruitgang van de visserijtechniek (voornamelijk het gebruik van treilers), begon duidelijk te worden bij het begin van de negentiende eeuw. Het oude Grotiaanse geloof in de onuitputtelijkheid van de rijkdommen van de zee werd opgegeven. Een stimulans tot het nemen van beschermende maatregelen werd gegeven door wetenschappelijke onderzoeken die het probleem duidelijk in het licht stelden. Deze eerste oceanografische en biologische studies maakten duidelijk dat het bijna onmogelijk is om algemene en uniforme regels op te stellen die de diverse vissoorten een even efficiënte bescherming zouden bieden. Men stelde het bestaan van "zoölogische provincies" vast, die elk een aangepaste benadering vereisen, en tevens bleek de onmogelijkheid om regels die valabel zijn voor één bepaalde soort, eenvoudigweg toe te passen op andere.

Vandaar dat wij sedert het einde van de negentiende eeuw een steeds uitgebreider aantal verdragen aantreffen die fragmentarische behoudsmaatregelen bevatten, toepasselijk op één bepaald visserijgebied of op één bepaalde vissoort (2).

Een staat kan vanzelfsprekend ook nationale reglementeringen uitvaardigen op dit gebied, maar die hebben dan het nadeel dat zij uitsluitend op de eigen vissersvloot van toepassing zijn. De nationale vissers beklagen er zich dan ook over dat zij in een discriminatoire positie staan tegenover de andere vissers wiens nationale wetgeving dergelijke regels niet voorziet.

Een voorbeeld hiervan is het Franse decreet van 1862 dat aan de maritieme autoriteiten de bevoegdheid schenkt om tijdelijk de vangst van bepaalde vissoorten te verbieden buiten de driemijlszone "si cette mesure est commandée par l'intérêt de la conservation des fonds ou de la pêche de poissons de passage" (3).

Een bekend voorbeeld van de ontoereikendheid van dergelijke unilaterale reglementeringen is dat van de "Herring Fishery (Scotland) Act 1889", die bedoeld was om een effectieve bescherming tot stand te brengen van de lijnvissers en van het visbestand langs de Schotse kust, tegen de steeds intensiever beoefende treilvisserij.

Door deze act kreeg de Scottish Fishery Board de bevoegdheid om het vissen door middel van sleepnetten te verbieden binnen een zone van drie mijl vanaf de laagwaterlijn langs de Schotse kust én binnen het hele gebied achter de lijn, getrokken tussen Duncansby Head in Caithern en Rattray Point in Aberdeenshire. Dit laatste gebied beslaat 1.480 vierkante mijl buiten de territoriale wateren en bestaat uit de *Moray Firth*, een baai waarvan de uiteinden 82 mijl van elkaar verwijderd liggen (4).

(1) Zij beogen tevens de economische bescherming van de vissers.

(2) QUOC DINH, N., Droit international public, Paris, L.G.D.J., 1975, 543. GIDEL, G., o.c., vol. I, 437-438

(3) GIDEL, G., o.c., vol. I, 439-440. FULTON, T., o.c., 657. KISS, A., o.c., vol. IV, 1962, 100

(4) LEONARD, L., o.c., 49.

Volgens art. 2, par. 2 van de Noordzee Visserijconventie hebben de verdragsstaten enkel exclusief visrecht in baaien onder de volgende voorwaarde :
"voor de baaien zal het gebied van drie mijl berekend worden vanaf een rechte lijn, getrokken dwars over de baai in het dichtst bij de ingang gelegen gedeelte, op het punt waar de opening niet groter is dan tien mijl".

In 1892 maakte de Board van zijn bevoegdheden gebruik en verbood het treilen in de Moray Firth. Om dit verbod te omzeilen lieten een aantal Britse treilvissers hun vaartuig onder Noorse vlag registreren in de overtuiging dat de Britse wetgeving niet op buitenlanders zou worden toegepast. Tussen 1901 en 1904 grepen reeds een aantal vervolgingen van vreemde treilers plaats, die echter telkens betrekking hadden op overtredingen gepleegd binnen de driemijszone.

In 1905 kwam een geval van overtreding binnen het uitgebreider terrein dat door de Britse wet getroffen werd voor de rechtbank. Olsen, commandant van de "Catalonia" werd vervolgd wegens treilen binnen een verboden gebied buiten de drie mijl van de kust, maar binnen drie mijl van de tien mijl lange basislijn over de Dornoch Firth (dus in een gebied dat onder de bepalingen van de Noordzee Visserijconventie viel). Olsen pleitte dat de Catalonia geregistreerd was in Noorwegen, dat geen verdragspartij was in de Noordzee Visserijconventie. Vrijgesproken door de rechtbank werd hij in beroep toch veroordeeld door de High Court of Justiciary van Edingburgh : de rechters oordeelden dat de Herring Fishery (Scotland) Act 1889 toepasselijk was op vreemdelingen én Britten en dat het niet aan hen was om een onderscheid te maken dat niet door het Parlement nodig was geacht (1).

Voor de Schotse rechtbanken gold "Peters v. Olsen" voortaan als een precedent en zij pasten de treilreglementen toe op vreemdelingen zowel als Britten. Er volgde een hele serie veroordelingen van Noorse, Deense en Zweedse schippers. Het bekendste geval is dat van "Mortensen v. Peters". De Deen Mortensen, "master" van de in Noorwegen geregistreerde treiler "Niobe", werd beschuldigd van visserij-operaties buiten de driemijszone maar binnen de sluitingslijn van de Moray Firth, dus in overtreding van de Herring Fishery Act. Voor de rechtbank werd hij veroordeeld op gelijkaardige gronden als in het hierboven beschreven geval. De zaak kwam in beroep voor de High Court of Justiciary. De verdediging pleitte dat de bepalingen van de Noordzee Visserijconventie die van de Schotse wet uitschakelden, aangezien de opening van de betrokken baai veel groter was dan tien mijl en de conventie geen jurisdictie over buitenlandse schepen buiten de territoriale wateren toeliet. De rechters oordeelden echter dat het niet de taak van de Britse rechtbanken was na te gaan of een daad van de wetgever in strijd was met het internationaal recht. Zij moeten enkel de wet toepassen. Het Hof benadrukte dus de absoluut soevereine rol van het Britse Parlement in zijn functie van wetgever, zodat geen enkele verwijzing naar de tekst van een internationale conventie - ook niet één geratificeerd door de Britse regering - de bedoeling van de wetgever kan uitschakelen (2).

(1) B.I.L.C., vol. III, 750. Cases on the Law of the Sea, vol. III, 214

(2) B.I.L.C., vol. III, 754. Cases on the Law of the Sea, vol. III, 286

Deze veroordeling lokte heel wat diplomatiek protest uit, vooral vanwege Noorwegen en Zweden. De protesten namen nog toe na de gevangenneming van vijf vreemde schippers wegens overtreding van de wet op de Moray Firth. Tenslotte zag Groot-Brittannië zich verplicht de schepen en hun bemanning vrij te laten en de wet niet verder tegenover vreemdelingen toe te passen (1907). Dit betekende dat een merkwaardige situatie ontstond : de Britse treilers werden verder door de toepassing van de Schotse wet getroffen, terwijl zij moesten toezien hoe de vreemdelingen zich vrij in dezelfde wateren bewogen. Op diplomatiek vlak werden evenwel bepaalde concessies gedaan. Noorwegen bijvoorbeeld verklaarde dat het niet langer zijn vissers zou verdedigen die nog verder de Britse reglementen zouden overtreden (1). In 1909 verscheen een "Act to prohibit the landing and selling in the U.K of fish caught in prohibited areas of the sea adjoining Scotland and Ireland". Dit was een poging om de Herring Fishery (Scotland) Act 1889 op een indirecte manier toe te passen (2).

Dit hele conflict bewijst de noodzaak van internationale overeenkomsten, daar waar het gaat om de bescherming en behoud van de natuurlijke rijkdommen van de zee buiten de territoriale wateren. Dit was trouwens het besluit van de Internationale Raad voor de Exploratie van de Zee, die in 1925 een studie uitvoerde over het geval van de Moray Firth. Het rapport verscheen in 1927. Hierin werd gesteld dat de Moray Firth het belangrijkste broedgebied is van de tongschar in het noordwestelijk deel van de Noordzee. Nieuwe studies werden aanbevolen in verband met kabeljauw en rog. Tenslotte werd de wens geuit dat aan alle betrokken regeringen zou worden voorgesteld om op experimentele basis, een deel van de Moray Firth af te sluiten ter bescherming van het broedsel van de tongschar (3).

Er werd echter geen internationale actie ondernomen. De Britse houding in deze zaak was er een van uiterste voorzichtigheid. De vooruitgang van de vistechiek bracht mee dat het vissen door middel van treilers een hoge graad van efficiëntie had bereikt. De Britse treilers begaven zich nu naar de wateren rond IJsland en de Far Oer Eilanden, de Witte Zee, Portugal en Spanje, terwijl de Noordzee zelf meer en meer werd uitgeput. Door de treilvisserijkringen werd dus druk uitgeoefend om de territoriale zone van de andere landen zo beperkt mogelijk te houden, terwijl de lokale kustvisserij (meestal arme vissers en kleine ondernemingen) aandrang op uitgebreide exclusieve visserijzones als bescherming tegen de buitenlanders. Tevens maakte de nieuwe techniek het uitwerken van duidelijke reglementen noodzakelijk om de uitputting van de nationale visgronden te voorkomen, en internationale samenwerking op dit vlak scheen van steeds groter belang te worden. Groot-Brittannië stond dus voor de moeilijke taak om de eigen kustvisserij te beschermen door middel van protectionistische maatregelen die evenwel geen schadelijk effect mochten uitlokken voor de Britse treilbelangen in verafgelegen visgronden (4).

In dit geheel mag trouwens ook de rol van Groot-Brittannië als promotor van de driemijlsregel niet uit het oog worden verloren; vandaar dat het ervoor terugschrok om de Moray Firth tot territoriale wateren te verklaren.

-
- (1) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 153-156 en 158-160. LEONARD, L., o.c., 48-54. JOHNSTON, D., o.c., 327-330. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 430-436. FULTON, T., o.c., 717-735. BRIGGS, H., The Law of Nations, Cases, Documents and Notes, London, Stevens & Sons, 1953, 52-57. LAUTERPACHT, E., The Contemporary Practice of the United Kingdom in the Field of International Law, London, The British Institute of International and Comparative Law, 1962, 48-49. MEYER, C., o.c., 125-144
- (2) Cfr. Ibid., 153-160
- (3) JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 410-411
- (4) RIESENFELD, S., o.c., 152

9 Het probleem van de internationale bescherming van de levende rijkdommen van de zee kwam slechts relatief laat in de belangstelling.

In de negentiende-eeuwse visserijverdragen vinden wij beschermende maatregelen voor het eerst terug in het hierboven beschreven Brits-Frans Reglement van 1843 : afmetingen van de treilers en van hun diverse onderdelen (art. 17 tot 23), beperkingen op de maaswijdte van de haringnetten (art. 28), afmetingen van het andere visgerei (art. 37, 41, 42, 55), visseizoenen, verbod van de oestervangst tussen zonsondergang en zonsopgang en minimummaten van de gevangen oesters (1).

Op de conferentie van Den Haag in 1881 die tot de Noordzee Visserijconventie heeft geleid, werd het probleem aangehaald door de Duitse vertegenwoordiger. Hij stelde beperkende maatregelen voor zoals het verbieden van het gebruik van sleepnetten tot op een bepaalde afstand van de kust. Deze voorstellen botsten op de weerstand van de Franse en Britse vertegenwoordigers, die niet in de uitputtelijkheid van de zee geloofden. De conferentie schoof dit aspect van de zeevisserij tenslotte terzijde, hoewel zij het belang ervan toch aan de betrokken regeringen signaleerde (2).

Op het Internationaal Congres over Aquacultuur en Visserij in 1900 te Parijs werd de wens geuit dat een internationale commissie zou worden opgericht met als taak "de internationale reglementering van de zeevisserij" (3). In 1901 werd de Internationale Raad voor de Exploratie van de Zee (I.C.E.S.) opgericht, die op het vlak van het wetenschappelijk onderzoek ten voordele van de bescherming van de rijkdommen van de zee zeer nuttig en belangrijk werk zal verrichten. Zijn werkzaamheden strekken zich uit over de Noordzee, de Oostzee en de Noordelijke IJszee.

Een laatste probleem in verband waarmee reeds in de negentiende eeuw sprake was van beschermende maatregelen, is dat van de robbenjacht.

De Bering Zee Arbitrage (4) naar aanleiding van het Brits-Amerikaans geschil (infra) omtrent de zeerobbenjacht in dit gebied leidde in 1893 tot de volgende uitspraak : "De Verenigde Staten hebben geen enkel recht van bescherming of van eigendom op de zeerobben die de Amerikaanse eilanden in de Bering Zee bevolken of bezoeken, wanneer deze dieren zich buiten de gewone driemijlszone bevinden " (5).

Deze duidelijke beslissing zou dus de zeerobben in de Bering Zee totaal onbeschermd hebben achtergelaten, ware het niet dat de betrokken partijen hierover reeds tot een akkoord waren gekomen in de onderhandelingen die aan de arbitrage voorafgingen. Het compromis bevatte de volgende bepaling in artikel 7 : "Indien de beslissing over de vragen, die aan de scheidsrechters voorgelegd worden in verband met de exclusieve jurisdictie van de Verenigde Staten, een toestand zou scheppen die de medewerking van Groot-Brittannië vereist, dan zullen de scheidsrechters gemeenschappelijke regels opstellen betreffende de bescherming en het behoud van de zeerobben buiten de jurisdictionele grenzen van de betrokken regeringen en ook zullen zij bepalen op welke wateren deze reglementen van toepassing zijn".

-
- (1) Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. I, 447. WILSON, G., & WILLIAMS, J., Les fondements juridiques de la conservation des richesses de la mer, A.I.D.I., 1936, 339.
 (2) GIDEL, G., o.c., vol. I, 442
 (3) Ibid.
 (4) MARTENS, N.R.G., XXI, 439
 (5) Antwoord op de vijfde vraag

De verdragspartijen verbinden zich ertoe gezamenlijke pogingen te ondernemen om andere naties ertoe aan te zetten zich bij deze reglementen aan te sluiten". Het scheidsgerecht van zeven arbiters te Parijs besliste op 15 augustus 1893 in het voordeel van Groot-Brittannië. Overeenkomstig zijn opdracht stelde het dan een aantal voorschriften op, bestemd om de robbenvangst in de toekomst te reglementeren (1).

Een zone van absolute bescherming van zestig mijl breed, de territoriale wateren inbegrepen, wordt ingericht rond de Pribilof Eilanden; in deze zone zullen de Verenigde Staten en Groot-Brittannië het hele jaar door hun vissers verbieden op om het even welke manier zeerobben te vangen, te doden of te achtervolgen (art.1); een andere zone van de volle zee wordt voorzien waar een seizoengebonden bescherming wordt toegepast, nl. visverbod in mei, juni en juli (art.2); de overige artikelen bevatten een gedetailleerde reglementering van de vangst zelf : zij is enkel toegelaten door middel van zeilschepen (art. 3) die beschikken over een speciale vergunning, afgeleverd door hun vlagstaat en zij moeten duidelijk identificeerbaar zijn (art. 4); deze schepen zullen nauwkeurige inlichtingen over hun activiteiten overmaken aan hun vlagstaat, die deze doorgeeft aan de andere regering (art. 5); ook het gebruikte vistuig is gereguleerd (art. 6); de art. 7 en 8 bevatten bepalingen nopens het personeel; art. 9 voorziet de eventuele wijziging van deze reglementen.

Deze eerste internationale reglementering in verband met de bescherming en het behoud van de zeerobben bleef lange tijd beperkt tot de twee partijen, betrokken bij de arbitrage van 1893. De Amerikaanse regering nodigde alle maritieme staten uit tot het reglement toe te treden maar het resultaat was zeer gering : Frankrijk en Portugal verklaarden zich akkoord om zonder reserves toe te treden, doch zij hadden in de zeerobbenvangst praktisch geen belangen. Italië dat in hetzelfde geval verkeerde, sloot zich erbij aan. Maar de twee staten waarvan de deelname belangrijk was, Japan en Rusland, maakten hun akkoord afhankelijk van wijzigingen aan het reglement (2).

Op 22 mei 1893 werd een Brits-Russisch akkoord gesloten waardoor bepaalde beschermingszones werden ingericht : een zone van tien mijl langs alle Russische kusten in de Bering Zee en de noordelijke Stille Oceaan en een zone van dertig mijl rond de Komandorskie en de Robben Eilanden (3).

In Europa stelde het probleem van de bescherming van de zeerobben zich eveneens. In 1874 stelde de Noorse regering aan de betrokken staten voor, een datum te bepalen vóór welke de zeerobbenvangst in de Noordelijke IJszee zou verboden worden. Als gevolg hiervan werden in Groot-Brittannië, Zweden, Duitsland, Nederland, Rusland en Noorwegen tussen 1875 en 1877 wetten en reglementen uitgevaardigd waardoor deze staten de zeerobbenjacht verboden aan hun eigen vissers en schepen, vóór 3 april, tussen 67° en 75° N.B., en tussen 5° O.L. en 17° W.L. Hier ontstond dus geen formele verdragsregeling, aangezien de staten zich het recht voorbehielden eenzijdig hun wetgeving terzake te kunnen wijzigen (4).

(1) Opgenomen in de Arbitrage van 1893.

MARTENS, N.R.G., XXI, 439. Cfr. FRANCOIS, J., 1967, o.c., 447

(2) GIDEL, G., o.c., vol. I, 457-458. MOORE, J., o.c., vol. I, 922-923.

NYS, E., o.c., vol. II, 208

(3) MARTENS, N.R.G., XXVII, 212. Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 910 en 923

(4) GIDEL, G., o.c., vol. I, 461-462

3.1.4. De sedentaire visserij

Een bijzonder aspect van de visserij in volle zee is de "sedentaire visserij". Deze term werd in het verleden in tweevoudige betekenis gebruikt : enerzijds om de vangst van sedentaire soorten aan te duiden, dit zijn de levende organismen die zich onbeweeglijk op of onder de zeebodem bevinden of die zich slechts kunnen voortbewegen in constant contact met de zeebodem, en anderzijds om de visvangst aan te duiden die bedreven wordt door middel van vaste, in de zeebodem bevestigde structuren (1).

De oorsprong van de sedentaire visserij gaat verscheidene eeuwen terug in de geschiedenis. De bekendste voorbeelden zijn de parelvisserij langs de kusten van Ceylon, India en de Perzische Golf (Bahrein, Kuweit en Qatar), de sponsenvisserij langs de Tunesische kust (Gabes) evenals de parelvisserij langs Australië (2).

Terwijl er een quasi-algemene ontkenning bestaat van het recht van een staat om zwemmende soorten te beschermen buiten zijn territoriale wateren (denken wij maar aan de geschillen omtrent de Moray Firth en de Bering Zee), bestaat er een vrij verspreide erkenning van het recht van de kuststaat op bescherming van de sedentaire produkten zoals parels en sponzen; ook buiten zijn territoriale wateren (3).

VATTEL stelde reeds de vraag "Qui doutera que les pêcheries de perles de Bahrein et de Ceylan ne puissent légitimement tomber en propriété ?" (4).

Een aantal auteurs waaronder WESTLAKE en O'CONNELL (5) roepen de effectieve occupatie van de zeebodem in als basis van dit exclusief recht van de kuststaat op de sedentaire visserij.

HALL stelt in verband met de aanspraken rond Ceylon : "The claim on which these regulations are based is one to the products of certain submerged portions of land which have been treated from time immemorial by the successive rulers of the island as subjects of property and jurisdiction" (6).

✓ We treffen dus zowel verklaringen aan die gebaseerd zijn op de effectieve occupatie van de zeebodem, als verklaringen die verwijzen naar het concept van de verwervende verjaring ("acquisitive prescription").

Tijdens de debatten in de Bering Zee Arbitrage verwezen de Verenigde Staten naar de zeer uitgestrekte Britse jurisdictie in verband met de bescherming van sedentaire produkten, dit als bewijs van het recht van de kuststaat op de bescherming van de visserij buiten zijn territoriale wateren. Het scheidsgerecht gaf aan het Amerikaanse argument geen gevolg en sloot zich aan bij de Britse visie van de effectieve occupatie van de zeebodem (7).

(1) BLUM, Y., Historic Titles in International Law, Den Haag, Nyhoff, 1965, 331-332.

(2) Andere plaatsen zijn : de kusten van Sicilië en Sardinië (sponzen en koraal), de Baai van Granville in het Kanaal (eetbare oesters), Ierland (eetbare oesters), de Golf van Mexico en Florida (sponzen), Mexico en Z. California (pareloesters), Venezuela (sponzen en pareloesters), Panama (pareloesters), Maleisië, de Filippijnen, Japan, etc.. DE FERRON, O., Le droit international de la mer, Genève, Droz et Paris, Minard, 1958, vol. II, 82
Over de nationale wetgevingen cfr. PAPANDREOU, A., Les pêcheries sédentaires en haute mer, R.H.D.I., 1958, 40-70

(3) LEONARD, L., o.c., 145

(4) VATTEL, E., o.c., boek I, cap. 13, par. 287

(5) WESTLAKE, J., o.c., vol. I, 187. O'CONNELL, D., Sedentary Fisheries and the Australian Continental Shelf, A.J.I.L., 1955, 185-209

(6) HALL, W., A Treatise on the Foreign Powers and Jurisdiction, 1894, 243, note 1, geciteerd in LAUTERPACHT'S Oppenheim, o.c., vol. I, 568 en FAUCHILLE, P., o.c., vol. I 2, 55

(7) LEONARD, L., o.c., 146. LAUTERPACHT'S Oppenheim, o.c., vol. I, 568.

O'CONNELL, D., A.J.I.L., 1955, o.c., 204-205

OPPENHEIM is van mening dat deze visserij een uitzondering vormt op de doctrine van de vrijheid van de volle zee. Hij gelooft niet in de occupatie van de zeebodem onder de volle zee. Verwijzend naar de parelvisserij langs Ceylon en Bahrein stelt hij dat wij hier staan voor een historisch erkende abnormaliteit in het internationaal gewoonterecht, gebaseerd op de absolute en algemene erkenning door de internationale gemeenschap (1). Het feit dat de parelvisserij rond Ceylon en in de Perzische Golf volledig in Britse handen was, hoewel Groot-Brittannië een voorvechter was van de driemijsregel, verklaart hij doordat de vrijheid van volle zee nog geen volkenrechtelijke regel was op het ogenblik dat deze praktijk ontstond (2).

MOUTON voegt hier aan toe dat de densiteit van de scheepvaart en de visserij in die dagen zo klein was, dat activiteiten als het vissen van pareloesters gedurende lange tijd konden doorgaan zonder dat de andere vissers erdoor gehinderd werden of deze zelfs opmerkten (3). De opvatting dat de zeebodem niet vatbaar zou zijn voor occupatie wordt verworpen door HURST. Exclusief eigendomsrecht over bepaalde delen van de zeebodem voor sedentaire visserij is volgens hem helemaal niet onverenigbaar met het principe van de vrijheid van de zee : de scheepvaart en visserij die aan de oppervlakte plaatsvinden worden er niet door gestoord (de zeebodem is een "res nullius") (4). Hij maakt dus een onderscheid tussen de zeebodem en de bovenliggende zee, die aan uiteenlopende regimes zijn onderworpen.

Deze stelling wordt verworpen door GIDEL. De sedentaire visserij stoort wél het vrij gebruik van de zee voor andere doeleinden : zij beperkt de treilvisserij naar bodemvissen, en op de plaatsen waar vaste installaties geplaatst worden zijn de visvangst en de scheepvaart onmogelijk. Voor hem is de vrijheid van de volle zee het principe, en de legitimiteit van de sedentaire visserij in volle zee de uitzondering. Haar legitimiteit hangt af van zekere voorwaarden : het effectief en langdurig gebruik van een deel van de volle zee voor sedentaire visserij, zonder dat andere staten en vooral die welke door hun ligging speciaal voorbehoud zouden kunnen maken, zich tegen dit gebruik verzetten door formeel en aanhoudend protest (5).

(1) OPPENHEIM, L., *Der Tunnel unter dem Ärmelkanal und das Völkerrecht*, Zeitschrift für Völkerrecht und Bundesstaatsrecht, 1908, 6-10, geciteerd door BLUM, Y., o.c., 332

(2) OPPENHEIM, L., *International Law*, London, Longmans, Green & Co., 1920, 568. WESTLAKE, J., o.c., vol. I, 203.

Dit argument werd door de Britten aangevoerd in de "Annakumar Pillai v. Muthupayal Case" voor het Hooggerechtshof van Madras in 1903. In deze zaak werd de uitspraak van een lagere rechtbank door het Hooggerechtshof geannuleerd. De argumentatie kwam erop neer dat de parelbanken in de baaien tussen India en Ceylon (Golf van Manaar en Palk's Bay), hoewel meer dan drie mijl van de kust verwijderd, niet tot de volle zee konden worden gerekend. Zij bevinden zich in wateren, die praktisch volledig door land zijn ingesloten en zijn aan een speciaal regime onderworpen; de Britse soevereiniteit is er sedert onheuglijke tijden onaangevochten gevestigd. Indian Law Reports, 1903, Madras Series, 551, geciteerd door COLOMBOS, J., *International Law of the Sea*, London, Longmans, 1967, 160. GIDEL, G., o.c., vol. I, 494. PAPANDREOU, A., o.c., 50

(3) MOUTON, M., 1952, o.c., 145.

(4) Sir HURST, C., *Whose is the Bed of the Sea*, B.Y.I.L., 1923-24, 43

(5) GIDEL, G., o.c., vol. I, 500-501. Cfr. COLOMBOS, J., o.c., 404.

Volgens BLUM, Y., o.c., 332, komt deze stelling erop neer dat GIDEL dit exclusief recht op sedentaire visserij door de kuststaat als een "historisch recht" beschouwt en het zo rechtvaardigt.

Hier kan aan toegevoegd worden dat in de internationale praktijk slechts weinig conflicten betrekking hadden op de sedentaire visserij.

De Brits-Franse conventie van 2 augustus 1839 stelde een einde aan het geschil over de oestervangst in de Baai van Granville en in de kreek van Jersey. Bepaalde zones, zelfs van de volle zee, werden uitsluitend aan de Franse vissers voorbehouden; andere zones werden gemeenschappelijk verklaard; op bepaalde plaatsen is de oestervangst verboden tussen zonsondergang en -opgang.

Ook het Reglement van 23 juni 1843 bevat bepalingen in verband met de oestervangst.

Wat de oestervangst langs de oostkust van Ierland aangaat, ontstonden moeilijkheden na het sluiten van de conventie van 1843 (driemijlsregel). De parlementaire act die de conventie uitvoerbaar maakte bevatte een clausule waardoor de conventie niet van toepassing werd in Ierland, voor zover de visserij er enkel door Britse vissers werd bedreven. Bij de sluiting van de Frans-Britse conventie van 1867 deed zich iets gelijkaardigs voor. In de parlementaire act bevond zich een clausule volgens welke de oestervangst buiten de limiet van twintig mijl, gerekend vanaf een rechte lijn tussen het eiland Lambay en Carnsore Point, zou gereguleerd worden door de Ierse overheid.

De exploitatie van de koraal- en sponsbanken buiten de kust van Tunesië door de Tunesische staat, gaf op geen enkel ogenblik aanleiding tot problemen. Hierbij kan worden vermeld dat het uitbatingsregime zeer vrij was : vissers van om het even welke nationaliteit werden toegelaten. Het volstond dat zij de regels naleefden die door de Tunesische regering werden uitgewerkt voor de bescherming en het behoud van deze natuurlijke rijkdommen.

De parelvisserijbanken rond Ceylon, die zich uitstrekken van zes tot eenentwintig mijlen buiten de kust, waren reeds vroeg het voorwerp van reglementering door de kuststaat (1). Ook hier gaf dit geen aanleiding tot conflicten, evenmin als in Australië (2).

In de periode na de Tweede Wereldoorlog kwamen van verschillende zijden, te beginnen met de Verenigde Staten, unilaterale aanspraken op het continentaal plateau naar voren, waarbij zowel de levende als de minerale rijkdommen van de zeebodem inbegrepen waren. Een omstreden oplossing zal aan dit probleem gegeven worden door de Conventie inzake het Continentaal Plateau van 28 april 1958 (3).

-
- (1) Britse koloniale wetgeving van 1811 : Regulation n° 3 for the protection of H.M. Pearlbanks of Ceylon.
 - (2) Western Australia Pearl and Bêche de Mer Fishery (Extraterritorial) Act, 1889. Queensland Acts van 1881 en 1891 : ST/LEG/SER.B/6, 431.
Cfr. GOLDIE, L., Australia's Continental Shelf : Legislation and Proclamations, I.C.L.Q., 1954, 571. MEYER, C., o.c., 264-265. Overzicht cfr. GIDEL, G., o.c., vol. I, 489-490. MOUTON, M., 1952, o.c., 138-139
I.v.m. Ierland : COLOMBOS, J., o.c., 403. FULTON, T., o.c., 620-621.
MEYER, C., o.c., 103-104.
I.v.m. Tunesië : PRADIER-FODERE, P., o.c., 607-613
 - (3) McDOUGAL, M. & BURKE, W., The Public Order of the Ocean. A Contemporary International Law of the Sea. New Haven & London, Yale University Press, 1962, 650.

3.2. De regeling van de visserij in de territoriale wateren

In tegenstelling tot het visserijregime in volle zee, behoort de regeling van de visserij in de territoriale wateren tot de exclusieve bevoegdheid van de kuststaat. Hij kan hiertoe nationale wetten uitvaardigen en verdragen sluiten.

Aan de hand van de manier waarop de staten door hun *nationale wetgeving* de visserij in hun territoriale wateren regelen, zijn twee groepen te onderscheiden : staten die de visvangst in principe uitsluitend aan hun eigen onderdanen voorbehouden, en staten die vreemdelingen en eigen onderdanen in hun territoriale wateren laten vissen -volledig vrij of onder bepaalde voorwaarden.

Het eerste systeem, dat bijna universeel wordt toegepast, was traditioneel gebaseerd op de volgende argumenten : het belang van de visserij voor de nationale economie, de afhankelijkheid van de lokale kustbevolking, humanitaire argumenten en het natuurrecht (1).

In verband met het visserijverbod voor vreemdelingen in de territoriale wateren ontstonden o.a. moeilijkheden ten gevolge van het gebruik om het vissersvaartuig in volle zee te stationeren, terwijl er met sloepen binnen de territoriale wateren van een vreemde staat wordt gevist, welke later naar het moederschip terugkeren. Deze praktijk wordt in de doctrine de "constructive presence" genoemd (2). Een typevoorbeeld hiervan is de zaak van de "Araunah" (1888). Dit Canadees vissersvaartuig werd aangehouden op zes mijl van de Russische kust terwijl zijn sloepen in de territoriale wateren op zeerobben joegen op anderhalve mijl van de kust van het Koper Eiland in de Bering Zee. Het geschil resulteerde niet in een arbitrage. Groot-Brittannië gaf toe dat de achtervolging en aanhouding op legale wijze gebeurd waren (3).

-
- (1) GIDEL, G., o.c., vol. III, 296-297. QUENEUDEC, J.P., Les problèmes de l'exploitation des ressources biologiques de la mer, in: Droit de la mer, Paris, Pédone, 1976/77, 156-157.

Voorbeelden van staten die in de loop van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw dit systeem invoerden zijn : Frankrijk (1888), Duitsland (1871, 1876), Oostenrijk (1835, 1884), België (1891), Denemarken (1787, 1929), Spanje (1909), de Verenigde Staten, Groot-Brittannië (1863), Honduras, Japan (1901), Noorwegen (1906), Nederland (1889), Peru, Portugal (1909), Zweden (1871), Turkije (1923) : alle geciteerd door GIDEL, G., o.c., vol. III, 298-300. O' CONNELL, D., 1982, vol. I, o.c., 521

België : cfr. DE RYCKERE, R., o.c., 34-44. Wet 19.8.1891, B.S., 29.8.1891 en K.B.5 sept. 1892, B.S., 15.9.1892

- (2) Cfr. COLOMBOS, J., o.c., 173-175. JESSUP, P., 1927, o.c., 254. VAN BOGAERT, E., o.c., 460. POULANZAS, N., The Right of Hot Pursuit in International Law, Leiden, Sijthoff, 1969, 243 e.v.
- (3) Briefwisseling 1888-1890 : MARTENS, N.R.G. XXVII, 77.
Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. III, 306-307. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 248.
MOORE, J., o.c., vol. I, 908. McDOUGAL, M. & BURKE, W., o.c., 909.
POULANZAS, N., o.c., 71.

Het andere systeem, waarbij het vreemdelingen in principe toegelaten wordt te vissen in de territoriale wateren van een andere staat, wordt veeleer exceptioneel toegepast en kent ook verscheidene modaliteiten. De vreemde vissers zijn er in elk geval, zoals de nationale, onderworpen aan de reglementering van de visserij door de kuststaat, getroffen in het belang van het behoud van de betrokken visgronden en vissoorten.

Door middel van de douanereglementering kan op een onrechtstreekse manier een minder gunstige toestand voor de vreemdelingen ontstaan. Het spel van de douanerechten verzekert in feite de doeltreffendheid van reglementeringen die betrekking hebben op dat deel van de kustwateren, dat buiten de territoriale zee valt en waarover de kuststaat dus geen jurisdictie heeft (1).

In andere gevallen wordt de visserij door vreemde vissers van rechtstreekse voorwaarden afhankelijk gemaakt (2).

Het gebeurt ook dat een staat de vangst van bepaalde vissoorten door vreemdelingen toestaat en de vangst van andere verbiedt.

Dit gebeurde bijvoorbeeld in Rusland in 1853 : de marinekruisers kregen de opdracht om vreemde walvisjagers te verhinderen tot op minder dan drie mijl te komen van de kusten van de Russische bezittingen in Noord-Amerika, Kamtchatka, Siberië, de Kajak Archipel, de Aleoetische Eilanden, de Pribilof en Komandorskie Eilanden, en in de Zee van Ochotsk en Sakhaline. Tevens verklaarde het de Zee van Ochotsk tot Russisch meer, maar liet er de walvisjacht door vreemdelingen buiten de drie mijl toch toe (3).

- (1) GIDEL, G., o.c., vol. III, 308, geeft als voorbeeld de Baai van Tunis waar zowel invoerrechten kunnen geheven worden op de vis die in deze wateren gevangen is en aan wal gebracht wordt, als uitvoerrechten op de vis die gevangen werd binnen de douanezone van twintig km breed. Zie Britse protestnota 1899 in : McNAIR, Lord, International Law Opinions, Cambridge, University Press, 1956, vol. I, 344-347
- (2) Voorbeelden uit de negentiende en het begin van de twintigste eeuw : Italië : een decreet van 1869 verklaart de visserij vrij tegen betaling van een patent.
Marokko : de visserij door vreemdelingen was onderworpen aan de betaling van een jaarlijkse licentie die recht gaf op visrecht in de kustwateren langs het Franse deel van het Rijk (1919).
Cuba : vreemdelingen mogen in de territoriale wateren vissen op voorwaarde dat ze in Cuba gedomicilieerd zijn.
Chili : vreemdelingen die permanent in Chili verblijven delen in het visserij-monopolie van de Chilenen in hun territoriale wateren.
Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. III, 308-309.
- (3) Ibid., 309. MEYER, C., o.c., 192

De afwijkingen die aan deze twee types van visserijregimes in de territoriale wateren van een staat worden aangebracht, zijn van *verdragsrechtelijke* aard. Uitzonderlijk zijn het ook gewoonterrechtelijk ontstane toestanden die bijvoorbeeld frequent in de koloniën voorkwamen.

Sommige verdragen geven enkel de limiet aan van de aan de nationale vissers voorbehouden wateren. Deze clause is dan meestal van bijkomende aard en niet het eigenlijke verdragsvoorwerp.

Dit is het geval in de Noordzee Visserijconventie van 1882. Art. 2 bepaalt dat "de nationale vissers van het exclusief visrecht genieten in een gebied van drie mijlen vanaf de laagwaterlijn, langs de kust van hun staat en van de eilanden en banken die van hun staat afhangen. Voor de baaien zal het gebied van drie mijl berekend worden vanaf een rechte lijn, getrokken dwars over de baai in het dichtst bij de ingang gelegen deel, op het eerste punt waar de opening niet groter is dan tien mijl".

In dit geval werd deze clause in het verdrag opgenomen om het toepassingsgebied van het verdrag af te bakenen.

Hetzelfde geldt voor de Frans-Britse Declaratie van 1843, die tot doel had de rechten en plichten van de vissers in het Kanaal vast te leggen. Art. 2 bepaalt ook hier dat "de limiet waarbinnen het algemeen visrecht exclusief wordt voorbehouden aan de nationale vissers van de respectieve Koninkrijken, is vastgesteld op drie mijl vanaf de laagwaterlijn. Voor de baaien waarvan de opening niet groter is dan tien mijl, worden de drie mijlen gemeten vanaf een rechte lijn getrokken van het éne uiteinde naar het andere".

Andere visserijverdragen erkennen een andere dan de klassieke driemijlslimiet. De Spaans-Portugese overeenkomsten van 1885 (1) en 1893 (2) voorzagen een voorbehouden zone van zes mijl. De Adriatische verdragen tussen Italië en Oostenrijk-Hongarije (1887 (3), 1891 (4), 1906 (5)) schonken wederzijdse visserijprivileges, maar voorzagen exclusieve visrechten voor de kuststaat binnen één zeemijl; het Italiaans-Joegoslavisch akkoord van 1921 bevestigde de éénmijlszone, maar verzag zekere reglementeringsbevoegdheden binnen een tienmijlszone (6).

Naast de juiste afbakening van de exclusieve bevoegdheidszone van de kuststaat verlenen vele visserijverdragen aan de vissers van de andere verdragsstaat belangrijke voordelen, die zelfs tot volledige assimilatie met de eigen vissers kunnen leiden.

De Belgisch-Britse visserijconventie van 22 maart 1852 bepaalde dat de Belgische vissers langs de kusten van het Verenigd Koninkrijk van dezelfde visserijrechten zouden genieten als die van de meest begunstigde natie en dat de Britse vissers van hun kant van dezelfde rechten zouden genieten in de Belgische kustwateren. Deze regeling moest een einde stellen aan een hevig conflict tussen Groot-Brittannië en België.

(1) MARTENS, N.R.G., XIV, 77

(2) Ibid., XXII, 440

(3) Ibid., XV, 625

(4) C.T.S., vol. 176, 1

(5) MARTENS, N.R.G., XXXV, 30

(6) L.N.T.S., vol. 19, 13

Verdragen aangehaald door DAGGET, A., o.c., 705-706

De Frans-Britse conventie van 1843 was uiteraard enkel toepasselijk op de Franse vissers langs de Britse kust. De Belgen visten dus verder binnen de driemijls-zone. In het conflict dat hierop volgde riepen de Belgen als bewijs van hun rechten, het hoger besproken Charter van Karel II aan de Bruggelingen in. De zaak werd pas geregeld door de conventie van 1852 (1).

Een Deens-Zweeds verdrag van 1899, gewijzigd in 1907, verleent aan de onderdanen van beide verdragsstaten het recht op haringvangst binnen een bepaalde zone langs de kusten van Denemarken en Zweden (2). Dit akkoord is interessant omdat het geen bepaalde afstand opgeeft, maar wel een dieptelijn (zeven meter) die het voorbehouden gebied moet afbakenen.

Een Japans-Russische conventie van 1907 (3) verschaftte de Japanse onderdanen het recht alle vissoorten behalve zeerobben en otters te vangen langs de Russische kusten in de Japanse Zee en de Zeeën van Ochotsk en Bering (4).

Ook veel voorkomend tenslotte zijn de visserijverdragen waarin eenvoudig de wederzijdse erkenning van het visrecht in de territoriale wateren wordt opgenomen. Zo zijn er in de achttiende eeuw een reeks Spaans-Britse verdragen betreffende het visrecht van de Spanjaarden rond Newfoundland en dat van de Britten in de Stille Oceaan en de Stille Zuidzee (1713, 1721, 1786, 1790) (5).

Een verdrag van 1868 tussen Italië en het Regentschap Tunis schonk aan Italië het recht te vissen in de wateren, de havens en langs de kusten van het Regentschap, zonder daarvoor toelating te moeten vragen en zonder andere taksen te moeten betalen dan de nationale vissers. Italië van zijn kant zou de Tunesische schepen toelaten te vissen langs zijn kusten onder dezelfde voorwaarden als de meest begunstigde natie. Dit verdrag werd vervangen door een handels- en scheepvaartconventie in 1896 (6). Hierdoor zouden de Italiaanse vissers worden behandeld als de Franse : ze mochten deelnemen aan de koraalvisserij die voorheen aan de Fransen was voorbehouden.

Het Amerikaans-Brits verdrag van 1854 (7), getekend te Washington, vormt slechts één episode in het lang aanslepende geschil rond de kustvisserij in de Noord-atlantische Oceaan (infra). Door dit verdrag, dat van toepassing was op de wateren langs de oostkust van de Verenigde Staten ten noorden van 36° N.B., en op de kusten en stranden van de baaien, inhammen en kreken van Canada, Nova Scotia New Brunswick, het Prins Edward Eiland en de adjacent eilanden, schonk elk van de verdragspartijen aan de onderdanen van de andere zekere visrechten, op gelijke voet met zijn eigen vissers (art. 1 en 2). Deze vrijheden golden enkel voor de zeevisserij en niet voor de vangst van zalm en haring en voor elke andere visserij in de rivieren en in de riviermondingen; een Gemengde Arbitrale Commissie werd opgericht die zou beslissen op welke plaatsen deze reserve exact van toepassing was.

(1) C.T.S., vol. 107, 457

(2) C.T.S., vol. 187, 389

(3) C.T.S., vol. 204, 329

(4) Verdragen aangehaald door GIDEL, G., o.c., vol. III, 310.
I.v.m. Brits-Belgische conventie cfr. FULTON, T., o.c., 616-617

(5) 1713, Utrecht : DUMONT, VIII, 1, 345

1721, Madrid : Ibid., VIII, 2, 33

1786, Londen : C.T.S., vol. 50, 47

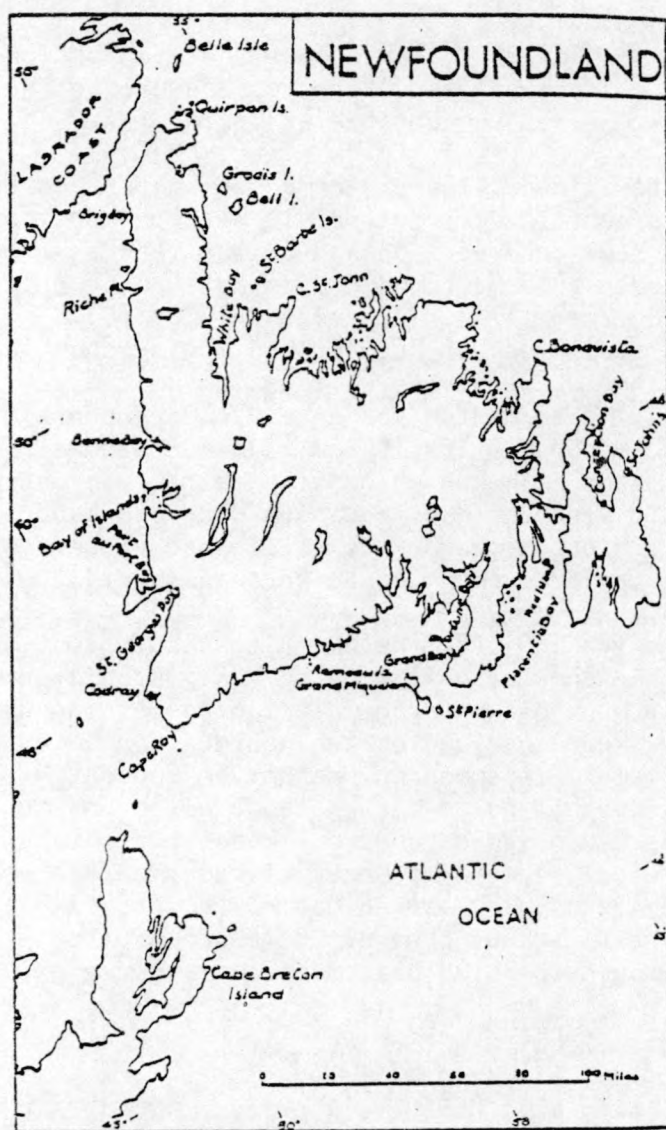
1790, Londen : C.T.S., vol. 51, 67

Cfr. PRADIER-FODÈRE, P., o.c., vol. V, 602

(6) MARTENS, N.R.G., XXIII, 382. Cfr. DAVID, R., o.c., 107-111

(7) C.T.S., vol. 112, 31

KAART II

Naar : B.D.I.L., 2b, 412

Het Spaans-Frans verdrag van 1900 over de delimitatie van de Franse en Spaanse bezittingen op de kust van de Sahara en in de Golf van Guinea, bepaalt in art. 2 dat de Spaanse onderdanen, zoals de Franse, verder in de Hazewindbaai mogen vissen (1).

In deze categorie verdragsbepalingen valt tenslotte nog het Russisch-Fins verdrag van Dorpat, van 14 oktober 1920 te vermelden, dat een wederzijdse erkenning van "het recht op vrije doorvaart per vissersboot" voorziet (2).

Voor het toestaan van privileges is het zelfs mogelijk dat een staat aan vreemdelingen voorrang verleent op zijn eigen onderdanen (3). Dit gebeurde door het verdrag van Utrecht van 11 april 1713 (4), waardoor Frankrijk het eiland Newfoundland aan Groot-Brittannië afstond.

Een deel van de territoriale wateren rond Newfoundland, tussen Kaap St. Jean en Kaap Raye, werd uitsluitend aan de Fransen voorbehouden met de mogelijkheid zich op een bepaald deel van de kust te vestigen en er hun vis te laten drogen (van Kaap Bona Vista tot Pointe Riche); dit was de zgn. "French shore". Dit privilege werd bevestigd door de verdragen van Parijs (1763)(5), Versailles (1783)(6), Amiens (1802) (7), Parijs (1814 en 1815) (8) en in de Frans-Britse visserijconventie van 1857 (9). Tengevolge van de concurrentie vanwege de bewoners van Newfoundland ging de Franse visserij rond het eiland vooral na 1814 sterk achteruit. Voor de oplossing van het hieruit voortvloeiend geschil werd op 11 maart 1890 een arbitrageverdrag ondertekend te Londen. Een scheidsrechtelijke uitspraak kwam echter niet tot stand.

In 1899 protesteerde Frankrijk hevig toen bewoners van het eiland zich op het aan de Fransen voorbehouden deel van de kust kwamen vestigen, en toen Engeland bevestigde dat het Franse monopolie enkel betrekking had op de gewone visvangst en niet op die van schaaldieren zoals kreeft.

In het kader van de toenaderingspolitiek tussen Groot-Brittannië en Frankrijk werd tussen beide staten op 8 april 1904 een conventie gesloten betreffende Newfoundland en andere koloniale vraagstukken, waardoor een einde werd gesteld aan het visserijconflict (10). Frankrijk zag af van de voorrechten die het bezat op basis van art. 13 van het verdrag van Utrecht (monopolie en gebruik van de kust).

Volgens art. 2 behouden de Franse onderdanen, op voet van gelijkheid met de Britse, het visrecht in de territoriale wateren langs Newfoundland, tussen Kaap St. Jean en Kaap Raye.

(1) MARTENS, N.R.G., XXXII, 59

(2) Referentie : VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 113. Cfr. MEYER, C., o.c., 420-422. Verdragen aangehaald door GIDEL, G., o.c., vol. III, 313-315.

(3) Dit zijn dan internationale erfdienstbaarheden
VERZIJL, J., o.c., vol. III, 423. HERSHEY, A., o.c., 218. FAUCHILLE, P., o.c., vol. II, 681. Cfr. VALI, F., Servitudes in International Law. A Study of Rights in Foreign Territory, London, Stevens & Sons, 1958, 72-106.

(4) DUMONT, VIII, 1, 345

(5) C.T.S., vol. 42, 279

Hierdoor verwierf Frankrijk de eilandjes St. Pierre en Miquelon, die moesten dienen als schuilplaats voor de Franse vissers, doch met verbod ze te versterken.

(6) Dit verdrag wijzigde enigszins de zone waarbinnen het privilege van toepassing was. C.T.S., vol. 48, 487

(7) C.T.S., vol. 56, 289

(8) C.T.S., vol. 63, 171 en vol. 65, 251

(9) C.T.S., vol. 116, 173

(10) MARTENS, N.R.G., XXXII, 3 ("Entente Cordiale")

De conventie verleent aan de Franse vissers anderzijds het lang gecontesteerde recht op de kreeftenvangst, maar aangezien hen tevens het gebruik van de kust werd ontzegd, betekende dit geen echte oplossing van hun probleem (1).

Naast het visrecht zelf verlenen bepaalde visserijverdragen ook bepaalde bijkomende of "accessoire" voorrechten. Dit was het geval in het hierboven beschreven verdrag van Utrecht, dat aan de Fransen het recht op het gebruik van een deel van de kust van Newfoundland verleende. Het is een feit dat dergelijke "kustvoorrechten" tegenwoordig te verwaarlozen zijn. Gedroogde vis wordt op de markt veel minder gevraagd en de moderne fabrieksschepen zijn uitgerust om de gevangen vis onmiddellijk aan boord te behandelen en in te vriezen. Dergelijke voorrechten werden nog toegekend in het Japans-Russisch visserijverdrag van 1928 (2), het Deens-Noors visserijverdrag betreffende Oost-Groenland van 1924 (3) en het multilateraal verdrag inzake Spitsbergen van 9 februari 1920 (4).

Ook commerciële voorrechten kunnen in deze visserijverdragen toegestaan worden, zoals het recht de in de territoriale wateren van een staat gevangen vis te mogen verkopen op de kust van deze staat (5).

Een ander recht dat in het verleden ook van aanzienlijk belang was, is dat om zich op de kust de noodzakelijke benodigdheden voor de visvangst te mogen aanschaffen; het gaat hier vooral om het aas waarvan de lijnen voorzien worden (6). Ook deze voorrechten worden tegenwoordig nog zelden toegestaan aangezien de meeste staten over handelsverdragen beschikken waardoor deze problemen werden opgelost en aangezien de moderne vismethoden de vissers praktisch volledig onafhankelijk maken van de kust (7).

*
* *

Dit tweeledig statuut van de zeevisserij onder de tegenstelling volle zee - territoriale zee, dat van gewoonterechtelijke oorsprong is en door het negentiende-eeuwse verdragsrecht werd geconsolideerd, zal blijven bestaan tot na de Tweede Internationale Zeerechtconferentie van 1960. Onder dit regime is het dan ook begrijpelijk dat de breedte van de territoriale wateren van uitermate groot belang is; deze wordt evenwel door geen enkele formele volkenrechtelijke regel bepaald. In de periode 1900-1960 zullen drie vruchteloze pogingen ondernomen worden om een dergelijk internationaal akkoord tot stand te brengen. De - vaak tegenstrijdige - invloed van de visserijbelangen in dit verband zal blijken uit de ontwikkelingen die in de volgende hoofdstukken worden beschreven. De driemijlslimiet blijft ondertussen de meest gangbare visserijgrens maar valt ten prooi aan steeds toenemende kritiek. Het feit dat de visserij in volle zee onder dit regime voor iedereen openstaat, samen met de vooruitgang van de visserijtechniek, heeft ertoe geleid dat men zich ging bewust worden van het gevaar voor uitputting van de visstapels (8). De enkele sporadische negentiende-eeuwse verdragsregels in verband met de bescherming van de levende zeerijkdommen worden weldra uitgebreid tot een dicht net van internationale overeenkomsten.

-
- (1) British Digest of International Law, London, Stevens & Sons, (verder B.D.I.L.), vol. 2 b, 426-498. Cfr. DESPAGNET, F., o.c., 455-456. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 247-248 en vol. III, 423-424. FAUCHILLE, P., o.c., vol. II, 681. Wörterbuch des Völkerrechts, o.c., vol. II, 616. DAGGET, A., o.c., 712. CASTEL, B., o.c., 191-198. LATOUCHE, L., o.c., 149-179. CALVO, C., o.c., vol. VI, 69-70. PRADIER-FODERE, P., o.c., vol. V, 593-602. MEYER, C., o.c., 52-53.
 - (2) L.N.T.S., vol. 80, 341
 - (3) Ed. RUESTER, B. & SIMMA, B., International Protection of the Environment, Treaties and Related Documents, Dobbs Ferry N.Y., Oceana, 1975 e.v., (verder I.P.E.), VIII, 3697
 - (4) ST/LEG/SER.B/6, 701. Cfr. DAGGET, A., o.c., 709
 - (5) Bijvoorbeeld het niet geratificeerd Frans-Brits verdrag van 1867
 - (6) Dit was eveneens een geschilpunt in de Frans-Britse controverse over de Newfoundlandse visserij. Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. III, 316
 - (7) DAGGET, A., o.c., 710-711
 - (8) Deze oriëntatieverschuiving kwam voor het eerst tot uiting in het Bering Zee geschil en wordt een element in de zich ontwikkelende tegenstand tegen de driemijlsgrens voor de visserijregeling. O'CONNELL, D., 1982, o.c., vol. I, 524

KAART III - De Bering Zee

Naar : JOHNSTON, D., 1965, '273

§ 4. ARBITRALE REGELINGEN VAN VISSERIJGESCHILLEN

4.1. De Bering Zee Arbitrage

De controverse omtrent de robbenvangst in de Bering Zee werd geregeld door de arbitrage van 15 augustus 1893.

Wij staan hier voor één van de weinige gevallen waarin een internationaal tribunaal een duidelijke regeling voorstelde in een zaak van principiële aard en waarvan de uitspraak, hoewel niet unaniem genomen, uiteindelijk algemene instemming verwierf (1).

De feiten kunnen kort samengevat worden als volgt : in 1867 werden Alaska en de adjacent eilanden door de Verenigde Staten van Rusland aangekocht. Een snelle uitbouw van het gebied, waaronder de verbetering van de robbenindustrie, begon. In 1870 werd het monopolie van de "Pribiloff Seal-Rookeries" toevertrouwd aan de "Alaska Commercial Company", op voorwaarde dat zij hiervoor een jaarlijkse som betaalde en dat enkel robben gedood werden op de eilanden St. Paul en St. George. Het maximum aantal werd vastgesteld op 100.000 per jaar.

De bloei van de robbenindustrie trok ook Canadese vissers aan die niet door de Amerikaanse wetgeving terzake gebonden waren en die de robben vingen en doodden waar zij ook gevonden werden buiten de territoriale wateren. De Amerikaanse robbenjagers protesteerden. In 1886 werden drie schoeners uit Victoria, Brits Columbia, in beslag genomen terwijl zij visten op 70 mijl buiten de kust, en veroordeeld wegens overtreding van de wet die het doden van pelsdieren verbodt in de wateren van Alaska, behalve mits speciale toestemming. Groot-Brittannië protesteerde op zijn beurt.

De inbeslagneming van andere vaartuigen in de loop van de volgende jaren (1887 tot 1889) maakte van het probleem een groot internationaal conflict, dat verscheidene jaren aansleepte en zelfs de vreedzame betrekkingen tussen de twee staten bedreigde (2).

De onderhandelingen over een mogelijke arbitrage leidden tot een "modus vivendi" in 1891 (3). Hierdoor verbood Groot-Brittannië zijn vissers gedurende het volgende seizoen robben te doden in dat deel van de Bering Zee, gelegen aan de oostelijke zijde van de demarcatielijn die werd overeengekomen in het Russisch-Amerikaans verdrag van 1867. De Verenigde Staten stelden het maximum toegelaten aantal robben voor het volgende seizoen vast op 7.500 (4).

Een arbitrageverdrag werd ondertekend te Washington in februari 1892 (5). Art. 1 bepaalde dat het probleem dat gerezen was "aangaande het recht op jurisdictie van de Verenigde Staten over de Bering Zee, met betrekking tot het behoud van de zee-robben in deze zee, en aangaande het recht van de onderdanen van beide partijen om zeerrobben te vangen in deze wateren" diende voorgelegd te worden aan een rechtbank van zeven scheidsrechters.

(1) SMITH, H., The Law and Custom of the Sea, London, Stevens & Sons, 1950, 56.
Tekst : MARTENS, N.R.G., XXI, 439

(2) LAWRENCE, T., o.c., 189. MOORE, J., o.c., vol. I, 893-898. CASTEL, B., o.c., 182-183. JOHNSTON, D., o.c., 206-207

(3) C.T.S., vol. 175, 223

(4) De toepassing van deze "modus vivendi" veroorzaakte volgens Rusland een zodanige toename van het aantal gedode robben langs de Russische kust, dat ook daar beschermende maatregelen noodzakelijk werden. In afwachting van een internationaal akkoord besloot Rusland de robbenjacht te verbieden tot op tien mijl van de kust en tot op dertig mijl van de Komandorskie en de Robben Eilanden. Deze maatregelen werden het voorwerp van een Brits-Russisch akkoord van 22 mei 1893 (*supra*). Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 909.

(5) MARTENS, N.R.G., XVIII, 587 - XXI, 293. Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 904

De vijf vragen die aan de scheidsrechters werden voorgelegd waren vermeld in art. 6. Art. 7 gaf aan de arbiters de opdracht een reeks reglementen op te stellen voor de bescherming van de zeerobben, in geval hun oordeel over de vijf gestelde vragen in het nadeel van de Verenigde Staten zou uitvallen (*supra*) (1).

Alvorens het scheidsgerecht werd samengesteld werd een nieuwe "modus vivendi" afgesloten onder de vorm van een conventie op 18 april 1892 (2). De eerste vier artikels hiervan stemden overeen met de bepalingen van de "modus vivendi" van 1891. Het vijfde artikel behandelde de schaderegeling (3).

De uitspraak van de arbitrage volgde op 15 augustus 1893. De scheidsrechters beslisten in het voordeel van Groot-Brittannië op alle punten die in het geschil in vraag werden gesteld.

Zij waren het erover eens dat Rusland door het verdrag van 1867 al zijn rechten over het betrokken gebied aan de Verenigde Staten had afgestaan; maar zij stelden dat jurisdictie over de enorme gebiedsdelen van de oceaan die door Alexander I in 1821 opgeëist waren, niet tot deze rechten behoorde. Volgens het volkenrecht beschikte Rusland niet over deze rechten en bij gevolg kon het deze ook niet overdragen. De territoriale rechten van de Verenigde Staten in de wateren rond Alaska waren aldus beperkt tot de baaien en golven, en tot de gewone driemijlszone langs de kust (4). Op de vijfde vraag (5) werd het volgende geantwoord: "De Verenigde Staten hebben geen recht van bescherming of eigendom op de zeerobben die de eilanden van de Verenigde Staten in de Bering Zee bevolken, indien ze gevonden worden buiten de gewone driemijlszone". Bij de bespreking van deze vraag werd door de Verenigde Staten aangevoerd dat de zeerobben eigenlijk geen wilde dieren waren (wel "semi-domestic animals"), en ook dat het afmaken van zeerobben op zee immoreel zou zijn. Geen van deze argumenten werd door de arbiters als overtuigend genoeg beschouwd en er werd besloten dat de Verenigde Staten enkel wetten konden uitvaardigen die de visserij in volle zee door hun eigen schepen regelden (6).

Zoals in § 3.1.3. beschreven, stelden de scheidsrechters vervolgens de reglementen op die de robbenvangst in de Bering Zee in de toekomst moesten regelen.

Deze reglementering ter bescherming van de zeerobben, samen met het klaar en duidelijk stellen van het principe van de vrijheid van visserij in volle zee, en het onderschrijven van de driemijlslimiet, waren uiteindelijk de voornaamste resultaten van de arbitrage van Parijs van 1893 (7).

Het belang van deze arbitrage ligt zodoende niet uitsluitend op het principiële vlak, maar tevens beoogde zij een conciliërende regeling van tegenstrijdige belangen (8), een aspect dat wij in recentere internationale visserijgeschillenregeringen nog herhaaldelijk zullen aantreffen.

(1) MOORE, J., o.c., vol. I, 905. LATOUCHE, L., o.c., 135-136

(2) MARTENS, N.R.G., XVIII, 592 - XXI, 298

(3) Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 906-907. LATOUCHE, L., o.c., 137

(4) Antwoord op de eerste vier vragen. Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 912-913. LAWRENCE, T., o.c., 190

(5) "Has the U.S. any right, and if so, of protection or property in the fur-seals frequenting the islands of the U.S. in the Behring Sea when such seals are found outside the ordinary three-mile limit?"

(6) MOORE, J., o.c., vol. I, 913. LAWRENCE, T., o.c., 191. SMITH, H., o.c., 57-58. NYS, E., o.c., vol. II, 207. LEONARD, L., o.c., 269. JOHNSTON, D., o.c., 209-210.

(7) LAWRENCE, T., o.c., 192. Cfr. FAUCHILLE, P., o.c., vol. I, 244-245. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 460-469

(8) POLITIS, N., La justice internationale, Paris, Hachette, 1924, 61

4.2. De Russisch-Amerikaanse arbitrage (1)

De Bering Zee Arbitrage bracht evenwel geen oplossing tot stand voor het probleem van de robbenvangst ten westen van de demarcatielijn die in het Amerikaans-Russisch verdrag van 1867 was overeengekomen. Het Anglo-Amerikaans geschil in de Bering Zee verhaastte integendeel de controverse tussen Rusland en de Verenigde Staten, waarvan de achtergrond als volgt kan geschetst worden.

Ten tijde van de problemen met Groot-Brittannië (1887), knoopte Amerika onderhandelingen aan met alle betrokken partijen om tot een algemene reglementering van de robbenvangst in de hele Bering Zee te komen.

Rusland steunde dit project volkomen. Toen deze onderhandelingen mislukten begonnen de Verenigde Staten, zoals gezien, unilaterale maatregelen te treffen ter bescherming van de robben in het oostelijk deel van de Bering Zee en in afwachting van de arbitrage werd in 1891 een "modus vivendi" gesloten met Groot-Brittannië. Rusland werd uitgenodigd zich hierbij aan te sluiten, doch eiste dat

de Verenigde Staten eerst en vooral hun vissers zouden verbieden nog robben te doden in het westelijk deel van de Bering Zee. Deze wetgeving kwam niet tot stand en toen het oostelijk deel van deze zee voor de robbenvangst gesloten werd, begaven de Canadese en Amerikaanse robbenjagers zich vanzelfsprekend naar de Russische wateren (2).

Rusland verbood vervolgens (1893) formeel de robbenvangst binnen tien mijl van zijn kust en binnen dertig mijl rond de eilanden (supra). Onderhandelingen werden met Groot-Brittannië aangeknoopt om deze reglementen tot voorwerp te maken van een akkoord. De Verenigde Staten verzochten Rusland de afsluiting van dit akkoord uit te stellen tot na de uitspraak van de arbitrage, aangezien dit schadelijk zou kunnen zijn voor hun zaak. Het akkoord kwam toch tot stand op 22 mei 1893 (3). Na de arbitrage van Parijs sloten de Verenigde Staten op hun beurt een dergelijk akkoord met Rusland op 4 mei 1894 (4). Het was het "Agreement for the purpose of avoiding difficulties and disputes in regard to the taking of fur-seals in the waters of the Behring Sea and the North Pacific Ocean, and to aid in the preservation of seal life". Par. 5 stelde dat de bepalingen van het akkoord "geen retroactieve kracht hadden voor wat betreft de inbeslagneming van Amerikaanse robbenjagersschepen door de Russische autoriteiten, daterend van vóór de sluiting van het akkoord" (5).

Zoals deze bepaling reeds laat vermoeden bleven nog een aantal vroegere geschilpunten onopgelost.

-
- (1) Reports of International Arbitral Awards, (verder R.I.A.A.), vol. IX, 51.
Cases on the Law of the Sea, vol. III, 309
 - (2) LEONARD, L., o.c., 83
 - (3) MARTENS, N.R.G., XXVII, 212
 - (4) Ibid., XXII, 564
 - (5) Cfr. LEONARD, L., o.c., 84-85

Sedert 1891 had Rusland verscheidene Amerikaanse schepen aangehouden wegens overtreding van de visserijreglementen. Het waren het schip "Cape Horn Pigeon" (1), de schoener "James Hamilton Lewis" (2), de "C.H. White" (3) en de "Kate and Anna" (4).

Rusland gaf toe dat de inbeslagneming van de "Cape Horn Pigeon" en van de "Kate and Anna" illegaal was gebeurd en bood hiervoor compensatie aan. Het geboden bedrag bleek voor de Verenigde Staten onvoldoende.

Wat de twee andere zaken aangaat, was Rusland van de gegrondheid van zijn optreden overtuigd. De Verenigde Staten beriepen zich op de principes die door de arbitrage van 1893 werden gesteld in verband met het recht op bescherming van de levende zeerijkdommen door een staat buiten de driemijlszone. Een aanzienlijke diplomatieke briefwisseling werd over deze zaak gevoerd en toen de Verenigde Staten weigerden van hun eis tot schadevergoeding af te zien, werd besloten deze voor te leggen aan een scheidsrechter, de Nederlander Mr. ASSER, (compromis van 26 augustus/8 september 1900).

Het werd bevestigd dat de beoordeling van elk geval diende te gebeuren op basis van de algemene principes van het volkenrecht en in de geest van de internationale akkoorden die op de zaak betrekking hadden en die bestonden op het ogenblik van de inbeslagneming, dus zonder retroactieve kracht. De uitspraak volgde op 29 november 1902.

In de zaken van de "Cape Horn Pigeon" en de "Kate and Anna", waarin Rusland de illegaliteit van de inbeslagnemingen erkende, diende de scheidsrechter enkel het bedrag van de schadevergoeding vast te stellen.

In de twee overige zaken, die van de "James Hamilton Lewis" en die van de "C.H. White", werd de illegaliteit van de inbeslagneming, uitgevoerd op grond van ongeoorloofde robbenjacht binnen de Russische territoriale wateren, niet toegegeven. Rusland voerde aan dat de Verenigde Staten niet in de positie waren om enige eis te laten gelden, gelet op het standpunt dat zij tijdens de Bering Zee-controverse hadden ingenomen. De Verenigde Staten legden de volgende verklaring af : "De Verenigde Staten maken, noch in de Bering Zee, noch in hun andere kustwateren, aanspraak op jurisdictie buiten de driemijlszone; zij baseren hun aanspraken binnen dit gebied op het volgende principe : de Amerikaanse regering maakt zelf aanspraak op, en erkent de jurisdictie van elke andere staat over zijn territoriale wateren binnen de limiet van drie mijl, tenzij een andere regeling werd getroffen door middel van een tussenstaats verdrag, en zelfs dan zijn slechts de verdragspartijen door dit verdrag gebonden".

-
- (1) In volle zee gearresteerd in 1892 onder verdenking van onregelmatige robbenjacht, hoewel het een walvisjager was; pas weer vrijgelaten in 1902.
 - (2) Aangehouden op twintig mijl van het Koper Eiland; inbeslaggenomen wegens illegale robbenjacht in Russische wateren (1891).
 - (3) Aangehouden op 23 mijl van de dichtstbijzijnde Russische kust met pasgedode robben aan boord; dit veroorzaakte de verdenking dat deze dieren gedood waren in overtreding van de Russische wet.
 - (4) Inbeslaggenomen na aanhouding op dertig mijl van de Komandorskie Eilanden met 124 robbenhuiden aan boord (1892).

Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 928-929. LEONARD, L., o.c., 85-86

De scheidsrechter stelde vervolgens vast dat er, op het ogenblik van de inbeslagnemingen tussen Rusland en de Verenigde Staten geen conventie bestond die de vangst van zeerobben reglementeerde en waardoor de gewone volkenrechtelijke regels nopens de jurisdictie van een staat zouden worden gewijzigd. Of de kapingen plaatsgrepen op twintig of elf mijl van de kust was dus van bijkomend belang; het was in elk geval buiten de Russische territoriale wateren, hetgeen trouwens door beide partijen werd toegegeven (1).

De essentie van het probleem was dus niet of de inbeslagnemingen al dan niet binnen de territoriale wateren waren gebeurd, maar wel of de verdenking van robbenjacht binnen de Russische territoriale wateren al dan niet gegrond was. Het ging erover of Rusland het recht had schepen aan te houden buiten zijn territoriale wateren, omwille van feiten gepleegd binnen dit gebied, in overtreding van de visserijreglementen. Het probleem was dus niet hetzelfde als in de Bering Zee-controverse, maar stond wel in direct verband met het "hot pursuit" concept.

Mr. ASSER verwees hiernaar toen hij schreef :

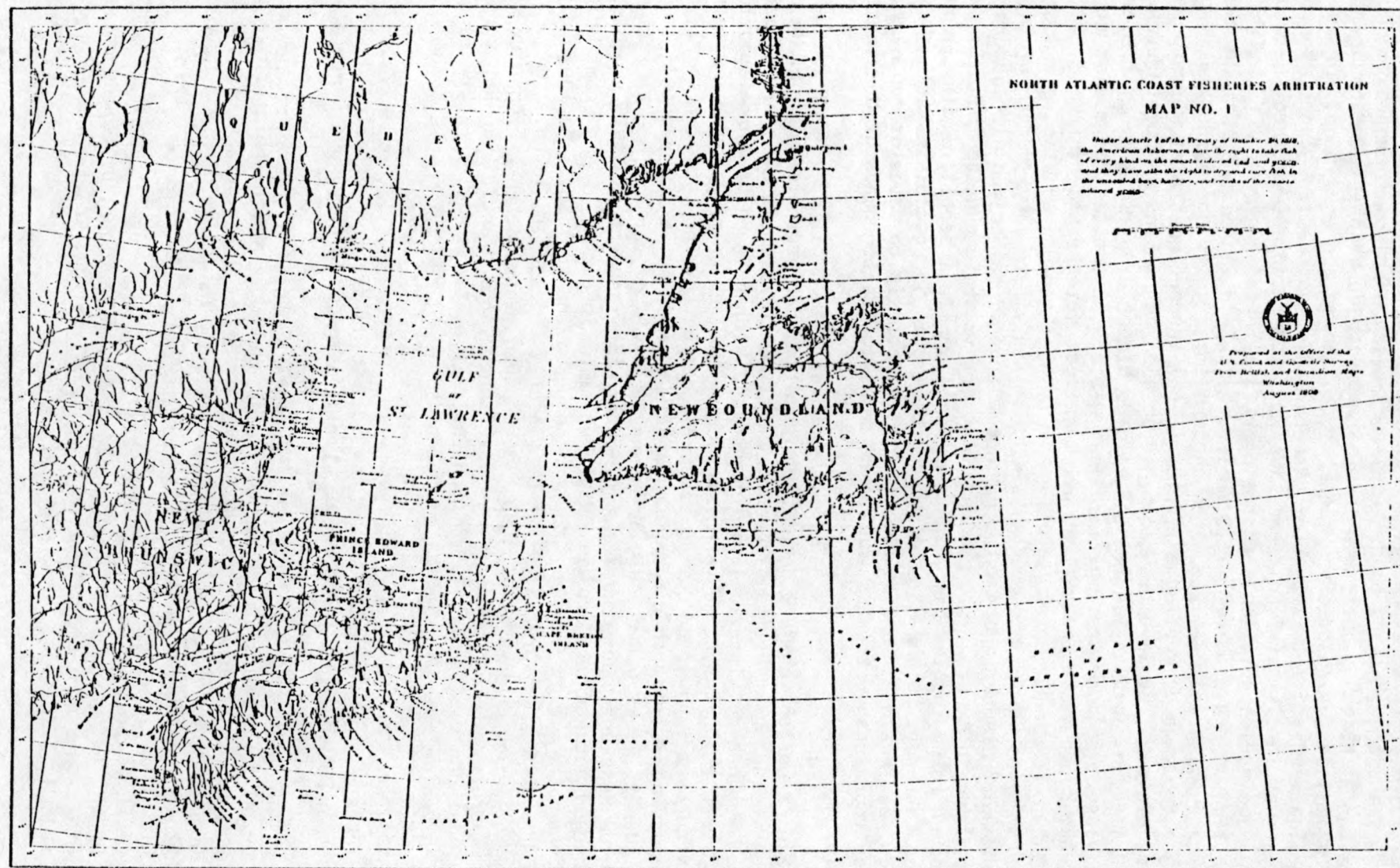
"Considérant que le système de la partie défenderesse d'après lequel il serait permis aux navires de guerre d'un Etat de poursuivre même en dehors de la mer territoriale un navire dont l'équipage se serait rendu coupable d'un acte illicite dans les eaux territoriales, ... ne saurait être reconnu comme conforme au droit des gens, puisque la juridiction d'un Etat ne s'étend pas au delà des limites de la mer territoriale, à moins qu'il n'ait été dérogé à cette règle par une convention expresse" (2).

In toepassing van de zuivere, op dat ogenblik geldende, volkenrechtelijke regels oordeelde Mr. Asser het onnodig de gegrondheid van de verdenking van robbenjacht binnen de Russische territoriale wateren te onderzoeken en Rusland werd telkens veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding.

(1) Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 928 e.v.. RIESENFELD, S., o.c., 271-272. LEONARD, L., o.c., 88-89

(2) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 272-273. JOHNSTON, D., o.c., 270. POULANZAS, N., o.c., 69-70.

Het "hot pursuit" concept is van gewoonterechtelijke oorsprong en werd pas formeel erkend in art. 23 van het Verdrag over de Volle Zee van Genève, 1958. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 90. POULANZAS, N., o.c., 46 e.v.
Rechtspraak : ibid., 62 e.v. ACCIOLY, H., La zone contiguë et le droit de poursuite en haute mer, Mélanges en l'honneur de G. Gidel, Paris, Sirey, 1961, 1-13

4.3. De arbitrage in het Noordatlantisch kustvisserijgeschil

Eén van de belangrijkste visserijgeschillen van de negentiende eeuw, dat slechts een oplossing kreeg door een uitspraak van het Permanent Hof van Arbitrage te Den Haag in 1910, is het conflict over de Amerikaanse visserijrechten langs de kusten van de Britse bezittingen in Noord-Amerika, bekend als de "North Atlantic Coast Fisheries Case" (1).

Dit conflict sleept gedurende meer dan een eeuw aan.

De oorsprong van het geschil bevindt zich in het vredesverdrag van Versailles van 3 september 1783 (2). waardoor de onafhankelijkheid van de Verenigde Staten door Groot-Brittannië wordt erkend.

Art. 3 bepaalde dat "de Amerikaanse onderdanen verder ongestoord ("unmolested") van het recht zouden genieten, vis van elke soort te vangen op de Grand Bank en op alle andere banken van Newfoundland; alsook in de St. Laurens Golf en op alle andere plaatsen op zee waar de onderdanen van beide staten tot dan toe gewoon waren te vissen; de Amerikaanse onderdanen zouden ook genieten van de vrijheid vis van elke soort te vangen langs die delen van de kust van Newfoundland die door de Britse vissers werden bezocht (maar niet om hun vis te laten drogen of te roken op dit eiland); alsook in de kustwateren, baaien en inhammen van alle andere Britse bezittingen in Amerika; zij zouden ook van de vrijheid genieten hun vis te laten drogen en roken in elke baai, inham en kreek van Nova Scotia, de Magdalena Eilanden en Labrador, zolang deze onbewoond bleven; van zodra deze plaatsen bewoond werden, zou het niet meer toegelaten zijn er hun vis te laten drogen of roken zonder voorafgaande toestemming van de bewoners, de eigenaars of bezitters van de vestigingen" (3).

Tot aan de oorlog van 1812 deden zich geen bijzondere problemen voor. Na deze oorlog voerde Groot-Brittannië aan dat de commerciële akkoorden tussen beide staten en dus ook de visserijclausules van het verdrag van 1783 door de oorlogstoestand vernietigd waren; de Verenigde Staten hielden voor dat het verdrag van 1783 een vredesverdrag was en dat de clausules met betrekking tot de visserij echte grensafbakeningen waren die onveranderlijk bleven (4).

Tijdens de onderhandelingen die aan het verdrag van Gent van 1814 voorafgingen werd hierover geen akkoord bereikt. Het bleek in elk geval dat Groot-Brittannië niet van plan was de vroegere toestand ongewijzigd te laten. Na lange discussies werd besloten elke vermelding van de visserij terzijde te laten.

Tussen 1815 en 1818 werden tal van Amerikaanse vissersschepen binnen de Britse territoriale wateren aangehouden. Deze schending van art. 3 van het verdrag van 1783, dat dus volgens Groot-Brittannië nietig geworden was, verwekte langs beide kanten van de grens heel wat ongenoegen (5).

(1) Tekst van de uitspraak in SCOTT, J.B., *L'affaire des pêcheries de la côte septentrionale de l'Atlantique. Les travaux de la Cour Permanente d'Arbitrage de la Haye*, o.c., 153-203

(2) C.T.S., vol. 48, 487

Deze bepalingen wijzen erop dat het de bedoeling was de ruimtelijke afbakening van de visserijrechten nagenoeg onveranderd te laten, dit niettegenstaande de andere territoriale regelingen, met name de afscheiding van de Verenigde Staten van het moederland. VALI, F., o.c., 73

(3) Cfr. MOORE, J., o.c., vol. I, 769

(4) GIDEL, G., o.c., vol. III, 319

(5) BALCH, T., *La question des pêcheries de l'Atlantique. Différend entre les Etats-Unis et l'Empire britannique*, R.D.I., 1909, 426. MOORE, J., o.c., vol. I, 772

Op 20 oktober 1818 werd de visserijconventie (1) gesloten, waarvan de wederzijdse interpretatie in de loop der volgende jaren voor heel wat moeilijkheden zou zorgen.

In art. 1, de "renunciatory clause", werd overeengekomen dat de Verenigde Staten de vrijheid zouden genieten vis van elke soort te vangen langs de kust van een duidelijk afgebakend deel van Newfoundland (2), evenals langs de zuid- en oostkust van Labrador (3), maar niet in de territoriale wateren van drie mijl van de andere Britse bezittingen in Noord-Amerika (4). De Amerikaanse vissers zouden voor altijd de vrijheid genieten hun vis te laten drogen en te roken in alle onbewoonde baaien, inhammen en kreken van het zuidelijk deel van de kust van Newfoundland, zoals eerder aangeduid, en van Labrador; maar zij zouden dit privilege verliezen van zodra deze inhammen bewoond werden, tenzij de bewoners hen hiertoe de toelating zouden verlenen. De andere baaien zouden zij enkel mogen aandoen om er te schuilen of hun schade te herstellen, en om hout en drinkwater aan te kopen.

Een vergelijking tussen de verdragen van 1783 en 1818 toont aan dat het recht van de Amerikanen, om te vissen in de Golf van St. Laurens en op de banken van Newfoundland - m.a.w. in volle zee - ongewijzigd blijft. De privileges in de Britse territoriale wateren, de zgn. "vrijheden", worden door het tweede verdrag echter sterk beknot, nl. (a) visrecht, enkel in bepaalde welomschreven delen van de Britse territoriale wateren rond Newfoundland, Labrador en de Magdalena Eilanden (vroeger langs alle Britse kusten in Noord-Amerika) en verbod te vissen binnen de driemijlszone van alle andere Britse bezittingen; (b) enkel gebruik van de onbewoonde inhammen van de zuidkust van Newfoundland en van Labrador (vroeger die van gans Nova Scotia, de Magdalena Eilanden en Labrador) (5).

De problemen waren hierdoor verre van opgelost.

De lange geschiedenis van dit visserijgeschil, dat voortvloeyde uit de toename van de bevolking in Brits Noord-Amerika en meer in het bijzonder uit de toekenning van zelfbestuur aan Newfoundland, is gebaseerd op wederzijdse tegenstrijdige interpretaties van het verdrag van 1818, met betrekking tot de draagwijdte van de Amerikaanse visserijrechten, de aard van deze rechten en hun relatie tot de Britse territoriale rechten (6).

(1) ST/LEG/SER.B/6, 737

(2) Van Cape Raye tot de Rameau Eilanden en van Cape Raye tot de Quirpon Eilanden

(3) Van Mount Joly, door de Straat van Belleisle, oneindig ver naar het Noorden.
MOORE, J., o.c., vol. I, 780-781

(4) Aanvankelijk werd de driemijlszone door de Amerikanen afgewezen omdat zij over volledige vrijheid van visserij wilden beschikken in de wateren waar zij gewoon waren te vissen. Tenslotte drongen zij zelf aan op de opname van de "renunciatory clause" in het verdrag uit vrees dat de Britten anders tot nog verderreikende aanspraken zouden overgaan. RIESENFELD, S., o.c., 140

(5) BALCH, T., o.c., 428. MOORE, J., o.c., vol. I, 781

(6) VALI, F., o.c., 73

Wij vermelden hier de belangrijkste stadia in dit geschil.

1836 : de toegang tot alle Canadese baaien wordt verboden aan de Amerikaanse vissers evenals de doorvaart door de Straat van Canso tussen Nova Scotia en het eiland Cap Breton, en elk commercieel privilege wordt hen onttrokken (1).

8 februari 1853 : afsluiting van een Brits-Amerikaans arbitrageverdrag waardoor een bilaterale geschillenregeling georganiseerd wordt. Elke aanklacht van een onderdaan van één van beide staten tegen de andere, moest verwezen worden naar een Gemengde Arbitrale Commissie, bestaande uit twee commissarissen. In geval van onenigheid moest de zaak verwezen worden naar een derde scheidsrechter (2). Op deze wijze werden twee inbeslagnemingen van Amerikaanse vissersschepen behandeld : die van de "Washington" die viste in de Baai van Fundy op tien mijl van de kust in 1843, en die van de "Argus", op de St. Ann's Bank op 28 mijl van de dichtstbijgelegen kust in 1844. De derde scheidsrechter wees schadevergoeding toe aan de Amerikaanse eigenaars omdat geen van beide schepen viste in overtreding van het verdrag van 1818 (3).

5 juni 1854 : afsluiting van de "Reciprocity Treaty" met de bedoeling een vreedzame oplossing te geven aan het visserijgeschil en tevens andere handels- en scheepvaartangelegenheden te regelen (4).

Van 1866 tot 1869 verstrekte de Canadese regering licenties aan Amerikaanse vissersvaartuigen waardoor hen tegen betaling dezelfde vrijheden verzekerd werden als die waarvan zij genoten onder het verdrag van 1854.

-
- (1) De Britse aanspraken op de baaien waren gesteund op de conventie van 1818, met name op de verzaking van het recht vis te vangen, te drogen of te roken binnen drie mijl van de "kusten, baaien, kreken of inhammen". De Britten betoogden dat deze verzaking van toepassing was op alle baaien, hoe uitgestrekt zij ook waren. Na Amerikaans protest werden de aanspraken op de Baai van Fundy ingetrokken in 1845 (deze baai is meer dan zestig mijl breed en 140 mijl lang). Cfr. McNAIR, Lord, o.c., 350-351
 - (2) C.T.S., vol. 109, 273
 - (3) Uitspraak van 23 december 1854. Cfr. DE LAPRADELLE, A. & POLITIS, N., Recueil des arbitrages internationaux, Paris, Pédone, 1905, vol. I, 741 e.v.. B.D.I.L., vol. 2b, 528. MEYER, C., o.c., 294-296. De "headlands theory" was niet toepasselijk op baaien van meer dan tien mijl breed en bovendien was één van de "headlands" van de baai van Fundy op Amerikaans grondgebied gelegen
 - (4) C.T.S., vol. 112, 31.
De territoriale omvang van de Amerikaanse visserijrechten langs de Britse kusten werd aanzienlijk uitgebreid (zij golden nu in de kustwateren van Nova Scotia, New Brunswick, het Prins Edward Eiland en Canada) en de Britse vissers van hun kant ontvingen het visrecht langs de oostkust van de Verenigde Staten ten noorden van 36° N.B. De visvangst in de rivieren en de riviermondingen werd in beide gevallen aan de nationale vissers voorbehouden. Een commissie werd opgericht die de juiste afbakening van de plaatsen, die aan het gemeenschappelijk visrecht waren onttrokken, zou omschrijven. Cfr. DE LAPRADELLE, A. & POLITIS, N., o.c., vol. II, 1924, 447-460.
Het verdrag zou tien jaar van kracht blijven, waarna het door de verdragspartijen kon opgezegd worden; dit werd gedaan door de Verenigde Staten in 1865 en men viel terug op de bepalingen van het verdrag van 1818

8 mei 1871 : afsluiting van het verdrag van Washington op initiatief van de Gemengde Arbitrale Commissie, die hierdoor klachten in verband met het geval van de "Alabama" e.a. aan een aanvaardbare vorm van arbitrage wilde onderwerpen en waardoor tevens een visserijregeling in het hele gebied zou tot stand gebracht worden (1). Voor de regeling van het Alabama geschil werden in het verdrag de "three rules of Washington" betreffende het neutraliteitsrecht in verband met de zee-oorlog opgenomen (2).

15 februari 1888 : afsluiting van een nieuwe conventie te Washington die nauwkeurig omschreef welke wateren als exclusief Brits te beschouwen waren onder de conventie van 1818 (3).

1891 : Blaine-Bond verdrag

1902 : Hay-Bond verdrag

De bepalingen van beide verdragen zijn zeer gelijkend. De Amerikaanse vissers zouden mogen vissen in de territoriale wateren rond Newfoundland, met inachtneming van de lokale reglementen inzake visserij en douane. Deze verdragen werden nooit geratificeerd (4).

(1) C.T.S., vol. 143, 145

Dit verdrag schonk aan de Amerikaanse vissers het visrecht in alle Britse territoriale wateren; de Britse vissers mochten vissen in de Amerikaanse territoriale wateren boven 39° N.B. Het verdrag voorzag ook de vrijhandel van visolie en zeevis, gevangen in het gebied tussen Amerika, Canada en Newfoundland. Een arbitrale commissie diende het bedrag te bepalen dat de Verenigde Staten aan Groot-Brittannië moesten betalen als compensatie voor de grotere ontvangen voordelen.

Halifax Award, 23 november 1877 : MARTENS, N.R.G., IV, 531. B.D.I.L., vol. 2b, 533-539.

In 1885 werden de visserijclausules van dit verdrag door de Verenigde Staten opgezegd, maar er werd besloten de wederzijdse privileges voor het seizoen 1885 toch nog verder van kracht te laten.

(2) Cfr. DE LAPRADELLE, A., & POLITIS, N., o.c., vol. II, 753.

Dit schip was tijdens de secessie-oorlog voor rekening van de zuidelijke staten in Liverpool gebouwd. Groot-Brittannië bleef in deze oorlog neutraal en wilde de afvaart van dit duidelijk voor de oorlogvoering bestemd schip verhinderen. Het ontsnapte bij verrassing en begon aan een jaren durende tocht van kapingen op alle wereldzeeën. Groot-Brittannië werd schuldig bevonden aan verwaarlozing van zijn plichten als neutrale staat en veroordeeld tot schadevergoeding. Arrest van 17 september 1872. Cfr. ibid., 713-752. Uitspraak : ibid., 889-894

(3) De zone van drie mijl onder deze conventie, diende berekend te worden vanaf de laagwaterlijn en in baaien, krekens en inhammen moest deze afstand berekend worden vanaf een rechte lijn, getrokken dwars over de baai, in het dichtst bij de ingang gelegen deel, op het punt waar de breedte niet groter was dan tien mijl. Specifieke regelingen werden getroffen voor een aantal baaien, waaronder de Baie des Chaleurs in New Brunswick en de Fortune Bay in Newfoundland. In deze baaien zouden de Amerikaanse vissers aan dezelfde reglementen onderworpen zijn als de Canadese en Newfoundlandse vissers. Het verdrag voorzag ook enkele rechten waarop de Amerikanen meenden aanspraak te kunnen maken volgens het volkenrecht zelf : vrije doorvaart door de Straat van Canso, het recht om in Canadese havens beschutting te zoeken bij onweer en het recht om bij schade, de vangst in Canadese havens af te zetten en door te sturen naar de Verenigde Staten. Om deze reden werd het verdragsvoorstel door de Amerikaanse Senaat verworpen. Men viel nu terug op de "modus vivendi" die voorzien was voor de periode waarin over het verdrag werd onderhandeld. Cfr. BALCH, T., o.c., 521-522. B.I.L.C., vol. 2 b, 566. MEYER, C., o.c., 326-336.

(4) Cfr. BALCH, T., o.c., 522-523

(4) Cfr. BALCH, T., o.c.

Voor het visseizoen 1906, 1907 en 1908 werd telkens een "modus vivendi" gesloten met de bedoeling moeilijkheden te voorkomen en in 1908 werd tenslotte besloten de zaak voor te leggen aan het Permanent Hof van Arbitrage te Den Haag (1). Hiertoe werd een algemeen arbitrageverdrag gesloten op 4 april 1908 waaruit dan het Root-Bryce Compromis van 27 januari 1909 voortvloeide dat de basis van de arbitrage vormde (2).

De uitspraak van het Hof volgde op 7 september 1910. Er waren zeven vragen voor-gelegd, waarvan de eerste en de vijfde de belangrijkste waren (3).

De eerste vraag betrof de reglementerende bevoegdheid van Groot-Brittannië. Beide staten waren het erover eens dat de reglementen dienden "redelijk" te zijn, maar Groot-Brittannië achtte zichzelf uitsluitend bevoegd om deze redelijkheid te beoordelen. Aangezien het Groot-Brittannië was dat in normale omstandigheden jurisdictie zou uitoefenen over de betrokken wateren, was het aan de Verenigde Staten om het bewijs te leveren van de gewijzigde toestand.

De Verenigde Staten baseerden hun rechten op twee argumenten : het bestaan van een internationale erfdienstbaarheid over het gebied (4) en de speciale rechten welke hen door het verdrag van 1818 waren toegewezen. Het Hof verwierp deze thesis en bevestigde de Britse soevereiniteit over de betrokken wateren : het erkende het Britse recht om reglementen uit te vaardigen zonder toestemming van de Verenigde Staten, maar het bevestigde dat deze reglementen "bona fide" dienden opgesteld te worden en dat zij geen schending van het verdrag van 1818 mochten inhouden. In afwezigheid van duidelijke verdragsbepalingen werd dus aangenomen dat de Amerikaanse vissers alleen toegang hadden tot een "gereguleerde" visserij.

-
- (1) Tekst "modi vivendi" in SCOTT, J.B., o.c., 223-227. I.v.m. de historiek van dit geschil : B.D.I.L., vol. 2b, 508-587. MOORE, J., o.c., vol. I, 767-874. BALCH, T., o.c., 415-434 en 517-530. PRADIER-FODERE, P., o.c., vol. V, 602-607. FULTON, T., o.c., 621-630. LAWRENCE, T., o.c., 203-207. PHILIMORE, R., o.c., 207-209. CALVO, C., o.c., vol. I, 484-489 en vol. VI, 70-72. RIESENFELD, S., o.c., 136-140. GIDEL, G., o.c., vol. III, 318-321. LEONARD, L., o.c., 17-24. HALL, W., o.c., 95-97. JOHNSTON, D., o.c., 190-202. JESSUP, P., 1927, o.c., 363-382. MANGONE, J., Marine Policy for America, The U.S. at Sea, Toronto, Lexington Books, 1977, 119-120.
 - (2) C.T.S., vol. 208, 260. Cfr. DE LOUTER, M., L'arbitrage dans le conflit anglo-américain concernant les pêcheries de l'Atlantique, R.D.I., 1911, 135. MEYER, C., o.c., 296.
 - (3) De zesde vraag handelde over het recht van de Amerikaanse vissers, te vissen in de baaien, havens en kreken van de zuid-, oost- en noordkusten van Newfoundland, zoals beschreven in het verdrag van 1818. Het Hof bevestigde deze rechten. De zevende vraag handelde over het probleem, of de commerciële voorrechten waarvan Amerikaanse handelsschepen genoten langs de Britse koloniale kusten, ook zouden worden uitgebreid tot de vissersschepen. Deze vraag werd bevestigend beantwoord.
 - (4) De Amerikaanse thesis in verband met het bestaan van een internationale erfdienstbaarheid werd verworpen op verscheidene gronden, onder andere omdat er geen bewijs bestond van het feit of Britse en Amerikaanse staatslieden met deze doctrine in 1818 reeds vertrouwd waren (geen enkele Britse auteur gebruikte deze term vóór 1818). Het Hof verwierp de mogelijkheid van het bestaan van dergelijke internationale erfdienstbaarheden niet volledig, maar wel de Amerikaanse thesis dat het bestaan ervan "in casu" een beperking zou inhouden van het principe van de Britse wetgevende bevoegdheid over het betrokken gebied. VERZIJL, J., o.c., vol. III, 425-426. Cfr. VALI, F., o.c., 87. Volgens POLITIS, N., 1924, o.c., 112, verwierpen de scheidsrechters het Amerikaanse argument omdat een internationale erfdienstbaarheid de overdracht van een soevereiniteitsrecht veronderstelt, en het Hof visserijrechten als economische rechten beschouwde.

Tot hiertoe was de uitspraak in het voordeel van Groot-Brittannië. Het Hof voegde hier evenwel aan toe dat, in geval de redelijkheid van een reglement door de Verenigde Staten werd betwist, het niet aan Groot-Brittannië toekwam hierover te oordelen doch aan een Gemengde Visserijcommissie. Het Hof duidde de leden van deze commissie aan en bepaalde ook de procedure en de bevoegdheden (1).

De vijfde vraag luidde als volgt : "van waar af dienen de drie mijlen langs de kusten, en in baaien, krekken en inhammen gemeten te worden, waarvan sprake in de "renunciatory clause" van het verdrag van 1818?".

Groot-Brittannië stelde dat de Verenigde Staten afgezien hadden van het visrecht in alle baaien en in een zone van drie mijl erbuiten. Het interpreteerde de term "baai" in zijn geografische en territoriale betekenis. De Verenigde Staten interpreteerden de term "baai" in zijn louter territoriale betekenis en stelden dat zij enkel in de kleinere baaien van het visrecht hadden afgezien; de verzaking aan het visrecht had enkel betrekking op baaien waarvan de ingang minder dan een dubbele league breed was; de drie mijlen moesten volgens hen berekend worden vanaf een rechte lijn getrokken over de baai, op de plaats waar de opening zes mijl of minder bedroeg.

Het Hof besliste in het voordeel van Groot-Brittannië voor wat betreft de interpretatie van de term "baai"; de drie mijlen zouden moeten berekend worden vanaf een rechte lijn, getrokken over de baai, op het punt waar deze de configuratie en het karakter van een baai verloor; op alle andere plaatsen moesten de drie mijlen berekend worden, rekening houdend met alle inkepingen in de kust.

Om praktische interpretatiemoeilijkheden van deze regel te voorkomen werd een procedure voorgesteld om de juiste grens af te bakenen van enkele welbepaalde baaien (2); voor de overige baaien werd als principe gesteld dat de drie mijlen moesten berekend worden vanaf een rechte lijn, getrokken dwars over de baai, in het dichtst bij de ingang gelegen deel, op het eerste punt waar de opening niet groter was dan tien mijl.

Deze beslissing werd niet unaniem getroffen. Eén van de scheidsrechters, dr. DRAGO, legde een afwijkende mening neer. Volgens hem bestond er geen algemene regel voor de afbakening van baaien en bovendien behoorde het vaststellen van specifieke limieten voor bepaalde baaien niet tot de taak van het Hof en dienden de partijen hiervoor een speciaal verdrag af te sluiten (3).

De uitspraak van het Permanent Hof van Arbitrage was, alles samen genomen, vooral van interpreterende aard. Als volkenrechtelijke principes werden vooral de soevereiniteit van de kuststaat over zijn territoriale wateren en het belang van het gesloten verdrag beklemtoond. Het antwoord op de vraag over de baaien was deels een interpretatie, deels een aanbeveling. Praktisch gezien kwamen de Verenigde Staten toch niet als verliezers uit dit langdurig geschil te voorschijn, daar de hun door het verdrag van 1818 toegestane voorrechten op vele punten werden bevestigd.

(1) SCOTT, J.B., o.c., 148-149. LEONARD, L., o.c., 24-25

(2) De Baie des Chaleurs, de Baai van Miramichi, de Egmont Baai, de St. Ann's Baai, de Fortune Baai en een aantal kleinere baaien. Vooraf was overeengekomen dat de Baai van Fundy, de Conception Baai en de Straat van Canso niet in de arbitrage zouden behandeld worden.

(3) Cfr. SCOTT, J.B., o.c., 151-153. B.D.I.L., vol. 2b, 587-603. GIDEL, G., o.c., vol. III, 321-325. BALCH, T., La décision de la Cour Permanente d'Arbitrage au sujet des pêcheries de l'Atlantique dans le différend entre les Etats-Unis et l'Empire britannique, R.D.I., 1911, 7-23. DE LOUTER, M., o.c., 141-157. LEONARD, L., o.c., 24-26. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 223-225. JOHNSTON, D., o.c., 202-204. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 470-476. VALI, F., o.c., 76-87. MEYER, C., o.c., 337-375.

Een aantal eisen tot schadevergoeding werden vervolgens behandeld door een arbitrale commissie die hiervoor was opgericht bij akkoord van 18.8.1910 (o.a. zaken van de "David J. Adams", de "Argonaut" en de "Jonas H. French") B.D.I.L., vol. 2b, 605-613. R.I.A.A., vol. VI, 2-190.

*
* *

De behandeling van de afwikkeling van deze negentiende-eeuwse visserijgeschillen bevestigt de hoger uiteengezette principes die het regime van de internationale zeevisserij beheersen.

Al deze procedures bewijzen niet alleen het hardnekkig karakter van een belangenconflict in verband met de visserij. Zij tonen ook aan hoe belangrijk unilaterale rechtshandelingen van de kuststaat zijn, zelfs wanneer een verdrag bestaat, zoals in het laatste geval. Wanneer de internationale normen niet genoeg nauwkeurigheid bezitten is de nationale wetgeving van de kuststaat van overwegend belang (1).

De twee eerste arbitrages staan in direct verband met de zich ontwikkelende behoefte van de kuststaat, zijn visserij-jurisdictie tot buiten de territoriale wateren uit te breiden omwille van de bescherming van de levende zeerijkdommen die er zich bevinden. De derde arbitrage houdt uiteraard verband met de economische belangen, verbonden aan het in stand houden van traditionele visserijrechten.

(1) VAN BOGAERT, E., *De Evolutie van het Zeevisserijrecht*, S.D., 1977, 346 citeert O'CONNELL, D., B.Y.I.L., 1971, o.c., 347 e.v.

HOOFDSTUK III

HET BEHEER VAN DE VISSERIJ ONDER HET KLASSIEK STELSEL

1900 - 1958

§ 1. DE DRIEMIJLSREGEL VERLIEST ZIJN DOMINERENDE POSITIE

Uit de voorgaande hoofdstukken is gebleken hoe nauw de ontwikkeling van het zeerecht in de loop der eeuwen met de visserijbelangen vervlochten was. In de fase van deze ontwikkeling waarop wij nu onze aandacht richten, wordt de invloed van de diverse nationale visserijbelangen nog duidelijker : zij bepalen en vertragen de evolutie van het begrip territoriale wateren. Inderdaad zal de mislukking van de Codificatieconferentie van 1930 te Den Haag grotendeels te wijten zijn aan onverzoenbare opvattingen op het vlak van de uitoefening van jurisdictie over de visserij in volle zee(1). Deze tegenstrijdige nationale belangen hadden tevens tot gevolg dat een internationale codificatie van het visserijrecht niet vroeger dan in 1958 zou tot stand komen. Weliswaar werd er in deze periode vooruitgang geboekt op dit terrein, vooral onder impuls van de internationale visserijcommissies en -conferenties, en ook ontstond er een steeds uitgebreider net van tot bepaalde soorten of streken beperkte visserijverdragen. Maar de opvattingen over de bescherming en het behoud van de zeevisserij verschillen naarmate de betrokken staat al dan niet beschikt over belangrijke visvoorraden in de nabijheid van zijn kust, en ook naarmate hij een sterk uitgebouwde vissersvloot heeft die in staat is verafgelegen visgronden op te zoeken.

Typische voorbeelden van deze twee groepen zijn enerzijds Groot-Brittannië dat de vrijheid van visserij in volle zee inroept om de uitgestrektheid van de territoriale wateren tot een minimum te beperken en zo een uitgebreider reglementering van de visserij door de kuststaat in volle zee tegen te houden, en anderzijds de Latijnsamerikaanse staten die zich een waar visserijmonopolie willen voorbehouden over uitgestrekte delen van de volle zee, gaande tot tweehonderd mijl, onder de stelling dat het noodzakelijk is de visserij daar te reglementeren en het behoud van de levende rijkdommen van de zee te verzekeren (2).

De klassieke opvatting van de zeevisserij onder de tegenstelling territoriale zee-volle zee, evolueert nu ook onder invloed van twee doctrines : die van de aangrenzende zone, en die van het continentaal plateau.

*

* *

-
- (1) BINGHAM, J., Report on the International Law of Pacific Coastal Fisheries, Stanford University California, Stanford University Press, 1938, 1
 (2) DE FERRON, O., o.c., vol. II, 57-58

1.1. De eerste decennia van de twintigste eeuw

1.1.1. Statenpraktijk

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, groeide de aanhang van de driemijlsregel gestadig in de loop van de negentiende eeuw en deze trend zou nog gedurende de eerste decennia van de twintigste eeuw aanhouden. Thomas BATY, één van de ferventste verdedigers van deze regel schrijft nog in 1928 : "... the (three mile) rule, while not infrequently attacked in theory, is supreme in practice" (1). Een blik op de wereldkaart van 1900 maakt meteen duidelijk waarom.

Engeland, Frankrijk, Duitsland en Nederland, alle driemijlsstaten, hadden het grootste deel van de kustlijnen van Afrika, Zuid-Azië en Oceanië onder hun invloed gebracht. De niet-aanhangers van de driemijlsregel, waaronder Uruguay, Scandinavië, Spanje, Portugal en Mexico, vertegenwoordigden slechts een klein deel van de totale kustlijn en hun schepen maakten slechts 10 % van de wereldvloot uit (2).

Onder de driemijlsstaten is het vooral Groot-Brittannië dat in het offensief gaat : in 1901 sluit het een verdrag met Denemarken waardoor de voorbehouden visserijzone rond de Far Oer Eilanden en IJsland op drie mijl wordt gebracht ; in 1902 dwingt het IJsland af te zien van zijn voornemen de visserij te reglementeren binnen een zone van zeven mijl; in 1909 verplicht het Portugal zijn visserijzone terug te brengen tot drie mijl; in 1913 en 1930 brengt het de Russische pretentie om de visserij te controleren in de Witte Zee, en elders binnen een limiet van twaalf mijl, ten val (3). In 1905 protesteert het tegen Uruguay wegens aanhouding van de Canadese robbenjager, de "Agnes Donohoe". Uruguay maakte aanspraak op controle over de visserij in de monding van de Rio de la Plata, een gebied van meer dan zestig mijl breed. Na Brits protest wegens uitoefening van jurisdictie buiten de gewone driemijlszone werd het schip vrijgelaten (4).

Ook voor de Verenigde Staten groeide het belang van de driemijlsregel naarmate zij een sterkere maritieme mogendheid werden. Na de Amerikaanse overwinning op Spanje in de Golf van Mexico en de Caraïbische Zee, voerde Mexico in 1902 onder Amerikaanse druk de driemijlszone in. Jaren later brachten de Verenigde Staten ook Cuba (1926) en Panama (1924) in de "driemijlsclub" door middel van anti-smokkelverdragen met deze staten (5).

(1) BATY, T., The Three-Mile Limit, A.J.I.L., 1928, 503

(2) SWARZTRAUBER, S., The Three-Mile Limit of Territorial Seas, Annapolis Md., Naval Institute Press, 1972, 110.

(3) DE FERRON, O., o.c., 58

(4) FULTON, T., o.c., 663

(5) SWARZTRAUBER, S., o.c., 115.

Onder de staten die officieel de driemijlsregel aanvaardden in de eerste jaren van de twintigste eeuw zijn te vermelden : Duitsland (1909), Italië (1908, neutraliteit), Nederland (1904, 1914, neutraliteit), Portugal (1909, visserij- in 1914 : invoering reciprociteitsregel), Zweden (1916, neutraliteit), Noorwegen (1918, neutraliteit), Mexico (1902), Verenigde Staten (1900), Spanje (1914, neutraliteit) : ibid., 112-115

Opvallend in deze periode zijn de herhaalde aanspraken van Rusland in verband met jurisdictie over de visserij binnen een twaalfmijlszone. Door het decreet van 10/23 december 1909 werd reeds een douanezone van twaalf mijl ingericht. In 1910 werd een wetsontwerp ingediend om ook de exclusieve rechten langs de kusten van de provincie Archangelsk tot twaalf mijl uit te breiden en de Witte Zee voor vreemde vissers af te sluiten. Vooral dit laatste leidde tot Brits, Noors en Japans protest. Rusland verklaarde dat het afsluiten van de Witte Zee noodzakelijk werd gemaakt door het gebrek aan vis in deze wateren en dat deze maatregel vooral gericht was tegen de Noorse concurrentie.

Het volgende jaar werd nog een wet ingediend waarin een visserijzone van twaalf mijl voorzien was langsheen de kusten van de Stille Oceaan. De Britse actie had succes met betrekking tot de eerste wet; deze werd ingetrokken in 1913. De tweede, die op Japanse weerstand stuitte, werd wel van kracht in 1911 (1).

Na de Eerste Wereldoorlog flakkerde de visserijkwestie rond Rusland weer op. Op 24 mei 1921 besloot de Sovjetregering opnieuw om een deel van de Witte Zee af te sluiten en de visserijgrens langs haar noordkust op twaalf mijl te brengen (2). Deze wet werd streng toegepast en heel wat buitenlandse vissers werden aangehouden. Dit bracht een lange diplomatieke correspondentie teweeg. Groot-Brittannië beriep zich op de driemijlsregel maar de Sovjet-Unie stelde dat er op dat gebied geen universeel bindende internationale regels bestonden. Met het doel het Sovjet-regime door Groot-Brittannië te doen erkennen verklaarde het zich tenslotte akkoord om tot een tijdelijke regeling te komen (1923); de Engelse vissers mochten zich verder vrij bewegen buiten de driemijlszone en er werd schadevergoeding betaald voor de inbeslaggenomen schepen. In 1924 werd de zaak formeel geregeld door een verdrag. Dit verdrag werd niet geratificeerd en pas in 1930 (3) werd een "modus vivendi" gesloten die de Britse vissers toestond te vissen in de Witte Zee en elders binnen de twaalfmijlszone, op voorwaarde dat zij de kust niet dichter dan tot op drie mijl zouden benaderen (4).

Met Duitsland en Noorwegen, die eveneens bezwaren hadden tegen de wet van 1921, werden afzonderlijke regelingen getroffen. In 1923 werd aan de Noorse visserij-industrie een licentie verleend waardoor haar bepaalde zones werden toegewezen. In 1925 werd de zaak geregeld binnen het kader van het Sovjet-Noors handels- en scheepvaarverdrag (5). Noorse schepen zouden genieten van het regime van de meest begunstigde natie voor wat de walvis- en robbenjacht betrof in de Witte Zee en de Noordelijke IJszee.

- (1) Referentie cfr. BUTLER, W., The Law of Soviet Territorial Waters, A Case Study of Maritime Legislation and Practice, New York, Praeger, 1967, 5.

Kort vóór de afkondiging van de wet van 1910 werd de Britse vissersboot "Onward ho" door de Russen in beslag genomen op beschuldiging van visvangst binnen de territoriale wateren. Hij werd vrijwillig vrijgelaten door de Russische regering toen bleek dat hij zich op het ogenblik van de aanhouding wel binnen twaalf mijl van de lijn tussen de uiterste punten van de Witte Zee bevond, maar toch op een afstand van meer dan twaalf mijl van de kust. Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 162. GIDEL, G., o.c., vol. III, 306. MEYER, C., o.c., 257-260

- (2) ST/LEG/SER.B/1, 116

- (3) Ibid., 174 (22 mei 1930)

- (4) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 161-164. SOLODOVNIKOFF, P., o.c., 206-208 en 215-217. DE HARTINGH, F., Les conceptions soviétiques du droit de la mer, Paris, Libr. générale de droit et de jurisprudence, 1960, 16-18. REINKEMEYER, H., Die Sowjetische Zwölfmeilenzone in der Ostsee und die Freiheit des Meeres, Köln, Heymanns Verlag, 1955, 136-139. HEINZEN, B., o.c., 635-636.

GRZYBOWSKI, K., Soviet Public International Law, Doctrines and Diplomatic Practice, Leiden, Sijthoff, 1970, 153. BUTLER, W., o.c., 61. JESSUP, P., 1927, o.c., 27-31. GIDEL, G., o.c., vol. III, 306-307. MEYER, C., o.c., 239-240 en 424-430

- (5) ST/LEG/SER.B/6, 788 (15 december 1925)

Een analoog verdrag werd in hetzelfde jaar gesloten met Duitsland (1).

Ook wat zijn kusten in het Verre Oosten betrof wenste de Sovjet-Unie in 1923 zijn twaalmijlszone te veralgemenen (met name in de Zee van Ochotsk, de Tartaarse Golf, de Japanse Zee en wat de Stille Oceaan betreft, langs de oostkust van Sakhalin). Japan ging hier vanzelfsprekend niet mee akkoord en in 1928 werd een Japans-Russische visserijconventie gesloten waardoor de Japanse vissers het recht verkregen te vissen langs de Russische kusten in de Japanse Zee, de Zee van Ochotsk en de Bering Zee, behalve in de rivieren en baaien (2). De Japanse visserij in de Russische oostelijke wateren werd voorheen geregeld door de visserijverdragen van 1907 (3) en 1924 (4).

De Finse rechten waren reeds geregeld door het vredesverdrag van Dorpat (1920) waarin een wederzijdse viermijlslimiet werd overeengekomen. Hier werd een overgangsperiode overeengekomen voor het verlaten van de driemijlsgrens (5).

*
* * *

De statenpraktijk in de eerste decennia van onze eeuw kan als volgt worden samengevat : de meeste grote maritieme mogendheden aanvaardden de driemijlsregel, maar van een algemene consensus kan men niet spreken (6). Behalve dit gebrek aan uniformiteit is er nog een andere reden waarom de driemijlsregel van nu af aan geleidelijk in verval geraakt. Hij wordt verlaten door dezelfde staten die hem, door hun jarenlange aanhang, tot een internationale rechtsnorm hadden gemaakt. In bepaalde gevallen breiden zij hun territoriale zee enkel voor bepaalde doeleinden uit : veiligheid, quarantaine, douane enz... In andere gevallen voegen zij er met hetzelfde doel een additionele maritieme zone aan toe. Dit zijn de eerste symptomen van de groeiende anarchie die op het vlak van de uitoefening van maritieme jurisdictie tot stand zal komen (7).

-
- (1) L.N.T.S., vol. 53, 7
GRZYBOWSKI, K., o.c., 154. BUTLER, W., o.c., 61. DE HARTINGH, F., o.c., 18-19. SOLODOVNIKOFF, P., o.c., 217
 - (2) L.N.T.S., vol. 80, 341. Cfr. GRZYBOWSKI, K., o.c., 154. SOLODOVNIKOFF, P., o.c., 208 en 217-218.
 - (3) MARTENS, N.R.G., I, 850
 - (4) Cfr. REINKEMEYER, H., o.c., 142. IRELAND, G., The North Pacific Fisheries, A.J.I.L., 1942, 417-419
 - (5) Referentie VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 113
Cfr. GRZYBOWSKI, K., o.c., 154. SOLODOVNIKOFF, P., o.c., 214-215
 - (6) BATY, T., o.c., 528-532 en 536-537, haalt voor de periode 1900-1927 veertien feiten aan uit de internationale praktijk die een affirmatie van de driemijlsregel inhouden, en twaalf feiten die een contradictie of verwerping ervan betekenen.
 - (7) GARCIA AMADOR, F., The Exploitation and Conservation of the Resources of the Sea, A Study of Contemporary International Law, Leiden, Sijthoff, 1963, 28.
SWARZTRAUBER, S., o.c., 130. GOLD, E., The Rise of the Coastal State in the Law of the Sea, ed. JOHNSTON, D., Marine Policy and the Coastal Community, London, Croom Helm, 1976, 19

1.1.2. Doctrine

Ook de vooroorlogse volkenrechtelijke doctrine geeft geen eensluidend standpunt weer (1).

Onder de auteurs die nog vasthouden aan de oude kanonschotregel vinden wij onder ander DE RYCKERE (2) en VERDROSS; deze laatste stelt vast dat de driemijsregel een ruime doch niet universele erkenning geniet in de statenpraktijk. Hij wijst op het gevaar dat verbonden is aan de opvatting dat een staat vrij is om zelf de grens van zijn territoriale wateren te bepalen. De enige vaste regel is dus volgens hem die van de kanonschotsafstand (3).

Onder de uitgesproken aanhangers van de driemijsregel treffen wij aan : NYS (4), HYDE (5), BATY (6) en JESSUP (7).

Een aantal andere auteurs stellen eveneens de ruime gangbaarheid van de driemijsregel vast, maar voegen hier aan toe dat een uitbreiding van de breedte van de territoriale wateren dringend gewenst is. Tot deze groep behoren o.m. HERSHEY(8), WESTLAKE (9) en OPPENHEIM (10).

- (1) RIESENFELD, S., o.c., 280, vindt tussen 1900 en 1937, 114 auteurs terug die het probleem van de breedte der territoriale zee aansnijden. Veertien auteurs houden vast aan de kanonschotregel, zes aan de kanonschotregel of de driemijsregel, eenenveertig zijn voorstander van de zuivere driemijsregel en één stelt een andere limiet voor. Eenenvijftig auteurs zijn van oordeel dat er op dit punt geen internationale consensus bestaat en dat de staten vrij zijn om redelijke aanspraken te doen gelden, of dat het probleem dient te worden opgelost volgens de principes van het internationaal recht, rekening houdend met de betrokken belangen en omstandigheden.
- (2) DE RYCKERE, R., in : *Le droit maritime*, 1913
- (3) VERDROSS, A., *Völkerrecht*, o.c., 175-177
- (4) NYS, E., *Le droit international*, o.c., vol. I, 552
- (5) HYDE, C., *International Law chiefly as interpreted and applied by the United States*, Boston, Little, Brown & Co, 1922, vol. I, 253
- (6) BATY, T., *A.J.I.L.*, 1928, o.c., 503-537
- (7) JESSUP, P., *The Law of Territorial Waters and Maritime Jurisdiction*, 1927, o.c., 66
- (8) HERSHEY, A., *Essentials of International Public Law*, ed. 1921, o.c., 196.
- (9) WESTLAKE, J., *International Law*, o.c., vol. I, 185.
Vooral uitbreiding gewenst voor de bescherming van de kustvisserij tegen destructieve vismethoden.
- (10) OPPENHEIM, L., *International Law, A Treatise*, 1920, o.c., vol. I, 335

MERIGNHAC (1) en LAUTERPACHT (2) beschrijven de driemijlsregel als ruim, maar niet universeel aanvaard. FAUCHILLE (3) is voorstander van de driemijlsregel, maar meent dat hierover een universeel akkoord zou moeten gesloten worden.

Een laatste groep auteurs tenslotte is van mening dat het vaststellen van een algemeen geldende limiet uit den boze is, en dat een staat hier vrij en volgens de omstandigheden kan over oordelen. Zie onder andere : RAESTAD (4), WILSON (5), GIDEL (6), RIESENFELD (7), STRUPP (8), BRIERLY (9), ACCIOLY (10) en FULTON (11). Een aantal onder hen zijn van mening dat een internationaal akkoord over dit probleem zeer gewenst is. De Argentijn SUAREZ beschouwt het continentaal plat als de enige natuurlijke limiet van de aangrenzende zee. Ook hij benadrukt de wenselijkheid van een internationale conventie (12).

-
- (1) MERIGNHAC, A., Traité de droit public international, Paris, Libr. générale de droit et de jurisprudence, 1907, vol. II, 378-379.
 - (2) LAUTERPACHT, H., Oppenheim's International Law, o.c., ed. 1935, vol. I, 384-385
 - (3) FAUCHILLE, P., Traité de droit public, 1925, o.c., vol. I 2, 188-194
 - (4) RAESTAD, A., La mer territoriale, o.c., 180-185. Het is niet nodig dat de voorbehouden visserijzone overal dezelfde zou zijn.
 - (5) WILSON, G., R.C.A.D.I., 1923 I, o.c.. De driemijlszone is een minimum; de jurisdictie over de visserij heeft meestal een economische basis die verschilt volgens de aard van de visserij (ibid., 172)
 - (6) GIDEL, G., Le droit international public de la mer, o.c., vol. III, 151.
 - (7) RIESENFELD, S., Protection of Coastal Fisheries under International Law, o.c., 279-282.
 - (8) STRUPP, K., Theorie und Praxis des Völkerrechts, Berlin, Liebmann, 1925, 41
 - (9) BRIERLY, J., The Law of Nations, o.c., 1936, 136-137
 - (10) ACCIOLY, H., Traité de droit international public, Paris, Sirey, 1941, vol. II, 107
 - (11) FULTON, T., The Sovereignty of the Sea, o.c., hfdst. V : The inadequacy of the three-mile limit for fishery regulations, 693 e.v.
 - (12) SUAREZ, L., Diplomacia universitaria americana, Argentina en el Brasil, Buenos Aires, 1918

1.1.3. Standpunten van wetenschappelijke instituten en organisaties

Het algemeen probleem der territoriale wateren, en dat van de bescherming van de visserij in de kustwateren in het bijzonder, werden niet alleen bestudeerd in de literatuur, zij vormden in deze periode ook een studie-object voor verscheidene wetenschappelijke instituten en organisaties (1).

De *International Law Association* (2) behandelde deze problemen herhaaldelijk tussen 1887 en 1926. Verscheidene studies en rapporten werden voorgelegd, waarbij de voorgestelde breedte der territoriale wateren varieerde tussen drie en zes mijl en waarbij ook de suggestie werd gedaan een aangrenzende zone te voorzien, waarbinnen de kuststaat over bepaalde bevoegdheden zou beschikken.

Herhaaldelijk wordt gesteld dat de driemijlslimiet niet langer voldoet voor de bescherming van de levende zeerijkdommen door de kuststaat (1890, 1912). In 1924 stelt ALVAREZ de oprichting van een Internationale Commissie voor voor de reglementering van de visserij binnen de aangrenzende zone .

Ook door het *Institut de Droit International* werd veel tijd en aandacht besteed aan deze problemen (3). Zij werden reeds op de dagorde geplaatst in 1888. Ook hier wisselden de voorgestelde oplossingen voor het probleem van de breedte van de territoriale wateren tussen het aannemen van een drie- en een zesmijlslimiet. Dit Instituut stelde in de loop der jaren verschillende verdragsontwerpen op voor de definitieve regeling van deze problematiek (4). Dit streven werd telkens in de war gestuurd door de discussies omtrent het visserijprobleem. In 1894 bevatte het verdragsontwerp een territoriale zee van zes mijl, onder andere in het belang van de bescherming van de kustvisserij, en een aangrenzende zone van zes mijl (5). In 1912 : opnieuw een territoriale zee van zes mijl, maar de visserij zou het voorwerp worden van een afzonderlijke regeling (6).

-
- (1) Overzichten in : MATEESCO MATTE, N., De la mer territoriale à l'air territorial, Paris, Pédone, 1965, 30. ODA, S., The Territorial Sea and Natural Resources, I.C.L.Q., 1955, 415-416. LE FUR, L., Précis de droit international, Paris, Dalloz, 1933, 383-384. NYS, E., o.c., vol. I, 556-557. WILSON, G., o.c., 143. FATTAL, A., o.c., 70. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 102-103. MEYER, C., o.c., 166-177 en 452-463.
 - (2) Uitgebreider in RIESENFELD, S., o.c., 99-104 en GIDEL, G., o.c., vol. III, 65
 - (3) Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 104-110.
 - (4) In 1896 drong Nederland erop aan een internationale conventie af te sluiten die de breedte van de territoriale wateren zou vastleggen. Het stelde hierbij een limiet van zes mijl voor. Groot-Brittannië wees dit voorstel af in het belang van zijn nationale vissers die vreemde kusten zo dicht mogelijk wilden benaderen.
 - (5) Annuaire de l'I.D.I., 1894, 328
 - (6) Ibid., 1912, 384

In 1913 : een territoriale zee van drie mijl, omdat de visserijproblematiek toch niet bij de regeling van de territoriale wateren zou betrokken worden.

In 1925 : een territoriale zee van drie mijl en een afzonderlijk, algemeen akkoord inzake de regeling van de zeevisserij (1). In 1927 : een territoriale zee van zes mijl, samen met een aangrenzende zone van zes mijl voor neutraliteit, politie, sanitaire en douanedoeleinden. In 1928 : een territoriale zee van drie mijl en een aangrenzende zone van zes mijl, waarbinnen ook bevoegdheden met betrekking tot de regeling van de visserij zouden toegekend worden (2). In 1934 werd besloten een "International Waters Office" op te richten voor wetenschappelijk onderzoek. Een speciaal comité zou een conciliërende taak hebben bij maritieme geschillen (3).

In 1936 werd door Prof. WILSON en Sir WILLIAMS een rapport over "Les fondements juridiques de la conservation des richesses de la mer" voorgelegd. Het stelde de oprichting voor van een Expertencommissie voor de Bescherming van de Rijkdommen van de Zee, evenals de reglementering van de visserij in volle zee (4). Na bespreking werd dit voorstel als volgt geamendeerd : gemengde regionale expertencommissies zouden worden opgericht voor de opstelling van beschermende regels. Deze regels zouden bindend zijn voor de verdragspartijen (5).

Door het *Gesellschaft für Völkerrecht* werd in 1926 de volgende resolutie aangenomen : de territoriale zee strekt zich uit tot op drie mijl vanaf de laagwaterlijn; binnen een aangrenzend gebied van drie mijl kunnen speciale zones worden ingericht voor de uitoefening van douanecontrole en scheepvaartpolitie. De regeling van de visserij dient verder door middel van verdragen te gebeuren (6)

De *International Law Association of Japan* stelde in 1926 een territoriale zee van drie mijl voor zonder aangrenzende zone.

Het *Research Committee van Harvard Law School* (7), dat in 1927 werd opgericht met het doel verdragsontwerpen voor te bereiden over elk van de onderwerpen die door de Volkenbond waren aangeduid voor behandeling op de Eerste Conferentie voor de Codificatie van het Internationaal Recht, legde in 1929 het volgende ontwerp voor: een territoriale zee van drie mijl, plus een aangrenzende zone van niet nader bepaalde uitgestrektheid, waarbinnen de kuststaat de maatregelen kan treffen die noodzakelijk zijn voor het doen respecteren van zijn douane-, scheepvaart-, sanitaire en politiereglementen, of voor de directe veiligheid binnen zijn territoriale wateren. Inzake de visserij zegt het ontwerp : "Door verscheidene internationale congressen wordt de driemijlsgrens als onvoldoende beschouwd voor de bescherming en de reglementering van de visserij ... Het is evident dat een algemeen verdrag over de bescherming van het mariene leven binnen en buiten de driemijlsgrens hoogst wenselijk is en niet langer dient te worden uitgesteld (8)

(1) *Ibid.*, 1925, 162

(2) *Ibid.*, 1928, 755. Cfr. ALVAREZ, A., *Le droit international nouveau*, Paris, Pédone, 1959, 533

(3) Cfr. GIDEL, G., vol. I, 28-38

(4) *Annuaire de l'I.D.I.*, 1936, 329-373

(5) *Ibid.*, 1937, 268-271

(6) GIDEL, G., *o.c.*, vol. III, 66. RIESENFELD, S., *o.c.*, 112

(7) *Ibid.*

(8) *A.J.I.L.*, 1929, Official Documents, Special Supplement, 241 e.v. en 334

Tenslotte vermelden wij de bijdrage van het *American Insitute of International Law* tot het Panamerikaans Codificatieprogramma in 1926. In zijn projecten wordt zowel over de territoriale zee als over de aangrenzende zone gehandeld, doch zonder vermelding van een exacte breedte van deze zones (1).

*
* *

Uit al deze besprekingen en achtereenvolgende ontwerpen blijkt duidelijk de grote moeilijkheid om overeenstemming te bereiken. Hier kan aan toegevoegd worden dat bedoelde ontwerpen, aangenomen door niet-goevernementeel organisaties, geen aanleiding konden geven tot het ontstaan van een volkenrechtelijke regel (2). De Codificatieconferentie van Den Haag in 1930 zou dus met een grote diversiteit aan opvattingen omtrent de territoriale wateren worden geconfronteerd. Verder valt op te merken dat het begrip "aangrenzende zone" bij al deze besprekingen een omzeggens vaste plaats innam en dat de visserijproblematiek een zeer bijzondere aandacht kreeg. Inderdaad, herhaaldelijk wordt aangedrongen op een internationaal akkoord nopens de reglementering van de visserij, zowel binnen als buiten de territoriale wateren, en verder wordt het duidelijk dat de visserij als het ware een stuikelblok zal vormen bij het streven naar een eenvormige regeling inzake de uitgestrektheid en het statuut van de territoriale zee.

*
* *

Belangrijke inspanningen voor de internationale bescherming van de visgronden binnen de kustwateren werden ook geleverd door de visserij-industrie zelf. Een reeks internationale visserijcongressen werd gehouden tussen 1883 en 1939 (3), waarop telkens teksten en publicaties werden ingediend waaruit de gebrekkige en onafdoende bescherming van de kustvisserij naar voren trad. Hierbij werd telkens aangedrongen op het sluiten van een internationale visserij-overeenkomst of op een uitbreiding van de territoriale wateren. De belangrijkste conferenties van deze periode waren ongetwijfeld de Internationale Walvisconferenties, gehouden te Londen in 1937, 1938 en 1939. Hierover zal verder worden uitgeweid bij de bespreking van de conservatieverdragen.

(1) A.J.I.L., 1926, Official Documents, Special Supplement, 318-323

(2) ODA, S., I.C.L.Q., 1955, o.c., 416

(3) O.a. International Fishery Exhibition, Londen, 1883 - Congrès International des pêches Maritimes, Sables d'Olonne, 1896 - Congrès International de Pêches Maritimes, d'Ostréoculture et d'Acquiculture Marine, Dieppe, 1898 - Internationale visserijcongressen te Bergen, 1898 - Stockholm, 1899 - Christiania, 1901 - Kopenhagen, 1902 (oprichting van de Internationale Raad voor de Exploitatie van de Zee) - Parijs, 1900 - St. Petersburg, 1902 - Wenen, 1905 - Washington, 1908 - Rome, 1911 (oprichting van de Internationale Commissie voor de Wetenschappelijke Exploratie van de Adriatische Zee)-Dieppe, 1928 - Congres van de International Marine Association, Lissabon, 1904. Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 112-116. DE FERRON, O., o.c., vol. II, 59-60. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 425-426. MEYER, C., o.c., 177-178

1.2. De tussenoorlogse periode

1.2.1. Het begrip aangrenzende zone : doctrine en praktijk

Tijdens de tussenoorlogse periode begonnen steeds meer staten voor bepaalde wel-omschreven doeleinden, aanspraken te laten gelden op maritieme zones, aangrenzend aan hun territoriale wateren maar juridisch behorend tot de volle zee.

Dit feit was helemaal niet nieuw, aangezien wij de eerste uitingen van dit gebruik reeds terugvinden in de achttiende-eeuwse Britse Hovering Acts. Ook door de Verenigde Staten werd in 1799 een tolzone van twaalf mijl ingericht. Hetzelfde gebeurde in Frankrijk in 1817 en in Rusland in 1909 (1). In de loop van de achttiende en de negentiende eeuw ontstonden ook een reeks conventionele erkenningen van aangrenzende zones voor één of ander specifiek belang van de kuststaat (2).

Het begrip aangrenzende zone, zegt GIDEL "n'est pas une conception artificielle des juristes. C'est une donnée des faits et une création de l'histoire" (3).

Twee belangrijke karakteristieken van dit begrip zijn enerzijds het duidelijk onderscheid dat dient te worden gemaakt met de territoriale zee en anderzijds het feit dat het een zone is met fragmentaire en streng afgebakende bevoegdheden (4). Met andere woorden, waar de territoriale zee onderworpen is aan de soevereiniteit van de kuststaat, wordt de aangrenzende zone geregeerd door het principe van de vrijheid van volle zee (5).

Naast GIDEL vond de idee ook steun bij SCALLE (6) en bij de Amerikanen BROWN (7) en BINGHAM (8). Het concept werd in de periode vóór 1930, zoals hierboven beschreven, eveneens aanvaard door het Institut de Droit International (1928), door het American Institute of International Law (1926), door het Research Committee van Harvard (1929) en door Prof. SCHUEKING, in het rapport dat hij voorlegde aan het Expertencomité van de Volkenbond (infra). Het werd niet aanvaard in de projecten van de International Law Association of Japan (1926) en van de International Law Association (1926).

-
- (1) Modernes Seevölkerrecht, Die Rechtsordnung der Gewässer und des Bodens des Weltmeers, Akademie der Wissenschaften der UdSSR - Institut für Staat und Recht, ed. Bundesinstitut für Ostwissenschaftliche und Internationale Studien, Köln, Baden-Baden, Nomos, 1978, 132-134
 - (2) Vb. Frans-Spaans verdrag van 1774, Brits-Spaans verdrag van 1790, verdrag van Parijs van 1763 tussen Groot-Brittannië, Spanje en Frankrijk, Mexicaanse verdragen tussen 1882 en 1893 . Cfr. GIDEL, G., o.c., vol. III, 368-369
 - (3) Ibid., 363
De term werd voor het eerst gebruikt door het Voorbereidend Comité van de Codificatieconferentie van 1930. Hij werd niet teruggevonden in de doctrine vóór 1920, bijvoorbeeld niet in de werken van FULTON (1911) en JESSUP (1927), die toch een grondige studie over territoriale en aangrenzende wateren bevatten . SWARZTRAUBER, S., o.c., 140
 - (4) GIDEL, G., o.c., vol. III, 364 en 371
 - (5) GARCIA AMADOR, F., o.c., 60
 - (6) SCALLE, G., Manuel élémentaire de droit international public, Paris, Donat-Monchrétien, 1943, 278
 - (7) BROWN, P., The Marginal Sea, A.J.I.L., 1923, 376
 - (8) BINGHAM, J., o.c., 9

Onder de bekendste tegenstanders vinden wij auteurs als SMITH (1), BRIERLY (2), en COLOMBOS (3) (4).

De stellingen, ingenomen op de Codificatieconferentie van 1930, zullen verder besproken worden. Uit de voorbereidende werkzaamheden voor deze conferentie kunnen wij reeds het volgende opmaken. De antwoorden op de rondgestuurde vragenlijst laten toe de belangen te omschrijven die, volgens de betrokken staten, het instellen van een aangrenzende zone kunnen rechtvaardigen : douane- en fiscale controle (alle staten), sanitaire politie, (rapport Expertencomité), bescherming van het grondgebied tegen de gevaren gesteld door de aanwezigheid van bepaalde vaartuigen (rapport Expertencomité), scheepvaartpolitie (Duitsland), het recht boeien of lichtschepen te plaatsen voor de veiligheid van de scheepvaart buiten de driemijlszone zonder soevereiniteitsuitbreiding (België en Duitsland), bescherming van de levende zeerijkdommen (Denemarken), visserij en exclusieve visserijrechten voor de kuststaat (Portugal), schietoefeningen door land- en luchtmacht in vredes-tijd (België).

Alleen Portugal was dus op dat ogenblik van oordeel dat nationale visserijbelangen het instellen van een aangrenzende zone rechtvaardigden. Het aan de hand van deze antwoorden opgestelde rapport stelde dat : "les réponses des gouvernements ne permettent pas d'envisager un accord pour une extension en dehors des eaux territoriales des droits exclusifs de l'état riverain en matière de pêche" (5).

Het unilateraal instellen van aangrenzende zones voor visserijdoeleinden is inderdaad een idee die op sterke weerstand botste omdat zulks een duidelijke aanslag inhoudt op het principe van de vrijheid van volle zee, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het uitoefenen van douane- of sanitaire controle. In deze laatste gevallen worden enkel bijzondere belangen van de kuststaat beschermd, terwijl in een aangrenzende visserijzone ook sprake is van de uitoefening van exclusieve rechten die gelijkaardig zijn aan die, uitgeoefend in de territoriale zee en de interne wateren (6). Er werd dan ook herhaaldelijk aangedrongen op het sluiten van internationale conventies die zowel de bescherming van de levende zeerijkdommen, als de visserijbelangen van de kuststaat zouden veilig stellen.

(1) SMITH, H., *The Contiguous Zone*, B.Y.I.L., 1939, 123

(2) BRIERLY, J., *o.c.*, ed. 1949, 165-166

(3) COLOMBOS, J., *The Unification of Maritime International Law in Time of Peace*, B.Y.I.L., 1944, 97

(4) Het belang van de aangrenzende zone als bufferzone tussen de volle zee en de territoriale zee en als onderhandelings- en compromis-instrument wordt beschreven in recentere werken van McDOUGAL, M. & BURKE, W., (1962), *o.c.*, 578-579. QUOC DINH, N., *La revendication des droits préférentiels de pêche en haute mer devant les conférences des Nations Unies sur le droit de la mer de 1958 et 1960*, A.F.D.I., 1960, 77-78. REUTER, P., *Droit international*, P.U.F., Paris, 1972, 251

(5) GIDEL, G., *o.c.*, vol. III, 378

(6) Cfr. ODA, S., *I.C.L.Q.*, 1955, *o.c.*, 425. GIDEL, G., *o.c.*, vol. III, 468. GARCIA AMADOR, F., *o.c.*, 67.

De belangrijkste voorbeelden van aangrenzende zones die in deze periode werden ingevoerd en die de groei van deze doctrine zullen beïnvloeden vinden wij terug in de *Verenigde Staten* en in Noorwegen.

In Amerika begon alles met het bekende achttiende amendement van de grondwet, aangenomen op 29.1.1919, waardoor de bestrijding van de handel en smokkel in alcoholische dranken werd mogelijk gemaakt. De wet die de uitvoering van dit amendement inhield was de "National Prohibition Act" of Volstead Act van 1919 (1). De betrokken autoriteiten kregen hierdoor de bevoegdheid elk schip of ander transportmiddel dat op onwettige wijze alcohol vervoerde, in beslag te nemen. Deze wet was niet enkel van toepassing in de Verenigde Staten zelf, doch op elk territorium dat zich onder hun jurisdictie bevond, dus ook de territoriale wateren (2).

Vanaf 1922 werd deze wet ook op vreemdelingen toegepast en in bepaalde gevallen, zoals dat van de "Grace and Ruby" (1922), zelfs buiten de territoriale wateren, op basis van de "constructive presence" theorie (3). Ten gevolge van Brits protest dat hierop volgde waren de Amerikanen gedwongen dergelijke inbeslagnemingen te legaliseren, hetgeen gebeurde door middel van de Tariff Act van 1922; de Volstead Act werd nu toepasselijk gemaakt binnen een aangrenzende zone van twaalf mijl (4). Om verdere moeilijkheden te vermijden sloten de Verenigde Staten in de periode 1924-30 een vijftiental verdragen met andere maritieme staten waarin deze vorm van douanezone erkend werd. In het eerste verdrag (met Groot-Brittannië) werd door beide partijen het principe van de driemijlslimiet voor de territoriale wateren bevestigd (5).

Enkele jaren nadien ontstond ook een Noors-Brits conflict, toen *Noorwegen* pogingen ondernam om vreemde vissers de toegang tot bepaalde aangrenzende zones te ontfangen.

Traditioneel reeds maakte Noorwegen aanspraak op bepaalde historische baaien. Hiertoe behoorden enkele grote fjords zoals de Varanger Fjord en de Vestfjord. Bij de onderhandelingen over de Noordzee Visserijconventie werd deze Noorse opvatting door de andere aanwezige staten niet gedeeld. Noorwegen van zijn kant was niet bereid de tienmijls basislijn voor baaien te accepteren omdat deze op zijn zeer onregelmatige kustlijn moeilijk kon worden toegepast. Dit was één van de redenen waarom Noorwegen niet tot de conventie toetrad (6).

De Noorse eis omtrent de Varanger Fjord gaf aanleiding tot internationale problemen in 1934, toen het Hooggerechtshof de veroordeling van een Duits onderdaan door een lager Hof bevestigde, wegens illegaal vissen in de Varanger Fjord. Op het ogenblik van zijn aanhouding bevond deze zich binnen een afstand van drie mijl van de dertig mijl lange basislijn over de fjord (7).

Op 12 juli 1935 volgde de uitvaardiging van het later bekend geworden koninklijk decreet inzake de afbakening van een voorbehouden visserijzone (8) door middel van een reeks arbitraire rechte basislijnen, getrokken tussen achtenveertig punten op de kust. Vanaf deze basislijnen werd een visserijzone van vier mijl aangenomen. Deze Noorse aanspraken op zones buiten de traditionele territoriale wateren leidden tot een lang aanslepend geschil met Groot-Brittannië dat pas na de Tweede Wereldoorlog een oplossing zal krijgen (infra) (9).

(1) JESSUP, P., 1927, o.c., 212-213

(2) WILSON, G., o.c., 164-168

(3) A.I.L.C., vol. V, 349. Annual Digest of Public International Law Cases, London, Longmans, Green & Co, vol. I, 111. POULANZAS, N., o.c., 73

(4) ed. 1930 : ST/LEG/SER.B/6, 308

(5) 23.1.1924 : ST/LEG/SER.B/1, 174

Cfr. SWARZTRAUBER, S., o.c., 141-144. Modernes Seevölkerrecht, 1978, o.c., 133-134. JESSUP, P., 1927, o.c., 289-300

(6) Ibid., 421

(7) BRIGGS, H., o.c., 288-290

(8) ST/LEG/SER.B/6, 35

(9) SWARZTRAUBER, S., o.c., 146-147. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 114

Benevens deze twee bekendste uitbreidingen van de nationale jurisdictie buiten de territoriale wateren tijdens de tussenoorlogse periode, vinden wij in de bijgevoegde lijst een illustratie van de snelle en ruime verspreiding en toepassing van het concept aangrenzende zone, vooral nadat de Codificatieconferentie van 1930 faalde in zijn opzet aan het gebruik een juridische draagwijdte te verlenen en tot een juiste afbakening van de territoriale zee te komen.

Brazilië	1938	visserij	12 m.
Bulgarije	1935	T.W.	6 m.
Canada	1928	visserij	12 m.
China	1934	douane	12 m.
Colombia	(1923	visserij	12 m.
	(1931	douane	20 km.
Cuba	1936	sanitaire z.	5 m.
Denemarken	1935	douane	12 m.
Dominikaanse Rep.	1938	defensie	3 leagues
Ecuador	1934/1938	visserij	15 m.
El Salvador	1933	politie/defensie	12 m.
Finland	1939	douane	6 m.
Frankrijk (Indochina)	1936	visserij	20 km.
Griekenland	1936	T.W.	6 m.
Groot-Brittannië	1933	douane	1 uur zeilen
Guatemala	1939	jurisdictie	12 m.
		havenautoriteiten	
Honduras	1936	T.W.	12 m.
Hongarije	1932	douane	12 m.
Iran	1934	(T.W.	6 m.
		(politie	12 m.
Italië	1940	douane	12 m.
Libanon	(1921	douane	20 km.
	(1935	visserij	6 m.
Marokko	1919	visserij	6 m.
Mexico	1927	visserij	20 km.
Noorwegen	(1932	douane	10 m.
	(1935	visserij	rechte basislijn + 4 m.
Polen	1933	douane	12 m.
Roemenië	1934	T.W.	6 m.
Syrië	(1921	visserij	6 m.
	(1935	douane	20 km.
Tsjechoslowakije	1936	douane	12 m.
U.S.S.R.	1935	luchtruim/visserij	12 m.
Venezuela	1939	(defensie	12 m.
		(douane	
		(sanitaire z.	

x TABEL I - Aangrenzende zones 1930-1940

y Naar : FRANCOIS, J., Second Report on the High Seas,
A/CN.4/42, Y.I.L.C., 1951 II, 93. SWARZTRAUBER, J.,
1972, 148

1.2.2. De Codificatieconferentie van 1930

Het gebrek aan uniformiteit in de opvattingen over de territoriale zee en de aangrenzende zone, dat zowel blijkt uit de doctrine als uit de statenpraktijk in de tussenoorlogse periode, zou ook naar voren treden op de eerste Codificatieconferentie van het Internationaal Recht te Den Haag in 1930.

De Conferentie werd door de Volkenbond grondig voorbereid maar het zou blijken dat dezelfde wil om tot internationale overeenstemming te komen niet bij de aanwezige staten werd teruggevonden.

Reeds in 1924 werd door de Volkenbond een Expertencomité voor de Progressieve Codificatie van het Internationaal Recht opgericht. De taak van dit Expertencomité bestond erin een voorlopige lijst van voor codificatie geschikte onderwerpen op te stellen. Over elk van deze onderwerpen werden vragenlijsten rondgestuurd naar de regeringen van de lidstaten van de Volkenbond en op basis van hun antwoorden werden dan drie onderwerpen geselecteerd die rijp bevonden waren voor behandeling door de geplande conferentie (1). Tot de eerste voorlopige lijst van onderwerpen behoorden zowel de territoriale wateren als de uitbating van de rijkdommen van de zee. Het sub-comité inzake de uitbating van de rijkdommen van de zee bestond uit         , de Argentijn SUAREZ.

Na de bespreking van de rapporten van de sub-comités werd besloten dat het beter was om de visserijproblematiek volledig buiten de regeling van de territoriale wateren te houden, "een algemene en uniforme reglementering van alle visserijrechten kon toch niet binnen het kader van de territoriale wateren tot stand gebracht worden" (2).

Het rapport SUAREZ benadrukte de noodzaak tot bescherming van het leven in zee. Volgens hem kon dit doel slechts bereikt worden door samenwerking van de maritieme staten onder de vorm van een verdrag, afgesloten op een economische en biologische, eerder dan op politieke en commerciële basis (3).

De antwoorden op de vragenlijst over het onderwerp "territoriale wateren" reveleerden het volgende in verband met de visserij. Noorwegen protesteerde hevig tegen het weglaten van de visserijkwestie uit de discussie.

Portugal stelde voor de territoriale zee een algemene limiet van twaalf mijl voor. Het stond sceptisch tegenover een succesvolle benadering van de bescherming van de visserij door middel van verdragen. Een adequate bescherming kon slechts bereikt worden via de uitbreiding van de territoriale zee voor visserijdoeleinden tot twaalf   vijftien mijl (4).

De antwoorden op de vragenlijst in verband met het rapport SUAREZ leverden in grote trekken het volgende op : twaalf staten waren van oordeel dat het visserijprobleem door middel van een internationale conferentie kon geregeld worden (5). Elf regeringen verduidelijkten hun standpunt .

- (1) MILLER, H., The Hague Codification Conference, A.J.I.L., 1930, 674. REEVES, J. The Hague Conference on the Codification of International Law, A.J.I.L., 1930, 53
- (2) Notes on the Amended Draft Convention, A.J.I.L., 1926, Off. Doc., Spec., Suppl., 145
- (3) Report on the Exploitation of the Products of the Sea, A.J.I.L., 1926, Off. Doc., Spec., Suppl., 232. Cfr. ANDERSON, C., Exploitation of the Products of the Sea, A.J.I.L., 1926, 752-753
- (4) RIESENFELD, S., o.c., 122-123
- (5) Belqi , Bulgarië,  stland, Spanje, Griekenland, Italië, Polen, Joegoslavië, Australië, Brazilië, Cuba en Venezuela

Roemenië was het eens met de opinies van het rapport SUAREZ. Frankrijk drukte de wens uit dat het probleem van de uitbating van de rijkdommen van de zee bij middel van een algemene conventie zou geregeld worden. Portugal achtte de sluiting van een internationaal akkoord inzake de bescherming van de walvissen wenselijk maar het was van mening dat de wetenschappelijke kennis over deze soorten onvoldoende was. Noorwegen benadrukte het belang van deze problematiek voor de nationale economieën en het drong aan op het vergaren van een grotere wetenschappelijke en technische kennis alvorens iets zou worden ondernomen. Denemarken beschouwde het probleem veeleer als politiek van aard, zodat het ook niet uitsluitend door codificatie kon worden opgelost. Zweden benadrukte de onmogelijkheid om een algemeen systeem te creëren : de bedoelde conferentie zou elke soort en elke geografische streek afzonderlijk moeten bestuderen. De Verenigde Staten maakten een onderscheid tussen bepaalde soorten zoals walvissen, waarvoor wel een algemene regeling kon worden getroffen, en andere waarvan de uitbating bij voorkeur door middel van verdragen diende geregeld te worden. Groot-Brittannië besloot formeel dat het probleem niet kon worden opgelost door één enkele overeenkomst; een algemene reglementering kon slechts ontstaan door middel van specifieke verdragen over bepaalde soorten of streken, gesloten tussen de geïnteresseerde landen. Japan gaf een gelijkaardig antwoord. Duitsland benadrukte de noodzaak te beschikken over een uitgebreider wetenschappelijke kennis en stelde voor hiertoe de gespecialiseerde wetenschappelijke organisaties te raadplegen. Het antwoord van Nederland was analoog; het stelde voor de zaak te verwijzen naar het Economisch Comité van de Volkenbond die het dan verder zou bestuderen in samenwerking met de Internationale Raad voor de Exploratie van de Zee (1).

Deze laatste oplossing werd tenslotte weerhouden (2). Een resolutie van de Vergadering van de Volkenbond van 27 september 1927 belastte het Economisch Comité om in samenwerking met de Internationale Raad van Kopenhagen en met elke andere gespecialiseerde organisatie, na te gaan voor welke soorten en in welke wateren een internationale bescherming van de mariene fauna kon worden uitgewerkt. Het Comité zou over de bereikte resultaten van deze studie aan de Raad een rapport voorleggen waaruit zou blijken of het nodig was dat onmiddellijk met dit doel een technische conferentie werd belegd (3).

De Vergadering van de Volkenbond kwam dus tot het besluit dat het onmogelijk was het complexe probleem van de bescherming en de exploitatie van de levende rijkdommen van de zee zonder diepgaande wetenschappelijke kennis aan te vatten, en tevens dat het onmogelijk was de hele zaak door één globale conventie te regelen. De hieropvolgende werkzaamheden van het Economisch Comité hebben geleid tot het opstellen van een verdragsontwerp inzake de reglementering van de walvisjacht (8 september 1930) (infra) (4).

(1) GIDEL, G., o.c., vol. I, 466-467

League of Nations, Analysis of Replies received from Governments to Questionnaires submitted by Members of the Committee, Questionnaire n° 7, Products of the Sea, A.J.I.L., 1928, Off. Doc., Spec. Suppl., 34-38

(2) League of Nations, Committee of Experts for the Progressive Codification of International Law, Report to the Council of the League of Nations on the Procedure to be followed in Regard to the Question of the Exploitation of the Products of the Sea (Questionnaire n° 7), adopted by the Committee at its 3rd Session, held in March and April 1927, A.J.I.L., 1928, Off. Doc., Spec. Suppl., 44-45

(3) League of Nations, Resolutions and Recommendations adopted by the Assembly, Sept. 27, 1927, A.J.I.L., 1928, Off. Doc., Spec. Suppl., 231
Cfr. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 415-416

(4) GIDEL, G., o.c., vol. I, 477 en 473

Keren wij nu terug tot de voorbereidende werkzaamheden voor de Codificatieconferentie.

Op 27 september 1927 werden de onderwerpen nationaliteit, territoriale wateren en staatsaansprakelijkheid weerhouden. Vervolgens werd een Voorbereidend Comité opgericht (1). In verband met de drie weerhouden onderwerpen werden nieuwe vragenlijsten aan de regeringen overgemaakt (2).

Na ontvangst van alle antwoorden stelde het Voorbereidend Comité dan "bases of discussion" op (3).

✓ De Conferentie greep plaats van 13 maart tot 13 april 1930. Zij werd bijgewoond door vertegenwoordigers van 47 staten; de Sovjet-Unie stuurde een waarnemer. Zoals bekend resulteerden de werkzaamheden niet in een conventie inzake de territoriale zee.

De voorstellen van het Voorbereidend Comité kwamen hierop neer : in principe bedraagt de breedte van de territoriale zee drie mijl, maar voor sommige nader te bepalen staten zou er mogelijkheid bestaan om een grotere afstand aan te nemen. Een aangrenzende zone zou ingericht worden, reikend tot maximaal twaalf mijl van de kust, voor douanecontrole, veiligheids- en sanitaire doeleinden (4). Deze discussiebases werden door de rapporteur, Prof. FRANCOIS, voorgesteld als een compromis-oplossing. De invoering van een aangrenzende zone zou de ontoereikendheid van de uitgestrektheid van de territoriale zee compenseren (5).

De discussies in het Tweede Comité wezen reeds vlug uit dat een overeenkomst nopens de breedte van de territoriale zee moeilijk zou te bereiken zijn. Een aantal staten waren voorstander van de vier- of zesmijlslimiet, maar de meerderheid, waaronder alle grote maritieme mogendheden, was wel bereid de driemijlslimiet als grens te aanvaarden. Een aantal onder hen maakten hun stem in het voordeel van de driemijlslimiet evenwel afhankelijk van de erkenning van hun eis op een aangrenzende zone tot twaalf mijl. Groot-Brittannië weigerde hierop in te gaan. Het ging enkel akkoord om in bepaalde gevallen, door middel van verdragen, dergelijke zones te aanvaarden. Het scherpste belangenconflict bestond tussen de scheepvaart en de visserij. De grote maritieme mogendheden die beschikten over een sterke commerciële vloot, pleitten voor een beperkte territoriale zee om zo de vrije scheepvaart en de belangen van de lange afstandsvisserij te vrijwaren. De kleinere maritieme staten verkozen een territoriale zee van zes mijl met liefst nog een aangrenzende zone van zes mijl, omdat zij op deze manier zowel de vreedzame doorvaart op grotere afstand zouden kunnen controleren, als de nationale visserijzone voor hun ingezetenen uitgebreid zouden zien (6).

-
- (1) League of Nations, Resolutions and Recommendations adopted by the Assembly, september 27 1927, A.J.I.L., 1928, Off. Doc., 231-233
 - (2) In zijn antwoord op de vragenlijst nopens de territoriale wateren protesteerde Duitsland tegen de geplande weglating van de visserijkwestie omdat het één van de belangrijkste praktische aspecten van het probleem was. Portugal vroeg nu een uitbreiding van de territoriale wateren voor visserijdoeleinden tot achttien mijl, tegen twaalf à vijftien bij de vorige gelegenheid. Cfr. RIESENFELD, S., o.c., 123-124
 - (3) REEVES, J., o.c., 53. MILLER, H., o.c., 674
 - (4) Bases of Discussion, II. Territorial Waters. Second Report Submitted to the Council by the Preparatory Committee for the Codification Conference, A.J.I.L., 1930, Off. Doc., 25-46
 - (5) FATTAL, A., o.c., 71-72
 - (6) MATEESCO MATTE, N., o.c., 32

Vooral de houding van Groot-Brittannië wordt door sommigen als een blunder beschouwd, omdat zo een enige kans verloren ging om onder voordelige voorwaarden, de kwestie van de breedte der territoriale wateren definitief te regelen. De Conferentie stortte nu in elkaar en het gevolg was dat de driemijsregel zijn unieke positie voor altijd verloor (1).

Maar zelfs indien men een akkoord bereikt had over de juiste breedte van de territoriale zee, dan nog bleken de problemen in verband met de aangrenzende zone onoverkomelijk. Zowel beschouwingen in verband met neutraliteit als visserijbe-
langen compliceerden de toestand en de meningen die op dit punt naar voren kwamen waren zeer uiteenlopend (2). Er bestond zelfs geen overeenstemming omtrent de aard van de bevoegdheden van de staten binnen deze zones, noch omtrent de definitie van het begrip.

Tenslotte gaf men de pogingen om tot overeenstemming te komen op.

Het enige punt waarover men het wel eens was geworden, met name het juridisch statuut van de territoriale zee, bleek op zichzelf onvoldoende om het voorwerp van een conventie te kunnen uitmaken. Het Comité besloot dan enkel een verslag over zijn onderzoekingen aan de Conferentie voor te leggen (3).

De resultaten van de Conferentie beperkten zich tenslotte tot één resolutie en twee aanbevelingen.

De resolutie bevatte, onder de vorm van een aanhangsel, de dertien artikelen aangaande het juridisch statuut van de territoriale zee (4).

De aanbevelingen van de Conferentie hadden betrekking op de interne wateren en op de bescherming en reglementering van de visserij (5).

In deze laatste wordt aanvaard dat de bescherming van de vissoorten niet alleen moet plaatsvinden in de territoriale zee. Maatregelen ter bescherming van de visgronden in volle zee, als deel van het gemeenschappelijk patrimonium, worden als een noodzaak beschouwd.

*
* *
*

-
- (1) BRIERLY, J., The Law of Nations, An Introduction to the International Law of Peace, Oxford, Clarendon Press, 1963, 206. SWARZTRAUBER, S., o.c., 138. GOLD, E., ed. JOHNSTON, D., 1976, o.c., 20
- (2) De Portugese vertegenwoordiger, de MAGELHAES, stelde de erkenning voor van het recht op "aangrenzende visserijzones voor de bescherming of het toezicht op de visserij". Dit voorstel werd gesteund door de Belg ROLIN, die suggereerde om, indien het op dit ogenblik onmogelijk bleek dit recht te erkennen, de idee toch onder vorm van een aanbeveling te weerhouden.
Cfr. GARCIA AMADOR, F., o.c., 65
- (3) HUDSON, M., The First Conference for the Codification of International Law, A.J.I.L., 1930, 457-458. GARCIA AMADOR, F., o.c., 61
- (4) Final Act of the Conference, Part B, A.J.I.L., 1930, Off. Doc., 183-187
- (5) Final Act of the Conference, Part B, II en III, A.J.I.L., 1930, Off. Doc., 187-188
Cfr. HUDSON, M., o.c., 458. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 105-106. Documents on the Development and Codification of International Law, A.J.I.L., 1947, Off. Doc., 83

Welke ook de reden van de mislukking van de Conferentie was, het staat vast dat de driemijlsregel na 1930 het voorwerp werd van toenemende kritiek, wat trouwens reeds voldoende blijkt uit de snelle ontwikkeling en toepassing van het concept aangrenzende zone (1). Het valt inderdaad op dat de Conferentie met deze praktijk zo weinig rekening hield (2). Deze aangrenzende zones (ook voor de visserij) ontwikkelden zich tot het mechanisme dat zowel de specifieke belangen van de kuststaat, als het algemeen belang van de statengemeenschap bij de vrijheid van de volle zee voor handel en scheepvaart moest dienen (3). Anderen stellen het eenzijdig streven naar uniformiteit van de vertegenwoordigers op de Conferentie verantwoordelijk voor haar mislukking; voornamelijk het visserijprobleem werd overgesimplificeerd en niet alle wetenschappelijke, economische en politieke aspecten ervan kwamen aan bod (4).

GIDEL besluit : "la prétendue règle des trois milles a été la grande vaincue de la conférence. Elle n'est aujourd'hui qu'une idole renversée; elle n'est pas remplacée ... (5).

-
- (1) Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden zeer uitgestrekte maritieme veiligheidszones gecreëerd zoals bijvoorbeeld die rond Latijns-Amerika : de Declaratie van Panama van 1939 voorzag een veiligheids- en neutraliteitszone van 300 km. ST/LEG/SER.B/1, 144

Het Inter-Amerikaans bijstandsverdrag van Rio de Janeiro richtte in 1947 een veiligheidszone van verscheidene honderden kilometers in rond het hele Amerikaanse continent. Cfr. ALVAREZ, A., o.c., 536. THIBAUT, F., l'Amérique latine et le droit de la mer, R.G.D.I.P., 1971, 747. EXTAVOUR, W., The Exclusive Economic Zone. A Study of the Evolution and Progressive Development of the International Law of the Sea, Leiden, Sijthoff, 1979, 61-63

- (2) GARCIA AMADOR, F., o.c., 61

- (3) EXTAVOUR, W., o.c., 53

- (4) VISSER 'T HOOFT, H., Les Nations Unies et la conservation des ressources de la mer, Den Haag, Nijhoff, 1958, 41-45. LIAIS, M., Considérations sur l'oeuvre de la conférence de codification, R.G.D.I.P., 1931, 226

- (5) GIDEL, G., o.c., vol. III, 151 e.v.

1.3. Periode na de Tweede Wereldoorlog

1.3.1. Het continentaal plateau : ontstaan van het concept

Onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog vindt de eis op een uitgebreider jurisdictie over de visserij ook, en vooral, steun in een ander concept, met name dat van het continentaal plateau. Deze visserij-aanspraken zijn niet steeds rechtstreeks gebaseerd op de theorie van het continentaal plat, maar ze houden er toch alle in meer of mindere mate mee verband.

Men kan de na-oorlogse situatie van de visserij als volgt schetsen : als gevolg van de oorlog en de daardoor verminderde visserij-activiteit, waren de visvoorraden in de oceanen sterk aangegroeid. Dit leidde binnen enkele jaren tijd tot een snelle expansie van de vissersvloeten. In 1945 kwam de Voedsel en Landbouw Organisatie (F.A.O.) tot stand in het kader van de Verenigde Naties. De Visserij Afdeling van de F.A.O. moedigde de oprichting en de ontwikkeling aan van een over de hele wereld vertakt systeem van regionale visserijcommissies. En, "last but not least," het is in deze periode dat de "kuststaatsbeweging" op gang kwam. Zij werd definitief in beweging gezet in 1945 door de Truman Proclamaties over het Continentaal Plateau en over de Kustvisserij. De aanspraken van de Verenigde Staten over hun continentaal plat werden snel gevolgd door die van verscheidene Latijnsamerikaanse staten, die in enkele gevallen zo ver gingen een territoriale zee van tweehonderd mijl op te eisen (1).

Van waar nu die plotse belangstelling bij de staten voor hun continentaal plateau ? Het is inderdaad zo dat de idee om een verband te leggen tussen de exploitatie van de zeevisserij en het continentaal plat reeds lang bestond. Zij werd voor het eerst naar voren gebracht door de aardrijkskundige O'DONOHUE in 1916, op het Spaans Nationaal Visserijcongres te Madrid. Hij stelde voor de territoriale zee uit te breiden over gans het continentaal plat, omdat de wateren in deze zone bijzonder visrijk zijn. Het continentaal plateau moet toebehoren aan de kuststaat aangezien dit het natuurlijk verlengstuk van zijn grondgebied is (2).

Een eerste reglementering van de visserij in deze zin was reeds gezien in het Portugese decreet van 1910, dat het treilen in de kustwateren tot op een diepte van honderd vadem verbood (3).

De Argentijn SUAREZ behandelde in publicaties en voordrachten (1918-1925) de nieuwe theorie van het groeiend belang van de zeebodem en de epicontinentale wateren. Ook in het rapport over de Uitbating van de Rijkdommen van de Zee dat hij voorlegde aan het Expertencomité van de Volkenbond in 1925, dringt hij aan op een uniforme reglementering van deze exploitatie in de kustwateren waarvan de diepte de tweehonderd meter niet overschrijdt. In deze wateren leven immers het grootste deel van de eetbare vissen. Volgens hem is de intensiteit en de variëteit van het mariene leven omgekeerd evenredig met de diepte van het water(4). Ook andere Argentijnse geleerden zoals STORNI en NAGERA schreven in dezelfde zin (5).

-
- (1) JOHNSON, B., Canadian Foreign Policy and Fisheries, ed. JOHNSON, B. & ZACHER, M., Canadian Foreign Policy and the Law of the Sea, Vancouver, Univ. of British Columbia Press, 1977, 59
 - (2) YEPES, J.M., Les nouvelles tendances du droit international de la mer, R.G.D.I.P., 1956, 32. GARCIA AMADOR, F., o.c., 70
 - (3) ST/LEG/SER.B/1, 19
 - (4) A.J.I.L., 1926, Special sup., 231 en 233. Cfr. MOUTON, M., 1952, o.c., 61-62. NWEIHED, K., Assessment of the Extension of State Jurisdiction in Terms of the Living Resources of the Sea, ed. GAMBLE, J. & PONTECORVO, G., The Emerging Regime of the Oceans, Cambridge Mass., Ballinger, 1974, 23. GARCIA AMADOR, F., o.c., 70. YEPES, J.M., o.c., 33
 - (5) NWEIHED, K., o.c., 23

In het Portugese antwoord op de vragenlijst van het Expertencomité van de Volkenbond (1927) wordt eveneens het voorstel geopperd om het concept continentaal plateau in de oplossing van het probleem der territoriale wateren te incorporeren, in de eerste plaats ter bescherming van de vissoorten (1).

Wat opvalt in dit overzicht is dat de doctrine nopens het continentaal plat duidelijk haar wortels vindt in Ibero-Latijnsamerikaanse juridische concepten.

Tot dusver hadden al deze verwijzingen naar het continentaal plat enkel betrekking op de visserij, wat NWEIHED de "biologische benadering" noemt.

Het is pas in 1942 dat voor het eerst het belang van het continentaal plateau voor de oliewinning naar voren treedt (de "geologische benadering"), een aspect dat op korte tijd het eerste volledig zal overvleugelen (2).

Deze trend werd ingezet toen Venezuela en Groot-Brittannië de Golf van Paria verdeelden tussen Venezuela en Trinidad/Tobago. In dit verdrag, bekend als het Verdrag van de Golf van Paria, gesloten op 26 februari 1942, erkennen beide partijen wederzijds elkaars soevereiniteit en controle over de zeebodem en de ondergrond gelegen onder de volle zee buiten hun territoriale wateren en aangrenzend aan hun respectievelijke kusten (3). Het gaat hier om een deel van de zeebodem dat bijzonder rijk is aan petroleum. De term continentaal plateau wordt niet uitdrukkelijk vermeld in het verdrag, maar het beschrijft er wel alle karakteristieken van. Hieruit blijkt impliciet dat Groot-Brittannië de driemijsregel verlaat. In de "Order in Council" van 6 augustus 1942 staat immers dat "the sea bed and the sub-soil shall be annexed to the colony of Trinidad and Tobago for administrative purposes" (4).

De definitieve impuls werd tenslotte aan deze beweging gegeven door de Truman Declaratie over het Continentaal Plat van 28 september 1945, waarop dan snel andere aanspraken zullen volgen (5).

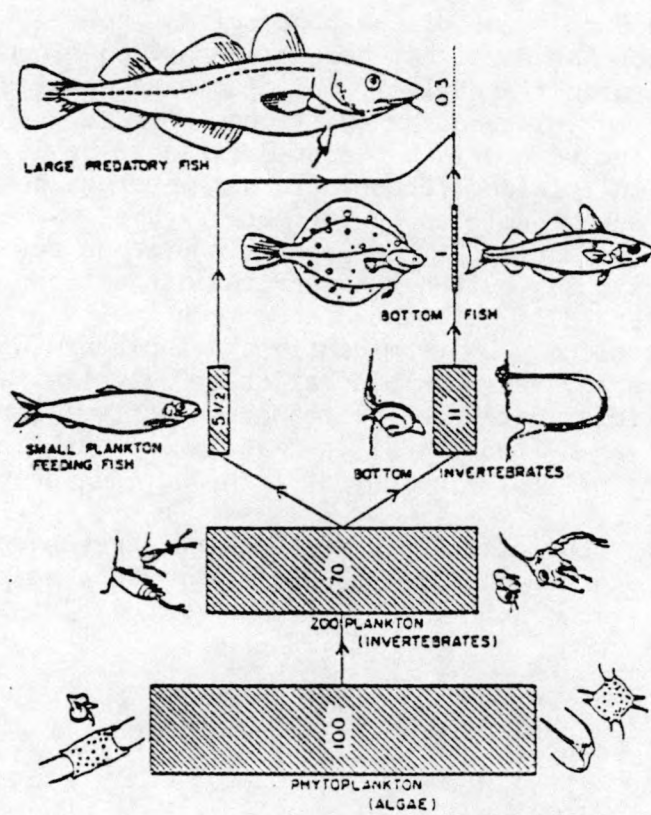
(1) YEPES, J.M., o.c., 33. MOUTON, M., 1952, o.c., 62. GARCIA AMADOR, F., o.c., 70-71

(2) NWEIHED, K., o.c., 23

(3) ST/LEG/SER.B/1, 44

(4) Ibid., 46

(5) YEPES, J.M., o.c., 34. MOUTON, M., The Continental Shelf, R.C.A.D.I., 1954 I, 368

Redrawn after Dr. G. P. Saerends, 1961

FIGUUR I - De voedselketen

Naar : BARDACH, J., 1969, 108

1.3.2. Het verband continentaal plat - visserij

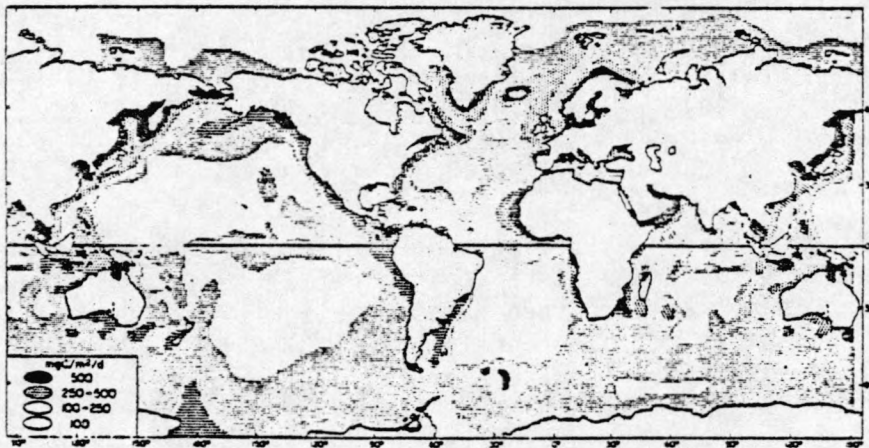
Na deze beschrijving van het ontstaan van de doctrine van het continentaal plateau, kan de vraag worden gesteld in hoeverre de thesis dat de rijkste visgronden zich boven het continentaal plat bevinden, wetenschappelijk gegrond is. Of, hoe situeert zich de geografische spreiding van de verschillende eetbare vissoorten en waar en wanneer wordt de hoogste densiteit van deze soorten aangetroffen?

Uiteraard zullen de grootste visconcentraties aangetroffen worden, daar waar er voldoende voedsel aanwezig is. Zonder al te veel in detail te treden mag gesteld worden dat vele eetbare vissoorten zich voeden met dierlijk of zooplankton; dit laatste voedt zich op zijn beurt met plantaardig of fytoplankton. Kortom, alle leven in zee en de hele voedselketen is direct of indirect gebaseerd op de plant (fig. I). De factoren die de aanwezigheid en de hoeveelheid van het fytoplankton beïnvloeden zijn: het zonlicht, het zoutgehalte van het zeewater, dat kan beïnvloed worden door opwaartse en horizontale stromingen, en de temperatuur van het water, die eveneens beïnvloed wordt door deze stromingen.

Het ligt voor de hand dat de spreiding van het zooplankton afhankelijk is van de produktie van het fytoplankton. Op hun beurt zullen de vissen deze plaatsen opzoeken om te broeden, aangezien de jonge vissen zich met zooplankton voeden. Vissoorten die zich met zooplankton voeden zijn onder andere de haring, de makreel, de sardien en de ansjovis. Andere soorten voeden zich met grotere dieren en ook die zullen dan weer gevonden worden op de plaatsen waar zij hun prooi aantreffen. Snelzwemmende predatoren die zich voeden met kleinere planktonetende vissen zijn onder andere de tonijn, de barracuda en de zalm. Deze roofvissen vormen zo de schakel tussen het dierlijk plankton en de grote zeedieren, wiens bestaan niet direct afhankelijk is van de aanwezigheid van plankton. Dit zijn onder andere de vleesetende walvis, die zich voedt met inktvis, de bruinvis, de dolfijn, de zeerob, de zeeleeuw en de walrus (1).

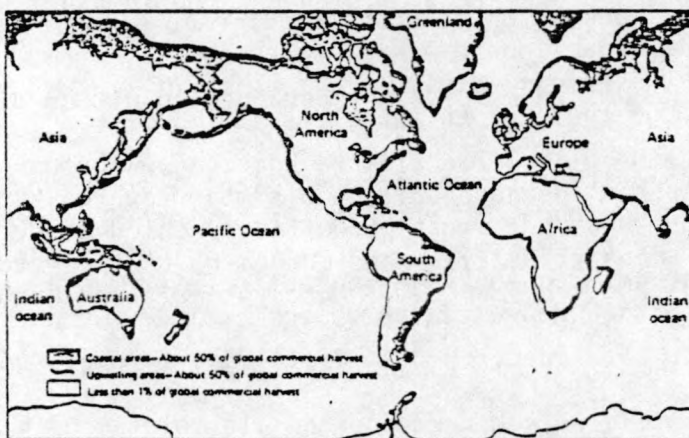
Een ideale combinatie van de drie genoemde factoren licht - zout - temperatuur, wordt in vele gevallen gevonden in de ondiepe wateren boven het continentaal plat, vooral op en rond de banken langs de kusten. Ofschoon het totaal continentaal plat van de wereld slechts 7,6 % van het gehele oceaanooppervlak vertegenwoordigt, wordt het grootste gedeelte van de commerciële visserij in deze wateren geëxploiteerd (2).

-
- (1) MOUTON, M., 1952, o.c., 46-54, citeert gegevens uit: LEBOUR, The Science of the Sea, Oxford, 1928, en JOHNSON, W. & FLEMING, H., The Oceans, Their Physics, Chemistry and General Biology, New York, 1946
- (2) McDOUGAL, M. & BURKE, W., o.c., 178
Cfr. ROSS, D., Opportunities and Uses of the Ocean, New York, Springer, 1978, 155-159

KAART V - De distributie van het fytoplankton

Naar : ROSS, D., 1978, 157

KAART VI - De rijkste visgronden en gebieden
waar "upwelling" voorkomt

Naar : ROSS, D., 1978, 157

Anderzijds wordt opgemerkt dat in bepaalde gebieden waar opwaartse stromingen (1) voorkomen, maar waar geen continentaal plateau aanwezig is, zoals langs de kust van Peru en van Z.W. Afrika, ongewervelde dieren, vissen en vogels in grote overvloed aanwezig zijn (2).

Hetzelfde fenomeen doet zich voor op de plaatsen waar twee horizontale stromingen samenkomen, bijvoorbeeld de koude Labrador Stroom en de warme Golfstroom. Met andere woorden, de epicontinentale wateren zijn zeer dikwijls de plaats waar de visserij onder ideale omstandigheden kan worden geëxploiteerd, maar het zijn niet de enige.

MOUTON besluit hieruit dat het overdreven is om visserij-aanspraken te baseren op de aanwezigheid van een continentaal plateau, aangezien dit een onrechtvaardigheid inhoudt ten opzichte van staten die geen of slechts een smal continentaal plateau hebben (3).

In elk geval kan de bodemvisserij, indien zij door treilers wordt verricht, slechts plaatsgrijpen tot op een beperkte diepte, zodat de vangst van deze soorten (vb. schol, schelvis, heilbot, kabeljauw, tong, tarbot, wijting en rog) voornamelijk tot de visgronden boven het continentaal plat beperkt blijft (4). Dit is echter een technisch aspect dat zoals bekend, zeer snel kan evolueren. Naast de bodemvissen ("demersal species") wordt de zeebodem ook bevolkt door de sedentaire soorten ("benthic species") die in volgroeid stadium of vastgehecht aan de bodem, of in de ondergrond leven, of die zich over de bodem voortbewegen (vb. schelp- en schaaldieren). Deze soorten komen eveneens voornamelijk voor op het continentaal plateau. Wegens de snelle absorptie van licht in zeewater houdt de fotosynthese, die levensnoodzakelijk is voor planten en fytoplankton, op op diepten variërend van vijftig tot honderd meter, afhankelijk van de stromingen in de bovenste waterlagen. Dit betekent dat ook de voedselketen van op, of dicht bij de bodem levende soorten, voornamelijk geconcentreerd is op het continentaal plat (5).

-
- (1) Door deze "upwelling" worden zeer voedzame bestanddelen uit de diepzee naar de bovenste lagen van de oceaan gestuurd.
 - (2) Zie bijgevoegde kaart. De vijf belangrijkste kustzones waar "upwelling" voorkomt maken slechts 0.1 % van het oceaanoppervlak uit maar leveren 44 à 50 % van de commerciële visvangst op. Het meest produktieve gebied is de Peruaanse zone. Cfr. GLANTZ, M., Science, Politics and Economics of the Peruvian Anchoveta Fishery, M.P., 1979, 203. RYTHÉ, J., Photosynthesis and Fish Production in the Sea, Science, 1969, 75.
 - (3) MOUTON, M., 1952, o.c., 55. Idem, R.C.A.D.I., 1954, I, o.c., 361
 - (4) Idem, 1952, o.c., 54
 - (5) SCHAEFER bepaalde de spreiding van deze soorten als volgt : 83 % leven op diepten kleiner dan 200 meter, 17% tussen 200 en 3000 meter en minder dan 17 % op grotere diepten. Studies in verschillende delen van de wereldoceaan bevestigen dat hun aanwezigheid sterk daalt op diepten groter dan 1.500 meter. Vanuit economisch oogpunt bekeken is de uitbating van deze soorten op het ogenblik niet interessant voorbij de 1000 à 1500 meter diepte. Een belangrijke commerciële visvangst vindt reeds plaats op diepten tot 500 meter, terwijl bepaalde niet-geëxploiteerde voorraden gelocaliseerd werden tot op 1000 meter diepte. Rekening houdend met de snelle ontwikkeling van de technologie mag verondersteld worden dat dieper gelegen levende zeerijkdommen in de toekomst zullen kunnen worden aangesproken. DUPUY, R., The Law of the Sea, Current Problems, Dobbs Ferry N.Y., Oceana, Leiden, Sijthoff, 1974, 122-124
- Over het algemeen wordt de volgende indeling van de zeebodem aangenomen :
- continentaal plat ("continental shelf") - tot 200 meter diepte
 - continentale helling ("continental slope") - 200 tot 1500 meter diepte
 - continentale voet ("continental rise") - 1500 tot 4000 meter diepte
 - diepzeebodem ("abyssal plain") - $\pm$ 4000 meter diepte

§ 2. DE EERSTE AANSPRAKEN OP UITGESTREKTE VISSERIJZONES

De bundeling van de drie gegevens : het ontbreken van een akkoord over de juiste breedte van de territoriale wateren, de hoogtijvierende kritiek op de driemijls-zone, met als neveneffect de invoering van aangrenzende zones, en de groeiende invloed van de doctrine rond het continentaal plateau, had in de jaren 1945-58 een dubbel gevolg. Steeds meer staten gaan over tot het unilateraal opeisen van uitgestrekte delen van de volle zee, en anderzijds wordt de inspanning om gedeeltelijke visserijreglementeringen tot stand te brengen door middel van verdragen opgedreven.

Wij behandelen eerst de unilaterale initiatieven.

*
* *

2.1. De Truman Proclamatie

De Truman Proclamatie over de Kustvisserij, ook de "tweede" Truman Proclamatie genoemd, betekende de eerste toepassing van unilateraal ingestelde instandhoudingsmaatregelen buiten de territoriale wateren van een staat, zonder dat daarom het exclusief visrecht wordt opgeëist.

Door deze proclamatie werden de Amerikaanse territoriale wateren niet uitgebreid en ook werd er geen exclusieve visserijzone ingericht, een concept dat tot in die tijd nog niet erg verspreid was (1).

Het belang van deze proclamatie ligt voornamelijk in drie feiten : eerst en vooral worden hier het belang en de rol van de kuststaat in het licht gesteld. Door deze proclamatie wordt een onderscheid gemaakt tussen de visserij in de nabij de kust gelegen wateren van de volle zee ("coastal high seas fisheries"), een soort aangrenzende zones, en die in de verderafgelegen wateren ("off-shore high seas fisheries"), niettegenstaande er tussen beide geen juridisch verschil bestaat voor wat de visserij aangaat. De kuststaat krijgt de bevoegdheid om beschermende maatregelen op te leggen, met of zonder de instemming van andere staten; dit laatste wordt afhankelijk gemaakt van wie deze kustwateren vroeger beviste, en sinds hoe lang.

Een tweede belangrijk aspect van deze proclamatie is vanzelfsprekend haar unilateraal karakter, zodat een precedent werd geschapen dat deed veronderstellen dat dergelijke unilaterale acties aanleiding kunnen geven tot het ontstaan van internationale normen, tenminste indien hun motieven, in dit geval het behoud van de mariene fauna, moreel en wetenschappelijk aanvaardbaar worden geacht. Het derde feit dat tot de verdere invloed van deze proclamatie zou bijdragen is de gelijktijdige afkondiging, op 28 september 1945, van de bekende Proclamatie over het Continentaal Plateau. Het feit dat beide proclamaties bedoeld waren om twee zeer verschillende gebieden te bestrijken en twee verschillende belangen van de kuststaat behandelen, kon niet verhinderen dat andere staten op hun beurt overgingen tot de afkondiging van proclamaties en decreten waarin beide punten (bescherming van de visserij door de kuststaat en exclusieve bevoegdheid over de uitbating van de minerale rijkdommen van het continentaal plateau), met elkaar werden verbonden door een uitgesproken of impliciete combinatie van beide aspecten (2).

-
- (1) Voor 1945 vinden wij exclusieve visserijzones onder de vorm van "aangrenzende zones" of van "territoriale wateren voor visserijdoeleinden" in volgende staten : Ecuador (1934/1938) : vijftien mijl. Argentinië (1943), Canada (1928), Colombia (1923), Brazilië (1938) en de USSR (1935) : twaalf mijl. Indo-China (1936) en Mexico (1927) : 20 km. Libanon (1921), Marokko (1919) en Syrië (1921) : zes mijl. Cfr. FRANCOIS, J., Second Report on the High Seas, UN.DOC.A/CN.4/42, Y.I.L.C., 1951, vol. II, 93
 - (2) De relatie van deze visserij-aanspraken met het continentaal plateau is evenwel dikwijls artificieel en vergezocht, zoals zal blijken uit de beschrijving van deze eisen in § 2.2. Cfr. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 101

Bekeken vanuit het standpunt van de invloed die zij uitoefenden op het gewoonte-rechtelijk vormingsproces blijkt dat beide proclamaties een verschillende weg opgingen. De inhoud van de Proclamatie over de Kustvisserij ging gedeeltelijk teloor ten gevolge van wat SCELLE (1) een "inflatoir" proces in het buitenland noemde. De Proclamatie betreffende het Continentaal Plateau van haar kant, slaagde erin haar originele inhoud te bewaren en haar voornaamste elementen werden tenslotte aanvaard door de Conferentie van Genève in 1958 (2).

De totstandkoming van de Proclamatie over de Kustvisserij vindt haar oorsprong in gebeurtenissen tijdens de jaren dertig, toen steeds luider stemmen opgingen om maatregelen te treffen tegen de talrijke aanwezigheid van Japanse vissers langs de kust van Alaska, waardoor de zalm in deze wateren met overbevissing werd bedreigd. De Alaskaanse zalmindustrie vreesde voor de uitroeiing van deze voor het land belangrijke visvoorraad, omdat de Japanners de zalm vingen in de ondiepe wateren boven het continentaal plat, op het ogenblik dat hij van de oceaan naar de binnenwateren terugkeerde om er te broeden. Deze Japanse "invasie" in de zalmvisserij in de Bristol Baai in de periode 1936-38, schiep in de Verenigde Staten veel ongenoegen (3). De vastberadenheid van de Japanners leidde tot sterke politieke druk op de Amerikaanse regering om maatregelen te treffen die het visrecht van vreemdelingen in de epicontinentale wateren van Alaska zouden beperken (4). Er werd gepleit voor een unilaterale uitbreiding van de maritieme jurisdictie en verscheidene wetsvoorstellen werden met dat doel ingediend (5).

-
- (1) SCELLE, G., *Plateau continental et droit international*, R.G.D.I.P., 1953, 7
 - (2) NWEIHED, K., o.c., 21-22
 - (3) Door de Amerikaanse regering was sedert jaren een duur en ingewikkeld programma op stapel gezet voor de bescherming en instandhouding van de zalm in de Alaskaanse rivieren. JESSUP, P., *The Pacific Coast Fisheries*, A.J.I.L., 1939, 131-132. BINGHAM, J., o.c., 15. LEONARD, L., o.c., 124-127
 - (4) JUDA, L., *Ocean Space Rights*, Developing U.S. Policy, New York-Washington-London, Praeger, 1975, 11
 - (5) De Copeland Bill en de Dimond Bill. Cfr. SELAK, C., *Recent Developments in High Seas Fisheries Jurisdiction under the Presidential Proclamation of 1945*, A.J.I.L., 1950, 671-672. JESSUP, P., A.J.I.L., 1939, o.c., 129-131. LEONARD, L., o.c., 134-135

Hieruit ontwikkelden zich twee plannen. Het éne was bedoeld om een onmiddellijke maar tijdelijke verbetering van de toestand teweeg te brengen; hiertoe werden in 1938 met Japan onderhandelingen aangeknoopt die leidden tot een "gentlemen's agreement" (1). Het andere was bedoeld om in de toekomst de herhaling van dergelijke vreemde invasies te voorkomen en mondde uit in de proclamatie van 1945. Door het uitbreken van de oorlog werd onmiddellijke actie uitgesteld (2) en het visserijprobleem bleef ter studie op het State Department.

Tijdens de oorlog trad tevens het groeiend belang van de petroleumwinning en de mogelijke betekenis van het continentaal plateau op de voorgrond. Er werd besloten hierover een proclamatie voor te bereiden die het beleid van de Verenigde Staten op dit terrein zou duidelijk stellen. Er gingen zelfs stemmen op om ook de visserijkwestie tegelijk op deze manier te regelen; daarbij zou dan ook aanspraak gemaakt worden op de epicontinentale wateren, gezien hun groot belang voor de kustvisserij, maar men vreesde dat een dergelijke maatregel andere staten ertoe zou aanzetten op dezelfde manier te reageren, wat de Amerikaanse visserijbelangen nog meer in het gedrang zou brengen.

De werkzaamheden van een interdepartementale werkgroep resulteerden tenslotte in twee afzonderlijke proclamaties (3), die werden uitgegeven op 28 september 1945.

De Proclamatie over de Kustvisserij (4) was in hoofdzaak een behoudende maatregel, een eis tot bescherming van de visvoorraad in de nabijheid van het Amerikaanse vasteland. In volle zee zouden behoudszones worden ingericht, waarbij geen rekening werd gehouden met de grens van de territoriale wateren. In de gebieden waar de visserij enkel door eigen ingezetenen werd geëxploiteerd zou de visserij-activiteit onderworpen worden aan reglementering en controle door de Verenigde Staten alleen. In streken waar ook buitenlandse vissers gewoon waren te vissen zouden deze reglementering en controle tot stand komen in afspraak met de belanghebbende staat of staten. De Verenigde Staten zouden een gelijkaardig optreden van andere staten ter bescherming van hun kustvisserij erkennen, op voorwaarde dat deze van hun kant met de belangen van de Amerikaanse vissers in deze gebieden zouden rekening houden. Het karakter van volle zee van de gebieden waarin deze conservatiezones werden ingericht en het recht op vrije en ongestoorde scheepvaart worden door de proclamatie erkend.

Zij gaat uit van drie vaststellingen : de ontoereikendheid van de bestaande visserijverdragen en -conventies voor de bescherming van de visvoorraden in de kustwateren; het speciaal belang van de kustvisserij als bron van inkomen voor de kustbevolking en als voedselbron voor gans de staat; de progressieve ontwikkeling van nieuwe methodes en technieken die een intensieve bevissing van uitgestrekte gebieden mogelijk maakt en in bepaalde gevallen tot uitputting van de visvoorraden kan leiden.

De proclamatie bevat geen vermelding van enige soevereiniteitsuitbreiding buiten de territoriale wateren, of van het uitsluiten van vreemde vissers uit de betrokken zones.

- (1) Tekst van de Amerikaanse nota aan Japan in BINGHAM, J., o.c., 11-15. De Japanse regering stemde ermee in voorlopig geen licenties meer af te leveren voor de zalmvangst in de Bristol Baai. JESSUP, P., A.J.I.L., 1939, o.c., 133
- (2) ALLEN, E., The Fishery Proclamation of 1945, A.J.I.L., 1951, 177. BINGHAM, J., The Continental Shelf and the Marginal Belt, A.J.I.L., 1946, 175-176.
- (3) SWARZTRAUBER, S., o.c., 160-161. JUDA, L., o.c., 14-18. WHITEMAN, M., Digest of International Law, Washington D.C., Department of State Publication 7825, 1965, vol. IV, 945-953. CHAPMAN, W., The United States Fish Industry and the 1958 and 1960 U.N. Conferences on the Law of the Sea, ed. ALEXANDER, L., International Rules and Organization for the Sea, Kingston R.I., Univ. of Rhode Island, 1969, 35-37
- (4) Policy of the United States with Respect to Coastal Fisheries in Certain Areas of the High Seas, by the President of the United States of America, a Proclamation : WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 954-955.

CHAPMAN beschrijft haar als een nieuw wettelijk middel om de visvoorraden in internationale wateren tegen uitputting te beschermen (1).

Ook MOUTON vindt de principes die aan de basis van deze politiek liggen gezond : behoud van de levende zeerijkdommen en samenwerking met de andere betrokken staten (2).

De nieuwe politiek wordt toegejuicht door BINGHAM (3) die erop wijst dat de oude Anglo-Amerikaanse doctrine ontworpen en verdedigd werd om de visserij langs vreemde kusten te ondersteunen. Een gelijklopend standpunt wordt ingenomen door ALLEN (4).

BISHOP wijst erop dat de proclamatie de rechten erkent van alle belanghebbende staten : die van de kuststaat en die van de staten die in de betrokken zones aanzienlijke visserijbelangen hebben gevestigd. Deze principes zouden ook het uitgangspunt vormen voor de visserijbepalingen in het verdragsontwerp dat door de Commissie voor Internationaal Recht in 1955 over het Regime van de Volle Zee werd voorbereid (5).

Kritiek op deze proclamatie wordt geleverd door auteurs die een vergelijking trekken tussen de zalmvisserij in de Bristol Baai en het bekende zeerobbengeschil in de Bering Zee : het feit dat de zalm in Amerikaanse wateren broedt geeft nog geen eigendomsrecht op deze dieren (6).

Doordat beide Truman Proclamaties op dezelfde dag werden uitgegeven en door dezelfde Verklaring aan de Pers (7) werden toegelicht, ontstond een verwarrings-effect. De geopperde bezwaren omtrent hun juridische draagwijdte zijn meestal gericht op beide proclamaties als geheel en ook hun verdragende internationale gevolgen vloeiden voort uit een combinatie van beide. Inderdaad slaan beide proclamaties op het behoud van natuurlijke zeerijkdommen in gebieden gelegen buiten de territoriale zee van de Verenigde Staten, maar aangrenzend aan hun kust. Een belangrijk onderscheid is echter dat in het geval van de minerale rijkdommen exclusieve rechten worden opgeëist, wat niet het geval is met betrekking tot de levende rijkdommen (8).

Ter verduidelijking vermelden wij dat de Proclamatie over het Continentaal Plateau (9) de natuurlijke rijkdommen van de ondergrond en van de bedding van het continentaal plat, gelegen onder de volle zee aangrenzend aan de kust van de Verenigde Staten, onderwerpt aan hun jurisdictie en controle.

Ook hier wordt het karakter van volle zee van de wateren boven het continentaal plat en het recht op vrije en ongestoorde scheepvaart in deze wateren erkend. Door deze proclamatie wordt de term "continentaal plateau" niet gedefinieerd, maar de verklaring aan de pers beschrijft dit als "het gebied aangrenzend aan het continent, bedekt door niet meer dan honderd vadem (+ 200 m) water".

(1) CHAPMAN, W., United States Policy on High Seas Fisheries, D.S.B., 1949, 72. Cfr. JOHNSTON, D., o.c., 333

(2) MOUTON, M., R.C.A.D.I., 1954 I, o.c., 371

(3) BINGHAM, J., A.J.I.L., 1946, o.c., 173-178. Idem, 1938, o.c., 2-5

(4) ALLEN, E., Legal Limits of Coastal Fishery Protection, W.L.R., 1946, 1-4

(5) BISHOP, W., International Law Commission Draft Articles on Fisheries, A.J.I.L., 1956, 632 en 636

(6) O.a. MOUTON, M., 1952, o.c., 68. CHAPMAN, W., D.S.B., 1949, o.c., 63. Deze vergelijking wordt weerlegd door BORCHARD, E., Resources of the Continental Shelf, A.J.I.L., 1946, 63. Hij geeft toe dat "the division between conservation and unwanted competition is not always easy to draw" (*ibid.*, 55)

(7) White House Press Release, 28 september 1945, D.S.B., 1945, 484-485

(8) MOUTON, M., R.C.A.D.I., 1954 I, o.c., 371-372

(9) Policy of the United States with respect to the Natural Resources of the Subsoil and Sea Bed of the Continental Shelf, A Proclamation, D.S.B., 1945, 485.

De reacties op de verschijning van *beide declaraties* waren vrij uiteenlopend. Volgens sommige auteurs betekenen zij een inbreuk op het bestaande volkenrecht. Men vreest vooral voor een indruising tegen de klassieke opvatting van de vrijheid van de volle zee. Meer in het bijzonder gaat het om de vrijheid van scheepvaart en van visserij. Alleen al uit praktisch oogpunt zullen de navigatie en de visserij hinder ondervinden van de exploitatie van de zeebodem; hiervoor dienen immers bepaalde installaties te worden opgericht. De vrijheid van visserij wordt verder beperkt door de maatregelen bevat in de tweede Truman Proclamatie, voornamelijk waar het zones betreft die traditioneel enkel door Amerikaanse ingezetenen werden bevestigd. Verder wordt verwezen naar het gebruik van de termen "jurisdiction and control" in de eerste, en "regulation and control" in de tweede proclamatie. In hun concrete toepassing komen deze begrippen neer op een soevereiniteitsvestiging over de opgeëiste zeerijkdommen en over de plaats waar deze zich bevinden (1).

De auteurs van deze strekking werden nog meer in hun opvatting gestaafd na de uitvaardiging van twee wetten die de Truman Proclamaties van toepassing maakten : de "Submerged Lands Act" (2) en de "Outer Continental Shelf Lands Act" (3).

Tenslotte wordt verwezen naar het jaarrapport 1945 van de Amerikaanse Staatssecretaris voor Binnenlandse Zaken, ICKES, waarin hij stelt : "... Two presidential proclamations assert our sovereignty over the mineral resources of this ground, and our jurisdiction over the fisheries resources of the high sea contiguous to our lands ..." (4), een uittaling die sterk werd betreurd, gezien de uiterste zorg die aan de verwoording van de proclamaties werd besteed.

- (1) BRIERLY, J., *Y.I.L.C.*, 1950, vol. I, 68th Meeting, 14.7.1950, 227. YEPES, J.M., o.c., 38-39. LAUTERPACHT, H., *Sovereignty over Submarine Areas*, *B.Y.I.L.*, 1950, 389. VALLAT, F., *The Continental Shelf*, *B.Y.I.L.*, 1946, 337. HURST, C., *The Continental Shelf*, *The Grotius Society, Transactions of the Year 1948*, vol. 34, 1949, 162, geciteerd in MOUTON, M., 1952, o.c., 278

- (2) 22 mei 1953 : *A.J.I.L.*, 1954, Off. Doc., 104.

Deze wet verleent aan de Amerikaanse staten het exploitatierecht van alle natuurlijke rijkdommen van het continentaal plat binnen de grenzen van de territoriale wateren, die in principe bepaald zijn op drie mijl. Dit gebied noemt men de "inner continental shelf". Hieraangaande bestond een conflict tussen de Federale Regering en de afzonderlijke staten. Een aantal onder hen (Florida, Texas, Louisiana, Mississippi en Alabama) maakten op historische gronden aanspraak op een territoriale zee van drie leagues, zodat de Submerged Lands Act beschouwd werd als een verdoken uitbreiding van de Amerikaanse territoriale wateren in de Golf van Mexico tot negen mijl. Door een uitspraak van het Hooggerechtshof zou deze interpretatie van de act beperkt blijven in het voordeel van de staten Florida en Texas. Dit laatste had als gevolg dat Mexico zijn territoriale wateren tot negen mijl zou uitbreiden.

- (3) 7 augustus 1953 : *A.J.I.L.*, 1954, Off. Doc., 110.

Deze wet verleent jurisdictie en controle over de rest van het continentaal plateau ("outer continental shelf") aan de Amerikaanse Federale Regering. De grens van het continentaal plat wordt gesteld op honderd vadem of 200 meter diepte, overeenkomstig hetgeen in de verklaring aan de pers van 28 september 1945 was medegedeeld. Over deze wetten cfr. JUDA, L., o.c., 27-32. ROSS, D., o.c., 41-42. THIBAUT, F., *Le continent américain et la crise du droit de la mer*, *R.G.D.I.P.*, 1976, 795.

De Shelf Lands Act behandelt niet alleen de minerale rijkdommen van het Amerikaans continentaal plat maar ook de visserij in de epicontinentale wateren. Waar in de tweede proclamatie nog gesteld wordt dat de visserij geregeld wordt door de kuststaat mits het sluiten van visserijverdragen met de belanghebbende staten, wordt hier deze modaliteit niet meer vermeld. Cfr. MOUTON, M., *R.C.A.D.I.*, 1954 I, o.c., 413, 429, 440. DEVAUX-CHARBONNEL, J., *Le régime juridique de la recherche et de l'exploitation du pétrole dans le plateau continental*, *A.F.D.I.*, 1956, 324

- (4) Annual Report of the Secretary of the Interior, 1945, U.S. Department of the Interior, H.L. Ickes, Secretary, U.S. Government Printing Office, Washington, 1945, X. Cfr. JUDA, L., o.c., 24.

Door andere auteurs echter worden de begrippen "jurisdiction and control" en "regulation and control" niet als een soevereiniteitsvestiging geïnterpreteerd. Bij de bespreking van de Proclamatie over de Kustvisserij is reeds gebleken dat deze auteurs vooral de nadruk leggen op het doel van de declaraties, met name het behoud en de bescherming van de natuurlijke rijkdommen van de zee (1). Ook wordt gewezen op de termen "reasonable and just" die voorkomen in de eerste proclamatie, en verder kunnen de Verenigde Staten zich beroepen op de internationale gewoonte: reeds eeuwen wordt de sedentaire visvangst buiten de territoriale wateren beoefend, en wat de minerale rijkdommen aangaat wordt verwezen naar het recente verdrag van Paria (supra) (2).

LAUTERPACHT beschouwt het feit dat de proclamaties geen enkel protest uitlokten als een element om ze niet als onverenigbaar met het geldende volkenrecht te beschouwen (3). Het uitblijven van protesten bij dit ongewoon optreden is wellicht toe te schrijven aan het feit dat geen enkele staat zich in zijn primordiale belangen bedreigd zag (4).

Als besluit kan gesteld worden dat de Truman Proclamaties in principe geen echte soevereiniteitsuitbreiding inhouden, zodat zij niet regelrecht tegen het geldende volkenrecht indruisen. Toch verraden zij een radicale verandering in de traditionele benadering van het regime van de zee : hun unilateraal karakter, de plaats die zij toekennen aan de kuststaat en vooral hun verdragende gevolgen op internationaal vlak in de periode 1945-58 (5).

-
- (1) "In view of the long-range need for new sources of petroleum and other minerals ..."
 "In view of the pressing need for conservation and protection of the fishery resources ..."
- (2) DEVAUX-CHARBONNEL, J., o.c., 323-324. YOUNG, R., Recent Developments with Respect to the Continental Shelf, A.J.I.L., 1948, 849-850. GARCIA AMADOR, F., The Latin American Contribution to the Development of the Law of the Sea, A.J.I.L., 1974, 33-34.
- (3) LAUTERPACHT, H., B.Y.I.L., 1950, o.c., 390 en 393-398.
 Cfr. MCGIBBON, I., Some Observations on the Part of Protest in International Law, B.Y.I.L., 1953, 300-307
- (4) NELSON, L., The Patrimonial Sea, I.C.L.Q., 1973, 672. O'CONNELL, D., 1965, o.c., vol. I, 19, stelt dat het uitblijven van protest in een dergelijk geval niet relevant is.
- (5) Cfr. CHOURAQUI, G., La mer confisquée. Un nouvel ordre océanique favorable aux riches ?, Paris, Seuil, 1979, 44-45. MATEESCO MATTE, N., o.c., 71.
 HURST, C., 1949, o.c., 159, geciteerd in MOUTON, M., 1952, o.c., 277. SCHELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 8. THIBAUT, F., R.G.D.I.P., 1976, o.c., 795. MOUTON, M., 1952, o.c., 314, besluit als volgt : "Het kan zijn dat de Amerikaanse Proclamatie over de Kustvisserij haar doel bereikte doordat zij een schok teweegbracht, noodzakelijk om de andere staten wakker te schudden en hen te doen inzien dat dringende actie nodig was. Wat het continentaal plat aangaat was een dergelijke schok niet meer nodig en wij geloven dat deze ongewone manier van optreden veel verwarring heeft gesticht. Als wij de unilaterale maatregelen beschouwen die op de proclamaties volgden zijn twee conclusies mogelijk : de andere staten lazen méér in de proclamaties dan deze werkelijk inhielden, of zij maakten van de gelegenheid gebruik om te realiseren wat zij reeds lang nastreefden".

2.2. Andere aanspraken op uitgebreide visserij-jurisdictie

SCELLE beschrijft het optreden van de Amerikaanse regering op 28 september 1945 als dat van de leerling-tovenaar die zonder het zelf te beseffen, verantwoordelijk wordt voor een hoop narigheid (1).

Wat vaststaat is dat de Truman Proclamaties de driemijlsregel een stevige klap toebrachten. Zij veroorzaakten een serie aanspraken over uitgestrekte delen van de volle zee, die op hun beurt aanleiding gaven tot heel wat internationale visserijgeschillen. Andere staten zullen eenvoudigweg overgaan tot de uitbreiding van hun territoriale wateren (2).

Inderdaad, op dat ogenblik beschouwde geen enkele staat de Proclamaties als schadelijk voor zijn belangen. Niemand protesteerde en zo werd het concept van de jurisdictie van de kuststaat over zijn continentaal plateau een realiteit. De Truman Proclamaties gaven dan ook aanleiding tot wat men heden ten dage "instant customary law" noemt. Dit was voornamelijk het geval in Latijns-Amerika waar reeds vroeger een zekere expansionistische tendens viel waar te nemen (3).

*
* *

Een maand na de Truman Proclamaties volgt een declaratie van de Mexicaanse president Camacho (29 oktober 1945). Hierin wordt het gehele continentaal plateau, aangrenzend aan de Mexicaanse kust, samen met de natuurlijke zeerijkdommen die zich daar bevinden, opgeëist. Daarnaast worden het toezicht, de exploitatie en de controle aangekondigd van visserijzones die met het oog op het behoud van de visserij, zullen worden ingericht. Hier wordt aan toegevoegd dat de Mexicaanse regering rekening zal houden met de wettige belangen van andere partijen op basis van wederkerigheid, en dat het recht op vrije scheepvaart in volle zee niet zal worden gestoord, aangezien het enige doel van de declaratie ligt in het behoud van de rijkdommen van de zee. Het continentaal plat wordt afgebakend door de tweehonderd meter-dieptelijn (4).

Ofschoon deze declaratie niet enkel de minerale rijkdommen van het continentaal plateau, maar ook het plat zelf opeist, waren de Verenigde Staten er niet erg door verontrust. Het statuut van volle zee van de epicontinentale wateren en het recht op vrije scheepvaart bleven immers gevrijwaard, en de grens van het continentaal plat was bepaald op de tweehonderd meter isobath. Deze aanspraak was dus gelijkaardig aan de Amerikaanse. Meer ongerustheid verwekten de aangekondigde unilaterale visserijmaatregelen buiten de Mexicaanse territoriale wateren (5).

(1) SCELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 7

(2) SWARZTRAUBER, S., o.c., 162

(3) HJERTONSSON, K., The New Law of the Sea. Influence of the Latin American States on Recent Developments of the Law of the Sea, Leiden, Sijthoff, 1973, 21. HENKIN, L., The Once and Future Law of the Sea, in : Essays in Honour of P.C. Jessup, New York & London, Columbia University Press, 1972, 158. Cfr. Het verdrag van Paria (supra). De hoger vermelde visserijzones ingericht door Argentinië in 1907 en 1943 (ST/LEG/SER.B/1, 51) en Colombia in 1923 (ST/LEG/SER.B/15, 59). De inrichting van "tijdelijke zones voor de exploitatie van minerale reserves" in de epicontinentale zee door Argentinië in 1944 (ST/LEG/SER.B/1, 3).

(4) Ibid., 13

(5) Daarom werd in een nota aan de Mexicaanse ambassadeur, het Amerikaanse standpunt verduidelijkt met betrekking tot de rechten van de Amerikaanse vissers in de Mexicaanse epicontinentale wateren buiten de territoriale zee : Letter of the acting secretary of state to the Mexican Ambassador, januari 24, 1946, aangehaald door JUDA, L., o.c., 25

Op 6 december 1945 werd door de Mexicaanse regering, als bevestiging en tevens uitbreiding van de declaratie, een voorstel tot herziening van art. 27 van de grondwet ingediend. Hierin werd de eis op het continentaal plateau uitgebreid tot de bovenliggende wateren (1). Deze grondwetsherziening werd evenwel nooit doorgevoerd (2).

Door art. 209 (3) van de grondwet van *Panama* van 1 maart 1946 wordt het continentaal plateau toegevoegd aan het nationaal territorium. Een decreet van 17 december 1946 creëert tevens een nationale visserijzone in het watergebied, gelegen boven het plat (4).

Op 11 oktober 1946 volgt een decreet van de *Argentijnse* president Peron betreffende de "nationale soevereiniteit over de epicontinentale zee en het Argentijns continentaal plateau" (5). Het continentaal plat en de epicontinentale zee waren in 1944 reeds tot "temporary zones of mineral reserves" verklaard; nu worden zij onderworpen aan de nationale soevereiniteit. Het Argentijns decreet steunt zich op de Amerikaanse en Mexicaanse precedentes, die hier dus verkeerd geïnterpreteerd of misbruikt worden. Voor wat de scheepvaart aangaat zal het statuut van de Argentijnse epicontinentale zee ongewijzigd blijven. Het ontbreken van elke referentie naar visserijrechten verwijst ernaar dat de levende rijkdommen als exclusief Argentijns worden beschouwd (6).

In dezelfde richting als de drie vorige aanspraken gaan de eisen van *Honduras* van 1950. Ook hier wordt aanspraak gemaakt op de levende rijkdommen van de epicontinentale zee. De desbetreffende instrumenten zijn de herziening van de grondwet (7) en de wijziging van de landbouwwetgeving (8), beide op 7 maart 1950. De nationale soevereiniteit wordt uitgebreid tot het continentaal plateau en de bovenliggende wateren.

Door decreet n° 25 van 17 januari 1951 (9) zal zij verder uitgebreid worden tot op tweehonderd mijl van de kust.

De Argentijnse en Panamese decreten, de Honduraanse grondwet en het voorstel tot herziening van de Mexicaanse grondwet zijn vier gevallen waarbij de doctrine van het continentaal plateau als basis diende voor aanspraken op de *epicontinentale* zee. Terwijl herhaaldelijk wordt vermeld dat de vrije scheepvaart in de epicontinentale wateren buiten de territoriale zee gewaarborgd blijft, geldt dit niet voor de visserij. Volgens GARCIA AMADOR zijn het in de eerste plaats aanspraken op exclusieve jurisdictie, met als doel het behoud van de levende rijkdommen buiten de territoriale zee. In die zin zijn zij te beschouwen als een innovatie in het traditionele zeerecht zoals het na de Tweede Wereldoorlog van kracht was. Weinig analogie valt ook waar te nemen met de Amerikaanse Proclamatie over de Kustvisserij (10).

(1) GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 71 en 98

(2) Idem, A.J.I.L., 1974, o.c., 35

(3) ST/LEG/SER.B/1, 15

(4) Ibid., 16

(5) Ibid., 4

(6) JUDA, L., o.c., 25-26

(7) ST/LEG/SER.B/1, 11

(8) Ibid., 12

(9) Ibid., 302

(10) GARCIA AMADOR, F., A.J.I.L., 1974, o.c., 34-35. Idem, 1963, o.c., 71 en 99

Een nieuw type van aanspraken werd naar voren gebracht door drie kuststaten van de zuidelijke Stille Oceaan : Chili, Peru, en tot op zekere hoogte, Ecuador. Aan-gezien deze staten over geen of slechts een smal continentaal plat beschikken (1) werd snel besloten dat dit geografisch nadeel hen niet hoefde te verhinderen hun nationale soevereiniteit uit te breiden over de zeerijkdommen in de nabijheid van hun kust (2). In hun geval betrof het vooral de overvloedige visvoorraden in de oceaanstromingen langs de kust. Peru beschikt over enorme voorraden anchovetas in deze wateren en voor Chili was vooral de walvisjacht van groot belang.

Verwijzend naar vroegere declaraties nopens het continentaal plateau en naar de Amerikaanse aanspraak op controle over behoudszones in volle zee, proclameerden *Chili* (23 juni 1947) (3) en *Peru* (1 augustus 1947) (4) hun nationale soevereiniteit over de aangrenzende wateren en de onderliggende zeebodem, tot op een afstand van tweehonderd mijl van hun kust (5). Beide declaraties beoogden gelijkaardige doelstellingen en waren opgesteld in gelijkaardige termen. In aansluiting met deze soevereiniteitsverklaringen zouden beschermende zones voor de visserij worden ingericht in de continentale en insulaire zeeën van beide staten. Hierbij werd reeds vermeld dat hun "bescherming en controle" zich tot op een afstand van tweehonderd mijl zou uitstrekken (6).

Ecuador, dat wel over een continentaal plat beschikt, maakte slechts aanspraak op een tweehonderd mijlszone in 1952, door middel van de gezamenlijke Declaratie van Santiago.

Aanvankelijk verklaarde het in een declaratie van 1950 (7) dat het continentaal plateau tot op tweehonderd meter diepte toebehoorde aan de staat en dat deze het recht had de nodige controle uit te oefenen over dat deel van het continentaal plateau en over de bovenliggende visgronden.

-
- (1) Op sommige plaatsen daalt de westelijke helling van het Andesgebergte bijna vertikaal af tot op de bodem van de zee
 - (2) Paradoxaal genoeg zal dit argument van geografische benadeling later juist aangewend worden om de uitbreiding van de nationale jurisdictie van de kuststaat tegen te gaan en om de economische ongelijkheden die daaruit volgen te beperken (cfr. Zeebodem Comité en Derde Zeerechtconferentie) . PULVENIS, J., *La notion d'état géographiquement désavantagé et le nouveau droit de la mer*, A.F.D.I., 1976, 685
 - (3) Presidentieel decreet over het continentaal plateau : ST/LEG/SER.B/1, 6
 - (4) Presidentieel decreet n° 781 : ST/LEG/SER.B/1, 16
 - (5) "... to the extent necessary to reserve, protect, maintain, and utilize natural resources and wealth".
 - (6) Cfr. HJERTONSSON, K., o.c., 7. GARCIA AMADOR, F., *A.J.I.L.*, 1974, o.c., 36. De redenen waarom Chili als eerste nu juist de afstand van tweehonderd mijl verkoos zijn uiteenlopend. Volgens HOLLICK, A., *The Origins of 200-mile Off-shore Zones*, *A.J.I.L.*, 1977, 494-500, ging het vooral om de bescherming van de zwakke walvisindustrie tegen de buitenlandse concurrentie. Verder wordt het precedent van de door de Declaratie van Panama ingestelde veiligheidszone (1939) aangehaald, die evenwel verkeerd geïnterpreteerd wordt (deze bedroeg driehonderd mijl); de Amerikaanse Declaratie over het Continentaal Plateau tenslotte, staafde Chili en Peru in hun overtuiging dat de door hen gestelde eisen niet tegen de bestaande internationale trend indruisten.
 - (7) Decreet nopens de grenzen van de territoriale zee van 6 november 1950 en decreet van 21 februari 1951 : ST/LEG/SER.B/6, 13

Alvorens Chili, Ecuador en Peru (de C.E.P.-staten genoemd) hun gezamenlijke politiek door de Declaratie van Santiago in 1952 zullen kenbaar maken, worden nog drie tweehonderd mijls-aanspraken geformuleerd door Centraalamerikaanse staten; aanspraken die echter niet identiek zijn aan die welke in de "Declaratie over de Maritieme Zone" beschreven worden. Het betreft hier Costa Rica, El Salvador en Honduras.

De eis van *Costa Rica* werd eerst afgekondigd in decreet-wet n° 116 van 27 juli 1948 (1) : nationale soevereiniteit over de aangrenzende zee voor de bescherming, het behoud en de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen en bescherming en controle door de staat over een zone van tweehonderd mijl.

Deze verklaring werd herzien en afgezwakt door middel van decreet-wet n° 803 van 2 november 1949 (2). Hier wordt de term "nationale soevereiniteit" vervangen door "rechten en belangen van Costa Rica" en de term "controle" door "bescherming van de staat", zodat de eis nu herleid wordt tot een zone met zuiver beschermende en behoudende bevoegdheden.

Op 5 oktober 1955 zal Costa Rica toch het toetredingsprotocol van de Declaratie van Santiago ondertekenen, dus ook het gedeelte van de declaratie waarin exclusieve jurisdictie en soevereiniteit voor de kuststaat word opgeëist over de aangrenzende zee tot tweehonderd mijl, en over de onderliggende zeebedding en ondergrond. Deze toetreding werd evenwel door de president herroepen in 1966 (3).

De tweehonderd mijls-eis van *El Salvador* is onder de vorm van een constitutionele bepaling geformuleerd. Art. 7 van de grondwet van 1950 (4) (later art. 8 van de grondwet van 1962) stelt dat de aangrenzende zee tot op een afstand van tweehonderd mijl van de kust, het luchtruim erboven, en het continentaal plat en de ondergrond eronder, behoren tot het territorium van de Republiek. Het gaat hier dus om een uitbreiding van de territoriale zee.

De derde Centraalamerikaanse eis is die van *Honduras*, in het reeds beschreven decreet n° 25 van 17 januari 1951.

Elk van deze drie instrumenten verklaart de vrijheid van scheepvaart niet aan te tasten. Volgens GARCIA AMADOR kunnen zij dus niet omschreven worden als uitbreidingen van de territoriale zee. Het zijn volgens hem pogingen om in deze zones voor de kuststaat rechten op te eisen voor *bepaalde specifieke doeleinden*.

In deze zones worden de natuurlijke rijkdommen "voorbehouden, beschermd, in stand gehouden en geëxploiteerd" door de kuststaat (5).

(1) Tekst : GARCIA AMADOR, F., Latin America and the Law of the Sea, Kingston R.I., Law of the Sea Institute, Univ. of Rhode Island, Occasional Paper n° 14, 1972, 16

(2) Ibid.

(3) GARCIA AMADOR, F., A.J.I.L., 1974, o.c., 37

(4) ST/LEG/SER.B/1, 300

(5) GARCIA AMADOR, F., A.J.I.L., 1974, o.c., 37. Idem, 1963, o.c., 99-100

Al deze aanspraken lokten scherp protest uit vanwege diverse staten omdat zij tegen het principe van de vrijheid van de volle zee indruisten. In het licht van het geldende zeerecht rond 1950 waren deze aanspraken duidelijk in strijd met het internationaal recht (1).

Rond 1950 begon de verwarring omtrent de eisen, gesteld door al deze Latijns-amerikaanse landen, aan te groeien. Men vroeg zich af welke jurisdictie werd opgeëist door de tweehonderd mijlsstaten. *Slechts één ding was zeker, nl. dat zij allen wensten zich de zeerijkdommen in de nabijheid van hun kust voor te behouden en ze te controleren. In de meeste gevallen werd inderdaad exclusieve controle over de visserij nagestreefd; deze aanspraken waren alle gebaseerd op economische overwegingen waarbij de visserij op de eerste plaats kwam.*

Het was duidelijk dat er op dat ogenblik geen legaal concept voorhanden was om de vrijwaring van deze belangen te verzekeren. Hiervoor was door het klassiek zeerecht helemaal niets voorzien, vandaar dat de juridische chaos steeds groter werd (2) (3).

- (1) HJERTONSSON, K., o.c., 23.

Op 2 juli 1948 werden door de Amerikaanse regering drie afzonderlijke nota's verstuurd aan de regeringen van Chili, Peru en Argentinië. Er werd gesteld dat de uitbreiding van de nationale soevereiniteit over het continentaal plateau en de bovenliggende wateren buiten de algemeen aanvaarde grens van de territoriale zee niet zou worden erkend. Er werd ook op gewezen dat de rechten en belangen van de Amerikaanse vissers in volle zee, aangrenzend aan de territoriale wateren, niet werden gerespecteerd. SELAK, C., o.c., 673-674. MOUTON, M., 1952, o.c., 89-90. Verdere protesten omvatten een Amerikaanse nota van 12 december 1950 aan de regering van El Salvador, een Amerikaanse nota van 7 juli 1951 aan de regering van Ecuador, een Franse nota van 7 april 1951 aan Groot-Brittannië, waarin het de in Latijns-Amerika gestelde eisen afkeurt en verwerpt; een Britse protestbrief van 6 februari 1948 gericht aan Peru en Chili, Britse nota's van 23 april 1951 en 10 september 1951 aan de regering van Honduras, een Britse nota van 14 september 1951 aan de regering van Ecuador, een Britse nota van 9 februari 1950 aan de regering van Costa Rica en een Britse nota van 12 februari 1950 aan de regering van El Salvador. MOUTON, M., o.c., 90-95.

- (2) HJERTONSSON, K., o.c., 23-24. WOLFE, T., Peruvian-United States Relations over Maritime Fishing, Kingston R.I., Law of the Sea Institute, Univ. of Rhode Island, Occasional Paper n° 4, 1970, 8. ODA, S., International Law of the Resources of the Sea, Leiden, Sijthoff, 1979, 7. Idem, R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 377 : "praktisch al deze staten wensen zich een visserij-monopolie voor te behouden. De aangevoerde bekommernis over het behoud van de visserij is slechts een drogreden".
- (3) Overzichten van de Latijnsamerikaanse aanspraken : cfr. YOUNG, R., o.c., 851-854. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 106-111. YEPES, J.M., o.c., 46-50. MOUTON, M., 1952, o.c., 73-88. KUNZ, J., Continental Shelf and International Law : Confusion and Abuse, A.J.I.L., 1956, 833-835.

Een volgende stap in deze richting was de *Santiago Declaratie* van 18 augustus 1952 (1) waardoor zich voor het eerst een regionalistische tendens in de ontwikkeling van het zeerecht aftekent.

Par. 1 van de Declaratie verwijst naar de geologische en biologische factoren die het bestaan, het behoud en de ontwikkeling van de mariene fauna en flora in de aangrenzende wateren van de drie betrokken staten beïnvloeden, en die tot gevolg hebben dat de vroegere breedte van de territoriale zee en de aangrenzende zone onvoldoende zijn om het noodzakelijke behoud, de ontwikkeling en de exploitatie van deze rijkdommen te verzekeren.

In par. 2 verklaren de drie staten, als principe van hun internationale maritieme politiek, de vestiging van hun soevereiniteit en jurisdictie over het watergebied aangrenzend aan hun kust, tot op een afstand van minimum tweehonderd mijl.

Hun soevereiniteit en jurisdictie gelden ook over de zeebodem en de ondergrond van de betrokken zone (par. 3).

Het principe van de vreedzame doorvaart zal worden geëerbiedigd (par. 5).

De drie betrokken staten zullen de nodige verdragen en conventies afsluiten om, in overeenstemming met de principes van de Declaratie, een reglementering tot stand te brengen voor de controle en de bescherming van de jacht en de visvangst in de maritieme zone en voor de exploitatie van de andere natuurlijke rijkdommen die er zich bevinden (par. 6).

Men kan zich afvragen waar deze gezamenlijke eis nu eigenlijk op neerkomt. Een territoriale zee (2), een conservatiezone, of een exclusieve visserijzone (3)? Naar een eis op een territoriale zee verwijst het gebruik van de termen "soevereiniteit en jurisdictie" en "vreedzame doorvaart". Deze interpretatie wordt vooral bestreden door de Cubaanse auteur GARCIA AMADOR die de omvang van de gestelde eis tracht te beperken. Hij onderzoekt de sociale en economische achtergronden van de Declaratie en komt tot het besluit dat de maritieme zone een zone "*sui generis*" is. In de preambule van de Declaratie wordt gesteld dat haar enige bedoeling bestaat in de controleverwerving over de zeerijkdommen langs de kust. Een "speciale jurisdictie" wordt dus nagestreefd. Toch is het volgens hem ook geen "aangrenzende conservatiezone", aangezien meteen ook andere doelstellingen worden bereikt (4): ofschoon in de eerste plaats aanspraak wordt gemaakt op de visserij en de walvisjacht, wordt ook de zeebodem en de ondergrond opgeëist. Deze tweede eis wordt op een ongewone manier gesteld; hij is niet langer gebaseerd op de theorie van het continentaal plateau; hij komt slechts op de tweede plaats en is een consequentie van de eerste. Het gaat hier dus om een "zone met speciale jurisdictie" die later, in de jaren zeventig, als "economische zone" zal worden bestempeld (5).

In hedendaagse terminologie omgezet, zou men kunnen stellen dat het hier gaat om een functionele zone met diverse doeleinden, in verband waarmee de kuststaat over exclusieve jurisdictie beschikt, zonder dat evenwel afbreuk wordt gedaan aan de bestaande scheepvaartrechten onder het regime van de volle zee (6).

(1) WHITEMAN, M., *o.c.*, vol. IV, 1089-1090

(2) Cfr. o.a. REUTER, P., *o.c.*, 249

(3) Cfr. o.a. *New Directions in the Law of the Sea*, ed. LAY, S., CHURCHILL, R., NORDQUIST, M., SIMMONDS, K., WELCH, J., Dobbs Ferry N.Y., Oceana, (verder N.D.L.S.), III, Claims to Exclusive Fishing Zones, 842-844

(4) GARCIA AMADOR, F., 1963, *o.c.*, 78

(5) *Ibid.*, 77-78. Idem, 1974, *o.c.*, 38

(6) JOHNSTON, D., & GOLD, E., *The Economic Zone in the Law of the Sea: Survey, Analysis and Appraisal of Current Trends*, Kingston R.I., Law of the Sea Institute, Univ. of Rhode Island, Occasional Paper n° 17, 1973, 1

Uit het onderzoek naar de sociaal-economische en wetenschappelijke achtergronden van de Verklaring van Santiago blijkt dat de grens van tweehonderd mijl niet zomaar lukraak werd uitgekozen. Het begrip "tweehonderd mijlszone" zou immers in de volgende jaren een bijna magische betekenis krijgen en zal ook aangenomen worden door landen die zich helemaal niet op deze economische en wetenschappelijke achtergronden kunnen beroepen (1).

De economische en sociale gronden worden in de preambule van de Declaratie zelf genoemd : "... het is de taak van de regeringen om alle maatregelen te treffen die het behoud en de bescherming van de natuurlijke rijkdommen van hun land veilig helpen stellen. Zodoende moeten zij ook verhinderen dat deze natuurlijke rijkdommen ten nadele van hun land zouden geëxploiteerd worden, indien deze zich tengevolge van geografische omstandigheden buiten het veld van hun jurisdictie zouden bevinden".

Met andere woorden, de ongelijke geografische vorm van het continentaal plat mag geen oorzaak worden van juridische ongelijkheid onder de staten : dit is de "theorie de l'inégalité compensatrice". De eis tot compensatie vanwege de staten die over geen continentaal plateau beschikken werd later bij herhaling verdedigd, zowel op de derde vergadering van de Inter-Amerikaanse Raad van Juristen te Mexico in 1956 (2), als op de Inter-Amerikaanse Gespecialiseerde Conferentie te Ciudad Trujillo in 1956 (3). Deze theorie maakt het zeerecht tot onderdeel van het ontwikkelingsrecht (4) (infra).

De juridische gegrondheid van de compensatietheorie wordt door een aantal auteurs bestreden. SCELLE stelt dat "l'inégalité est la condition naturelle des états... en ce qui concerne toutes les richesses naturelles quelles qu'elles soient" (5).

Ook BRIERLY stelt de ongelijkheid van de staten vast met betrekking tot hun grootte, bevolking, rijkdom, macht en ontwikkeling (6). De compensatietheorie wordt eveneens fel bestreden door ACCIOLY (7).

De wetenschappelijke gronden van de Declaratie berusten op het concept van het "ecosysteem" en dat van het "bioma".

Een ecosysteem wordt beschouwd als de som van bepaalde klimatologische en hydrologische gegevens, waardoor een bijzondere situatie wordt geschapen waarbinnen een geheel van plantaardig en dierlijk leven mogelijk is.

Binnen een ecosysteem leven verscheidene gemeenschappen (plantaardige, dierlijke, menselijke) samen in een perfecte keten of samenhang. Dit geheel noemt men een bioma. Een ecosysteem kan verschillende bioma's omvatten, die elk een zekere eenheid bewaren.

(1) DUPUY, R., L'océan partagé, Paris, Pédone, 1979, 66-67

(2) Door de vertegenwoordiger van Peru. Records and Documents of the Third Meeting of the Inter-American Council of Jurists, Pan-American Union, Washington D.C., 1956, 10, geciteerd in GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 74.

(3) Door de vertegenwoordiger van Ecuador : "La plataforma submarina : falso limite marítimo de los estados", geciteerd in GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 75.

(4) HOEFFEL, J.M., La zone péruvienne de souveraineté et de juridiction nationales (Le Pérou et les 200 miles), R.G.D.I.P., 1975, 429

(5) SCELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 11

(6) BRIERLY, J., 1963, o.c., 116

(7) ACCIOLY, H., La liberté des mers et le droit de pêche en haute mer, R.G.D.I.P., 1957, 196-197.

Binnen het ecosysteem dat gevormd wordt door de Humboldt Strooming bevinden zich het Peruaanse bioma, een warm water-bioma, het Ecuadoriaans bioma en een koud water-bioma dat bij Noord-Chili aansluit. De westelijke grens van al deze bioma's is variabel, maar bevindt zich gemiddeld op ongeveer tweehonderd mijl van de kust (1).

De betekenis van de Humboldt Strooming als ecosysteem is voor de C.E.P.-staten dus van uitermate groot belang. Deze strooming, afkomstig van het Zuidpoolgebied, beweegt zich langs de westkust van Zuid-Amerika en veroorzaakt daar, tot op een afstand van ongeveer 199 mijl van de kust, sterke opwaartse stromingen waarbinnen enorme visvoorraden leven (2). Binnen het Peruaanse bioma zijn niet alleen de mensen afhankelijk van de visvoorraad in de nabijheid van de kust, maar ook de talrijke vogels die op hun beurt verantwoordelijk zijn voor de onmisbare guano-afzetting die de grond van de kuststreek vruchtbaar maakt (3).

Deze idee werd verdedigd tijdens de visserij-onderhandelingen te Santiago tussen de C.E.P.-staten en de Verenigde Staten in 1955 (4), op de Inter-Amerikaanse Gespecialiseerde Conferentie te Ciudad Trujillo (5) en op de Zeerechtconferentie te Genève (6). Op de Internationale Technische Conferentie, gehouden te Rome in 1955 onder de auspiciën van de F.A.O., vond de bioma-theorie echter geen aanhang bij de experts als geschikte basis voor behoudsgerichte uitbatingsprogramma's. De relatie tussen de kustbevolking en de zee is, volgens de Conferentie, eerder economisch dan biologisch van aard. De ecosystemen en bioma's zoals die van de Humboldt Strooming en de Californische Strooming zijn slechts lokale verschijnselen van over de hele wereld voorkomende meteorologische en oceanografische krachten. Vele vissoorten, en vooral de diepzeevissen zoals tonijn, bewegen zich vrij in de oceaan en houden met de grenzen van deze bioma's geen rekening, evenmin als met de geologische grenzen van het continentaal plat of met door de mens gecreëerde grenzen van juridische regimes (7).

Tegen deze declaratie werd hevig geprotesteerd door de maritieme mogendheden (8). De C.E.P.-eis werd verdedigd door de Peruaanse auteurs ARAMBURU Y MENCHACA (9) en GARCIA SAYAN (10), door de Colombiaan YEPES en de Cubaan GARCIA AMADOR. SCELLE besluit: "on constate donc une répudiation totale du droit en vigueur, mais cette constatation d'illégalité paraîtra justifiée en équité" (11).

(1) GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 75-76

Cfr. BUSTAMANTE Y RIVERO, La doctrina peruana de las 200 milles, 1974, geciteerd in HOFFEL, J., o.c., 429

(2) CHOURAQUI, G., o.c., 47

(3) De Peruaanse visserij-industrie nam in de volgende jaren een enorme vlucht. De visserij werd niet langer uitgeoefend met kleine bootjes maar door middel van grote Amerikaanse schepen. SCELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 45

(4) Santiago Negotiations on Fishery Conservation Problems among Chile, Ecuador, Peru and the U.S., D.S.B., 1955, 1029

(5) Door de vertegenwoordiger van Chili: "Sobre el concepto de bioma", aangehaald door GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 76

(6) Door de vertegenwoordiger van Peru in het Derde Comité: UN DOC.A/CONF.13/C.3/SR.5, 6.

(7) Rome Technical Report, 1955, UN DOC.A/CONF.10/6 en A/CONF.10/SR.19.

Cfr. JOHNSTON, D., o.c., 337-338. Wij merken dat in 1955 van een ecologische benadering van de visserijproblematiek nog geen sprake was.

(8) Denemarken, Zweden, Nederland, Noorwegen, Groot-Brittannië, Verenigde Staten: cfr. ODA, S., International Control of Sea Resources, Leiden, Sijthoff, 1963, 22.

(9) ARAMBURU Y MENCHACA, A., Character and Scope of the Rights declared and practiced over the Continental Sea and Shelf, A.J.I.L., 1953, 120-123

(10) GARCIA SAYAN, E., Notas sobre la soberania maritima del Peru, A.J.I.L., 1955, 593-594.

(11) SCELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 46.

Dit bevestigt de opvatting dat het principe van de billijkheid in de tussenstaatse betrekkingen doorgaans als rechtsbron wordt ingeroepen bij het ontbreken van positieve internationale rechtsnormen, of met de bedoeling deze normen te ontwijken. KISS, A., o.c., vol. I, 40. Cfr. AKEHURST, M., Equity and General Principles of Law, I.C.L.Q., 1976, 801-825

Naast de Declaratie zelf kwamen of de Conferentie van Santiago nog een aantal andere akkoorden tot stand tussen de C.E.P.-staten.

Een akkoord voorziet in de gezamenlijke organisatie van de maritieme jacht en de visserij in de tweehonderd mijlszone. Onderzoeksstations zullen opgericht worden voor de biologische studie van fenomenen als migratie en reproductie van de voornaamste soorten in deze wateren. Ook de manier waarop de drie betrokken staten visserijvergunningen kunnen afleveren wordt gereguleerd.

Door een ander akkoord wordt een Permanente Commissie opgericht, samengesteld uit drie vertegenwoordigers van elke staat, met als voornaamste taak de studie van de problemen in verband met de bescherming en het behoud van de rijkdommen van de zee; zij zal het wetenschappelijk en technisch onderzoek aangaande de biologische fenomenen van de mariene fauna in de zuidelijke Stille Oceaan aanmoedigen; zij zal ook alle mogelijke informatie in verband met deze problemen verzamelen en deze mededelen aan de drie betrokken regeringen. De Permanente Commissie zal dienst doen als Algemeen Secretariaat van het nieuw regionaal organisme dat door de Conferentie in het leven werd geroepen en ze verzekert er de continuïteit van (1).

Het belangrijkste aspect van de Conferentie van Santiago ligt zodoende in het feit dat dit geheel van akkoorden aan de Latijnsamerikaanse tweehonderd mijls-aanspraken conventionele kracht verleende (2). Welke ook de juiste draagwijdte van de opgeëiste jurisdictie was, of de interpretatie die eraan werd gegeven, het is een feit dat de toepassing ervan in de loop van de volgende jaren in ruime zin geschiedde (3). Het gevolg hiervan was een visserijconflict met de Verenigde Staten en ook de bekende "Onassis-affaire".

Aanvankelijk werden niet veel aanhoudingen van vissersschepen in de tweehonderd mijlszone gemeld, waarschijnlijk omdat de Santiago Declaratie door de betrokken staten nog niet geratificeerd was, of nog niet opgenomen in de nationale wetgevingen (4). In 1952 werden zes Amerikaanse tonijnvissers voor de kust van Ecuador aangehouden. Dit leidde tot een Amerikaans-Ecuadoriaanse conferentie, gehouden te Quito in 1953 (5). Slechts enkele aanbevelingen over technische aspecten waren hiervan het resultaat (6). Er werd meegedeeld dat de voornaamste oorzaak van de problemen gelegen was in de uiteenlopende visie die beide partijen erop nahielden met betrekking tot de uitgestrektheid van de territoriale wateren ...(7). Verdere incidenten en aanhoudingen van Amerikaanse vissers langs de Ecuadoriaanse en Peruaanse kust volgden in 1954 en 1955 (8).

-
- (1) YEPES, J.M., o.c., 68. KUNZ, J., o.c., 835. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1090-1092
 - (2) CAMURCA, J., Seefischereirecht und Küstengewässer nach der Auffassung der amerikanischen Staaten, Frankfurt-am-Main, Peter Lang, 1982, 125
 - (3) CHOURAQUI, G., o.c., 48. ANDRASSY, J., International Law and the Resources of the Sea, New York & London, Columbia University Press, 1970, 44
 - (4) HJERTONSSON, K., o.c., 27
 - (5) U.S.-Ecuador Fishery Relations, D.S.B., 1953, 759-761. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1092-1096
 - (6) ODA, S., 1963, o.c., 22
 - (7) HJERTONSSON, K., o.c., 28
 - (8) Het Amerikaanse Congres stemde hiervoor de "Fishermen's Protective Act" op 27 augustus 1954. Deze act voorzag in de terugbetaling door de Amerikaanse regering, van boetes opgelegd aan Amerikaanse vissers wegens overtredingen in opgeëiste zones die niet door de V.S. erkend werden. ODA, S., 1963, o.c., 24. MERON, T., The Fishermen's Protective Act : A Case Study in Contemporary Legal Strategy of the United States, A.J.I.L., 1975, 290-292.

Het ernstigste incident kwam voor in november 1954, toen een deel van de met opzet uitgestuurde walvisvloot van Aristoteles ONASSIS werd aangehouden door Peruaanse oorlogsschepen en -vliegtuigen. De walvisvaarders werden naar de Peruaanse haven Paita overgebracht. Dit incident lokte protest uit vanwege Groot-Brittannië waar de schepen verzekerd waren en van Panama, onder wiens vlag zij voeren. Een boete van 3.000.000 \$ diende te worden betaald. Het Hof van Lima stelde in zijn arrest (1) dat de walvisvloot gesignaleerd was op 110 mijl van de Peruaanse kust. Twee schepen waren aangehouden op 126 mijl van de kust. Drie andere werden op grotere afstand tegengehouden. De schepen werden schuldig bevonden aan visserij-activiteiten binnen de Peruaanse "territoriale wateren". De hot pursuit doctrine werd impliciet toegepast voor de aanhoudingen buiten de 200-mijlszone. Het Hof verwees naar de Santiago Declaratie als basis voor zijn arrest. Op 3 december 1954 verklaarde de Minister van Buitenlandse Zaken dat "de wereld moest aanvaarden dat Amerika een eigen rechtscode aan het ontwikkelen was, gebaseerd op sociale noden die niet in overeenstemming waren met de vrijheid van de zee" (2).

Het directe gevolg van dit incident was de belegging van een tweede conferentie door de C.E.P.-staten te Lima in december 1954.

Op deze conferentie werden een serie akkoorden getekend die een verdere structurering van het twee jaar tevoren ontstane regionale pact betekenen (3). Een eerste document is een complementaire conventie bij de soevereiniteitsverklaring over de maritieme zone. Dit principe wordt opnieuw bevestigd en het wordt aangevuld door de oprichting van een "consultatiesysteem". Wederzijdse samenwerking wordt beloofd in geval één van de partijen het voorwerp zou worden van klachten of protestacties of zelfs van juridische acties, ondernomen door een andere staat.

Een tweede conventie regelt de sancties die voorzien worden tegen overtreders van de nationale reglementen in verband met het eerbiedigen van de tweehonderd mijlszone.

Een volgende conventie voorziet de toezichts- en controlemaatregelen binnen de maritieme zone van de verdragspartijen. Er wordt beslist elke informatie inzake de organisatie van om het even welke walvisjacht in de zuidelijke Stille Oceaan door te geven.

Een speciale conventie behandelt het afleveren van licenties voor de uitbating van de natuurlijke rijkdommen van de zuidelijke Stille Oceaan. Door een ander akkoord worden grenzen ingericht waardoor de maritieme zones van elk der verdragspartijen worden afgebakend, met het doel elk conflict tussen de leden van het pact te voorkomen.

Verder worden de jaarlijkse sessies van de Permanente Commissie vastgesteld. De Commissie zal voor elke verdragspartij jaarlijks het toegelaten vangstcontinent voor walvissen vaststellen. Zij stelt ook de jaarlijkse rechten vast die door vreemde vissers dienen betaald te worden. De ontvangen sommen zullen dienen voor de oprichting van stations voor maritiem biologisch onderzoek.

(1) Tekst : A.J.I.L., 1955, 575-577

(2) W.T., 1955, Notes of the Month, 2. POULANZAS, N., o.c., 89-91.

Cfr. ODA, S., 1963, o.c., 22-23. SCELLE, G., o.c., 46-47

DE AZCARRAGA, J., Onassis' Walfänger und der Völkerrechtliche Begriff der Hoheitsgewässer, A.V., 1956/57, 41-42. KUNZ, J., o.c., 837-838

(3) ST/LEG/SER.B/6, 729-735

Cfr. YEPES, J.M., o.c., 70-72. KUNZ, J., o.c., 835-836. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1098-1099

In een nota van 13 mei 1955 stelden de Verenigde Staten voor het bestaande visserij-conflict dat in de Verenigde Staten als de "tuna war" bekend stond en dat ontstaan was ten gevolge van de aanspraken van de C.E.P.-staten, aan het Internationaal Gerechtshof voor te leggen en onderhandelingen aan te knopen met Chili, Peru en Ecuador, met het oog op het sluiten van een akkoord over het behoud van de visserij-reserves, in het belang van de vier betrokken partijen. De drie Latijnsamerikaanse staten antwoordden op 3 juni 1955 dat zij op dat ogenblik niet bereid waren na te gaan of de controverse al dan niet aan het Hof diende te worden voorgelegd. Zij gingen wel akkoord om visserij-onderhandelingen aan te knopen maar zouden, in het kader van het op de Conferentie van Lima opgerichte consultatie- en verdedigings-systeem, gezamenlijk onderhandelen.

De besprekingen grepen plaats te Santiago van 14 september tot 5 oktober 1955. Er werd overeengekomen dat zij uitsluitend zouden handelen over de technische aspecten van het instandhoudingsprobleem en niet over de aanspraken van één van de partijen.

De Verenigde Staten stelden voor een Commissie op te richten die de visvoorraden zou onderzoeken, behoudsmaatregelen zou uitwerken en deze, indien noodzakelijk, ook zou toepassen. Elke staat zou in deze Commissie over één stem beschikken. Dit voorstel werd door de C.E.P.-staten verworpen. Het hield niet voldoende rekening met de bevoorrechte positie van de kuststaten. Zij waren van oordeel dat de controle over het hele bioma in het gebied aan hen toekwam, en niet enkel de controle over één of andere visvoorraad die toevallig van commercieel belang was voor andere staten.

Een tegenvoorstel werd ingediend. De tweehonderd mijlszone zou ingedeeld worden in drie zones : (a) een zone van twaalf mijl van de kust, (b) een zone die historisch geëxploiteerd werd door de kuststaat, (c) de andere gebieden. Als historische zones werden beschouwd, de visgronden die door de ingezetenen van de kuststaat bevestigd werden en waarin buitenlandse belangen dateerden van minstens dertig jaar terug. Zij strekten zich uit tot ongeveer vijftig à zestig mijl buiten de twaalfmijlszone en bevatten het grootste deel van de rijkste visgronden. In zones (a) en (b) zouden buitenlanders mogen vissen mits betaling van speciale vergunningen; in de "andere gebieden" zouden tonijn en skipjack kunnen gevangen worden met inachtneming van de geldende behoudsreglementen.

In ruil voor de bekomen "voordelen" zouden de Verenigde Staten de visserij langs hun kust onder dezelfde voorwaarden toelaten en zouden zij de visserijprodukten, afkomstig uit de C.E.P.-staten, een bijzonder gunstige behandeling verzekeren.

De Verenigde Staten konden met dit voorstel niet akkoord gaan en de onderhandelingen werden afgebroken, hoewel uit het verder verloop van het conflict zou blijken dat zich hier een unieke kans tot onderhandeling had voorgedaan (1). Zij zouden pas in 1967 hervat worden. Later zal wel een akkoord gesloten worden inzake de aflevering van visserijlicenties aan Amerikaanse vissers.

- (1) D.S.B., 1955, o.c., 1025-1030. HJERTONSSON, K., o.c., 28-29. ODA, S., 1963, o.c., 23-24. KUNZ, J., o.c., 838. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1101-1109. LORING, D., The U.S.-Peruvian Fisheries Dispute, S.L.R., 1970-71, 405. WOLFE, T., o.c., 14. SZEKELY, A., Latin America and the Development of the Law of the Sea, Dobbs Ferry N.Y., Oceana, 1976-80, vol. I, 192-193.

Niettegenstaande het ontbreken van een formele conventie blijkt er in de periode 1955-65 toch een stilzwijgend akkoord te bestaan met de Verenigde Staten, aangezien slechts een gering aantal schepen werd aangehouden (1). Deze visserij-onderhandelingen kunnen worden beschouwd als een eerste geslaagde test voor het regionaal Latijnsamerikaanse pact. Hun positie verstevigde zich nog door de toetreding van Costa Rica en El Salvador in 1955. Enkel Costa Rica zou deze toetreding ratificeren maar deze later onder Amerikaanse druk weer onge-daan maken. Sympathie voor de politiek van de C.E.P.-staten bestond in Colombia en Argentinië (2).

*
* *

Naast deze reeks Latijnsamerikaanse aanspraken die, hoewel in vele gevallen verwijzend naar het continentaal plateau, toch alle in de eerste plaats verband houden met de visserij, zijn in dezelfde categorie nog twee eisen te vermelden, met name die van IJsland en die van Korea.

De IJslandse eis op "exclusieve jurisdictie over de visserij in de kustwateren" van 5 april 1948 (3) kan beschouwd worden als een bijzondere versie van de aanspraken op de epicontinentale wateren. Deze aanspraak is gebaseerd op de vaststelling dat zich op het continentaal plateau belangrijke visbanken en paaigronden bevinden, waarvan de instandhouding levensnoodzakelijk is voor de IJslandse bevolking. Het gaat hier dus om een "behoudszone" die in het teken staat van het belang van de lokale bevolking (4).

De verdere instelling van een aangrenzende voorbehouden visserijzone van vier mijl door het reglement van 22 april 1950 en de opzegging van de Brits-Deense conventie van 1901 op 3 oktober 1949, lokten protest uit vanwege Groot-Brittannië, België en Nederland (5). Een lang aanslepend visserijgeschil waarvan de evolutie verder wordt besproken zal hiervan het gevolg zijn.

(1) HJERTONSSON, K., o.c., 30.

Het gaat hier over een private overeenkomst tussen de American Tunaboat Association (A.T.A.) en de Peruaanse overheid. De tonijnvisseren waren verplicht de Peruaanse havens aan te doen voor de aankoop van aas en moesten zich bij die gelegenheid een vergunning aanschaffen om in de tweehonderd mijlszone te mogen vissen. Een dergelijk akkoord ontstond ook met Chili. Aan deze toestand kwam een einde ten gevolge van een technologische verandering, met name het gebruik van "seine netten" waarbij op tonijn gevist wordt zonder gebruik van aas (1956). Na 1960 begonnen de aanhoudingen dan ook opnieuw. Cfr. LORING, D., o.c., 406-407. SZEKELY, A., o.c., vol. I, 182

(2) YEPES, J.M., o.c., 73

(3) ST/LEG/SER.B/1, 12

Door deze wet kreeg het Visserijministerie de bevoegdheid reglementen uit te vaardigen voor de inrichting van behoudszones binnen de grenzen van het continentaal plateau.

(4) GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 72

(5) MOUTON, M., 1952, o.c., 95-96. ODA, S., 1963, o.c., 25. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 245-247. ALEXANDER, L., Offshore Claims and Fisheries in Northwest Europe, Y.W.A., 1960, 242-243

Op 18 januari 1952 volgde de *Koreaanse Proclamatie* inzake het Continentaal Plateau (1). De inhoud van de "Rhee Proclamatie" is zeer gelijkaardig aan die van het Peruaanse decreet van 1947. Nationale soevereiniteit wordt opgeëist over het continentaal plat, de ondergrond en de bovenliggende wateren; geen specifieke dieptelijn wordt opgegeven.

Er wordt op de kaart wel een arbitraire demarcatielijn getrokken die op sommige plaatsen tot tweehonderd mijl van de kust verwijderd is. Die lijn kan in de toekomst nog verschoven worden als gevolg van nieuwe ontdekkingen, studies of belangen. Als voornaamste oogmerken worden het behoud, de bescherming en de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen (voornamelijk visserijreserves) geciteerd. De vrijheid van scheepvaart in deze wateren zal niet worden aangetast. Japans protest volgde op 28 januari 1952.

Op 12 december 1954 wordt een Wet voor het Behoud van de Visserijrijksdommen uitgevaardigd (2). Hierin wordt de zee, gelegen binnen de "Rhee linie" gedefinieerd als "the jurisdictional waters of the conservation of the fishery resources" (3). Hier zal een visserijgeschil met Japan het gevolg zijn van de eenzijdige maatregel. Zowel IJsland als Korea legden hun eisen voor op de Conferentie van Genève.

Tot zover de unilaterale maatregelen die voornamelijk verband houden met het uitoefenen van een uitgebreide visserij-jurisdictie.

Hiernaast worden in dezelfde periode ook een reeks eisen geformuleerd die praktisch uitsluitend gericht zijn op de jurisdictie over en de uitbating van het continentaal plateau, en die zodoende het spoor volgen van het verdrag van Parijs en van de eerste Truman Proclamatie (4).

Tenslotte kwam er in de periode na de Tweede Wereldoorlog, benevens de tendens tot toeëigening van het continentaal plat, ook een beweging op gang die streefde naar de uitbreiding van de territoriale zee.

Een twaalfmijlsaanspraak in de Baltische Zee werd voor het eerst duidelijk geformuleerd door de Sovjet-Unie in 1950. Dit model werd nagevolgd door Bulgarije, Roemenië, Polen, China, Colombia, Panama, Venezuela, Guatemala, Saoedi-Arabië, Ethiopië, de Verenigde Arabische Republiek en Indonesië. Andere staten verkozen nog een andere breedte, zodanig dat op de Conferentie van Genève territoriale zeeën van drie, vier, vijf, zes, negen, twaalf en tweehonderd mijl, of van twaalf en vijftig km breed werden voorgelegd (5).

(1) ST/LEG/SER.B/6, 30

(2) Wet n° 298, *ibid.*, 523

(3) WEISSBERG, G., *Recent Developments in the Law of the Sea and the Japanese-Korean Fishery Dispute*, Den Haag, Nijhoff, 1966, 29-30. ODA, S., 1963, *o.c.*, 26-27

(4) Iran (1949), Saoedi-Arabië (1949), negen Sultanaten van de Perzische Golf (1949), Australië (1953), de Filippijnen (1949), India (1955), Pakistan (1950), de Bahama's, Jamaica en andere Britse bezittingen (1948), Israël (1952), Portugal (1956), Brazilië (1950), Guatemala (1949), Nicaragua (1950) en de Dominicaanse Republiek (1954). GARCIA AMADOR, F., 1963, *o.c.*, 97-98.

. MATEESCO MATTE, N., *o.c.*, 73

(5) FOSCANEANU, L., *Le droit international maritime de l'océan pacifique et de ses mers adjacentes*, A.F.D.I., 1961, 175

<i>Latin America</i> ¹³			
Argentina	11.X.46	epicontinental sea	decree ^a
Brazil		12 mile fishing zone	note dated 4.V.50 ^b
Chile	23.VI.47	200 mile fishing zone	presidential declaration ^{a,b}
Costa Rica	2.XI.49	200 mile zone	decree law ^a
Dominica	13.VII.52	12 mile zone for fisheries protection and conservation of marine species beyond the outer limit of the 3 mile ter. sea	act ^b
Ecuador	6.XI.50	fishing in epicontinental sea	decree ^c
	21.II.51	12 mile ter. sea	decree ^b
	14.V.55	200 mile fishing zone	decree ^b
El Salvador	7.IX.50	200 mile territory	political constitution ^{a,b}
Honduras	7.III.50	epicontinental sea	congressional decree amending the political constitution ^{a,b}
	17.I.51	200 mile zone for protection and supervision of the State	congressional decree approving presidential decree ^{a,b}
Mexico	29.X.45	closed fishing zone ¹⁴	presidential proclamation ^a
Panama	17.XII.46	epicontinental sea	decree ^a
Peru	1.VIII.47	200 mile fishing zone	presidential decree ^{a,b}
Venezuela	27.VII.56	12 mile fishery protection zone	act ^d
<i>Africa</i>			
Ethiopia	25.IX.53	12 mile ter. sea	maritime proclamation ^{a, 27}
Libya ¹⁶		6 mile territorial sea	note dated 29.XI.55 ^b
Tunisia	58	50 metres of depth of water for fishing	
United Arab Rep.	15.I.51	6 mile ter. sea	decree ¹⁰
	17.II.58	12 mile ter. sea	presidential decree ¹⁶
<i>Asia</i>			
Cambodia	57	sovereignty over 50 metres depth of water; 12 mile fishing zone	
Ceylon	20.XII.57	6 mile ter. sea; 100 mile fishing zone	proclamation ^d
China (Communist)	16.XII.50	prohibition zone for fishing by steam trawlers	regulation ²¹
India	26.VII.57	12 mile ter. sea	decree
	22.III.56	6 mile ter. sea	presidential proclamation ^b
	29.XI.56	100 mile conservation zone from the outer limit of the ter. sea	presidential proclamation ^d
Indonesia	13.XII.57	areas covering the Indonesian archipelago	decision ²²
Israel	11.IX.55	6 mile ter. sea	decision ^b
Korea	18.I.52	sovereignty over the areas arbitrarily delimited	presidential proclamation ^{a, 23}
Philippines		areas covering the Philippines archipelago	note dated 12.XII.55 ^b
Saudi Arabia	24.V.49	6 mile ter. sea	decree ²⁴
<i>Eastern Europe</i>			
Albania	4.IX.52	10 mile ter. sea	decree law ^a
Bulgaria	10.X.51	12 mile ter. sea	decree ^b
Romania	28.I.56	12 mile ter. sea	decree ^b
U.S.S.R.	10.VIII.54	12 mile ter. sea	regulations ^b
	20.VII.57	claim to the Peter the Great Bay as internal waters	announcement of the Council of Ministers ²⁵
Yugoslavia	1.XII.48	6 mile ter. sea	act ^b
	23.I.50	10 mile fishing zone	general act ^b
<i>Other Areas</i>			
Australia	25.IX.53	control of pearl shelling in the epicontinental sea	proclamation of the Governor-General ²⁶
Canada for Newfoundland	52	12 mile fishing zone	act ^c
Finland	56	4 mile ter. sea	
Iceland	5.IV.48	fishing zone over the continental shelf	law ^{a, 27}
	19.III.52	4 mile fishing zone	regulation ^b

TABEL II - Diverse aanspraken op maritieme jurisdictie 1945-58

Naar : ODA, S., 1963, 16-17

*
* *

Een poging tot classificatie van al deze aanspraken is een zeer ingewikkelde opgave, gezien hun vaak verward voorkomen en gezien het feit dat door één instrument soms diverse eisen worden geformuleerd (1).

Volgens FOSCANEANU zijn vier classificatiesystemen mogelijk : volgens de juridische basis, volgens de aard van de opgeëiste jurisdictie, volgens de vorm van de gestelde eis, en volgens de graad waarin zij het principe van de vrijheid van de volle zee schenden (2).

De in de vorige bladzijden toegepaste classificatie is voornamelijk gebaseerd op het tweede en vierde criterium.

Wij kunnen vaststellen dat al deze aanspraken op uitgebreide visserij-jurisdictie, in tegenstelling tot de Truman Proclamatie, aanleiding gaven tot hevig en herhaald protest vanwege de maritieme mogendheden die zich hier wel in hun visserijbelangen bedreigd zagen (3). Waar protest in de internationale praktijk in de eerste plaats de bedoeling heeft een einde te stellen aan het als niet rechtsgeldig beschouwde optreden van een staat (4), zien wij in dit geval dat het in Latijns-Amerika gestarte ontwikkelingsproces door dit algemeen protest aanzienlijk werd vertraagd (5). Dit geheel van aanspraken en hun verdere evolutie kunnen gezien worden als een illustratie van de manier waarop het zeerecht zich in de loop der tijden heeft ontwikkeld. LAUTERPACHT spreekt over twee parallelle stromingen :

"The insistence, in reliance on established international law, on full freedom from interference by other states with respect to events occurring on the high seas and the unilateral assertion of such rights" (6).

(1) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 102-103. ODA, S., New Trends in the Regime of the Sea . A Consideration of the Problems of Conservation and Distribution of Marine Resources. Z.A.O.R.V., 1957/58, 93

(2) FOSCANEANU, L., o.c., 183

(3) Cfr. McGIBBON, I., o.c., 303-304

(4) Ibid., 298-299

(5) NELSON, L., o.c., 672.

Pas rond 1962 zullen deze staten met nieuwe aandrang hun eisen kracht bijzetten en pas tegen het einde van de jaren zestig zullen zij in het kader van de voorbereidingen tot de Derde Zeerechtconferentie hun zienswijze kunnen doordrukken, mede door het feit dat tegen dat ogenblik ook het Afro-Aziatisch continent zich rond een gelijkaardig standpunt had verenigd : ibid., 674

(6) LAUTERPACHT, H., B.Y.I.L., 1950, o.c., 407.

In dit verband werd een methodologie uitgewerkt door McDOUGAL en JOHNSTON. Elk unilateraal optreden van een staat wordt behandeld als een "claim". Elke "claim" is onderworpen aan, of wordt beïnvloed door "counter claims" van andere staten. Indien de "claim" geen reacties uitlokt ontwikkelt hij zich, na verloop van tijd, tot een deel van het internationaal gewoonterecht. Zie de werken van McDOUGAL, M. & BURKE, W., 1962, o.c., en JOHNSTON, D., 1965, o.c.

Een verklaring voor de zeer snelle ontwikkeling van de statenpraktijk met betrekking tot de uitoefening van jurisdictie over de zee en de zeevisserij kan in de hier beschreven gevallen hoofdzakelijk worden gevonden in de theorie van het continentaal plateau die, nog vóór zij zich tot een internationale rechtsnorm had ontwikkeld, reeds volop werd toegepast. Deze "over-development" of toepassing van "instant customary law" mag symptomatisch worden geacht voor de in de na-oorlogse wereld heersende ontevredenheid met het bestaande zeerecht. De verwardheid van de toestand, ook in verband met de territoriale zee en de zeevisserij, die reeds gebleken was in 1930, was er dus nog niet op vooruitgegaan (1). Een nieuwe benadering en een juiste omschrijving van begrippen als het continentaal plat en de aangrenzende zone werden hoogstnoodzakelijk; een taak waarmee de Commissie voor Internationaal Recht zich vanaf 1950 zal belasten.

Een verdere verklaring wordt gevonden in de zich wijzigende politieke en technologische omstandigheden. In het verleden werd de zee beschouwd als een verbindingsweg en als voedselreservoir. Het eerste aspect was het belangrijkste en de regels van zeerecht beoogden vooral de vrijheid van de scheepvaart. Dit bleef zo tot op het ogenblik dat, rond 1920, petroleuminstallaties in zee werden opgericht en dat door de evolutie van de techniek, de exploitatie van de zeebodem een realiteit werd.

Ook de visserijtechniek zou revolutionair evolueren. De artisanale visvangst verdwijnt.

Grote fabrieksschepen zijn nu in staat om wekenlang op zee te verblijven en enorme vangsten te realiseren in de kustzeen van vreemde staten.

Dit alles veronderstelt ook een degelijke infrastructuur in eigen land. Dit betekent dat slechts de rijke industrielanden hiertoe in staat zijn, terwijl minder ontwikkelde staten moeten toezien hoe hun kustwateren door vreemde vissers worden geplunderd. Dit aspect, samen met de reeds beschreven ongelijke verdeling van het continentaal plat, is een element dat de golf van unilaterale maatregelen kan helpen verklaren (2).

De meest representatieve statengroep is in dit opzicht zeker Latijns-Amerika. In de Pan-Amerikaanse organisaties werd deze problematiek dan ook herhaaldelijk behandeld tussen 1950 en 1956.

-
- (1) YOUNG, R., o.c., 857. Cfr. KUNZ, L., o.c., 828-831. SCELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 5-9. In verband met het al dan niet aanvaarden van de aanspraken op het continentaal plat als uitingen van een nieuwe gewoonterechterlijke norm cfr. VALLAT, F., B.Y.I.L., 1946, o.c., 337. LAUTERPACHT, H., B.Y.I.L., 1950, o.c., 394-395
 - (2) FOSCANEANU, L., o.c., 178-180. JOHNSTON, D. & GOLD, E., o.c., 2, zien hierin een bewijs van de ontgoocheling die ontstond in de ontwikkelingslanden toen het na-oorlogse optimisme in verband met de vooruitzichten op internationale samenwerking op het vlak van de menselijke welvaart begon af te nemen.

2.1. Discussie voor de Pan-Amerikaanse organisaties

Op de *eerste conferentie van de Inter-Amerikaanse Raad van Juristen* te Rio de Janeiro in 1950 werd het onderwerp "System of territorial seas and related matters" voor codificatie aangeduid. Het Juridisch Comité van de Pan-Amerikaanse Unie stelde hieromtrent een verdragsontwerp op dat voorgelegd werd in 1952. Dit verdragsontwerp stelt dat het huidig internationaal recht aan de kuststaat exclusieve soevereiniteit toekent over zijn continentaal plateau, de zeebodem en de ondergrond, en de wateren en het luchtruim erboven, evenals het recht om een tweehonderd mijlszone in te richten voor het behoud, de controle en de economische uitbating van de zeerijkdommen en waarin hij militaire, administratieve en fiscale controle kan uitoefenen. Dit verdragsontwerp was uiterst controversieel. Brazilië, Colombia en de Verenigde Staten wezen het af en stelden dat er geen uniforme regel bestond omtrent de grens tot waar de kuststaat zijn jurisdictie over de aangrenzende zee kan uitbreiden (1). Dit verdragsontwerp werd besproken op de tweede conferentie van de Inter-Amerikaanse Raad van Juristen te Buenos Aires in 1953. Onder Amerikaanse druk (2) werd besloten het ontwerp voor verdere studie naar het Juridisch Comité terug te sturen. Toch trad de conferentie de visie bij dat "als gevolg van de evolutie van de technische methodes voor het opsporen en exploiteren van de zeerijkdommen, het internationaal recht aan de kuststaat het recht verleent op bescherming, behoud en uitbating van deze rijkdommen" (3).

Een jaar later werd dit recht van controle door de kuststaat over de zeerijkdommen langs zijn kust opnieuw erkend door Resolutie LXXXIV (4) van de *tiende Inter-Amerikaanse Conferentie* te Caracas. Er werd beslist dat een nieuwe conferentie zou worden samengeroepen die zou handelen over de problemen aangaande de jurisdictie over het continentaal plat, de epicontinentale zee en de natuurlijke zeerijkdommen. De Raad van de Organisatie van Amerikaanse Staten verzocht de Inter-Amerikaanse Raad van Juristen een voorbereidende studie te maken. Deze studie resulteerde in de "Principes van Mexico" (5).

De geplande derde conferentie van de Inter-Amerikaanse Raad van Juristen greep plaats van 17 januari tot 4 februari 1956 te Mexico City.

Een resolutie getiteld "*Principles of Mexico on the Juridical Regime of the Sea*" werd aangenomen. Hier wordt gesteld dat elke staat vrij is de breedte van zijn territoriale wateren te bepalen, dit binnen redelijke grenzen, rekening houdend met geografische, geologische en biologische factoren, zowel als met de economische noden van zijn bevolking, zijn veiligheid en zijn defensie. De driemijlsregel voor territoriale wateren is ontoereikend en is geen algemene volkenrechtelijke regel. De kuststaat heeft het recht om de nodige conservatiemaatregelen te treffen en de controle over de levende zeerijkdommen te verzekeren. Derge-

-
- (1) Tekst : SZEKELY, A., o.c., vol. I, Document 15. ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 87. JUDA, L., o.c., 32. GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 101. CAICEDO CASTILLA, J., Le comité juridique de Rio de Janeiro et la préparation de la prochaine conférence panaméricaine de Caracas, R.G.D.I.P., 1953, 47-50. CAMURCA, J., o.c., 130-131
 - (2) Vooral onder invloed van de tonijnindustrie
 - (3) HJERTONSSON, K., o.c., 32. ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 87. JUDA, L., o.c., 33. Tekst : SZEKELY, A., o.c., vol. I, Document 1.
 - (4) Resolution LXXXIV, Conservation of Natural Resources : The Continental Shelf and Marine Waters
 - (5) Tenth Inter-American Conference, Final Act, A.J.I.L., 1954, Doc., 128-130. GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 104-106. ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 88. JUDA, L., o.c., 33. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 114. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1096-1097.

lijke maatregelen doen geen afbreuk aan de gesloten internationale verdragen en zullen geen discriminerende werking hebben tegenover vreemde vissers. De kuststaat heeft ook het recht op exclusieve uitbating van de levende rijkdommen in zijn kustwateren in geval zij levensnoodzakelijk zijn voor zijn bevolking. Een grens voor deze zone wordt niet vermeld (1).

Deze resolutie kent dus aan de kuststaat het exclusief exploitatierecht toe van de visserij in zijn kustwateren; dit recht is niet gebaseerd op de theorie van het continentaal plateau, maar op economische en biologische beschouwingen die ruimte laten voor elke interpretatie (2).

De Dominicaanse Republiek, Nicaragua en Colombia onthielden zich bij de stemming. Samen met de Verenigde Staten waren zij van oordeel dat de inhoud van deze "principes" de bevoegdheid van de Raad van Juristen te buiten ging. De Verenigde Staten stemden tegen en verklaarden dat de resolutie gebaseerd was op ongegronde economische en wetenschappelijke veronderstellingen. Cuba, Mexico, Panama en Brazilië, die voor stemden, drukten reserves uit in verband met de unilaterale uitbreiding van de jurisdictie van de kuststaat over dergelijke grote delen van de volle zee. De Principes van Mexico hadden geen bindende kracht, aangezien zij waren aangenomen door Amerikaanse juristen zonder diplomatiek statuut (3).

Een internationale conferentie in de strikte betekenis van het woord was de *Inter-Amerikaanse Gespecialiseerde Conferentie over "Conservation of Natural Resources : the Continental Shelf and Marine Waters"*, gehouden door de Raad van de Organisatie van Amerikaanse Staten te *Ciudad Trujillo* van 15 tot 28 maart 1956.

De bedoeling was een studie te maken over de verschillende aspecten van het juridisch en economisch systeem inzake het continentaal plateau, de oceaankustwateren en hun natuurlijke rijkdommen, in het licht van de bestaande wetenschappelijke kennis.

Door de Verenigde Staten werd voorgesteld dat eventuele resoluties enkel met eenparigheid zouden worden aangenomen, dit in een poging om de eensgezindheid te herstellen.

De "Resolutie van Ciudad Trujillo" (4) weerspiegelt unanimiteit op volgende punten : jurisdictie en controle van de kuststaat over het continentaal plateau tot op een diepte van tweehonderd meter, of verder tot waar de diepte van de bovenliggende wateren de uitbating van de zeebodem en de ondergrond toelaat (5); de noodzaak tot samenwerking op het vlak van de exploitatie van de levende zee-rijdommen; de noodzaak tot samenwerking op het vlak van de instandhouding van deze rijkdommen door middel van verdragen; het bijzonder belang van de kuststaat bij de instandhouding van de produktiviteit van de visserij in de kustwateren.

-
- (1) Tekst : SZEKELY, A., o.c., vol. I, Document 3. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 115. JUDA, L., o.c., 33. ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 88-89. GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 106-107. YOUNG, R., *Pan-American Discussions of Off-shore Claims*, A.J.I.L., 1956, 911-912. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1110. *Territorial Waters and Related Matters, Action taken by the third Meeting of the Inter-American Council of Jurists, Mexico City, jan. 17 - feb. 4, 1956*, D.S.B., 1956, 296 en 298-299. CAMURCA, J., o.c., 131-142
 - (2) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 117
 - (3) BAYITCH, S., *International Fishery Problems in the Western Hemisphere*, M.L.Q., 1956, 502-503. ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 89-90. YOUNG, R., A.J.I.L., 1956, o.c., 912
 - (4) Tekst : ODA, S., *The International Law of the Ocean Development, Basic Documents*, Leiden, Sijthoff, 1975-1979 (verder Basic Documents), vol. I, 346
 - (5) Dit uitbatingscriterium werd opgenomen in het verdragsontwerp van de Commissie voor Internationaal Recht en in de Conventie van Genève over het Continentaal Plateau

Geen eensgezindheid bestond aangaande : het statuut van de epicontinentale zee, het statuut van de sedentaire visserij, de juiste omschrijving van "het bijzonder belang van de kuststaat" en de breedte van de territoriale zee (1). Niettegenstaande de Verenigde Staten uiteraard tevreden waren met de resultaten van deze conferentie mag de betekenis ervan niet worden overschat. YOUNG noemt de resolutie "a record of disagreement". Veertien van de twintig aanwezige delegaties maakten voorbehoud. Mexico verklaarde vast te houden aan de "Principes van Mexico". Chili, Costa Rica, Ecuador en Peru verklaarden hun standpunt inzake de tweehonderd mijlszone te behouden. El Salvador hield vast aan zijn tweehonderd mijl brede territoriale zee. De Verenigde Staten bevestigden hun oppositie tegen elke aanspraak op exclusieve controle over de levende rijkdommen van de volle zee en ontkenden dat de bepaling van de breedte der territoriale wateren een zaak van unilaterale aard is. Andere staten zoals Brazilië, Panama en Venezuela legden verzoenende verklaringen af (2).

De studie van al deze projecten en resoluties leidt ons tot de conclusie dat er op het Amerikaanse vasteland wel een zekere consensus bestaat nopens het principe van het bijzonder belang van de kuststaat bij de bescherming van de levende rijkdommen in zijn kustwateren. Deze solidariteit valt evenwel uiteen van zodra het erop aan komt aan de kuststaat concrete bevoegdheden toe te kennen die de rechten van vreemde vissers niet voldoende verzekeren of van zodra er sprake is van een exclusieve exploitatiebevoegdheid. De kans op slagen van minder extreme oplossingen wordt daarenboven bedreigd door de uiteenlopende visies omtrent de breedte van de territoriale zee. Men kan dus niet spreken van een coherent Pan-Amerikaans standpunt. Er bestaat wel een zekere tendens, maar die leidt tot zeer uiteenlopende resultaten (3)

Toch kunnen wij uit dit overzicht opmaken dat de Latijnsamerikaanse staten zich reeds in de jaren vijftig opwerpen als aanvoerders van de beweging die in een later stadium zal streven naar een grondige herziening van het zeerecht. Op deze conferenties worden immers enkele nieuwe begrippen naar voren geschoven die voor de verdere ontwikkelingen op het vlak van de uitoefening van maritieme jurisdictie niet meer weg te denken zijn : het bijzonder belang van de kuststaat (1956, Principes van Mexico en Resolutie van Ciudad Trujillo), een tweehonderd mijl brede economisch geïnspireerde zone (1952, ontwerp van de Raad van Juristen en Declaratie van Santiago), jurisdictie en controle over het continentaal plat tot tweehonderd meter diepte of tot waar exploiteerbaar (1956, Resolutie van Ciudad Trujillo). De leidende rol van het Latijnsamerikaanse continent kwam in dezelfde periode ook tot uiting op de Technische Conferentie van Rome over het Behoud van de Levende Rijkdommen van de Zee in 1955 (infra).

-
- (1) ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 90-91. JOHNSTON, D., o.c., 339. HJERTONSON, K., o.c., 33-34. JUDA, L., o.c., 34-36. YOUNG, R., A.J.I.L., 1956, o.c., 914-915. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1111-1113. BAYITCH, S., o.c., 504-505. CAMURCA, J., o.c., 143-144
- (2) YOUNG, R., A.J.I.L., 1956, o.c., 915-916. BAYITCH, S., o.c., 505
- (3) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 118-119.

§ 3. DE INSTANDHOUDING VAN DE LEVENDE ZEERIJKDOMMEN

3.1. Begrippen inzake visserijbeheer en het overbevissingsprobleem

453
Zoals reeds in § 3.1 van het tweede hoofdstuk werd aangeduid wordt de vrijheid van de zeevisserij beperkt door twee elementen. Een territoriaal of kwantitatief element, dat het gevolg is van unilaterale acties of aanspraken vanwege de kuststaten, en een niet-territoriaal of kwalitatief element, dat het gevolg is van internationale verdragen en overeenkomsten en van de acties ondernomen door diverse internationale visserij-organisaties (1).

Deze visserijverdragen, die dikwijls gepaard gaan met de oprichting van een visserijcommissie, ontstonden uit een steeds groeiende bezorgdheid over het behoud van de levende rijkdommen van de zee. Het besef van de noodzaak tot het treffen van conservatiemaatregelen was zeker geen plots gebeuren, maar was het gevolg van een geleidelijke bewustwording.

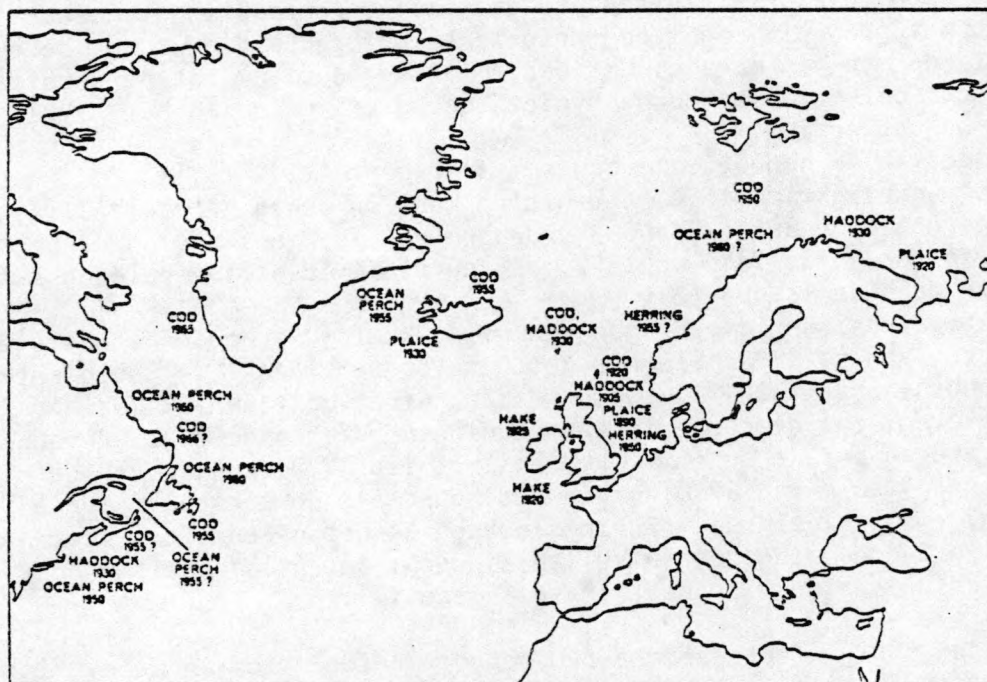
Uit de beschrijving van de negentiende-eeuwse verdragspraktijk (Hfdst. II, § 3.1.3) blijkt dat zij aanvankelijk impliciet tot uiting kwam in menig bilateraal visserijverdrag, bijvoorbeeld de Brits-Franse verdragen van 1839 en 1848 en de Spaans-Portugese verdragen van 1878, 1885 en 1893, die de treilvisserij verbieden tot op twaalf mijl van de kust (supra)(2).

De eerste multilaterale visserijverdragen die uitdrukkelijk behoudende maatregelen bevatten dateren van na 1882. Slechts met het Verdrag inzake de Reglementering van de Zeerobbenvangst van 1911 tussen Japan, Groot-Brittannië, Rusland en de Verenigde Staten, zal de reeks instandhoudingsverdragen definitief van start gaan. Het Verdrag inzake de Vangst van Heilbot van 1923 en dat over de Vangst van de "Sockeye" Zalm van 1930, worden beschouwd als de eerste "moderne" visserijverdragen, omdat hierin de principes worden aangetroffen die verder aan de basis van het instandhoudingsbeheer zullen liggen : wetenschappelijk onderzoek en reglementering van de visvangst in volle zee (3).

In de periode tussen 1882 en het samenroepen van de Conferentie van Genève in 1958 worden ongeveer 150 bilaterale akkoorden afgesloten (meestal aangaande het toekennen van het visrecht of van bepaalde voorrechten in de territoriale wateren), een tiental regionale visserijverdragen, een klein aantal conventies die de vangst van een bepaalde soort regelen, en tenslotte enkele conventies die een combinatie van beide elementen inhouden, met name akkoorden die de vangst van een bepaalde soort binnen een afgebakend geografisch gebied reglementeren (4).

Aan de traditionele toestand van "laissez-faire" op het gebied van de visserij in volle zee kwam dus stilaan een einde (5). De zorg om de instandhouding van de levende zeerijkdommen wordt in deze reeks verdragen steeds nadrukkelijker en wordt in de meest recente onder hen zelfs het dominerende motief van de betrokken staten voor het tot stand brengen van een akkoord (6).

-
- (1) KOERS, A., International Regulation of Marine Fisheries, A Study of Regional Fisheries Organizations, London, Fishing News Books Ltd., 1973, 20
 - (2) RAESTAD, A., La chasse à la baleine en mer libre, R.D.I., 1928, 618
 - (3) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 152
 - (4) GROS, A., La convention sur la pêche et la conservation des ressources biologiques de la haute mer, R.C.A.D.I., 1959 II, 7-8
Cfr. Chronologische lijst van internationale akkoorden inzake visserij en andere vraagstukken m.b.t. de exploitatie en instandhouding van de zeerijkdommen, UN.DOC.A/CONF.13/23, 17.12.1957
 - (5) BOWETT, D., The Law of the Sea, Manchester, University Press, 1967, 20.
GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 2-3 en 21-22
 - (6) GROS, A., o.c., 8.

KAART VII - Overbeviste visstapels tot 1966

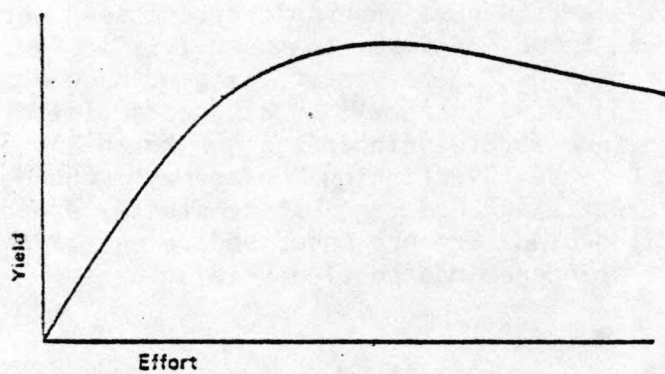
Naar : HOLT, S., S.A., 1969, 190

Van waar nu deze bezorgdheid? De overtuiging dat de stelling van Grotius aangaande de onuitputtelijkheid van de zee niet langer opging (cfr. vooruitgang van de vangsttechniek, aangroei van de bevolking en dus grotere vraag, onge-disciplineerdheid bij de vissers bij gebrek aan internationale akkoorden) ontstond rond de eeuwwisseling en kreeg steeds meer aandacht: denken wij maar aan de discussies voor de internationale instituten en het Rapport Suarez voor de Eerste Codificatieconferentie (1).

De wetenschappelijke benadering van deze problematiek ontwikkelde zich in de richting van de overtuiging dat een gereguleerde vangstinspanning in bepaalde omstandigheden een grotere vangst zou opleveren dan een ongereguleerde. Het eerste mathematisch model van de verhouding tussen de biologische processen reproductie, groei en mortaliteit van een vispopulatie, en de opbrengst ervan, werd gepubliceerd door BARANOV in 1918. Gedurende de volgende twintig jaar werd verder wetenschappelijk onderzoek gevoerd op het vlak van de instandhouding van de visserij in volle zee onder leiding van wetenschapsmensen als RUSSELL (1931) en GRAHAM (1935 en 1939) in Engeland, HJORT (1933) in Noorwegen en THOMPSON en BELL (1934) in Noord-Amerika (2).

De vrees voor een feitelijke toestand van "overfishing" en de bereidheid om eraan te verhelpen bereikten een hoogtepunt in de veertiger jaren. De feiten spraken immers voor zichzelf. De eerste gevallen van overbevissing werden vastgesteld in de Noordzee: voor schol in 1890, voor schelvis in 1905, voor kabeljauw in 1920, voor haring in 1950. Andere vaststellingen in de Noordatlantische Oceaan volgden vanaf 1920 (3) (cfr. kaart VII). Het spectaculaire herstel van de visvoorraden tijdens de twee wereldoorlogen was een teken aan de wand (4). In 1946 werd te Londen de bekende "Overfishing Conference" gehouden. De Internationale Technische Conferentie van Rome in 1955 tenslotte, droeg sterk bij tot de bewustwording op dit gebied. Er werd onder andere een lijst opgesteld van de visstapels waarvoor dringende maatregelen vereist waren.

-
- (1) Aanvankelijk werden vooral nationale behoudsmaatregelen getroffen. Zie bvb. het conflict rond de Moray Firth; het treilverbod langs de Argentijnse kust van 1907 en 1909; en treilverbod in de territoriale wateren van alle Noordzeestaten, Rusland, Italië, Griekenland, Brazilië, en Newfoundland. RAESTAD, A., R.D.I., 1928, o.c., 618. Zie vb. van IJsland: McNAIR, Lord, o.c., 338-343
 - (2) CHAPMAN, W., The Theory and Practice of International Fishery Development Management, S.D.L.R., 1970, 409. Cfr. NIELSEN, L., The Evolution of Fisheries Management Philosophy, in: KNIGHT, G., The Law of the Sea, Cases, Documents and Readings, Baton Rouge La., Claiborne's Publ. Div., 1980, (12-12). VAN CLEVE, R. & JOHNSON, R., Management of the High Seas Fisheries of the Northeastern Pacific. A Preliminary Survey of Current Issues, Seattle, University of Washington, 1963, 19-20. RUSSELL, E., The Overfishing Problem, Cambridge, University Press, 1942, 75-96
 - (3) Cfr. ADAM, P., Notes on the Management of North Sea Fisheries, ed. ALEXANDER, L., The United Nations and Ocean Management, Kingston R.I., Univ. of Rhode Island, 1971, 256
De eerste voorstellen i.v.m. het instellen van een minimum maaswijdte van de visnetten in de Noordzee werden reeds gedaan in 1890, maar akkoorden hierover kwamen slechts tot stand vanaf 1929. TOMASEVICH, J., International Agreements on Conservation of Marine Resources with Special Reference to the North Pacific, New York, Kraus Reprint, 1943, 51
 - (4) In periodes van oorlog wordt wel een sterke aangroei van de vispopulaties vastgesteld maar de vissen zijn kleiner van formaat dan anders, door het feit dat hen een kleinere voedselhoeveelheid ter beschikking staat. Ibid., 274 en 11.

FIGUUR II - Bepaling van de M.S.Y.

Naar : KOERS, A., 1973, 47

Wanneer kan men nu van een toestand van *overbevissing* gewagen ?

Algemeen wordt aangenomen dat de vangst toeneemt met het opdrijven van de geleverde inspanning. Dit gaat door tot op het punt waarop een maximale vangst bereikt wordt. Vanaf dat punt zal een additionele inspanning geen resultaten meer afwerpen, integendeel. De daling van de vangst, gekoppeld aan een intensievere bevissing na het bereiken van de optimale opbrengst, betekent dat een toestand van *overbevissing* is ontstaan (1).

Hier doet dan het begrip "*maximum sustainable yield*" (M.S.Y.) zijn intrede in het op instandhouding gerichte beleid (2). Volgens de visserijbiologen heeft elke visstapel een zgn. M.S.Y., dit is de maximale vangst die jaar in jaar uit volgehouden kan worden zonder tot uitputting van de betrokken visstapel te leiden (3). Het doel van de conservatiemaatregelen is dus de vangst te beperken tot een biologisch aanvaardbaar niveau, en meer in het bijzonder, tot de M.S.Y. Hierbij valt op te merken dat het voor de biologen niet eenvoudig is om de M.S.Y. van een bepaalde visstapel te bepalen (4). Dit vereist niet alleen een gedetailleerde kennis van de biologische kenmerken van de betrokken visstapel, maar bovendien kan de M.S.Y. van één vissoort afhangen van die voor andere soorten, tengevolge van de interdependentie die in de voedselketen tussen de verschillende vissoorten bestaat (5).

(1) ADAM, P., o.c., 257

Andere definities van het begrip zijn gebaseerd op de economische, eerder dan op de biologische benadering van het probleem. Vb. TOMASEVICH, J., o.c., 4 : "Depletion signifies a state of lower productivity of the whole fishery, or of its special parts, than would exist if exploitation were organized on absolutely rational principles".

(2) Term voor het eerst gebruikt door CHAPMAN, W. e.a. in 1960 in een analyse van de heilbotvisserij in de N.O.Stille Oceaan . CUSHING, D., *The Atlantic Fisheries Commissions*, M.P., 1977, 236-237

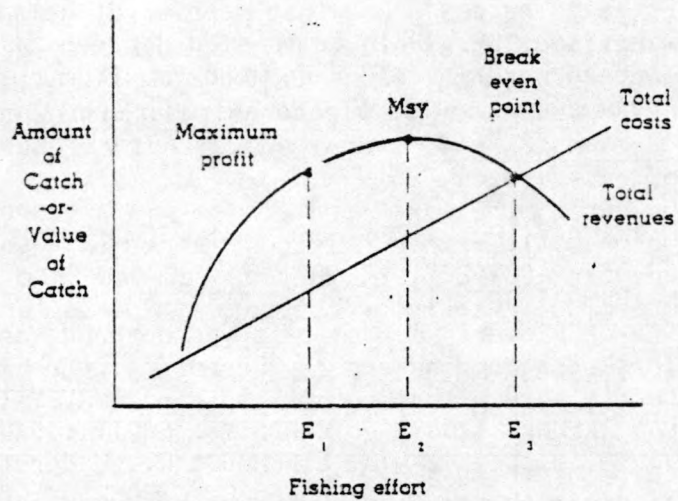
(3) GULLAND, J., *The Concept of Maximum Sustainable Yield and Fishery Management*, F.A.O. Fisheries Paper n° 70, Rome, F.A.O., 1968. KOERS, A., *Visserijorganisaties*, ed. VERLOREN VAN THEMAT, P., *Oceaanregimes, Milieuproblematiek, Voedsel- en Bevolkingsvraagstukken*, 's Gravenhage, Asser Instituut, 1977, 4. CHAPMAN, W., D.S.B., 1949, o.c., 68

(4) Hiertoe dienen eerst zo nauwkeurig mogelijke schattingen van het productiepotentieel van elke stapel gemaakt te worden. Dit gebeurt aan de hand van diverse methodes of modellen. Cfr. CUYVERS, L., *Het Beheer van Onze Zeeën, Rijkdom - Bedreiging - Bescherming*, Antwerpen/Amsterdam, De Nederlandse Boekhandel, 1981, 47 e.v.

(5) Cfr. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 143. CHRISTY, F. & SCOTT, A., *The Common Wealth in Ocean Fisheries*, Baltimore Md., The John's Hopkins Press, 1965, 78-79. YOUNG, O., *Resource Management at the International Level, The Case of the North Pacific*, London, Pinter Ltd., 1977, 65

Sommige auteurs stellen voor een algemene M.S.Y. te bepalen voor alle vissoorten en niet voor elke soort afzonderlijk . LARKIN, P., *Critique : Fisheries Management Provisions in the Commission's Report*, ed. ALEXANDER, L., *National Policy Recommendations*, Kingston R.I., Univ. of Rhode Island, 1970, 303

De hele theorie staat of valt met de juistheid en de volledigheid van de statistieken, evenals met de kennis van bepaalde vitale parameters van de betrokken visstapel . CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 411.

FIGUUR III - Bepaling van de M.E.Y.

Naar : KNIGHT, G., 1977, 11

In de tweede plaats is het moeilijk de geschikte maatregelen te bepalen die de vangst tot een biologisch aanvaardbaar niveau zullen beperken. Traditionele instandhoudingsmaatregelen zijn : het voorschrijven van een minimum maaswijdte voor de netten, het verplichten van vissers om vis beneden een bepaalde maat terug in zee te werpen en het verbieden van de visserij in een bepaald jaargetijde, in een bepaald gebied, of beide (1). Een als doeltreffend beschouwde maatregel houdt in dat de totale vangst van een bepaalde visstapel in een bepaalde periode aan een limiet gebonden wordt ("total allowable catch" of T.A.C.). Deze limiet is dan gelijk aan, of kleiner dan de M.S.Y. van de betrokken visstapel. Een bijkomend probleem is dat, onder het principe van de vrijheid van visserij, alle staten vrijelijk mogen vissen in volle zee, zodat conservatiemaatregelen slechts tot stand kunnen komen door middel van internationale afspraken. Dit is dan ook de reden waarom de meeste internationale visserijverdragen zich vooral bezighouden met het probleem van de conservatie. Deze verdragen berusten echter op vrijwilligheid : onder de vrijheid van visserij in volle zee is het zich houden aan internationale instandhoudingsmaatregelen geen voorwaarde om te mogen deelnemen aan de visserij (2).

Het op deze manier gevoerde internationaal visserijbeheer, dat voornamelijk gesteund is op een biologische benadering en waarbij de meeste verdragen de M.S.Y. als eerste doelstelling naar voren schuiven, begon in de jaren vijftig het voorwerp uit te maken van kritiek, afkomstig uit de hoek van de economen (3). Hun kritiek is vooral gericht op het weinig efficiënte karakter van de bestaande regelingen. De zeevisserij is niet slechts gericht op het produceren van vis maar ook - althans voor de meeste staten - op het verschaffen van een inkomen aan de vissers. Zij hebben aangetoond dat, indien de vangsten van een bepaalde visstapel gelijk zijn aan de M.S.Y., de aan de uitbating van deze visstapel deelnemende vissers in het algemeen minder winst zullen maken dan indien de vangsten kleiner zouden zijn. Bovendien is het zo dat een bepaalde winstgevende visserij in volle zee, waartoe onder de vrijheid van visserij de toegang vrij is, zo lang nieuwe vissers zal aantrekken totdat de totale opbrengsten ervan gelijk zijn aan de totale kosten en er dus geen winst meer wordt gemaakt. Zij stellen derhalve voor om de zeevisserij zodanig te regelen dat een "*maximum economic yield*" of M.E.Y. gerealiseerd wordt, veeleer dan een "*maximum sustainable yield*" (4). De economen begonnen de visserij te bestuderen als een

-
- (1) KOERS, A., ed. VERLOREN VAN THEMAAT, P., 1977, o.c., 4-5. TOMASEVICH, J., o.c., 46. MOUTON, M., E.Y., 1964, o.c., 93
 - (2) KOERS, A., ed. VERLOREN VAN THEMAAT, P., 1977, o.c., 5
 - (3) Eén van de eerste studies over de visserij-economie is van de hand van GORDON, S., *The Economic Theory of a Common-Property Resource : the Fishery*, J.P.E., 1954, 124-141. De theorie werd verder ontwikkeld door TURVEY (1954), SCHAEFER (1959), CRUTCHFIELD & ZELLNER (1963) en CHRISTY & SCOTT (1965). Cfr. CHAPMAN, W., *S.D.L.R.*, 1970, o.c., 412-413. EISENBUD, R., *Understanding the Fisheries Debate*, *N.R.L.*, 1971, 26-27. VAN CLEVE, R. & JOHNSON, R., o.c., 24
 - (4) KOERS, A., ed. VERLOREN VAN THEMAAT, P., 1977, o.c., 5-6. SULLIVAN, J., *Pacific Basin Enterprise and the Changing Law of the Sea*, Lexington Mass., Lexington, 1977, 138-139. KNIGHT, G., *Managing the Sea's Living Resources*, Lexington Mass., Lexington, 1977, 10-11. JOHNSTON, D., o.c., 51-54. CUYVERS, L., o.c., 57-61. NIELSEN, L., o.c., (12-14)

typisch voorbeeld van een economische activiteit waarbij geen eigendomsrechten bestaan : "a common property resource". Zij zien dit gegeven als de voornaamste oorzaak van de inefficiëntie die het internationaal visserijbeheer kenmerkt (1).

Een maatregel als het instellen van nationale quota is dan ook van belang vanuit het oogpunt van de economische rendabiliteit. Hierdoor zijn de regeringen in staat maatregelen te treffen om de overeengekomen quota zo efficiënt mogelijk te vangen.

Een hiermee verwant probleem is dat van de allocatie of verdeling van de vangsten. Het doet zich voor indien de vangst van een bepaalde visstapel niet verder uitgebreid kan worden, hetzij als gevolg van de feitelijke uitputting ervan, hetzij als gevolg van een behoudsmaatregel, met name de T.A.C. Staten kunnen dan hun vangsten slechts vergroten ten koste van andere staten. Zij kunnen dit op twee manieren bereiken : door uitbreiding van hun exclusieve visserijzones waarin de visserij aan de eigen onderdanen wordt voorbehouden (steeds ruimer toegepast na 1960), of door het vergroten van hun vangstinspanning. Dit laatste heeft als nadeel dat ook andere staten hun vangstinspanning zullen opdrijven, zodat relatief niemand er op vooruitgaat en zodat een bepaalde toegelaten hoeveelheid vis gevangen wordt door middel van een veel te grote inspanning. Het is dus mogelijk om, binnen de "total allowable catch", ook nog nationale quota vast te leggen. Het voornaamste nadeel hierbij is dat staten die geen partij zijn bij een quoteringsregeling, toch gaan deelnemen aan de exploitatie van de visstapel waarop deze regeling betrekking heeft (probleem van de nieuwkomerstaten).

Het blijkt dus dat het principe van de vrijheid van visserij in volle zee een aantal implicaties heeft die een doelmatige toepassing van de behoudsmaatregelen afremmen. Anderzijds heeft dit systeem bepaalde voordelen omdat onder dit principe de visserij vrij kon worden ontwikkeld. Het zijn dus uiteindelijk de vissers die de mate van exploitatie van de levende rijkdommen van de zee bepalen. Dit regime is één van de factoren geweest waardoor de totale wereldvisvangst zich zo snel heeft uitgebreid : van vier miljoen ton in 1900 tot twintig miljoen ton in 1950 en zeventig miljoen ton in 1975. Anderzijds kan men vaststellen dat alleen die staten die over de vereiste technische kennis en over het vereiste kapitaal beschikken, profijt hebben getrokken uit de expansie van de zeevisserij (2).

Keren wij nu terug tot het overbevissingsprobleem.

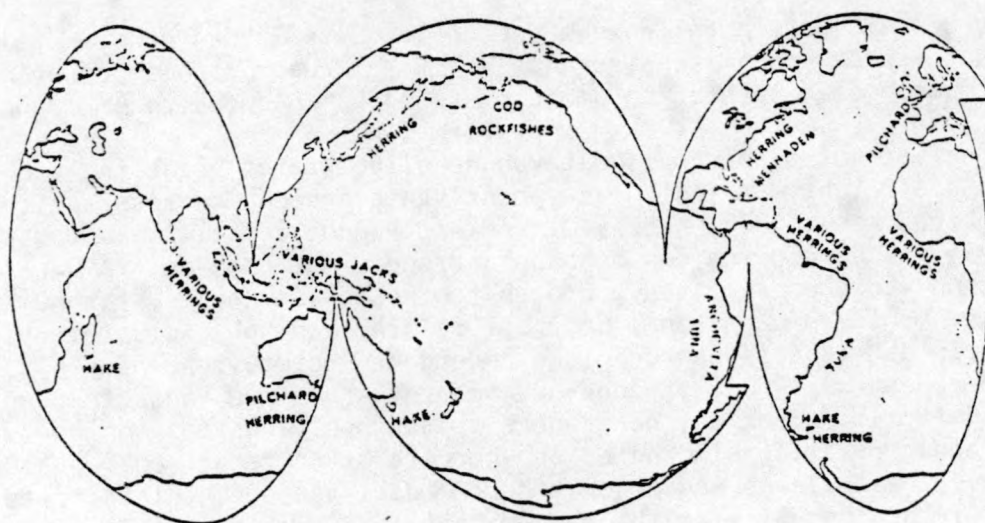
Tot in de jaren zestig waren de meeste auteurs het erover eens dat er geen universeel overbevissingsprobleem bestond (3).

(1) CHRISTY, F. & SCOTT, A., o.c., 6-17. LAING, A., International Fisheries Regime (panel), ed. ALEXANDER, L., 1970, o.c., 324. Deze theorie zal van 1960 af een steeds grotere invloed op het visserijbeheer uitoefenen.

(2) KOERS, A., ed. VERLOREN VAN THEMATAAT, P., 1977, o.c., 4-6.

De wereldvisvangst verdubbelde in de loop van de tweede helft van de negentiende eeuw als gevolg van het gebruik van de stoommotor en van het treilnet. De periode 1900-1930 kende het gebruik van de verbrandingsmotor op vissersschepen. De periode 1930-50 kende de toepassing van de dieselmotor, het verspreid gebruik van ijs en de ontwikkeling van het invriezen van de vangst op zee. De periode na 1950 wordt gekenmerkt door de zeer ruime toepassing van het invriezen op zee, het gebruik van synthetische visnetten en van allerlei elektronische apparatuur, die zowel de navigatietechniek en de veiligheid op zee verbeterde, als het localiseren van visscholen onder het wateroppervlak mogelijk maakte. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 414-415. POLLOCK, H., Fisheries Considerations of Ocean Space, N.R.L., 1971, 676.

(3) Cfr. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 137-139. GARCIA AMADOR, F., 1963, o.c., 142.

KAART VIII - Onderbeviste visstapels in 1949

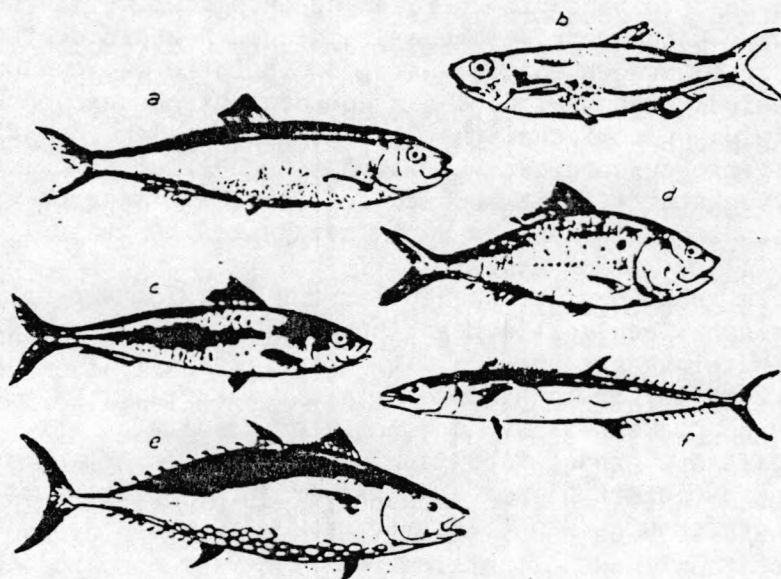
Naar : HOLT, S., S.A., 1969, 192

In 1958 werd nog 98 % van de totale visvangst gerealiseerd in het noordelijk halfrond : het Noorden van de Atlantische en de Stille Oceaan, de Noordzee en de Baltische Zee (waarvan 72 % in de gematigde zone)(1). Belangrijke factoren hierbij zijn de bevolkingsdichtheid en de ontwikkeling van de techniek in deze gebieden maar ook oceanografische omstandigheden zoals de temperatuur en de stromingen die bijdragen tot een ware concentratie van exploitatieerbare visbanken. In andere gebiedsdelen van de oceaan kon daarentegen een onderexploitatie worden vastgesteld. Op de Technische Conferentie van Rome in 1955 werd zelfs door de Indische vertegenwoordiger verklaard dat de Aziatische landen een uitbreiding van de vangstactiviteit voorstonden, daar het moderne instandhoudingsconcept slechts het gevolg was van de in het Westen bestaande toestand van overexploitatie (2).

Hier dient aan toegevoegd te worden dat tot in 1970, van de 20.000 soorten zeevissen, er slechts een dozijn zeer intensief geëxploiteerd werden. Ongeveer 40 % van de wereldvangst bestond uit haring, ansjovis, sardien, kabeljauw, schelvis en stokvis, en in mindere mate uit makreel, tonijn en diverse platvissen, zalm en haai. De zwaarste commerciële exploitatie werd verricht op de bodemvissen zoals bot, tong, kabeljauw en zeebaars in het noordelijk halfrond (3). Deze toestand evolueert naarmate de visserijdruk hoger wordt opgevoerd en steeds meer nieuwe gebieden worden geëxploiteerd (cfr. kaart VIII)(infra).

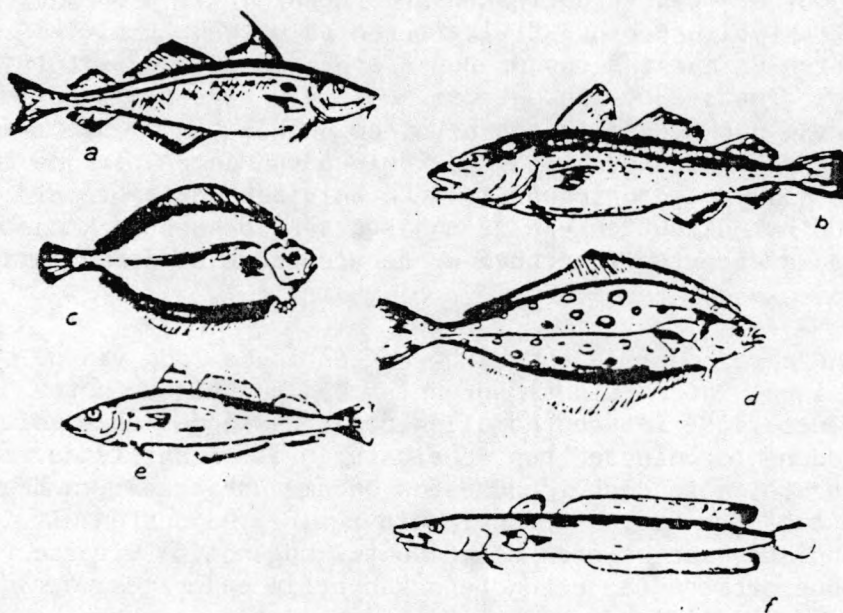
Bij de bespreking van dit probleem dient ook de reproductiecapaciteit van de verschillende vissoorten in acht genomen te worden, zodat het mogelijk is een onderscheid te maken tussen die soorten die lettelijk uitgeroeid kunnen worden en die welke zich op zo'n grote schaal voortplanten dat de mortaliteit (natuurlijke of door de mens veroorzaakte) van weinig belang schijnt te zijn voor de voortgezette fysische produktiviteit van de uitgebate stocks. Tot de eerste soort behoren de mariene zoogdieren als walvissen en zeerobben, en het is dan ook van het grootste belang dat de vangst van deze dieren streng gereguleerd wordt (4). Het voortbestaan van de walvis bijvoorbeeld is direct afhankelijk van het aantal overblijvende volwassen dieren die voor paring in aanmerking komen (5). De geschiedenis van de walvisindustrie is een monotone opeenvolging van het uitputten van de éne soort na de andere tot op onrendabel niveau. Bepaalde soorten zeerobben werden reeds volledig uitgeroeid (6).

- (1) In de gematigde wateren komt een relatief klein aantal soorten in grote voorraden voor. In de tropische wateren leeft een grotere variëteit van vissoorten, maar niet in dezelfde enorme hoeveelheden. Cfr. BARDACH, J., Harvest of the Sea, New York, Harper & Row, 1969, 113-115.
In tropische zeeën wordt de produktie ongunstig beïnvloed door de daar optredende permanente gelaagdheid van het oceaanoewater. De bovenste laag van ca. twintig meter wordt door de zon krachtig opgewarmd waardoor een scherpe scheiding optreedt met het koudere water daaronder. Afgestorven dieren en daarmee de voedingsstoffen, zakken uit de bovenste waterlaag weg. Waar het koude water uit de diepte omhoog wordt gestuwd door aflandige wind of door "upwelling" komt veel vis voor. Cfr. SCHOENFELD, J. & DE KONING GANS, Ph., Nederland en de Rijkdommen van de Zee. Industrieel Perspectief en het Nieuwe Zeerecht, Delft, Delftse Universitaire Pers, 1983, 24
- (2) Geciteerd door VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 138
I.v.m. de volledige benutting van de vangstcapaciteit cfr. KOERS, A., 1973, 39-45
- (3) CLINGAN, T., A Second Look at United States Fisheries Management, S.D.L.R., 1972, 433
- (4) McDOUGAL, M. & BURKE, W., o.c., 927-928
- (5) TOMASEVICH, J., o.c., 276
- (6) WALFORD, L., Living Resources of the Sea, 1958, geciteerd door McDOUGAL, M. & BURKE, W., o.c., 928.

a. Herring (1/4) c. Pilchard (1/4) e. Tuna (1/15)
b. Anchovy (1/2) d. Menhaden (1/6) f. Pacific Mackerel (1/7)

Pelagic species (fractions give ratio of drawing to average life size).

a. Haddock (1/12) c. Plaice (1/10) e. Whiting (1/10)
b. Cod (1/8) d. Halibut (1/32) f. Ling (1/8)

Demersal species (fractions give ratio of drawing to average life size).

FIGUUR IV - De commercieel belangrijkste vissoorten

Naar : IDYLL, G., 1970, 148

Een tweede groep die voor totale uitroeiing vatbaar is, is die van de anadrome vissoorten zoals zalm. Ook hier is het noodzakelijk bepaalde voorzorgen te nemen opdat een voldoende groot deel van de populatie zou kunnen overleven om de voortplanting van de soort te verzekeren. Het probleem is hier tweevoudig : deze vissoorten kunnen zowel in volle zee worden uitgebaat als in de wateren en rivieren van de staten waar zij gaan broeden. Vandaar dat wordt geijverd voor een beperking van de vangst van zalm in volle zee. Het tweede probleem houdt verband met het gebruik van de rivieren door de industrie, wat een ernstige bedreiging inhoudt voor het natuurlijk milieu van broedende vissen (1). De andere vissoorten zijn niet zo rechtstreeks met uitroeiing bedreigd. Sommige visstocks leveren nog steeds grote vangsten op, ook al worden zij ver boven het niveau van hun maximale produktiviteit bevestigd, dus overbevestigd (2). Maar ook al is de totale uitroeiing van een vissoort door overbevissing in de meeste gevallen niet direct te verwachten, toch zal de ineenslorting van een visserij tengevolge van overbevissing, ernstige ecologische en economische consequenties hebben. Zelfs nadat de exploitatie volledig werd stilgelegd gebeurt het dat een overbevestigde soort nooit meer haar vroegere plaats in het ecosysteem inneemt en dat deze door een andere soort wordt ingenomen. Dit was bijvoorbeeld het geval met de Californische sardien, wiens plaats werd ingenomen door de pacifische ansjovis. Een ander rechtstreeks gevolg van overbevissing van een visstapel kan bestaan in de uitputting van zijn vroegere predatoren of de plotse toename van zijn vroegere prooivissen. Dit alles betekent dat overbevissing in de meeste gevallen aanleiding geeft tot een onevenwicht, gevolgd door een periode van aanpassing tot een nieuw evenwicht bereikt wordt, dat zeer verschillend kan zijn van het oorspronkelijke. Een ander, dikwijls over het hoofd gezien effect van overbevissing is zijn invloed op de bijvangst van andere soorten ("incidental take of non target species"). Ook deze soorten vallen dan ten prooi aan overexploitatie (3).

De studie van het overbevissingsprobleem en het hiermee verband houdende conservatieconcept voor de levende rijkdommen van de zee leidde tot het besluit dat een diepgaande wetenschappelijke kennis een eerste vereiste is om een op instandhouding gericht internationaal visserijbeheer te kunnen voeren. Vervolgens dient de eigenlijke controle op de visvangst te gebeuren door middel van het toepassen van internationale reglementen (4).

Voor het wetenschappelijk onderzoek werden in de loop van de behandelde zestig jaar een aantal internationale organisaties opgericht, beter bekend als *visserijcommissies*, die zich voornamelijk bezighouden met de studie van de visvoorraden en de reglementering van de visserij in verschillende regio's. Er bestaan grote verschillen in de bevoegdheden en de opdrachten van deze commissies (5). De meeste onder hen geven geregeld uitvoerige rapporten uit in verband met de vooruitgang die geboekt werd bij de ontwikkeling van diverse reglementeringen en met de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek waar deze reglementen op gebaseerd zijn (6).

(1) Ibid., 929

(2) Ibid., 927-929. ADAM, P., o.c., 257 spreekt van een zeker "self-management" met betrekking tot de visstocks in de Noordzee

(3) DE KLEMM, C., Living Resources of the Ocean, ed. JOHNSTON, D., The Environmental Law of the Sea, Berlin, Schmidt Verlag, 1981, 75
Recente voorbeelden zijn het geval van de Noordzee- en de Atlanto-Scandia haring en dat van de ansjovisvisserij langs de kust van Peru

(4) ODA, S., R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 402

(5) Cfr. BURKE, W., Aspects of International Decision-making Process in Inter-governmental Fishery Commissions, W.L.R., 1967, 115-178

(6) ODA, S., R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 403.

De totstandkoming van deze internationale visserij-organisaties was meestal niet het gevolg van een logische ontwikkeling. Zij werden in de loop der jaren in het leven geroepen, telkens als de betrokken staten zich ervan bewust werden dat internationale samenwerking noodzakelijk was voor de oplossing van een bepaald probleem. Het waren "ad hoc"-reacties op specifieke problemen in de zeevisserij. Dit blijkt uit de chronologische studie van hun ontstaan en uit het onderzoek naar de omstandigheden waarin de meeste visserijverdragen tot stand kwamen (1).

Zoals vermeld zijn er grote verschillen qua bevoegdheid, opdracht en verwezenlijkingen. Wat deze commissies wel gemeen hebben is dat het alle "functionele" organisaties zijn en dat zij meestal opereren op regionale basis. Men kan ze omschrijven als voorbeelden van functionele internationale samenwerking in regionaal verband (2).

In de instandhoudingsverdragen zelf vinden wij drie grote thema's terug :

- (i) het verwezenlijken van een maximale aanhoudende opbrengst (M.S.Y.) wordt steeds als doel gesteld. Vooral in de na-oorlogse conventies wordt deze doelstelling in de preambule beschreven;
- (ii) de toepassing van effectieve conservatiemaatregelen door middel van de reglementering van de visserij-operaties in volle zee wordt uitdrukkelijk voorzien. De afdwingbaarheid van de verdragsbepalingen of van later door de internationale visserijcommissies aangenomen reglementeringen, valt onder de verantwoordelijkheid van elk der verdragspartijen, met betrekking tot de vaartuigen die hun vlag voeren. Deze verplichting is het gevolg van de algemene principes die van toepassing zijn op de scheepvaart in volle zee;
- (iii) over het algemeen wordt de last van de behoudsmaatregelen gelijk verdeeld over alle verdragsstaten. Elke staat stemt in met dezelfde restricties aangaande de vismethode. Het gerealiseerde vangstverschil is het gevolg van de visserijtechnologie en de economische macht waarover de staten beschikken. De vrije concurrentie blijft dus bestaan. De fundamentele idee die tot nu toe blijft gelden bij het conservatiebeleid is die van de vrije toegang tot de visserij, samen met het uniform toepassen van de voorgeschreven beperkingen (3).

Dit laatste leidt ons terug tot het probleem van de distributie of de allocatie van de vangst. Het principe van de vrije concurrentie tussen de staten kan slechts blijven bestaan zolang de vraag naar visserijprodukten de omvang van de toegelaten vangst niet te ver overtreft en voor zover de toegepaste conservatiemaatregelen enkel betrekking hebben op het vistuig en de visseizoenen of -gebieden. Een opgelegde verdeling van de vangst werd voornamelijk in de praktijk gebracht vanaf de jaren vijftig (4) met de Conventie betreffende de Visserij in de Noordelijke Stille Oceaan van 1952 tussen Canada, Japan en de Verenigde Staten, de Conventie betreffende de Visserij in het Noordwesten van de Stille Oceaan van 1956 tussen Japan en de Sovjet-Unie en de Conventie van Washington van 1957 betreffende de Zeerobbenvangst in het Noorden van de Stille Oceaan.

- (1) KOERS, A., 1973, o.c., 77. CARROZ, J. & ROCHE, A., The Proposed International Commission for the Conservation of Atlantic Tuna, A.J.I.L., 1967, 678
- (2) KOERS, A., 1973, o.c., 20
- (3) ODA, S., R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 405
- (4) In 1930 reeds toegepast in het Verdrag over de Vangst van "sockeye" Zalm, gesloten tussen de Verenigde Staten en Canada.

Het is een probleem dat zich in de eerste plaats voordoet in zwaar beviste gebieden waar elke nieuwkomer als een bedreiging wordt aanzien. Vrije concurrentie wordt ook afgewezen door minder ontwikkelde staten die niet over de nodige technologische en economische sterkte beschikken om zich een voldoende groot aandeel in de vangst te verzekeren (1).

Dit aspect van het visserijbeheer wordt van steeds groter belang na 1960, tengevolge van de aangroei van de wereldbevolking en wegens de stijging van het aantal onafhankelijke staten die aan de internationale visserij deelnemen, zodat op een billijker verdeling van de levende rijkdommen van de zee wordt aangedrongen, hetgeen reeds een belangrijke oorzaak van internationale conflicten uit de weg zou ruimen.

Specifieke problemen bij de allocatie van de visserij stellen zich in verband met de zgn. "nieuwkomerstaten" die vroeger niet aan een bepaalde visserij deelnamen en dus ook geen partij zijn bij de verdragsrechtelijke regeling ervan. De meeste staten aanvaardden dan ook meestal tegen hun zin het instellen van nationale quota omdat deze nieuwkomers de resultaten van de opgelegde beperkingen teniet doen (2). Hieruit ontwikkelde zich het concept van de "abstentie", dat werd toegepast in het Verdrag betreffende de Visserij in de Noordelijke Stille Oceaan van 1952 tussen de Verenigde Staten, Canada en Japan.

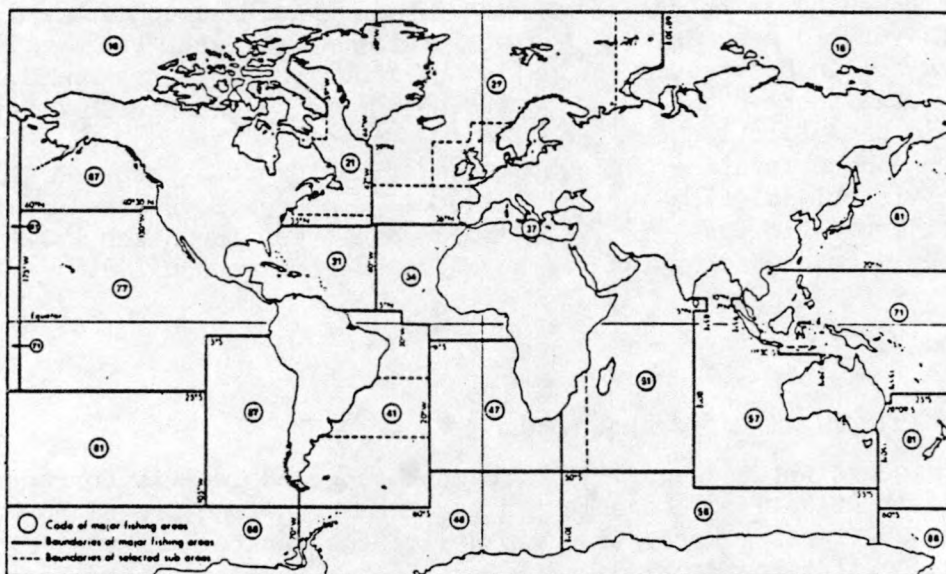
Ook het "bijzonder belang van de kuststaat" zal van nu af aan steeds vaker worden ingeroepen, daar waar het gaat over de verdeling van een bepaalde toegelaten vangst, waarvan de omvang eigenlijk niet groot genoeg is om alle partijen te bevredigen (3). De tegenstelling tussen staten die de kustvisserij beoefenen ("coastal fishing countries") en die welke de visserij in verafgelegen gebieden van de volle zee bedrijven ("distant water fishing countries") is eveneens oorzaak van vele internationale conflicten en belemmert ook vaak het effect van concrete conservatiemaatregelen van de kuststaat. De schepen van de tweede statengroep zijn speciaal uitgerust voor lange verblijven op zee en bewegen zich van de éne visgrond naar de andere naarmate de voorraden uitgeput raken ("pulse fishing")(4).

Tot zover de beschrijving van een aantal elementen van het "visserijmanagement". Volgens SULLIVAN omvat deze term "alles wat noodzakelijk is om het behoud en de verbetering van de levende rijkdommen van de zee en hun uitbating te verzekeren". In ruime zin gaat dit van wetenschappelijk onderzoek, over de ontwikkeling van vistuig, havens en vloten, de selectie van de visgronden en de milieubescherming, tot de verwerking en marketing van de produkten (5). Wat de produktie aangaat is de tegenstelling tussen de biologische en de economische zienswijze van bijzonder belang, zodat hier later zal op teruggekomen worden.

-
- (1) ODA, S., R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 407-408. BOWETT, D., o.c., 26-28.
Cfr. COLLIARD, C., La gestion internationale des ressources de la mer, in : Actualités du droit de la mer, Colloque de Montpellier, Paris, Pédone, 1973, 211
 - (2) KOERS, A., 1973, o.c., 66-67
 - (3) ODA, S., 1979, o.c., 54-57
 - (4) KOERS, A., 1973, o.c., 52. McKERNAN, D., International Fishery Regimes Current and Future, ed. ALEXANDER, L., 1970, o.c., 343
 - (5) SULLIVAN, J., o.c., 138.

Als voornaamste oogmerken van het visserijmanagement kunnen worden beschouwd : het bereiken van een maximale voedselproductie door instandhoudingsmaatregelen (M.S.Y.), het realiseren van een maximaal economisch rendement (M.E.Y.), het vermijden van internationale visserijconflicten, de billijke verdeling van de visvoorraden, de ontwikkeling van de technologie en de wetenschappelijke kennis (1). Als onrechtstreekse objectieven beschouwt KNIGHT ook enerzijds het minimaliseren van de interferentie met de andere manieren waarop van de zee wordt gebruik gemaakt, zoals de exploitatie van het continentaal plat, het militair gebruik van de zee, de scheepvaart en de recreatie; en anderzijds het verhogen van de politieke aanvaardbaarheid van het internationaal visserijbeheer, door rekening te houden met de uiteenlopende belangen van alle betrokken partijen (2).

-
- (1) KNIGHT, G., 1977, o.c., 34-37. KOERS, A., 1973, o.c., 39-76. Cfr. SEABROOK HULL, E., The International Law of the Sea : A Case for a Customary Approach, Kingston R.I., Law of the Sea Institute, University of Rhode Island, Occasional Paper n° 30, 1976, 9-10
- (2) KNIGHT, G., 1977, o.c., 37-38. I.v.m. "inter-use conflicts", cfr. KOERS, A., 1973, o.c., 73-76. SCHAEFER, M., The Resources of the Seabed and Prospective Rates of Development as a Basis of Planning for International Management, ed. ALEXANDER, L., 1971, o.c., 97. WAKEFIELD, L., Fishing Interests on the Shelf, ed. ALEXANDER, L., 1969, o.c., 230-231. SCHAEFER, M., Competing Demands on the Shelf (discussion), ibid., p. 250.

KAART IX - Onderverdeling van de oceanen in visserijsectoren volgens de F.A.O.

Naar : HOLT, S., O.Y., I, 1978, 47

3.2. Overzicht van de visserijconservatieverdragen

Sedert het einde van de negentiende eeuw nam het aantal visserijverdragen, gesloten tussen twee of meer staten, een ongekeerde uitbreiding. Volgens de chronologische lijst van visserijverdragen voorgelegd op de Conferentie van Genève, was hun aantal op dat ogenblik opgelopen tot 223 (1).

Het hiernavolgend overzicht zal hoofdzakelijk geschieden op basis van het geografisch oceaangebied waarop deze verdragsregelingen betrekking hebben (2). Hierbij worden twaalf grote conservatieverdragen, veelal met hun overeenkomstige visserijcommissie, uitgebreid besproken. Bij deze verdragen alleen al zijn 42 staten betrokken en in totaal 78 staten zijn lid van deze commissies (3). Zoals reeds vermeld behandelen bepaalde verdragen de vangst van één bepaalde soort; deze zullen beschreven worden in het kader van het oceaangebied waar de vangst van deze soorten van het grootste belang is, bijvoorbeeld de vangst van walvissen in de antarctische wateren.

Volgens een andere indeling kan ook een onderscheid gemaakt worden tussen verdragen die visserijpolitiemaatregelen instellen naar het voorbeeld van de Noordzee Visserijconventie van 1882 (4), verdragen met een technisch karakter (5) en verdragen die de bescherming van bepaalde soorten beogen (6).

*
* *

De Noordoostatlantische Oceaan

Het gecoördineerd wetenschappelijk onderzoek aangaande de visvoorraden in het noordoostelijk Atlantisch oceaangebied en de wateren rond Groenland nam een aanvang in 1902, met de oprichting van de *Internationale Raad voor de Exploratie van de Zee* (International Council for the Exploration of the Sea, I.C.E.S.). Deze werd het succesvol model voor alle latere internationale onderzoeksraden en legde de basis voor de zich ontwikkelende oceanografie en hydrografie, evenals voor de wetenschappelijke studie van de levende rijkdommen van de zee.

- (1) UN.DOC.A/CONF.13/23, 17 dec. 1957. DE FERRON, O., *o.c.*, vol. II, 49
- (2) Wij onderscheiden : de N.O. Atlantische Oceaan, de Arctische wateren, de Baltische Zee, de Middellandse Zee, de Zwarte Zee, de N.W. Atlantische Oceaan, de Middenatlantische Oceaan, de N. Stille Oceaan, het Zuiden en Oosten van de Stille Oceaan, de Indische Oceaan en de Zuidpoolzee (zie kaart IX)
- (3) GROS, A., *o.c.*, 12-13
- (4) Vb. het verdrag van 1920 dat de visvangst rond Spitsbergen regelt, de conventie van 1949 over de visserij in de N.W. Atlantische Oceaan en die van 1959 over de visserij in de N.O. Atlantische Oceaan
- (5) Vb. het verdrag van 1937, gewijzigd door dat van 1949, nopens de netmaaswijdte en de toegelaten afmetingen van vis, gevangen in het N.O. Atlantisch oceaangebied
- (6) Vb. de achtereenvolgende conventies betreffende de vangst van walvissen, zeerobben, heilbot, zalm en tonijn.

Het belang van de I.C.E.S. blijkt uit het feit dat alle visserijconventies met betrekking tot het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan tot 1964 gebaseerd waren op aanbevelingen van deze raad. Gedurende meer dan zestig jaar bleef het lidmaatschap beperkt tot de Europese staten die de wateren van de noordoostelijke Atlantische Oceaan bevissen (1).

In 1964 werd een nieuwe conventie gesloten waartoe ook andere staten kunnen toetreden (2).

De I.C.E.S. is een adviserend en geen reglementerend orgaan. Zijn doelstellingen zijn de studie van de zee en voornamelijk die van de levende zeerijkdommen. Zijn toepassingsgebied werd vaag afgebakend als "de Atlantische Oceaan en aangrenzende zeeën, met speciale referentie naar het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan". Eén van zijn voornaamste functies heeft steeds bestaan in de publicatie van de resultaten van door hem, of in samenwerking met andere onderzoeksraden gevoerd oceaanonderzoek (3). Dit onderzoek was onder andere gericht op de factoren die de omvang van de visvoorraden op diverse visgronden bepalen, het effect van de vernietiging van kleine vissen op een visstapel, het instellen van minimum toegelaten afmetingen van de gevangen vis, de betekenis van minimum maaswijdten van visnetten als beschermende maatregel voor kleine vissen, de broedgronden, verboden visseizoenen en de walvisvangst (4).

Zo werd de visserij in de Noordzee en de rest van het N.O. Atlantisch Oceaangebied reeds vroeg het voorwerp van grondige studie. De uitputting van de visgronden, uitgelokt door de intensieve bevissing en de ontwikkeling van de treilvisserij, manifesteerde er zich snel. Na een zekere verbetering van de toestand, veroorzaakt door het stilleggen van de exploitatie tijdens de Eerste Wereldoorlog, worden de vangsten opnieuw zeer middelmatig tijdens de jaren dertig. Door het Britse Parlement worden in 1933 twee wetten aangenomen : één met betrekking tot de maaswijdte van de visnetten en een andere aangaande de toegelaten afmetingen van verhandelbare vis. De I.C.E.S. adviseert de andere lidstaten deze maatregelen op hun beurt toe te passen (5).

Op 23 maart 1937 wordt hiertoe het Verdrag nopens de Maaswijdte van Visnetten en Minimum Maten van Vis gesloten te Londen (6). Dit verdrag trad nooit in werking bij gebrek aan ratificaties alvorens de oorlog uitbrak.

-
- (1) JOHNSTON, D., o.c., 91-92. KOERS, A., 1973, o.c., 77-78. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1070-1072. LUCAS, C., International Fishery Bodies of the North Atlantic, Kingston R.I., Law of the Sea Institute, University of Rhode Island, Occasional Paper n° 5, 1970, 2-13. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, 428-436. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 146. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 417-419. International Fisheries Bodies, F.A.O. Technical Paper n° 64, Rome, F.A.O., 1966, 18
 - (2) International Environmental Law - Multilateral Treaties, ed. BURHENNE, W., Berlin, Schmidt Verlag, 1974 e.v. (verder IEL MT), 964-68
Leden : België, Canada, de D.B.R., Denemarken, Finland, Frankrijk, Ierland, IJsland, Italië, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Sovjet-Unie, Spanje, Verenigd Koninkrijk en Zweden
 - (3) LUCAS, C., o.c., 2
 - (4) TOMASEVICH, J., o.c., 270
 - (5) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 153. TOMASEVICH, J., o.c., 272-273
 - (6) Ondertekend door België, Denemarken, Duitsland, Ierland, IJsland, Nederland, Noorwegen, Polen, Verenigd Koninkrijk en Zweden
Tekst : ed. HUDSON, M., International Legislation, Washington, Carnegie Endowment for International Peace, 1941, vol. VII, 642
Cfr. RUSSELL, E., o.c., 123

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in oktober 1943, werd te Londen een Internationale Visserijconferentie gehouden met de bedoeling een aantal bestaande akkoorden op het vlak van de controle op de visserij in de N. Atlantische Oceaan en de Poolwateren door één enkele conventie te vervangen. Het gaat hier over de Brits-Franse conventie van 1839, de Noordzee Visserijconventie van 1882, het Brits-Deens verdrag van 1901 en het hierboven vermelde verdrag van 1937. Hier toe werd een verdragsontwerp opgesteld "relating to the Policing of Fisheries and Measures for the Protection of Immature Fish" (1). Deze tekst zou op een later te houden conferentie worden ondertekend, doch dit voornemen werd niet uitgevoerd.

De *International Overfishing Conference* werd eveneens gehouden te Londen, in 1946. Het Verdrag nopens het Vaststellen van een Maaswijdte voor Visnetten en van Minimum Maten op sommige Vissoorten werd ondertekend op 5 april 1946. Het trad in werking in 1953 (2).

De conventie is toepasselijk op de N.O. Atlantische Oceaan en de aangrenzende zeeën (vnl. de Noordelijke IJszee), met uitsluiting van het grootste deel van de Baltische Zee en de Belts (3). De inhoud van de conventie omvat essentieel het opleggen van de verplichting aan de vissers om voor de bodemvisserij netten te gebruiken met een minimum maaswijdte : deze maaswijdte wordt bepaald per geografische zone; anderzijds wordt voor twaalf vissoorten een minimum grootte vereist waaronder deze vis niet ontscheept of verkocht mag worden en waaronder hij dus terug in zee dient te worden geworpen (4).

De hoofdbedoeling lag dus in de bescherming van onvolwassen vis en onrechtstreeks van de broedgronden. De verdragspartijen verbinden er zich toe inbreuken op deze reglementering te sanctioneren.

De conventie voorziet niet in de oprichting van een onderzoeksorgaan. De taak van wetenschappelijk raadgever wordt waargenomen door de I.C.E.S. Wel wordt een Permanente Commissie opgericht die ten minste om de drie jaar moet samenkomen. Deze kan aanbevelingen doen nopens het uitbreiden of herzien van de conventie. De verdragspartijen verbinden er zich toe deze aanbevelingen uit te voeren indien zij unaniem werden aangenomen door de aanwezige leden van de Commissie (5).

De werking van dit verdrag werd geen groot succes. Het nodig aantal ratificaties werd slecht bereikt in 1953, toen de toestand van de visserij in de Noordzee inmiddels weer sterk was teruggelopen. Enerzijds gingen de voorgestelde maatregelen niet ver genoeg : de minimum maaswijdte laat slechts bij het begin van de vangst de kleine vissen door en naarmate het net gevuld raakt vervult het niet langer zijn beschermende rol. Verder was er ook het probleem van de gemengde visserij, dit is de gelijktijdige vangst van door het reglement beschermde en niet-beschermde soorten zoals haring, makreel en Noorse zeekreeft (langoustine), wat tot misbruiken heeft geleid (6). Aan de andere kant betekende de conventie een hinderpaal voor de ontwikkeling van de vangst van de kleinere soorten, voornamelijk schelpdieren en kleine vissen voor industrieel gebruik (meel en olie) (7).

(1) COLOMBOS, J., *B.Y.I.L.*, 1944, o.c., 106-107. FRANCOIS, J., 1967, o.c., 450.

(2) Verdragspartijen : België, Denemarken, Frankrijk, Ierland, IJsland, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. De D.B.R. en de Sovjet-Unie traden tot de conventie toe, respectievelijk in 1954 en 1958. Tekst : *I.E.L. M.T.*, 946-26. Geamendeerd in 1958, 1960, 1962, 1963. *I.P.E.*, VI, 2719, 2720, 2722, 2723

(3) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 154. ODA, S., 1963, o.c., 63. FRANCOIS, J., o.c., 450

(4) GROS, A., o.c., 14

(5) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 155. ODA, S., 1963, o.c., 61-62. Cfr. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 414

(6) GROS, A., o.c., 14

X (7) LUCAS, C., o.c., 14-15

De reglementering bleek dus te eenzijdig en te beperkt en leed ook onder het ontbreken van een internationaal controle-orgaan. Een bijkomend nadeel was dat de Spaanse, Portugese en Franse vissers, actief in het gebied ten zuiden van 48° N.B., niet aan de conventie onderworpen waren (1).

In 1955 werd dan ook door Groot-Brittannië het voorstel gedaan een nieuwe effectievere conventie te sluiten (2).

Dit voorstel mondde uit in de Conventie betreffende de Visserij in de Noordoostelijke Atlantische Oceaan (3), gesloten op 24 januari 1959 tussen dezelfde veertien verdragsstaten als de conventie van 1946. Zij werd van kracht in 1963.

De door dit verdrag opgericht Commissie, *North East Atlantic Fisheries Commission* of N.E.A.F.C., kan aanbevelingen uitvaardigen die van toepassing zijn op een groter gebied, nl. van de Barents Zee tot de Straat van Gibraltar, met uitsluiting van de Baltische Zee (4).

Dit gebied is onderverdeeld in drie sub-gewesten waarvoor telkens een regionaal comité, bestaande uit de meest geïnteresseerde staten, werkzaam is (art.

5). De Commissie is bevoegd over alle vissoorten en elke visserij-activiteit in haar werkingsgebied. Zij heeft als taak de rationele exploitatie van de visserij in de N.O. Atlantische Oceaan te bevorderen, de toestand van de visserij in haar bevoegdheidsgebied te controleren, de aangewezen middelen te bepalen voor het behoud van de stocks en in dit verband de nodige aanbevelingen tot de verdragsstaten te richten (art. 6 en 7). [De verdragsstaten zijn gebonden door elke aanbeveling van de Commissie die met 2/3 meerderheid van de aanwezigen werd aangenomen (art. 8 en 10). Zij zijn verplicht deze maatregelen in hun interne wetgeving op te nemen (5). Dit heeft een zekere traagheid in de uitvoering en een ongelijkheid met betrekking tot de toegepaste sancties tot gevolg.]

Naast een reglementerende bevoegdheid wordt ook een vorm van controle georganiseerd (art. 13) : de verdragspartijen moeten een jaarlijks verslag aan de Commissie sturen omtrent de maatregelen die in hun intern recht werden genomen teneinde de naleving van de conventie en van de besluiten te verzekeren. De Commissie kan ook met 2/3 meerderheid aanbevelingen doen met het oog op maatregelen voor nationaal en internationaal toezicht op zee (6). Er werd geen mechanisme van verplichte arbitrage voorzien voor het geval zich een geschil zou voordoen omtrent het afdwingen van de vastgestelde behoudsmaatregelen.

De aanbevelingen van de Commissie hadden aanvankelijk voornamelijk betrekking op minimum maaswijdten voor de netten en minimum afmetingen van de vis. Hiervoor steunt de N.O. Atlantische Commissie zich op de adviezen van de I.C.E.S. Zij heeft dus zelf geen bevoegdheid op het vlak van het wetenschappelijk onderzoek. Tot haar verdere activiteiten behoren de reglementering van het vistuig, de bevordering van de visvoorraden door kunstmatige bevruchting, het transplanteren van organismen en jonge vissen naar andere gebieden en het treffen van behoudsmaatregelen, zoals vangstverbod in bepaalde seizoenen en streken en het opleggen van een limiet aan de totale toegelaten vangst (T.A.C.) (7).

(1) JOHNSTON, D., o.c., 363

(2) VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 154-155

(3) U.N.T.S., vol. 486, 157. Belgische wet 28 juli 1961. B.S., 24.11.1961, 8742

(4) JOHNSTON, D., o.c., 363

(5) I.v.m. België : Cfr. SALMON, J. & VINCINEAU, M., *La pratique belge*, R.B.D.I., 1973, 329-331. I.v.m. Nederland : cfr. KOERS, A., *The Netherlands and International Fisheries Law*, in : *International Law in the Netherlands*, Alphen a/d Rijn, Sijthoff & Noordhoff, 1978, vol. I, 324-325

(6) Cfr. VAN DER MENSBRUGGHE, Y., R.B.D.I., 1975, o.c., 83-84. SUIY, E., *Leerboek van het Volkenrecht*, vol. I, Leuven, Acco, 1973, 201. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1072-1073. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 23-24

(7) JOHNSTON, D., o.c., 363. ODA, S., 1963, o.c., 62. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 226.

In de jaren zestig wordt meer aandacht besteed aan de internationale controle op de visserij-operaties in volle zee (1).

De N.E.A.F.C. kende geen overweldigend succes. Zij is er niet in geslaagd de vangst van bepaalde soorten tot het niveau van de M.S.Y. te beperken. Een van de zwakke zijden van deze commissie is dat zij in principe geen bevoegdheid heeft om nationale quota in te stellen. Verder werd ook nagelaten de nodige regels uit te vaardigen die de overdreven vangstinspanning in het gebied zouden terugschroeven. Het gevolg van de snel stijgende visserijdruk was dat een aantal visvoorraden te intens werden bevist in verhouding tot hun rendement; dit lag zowel onder de M.S.Y. als onder de M.E.Y.. Voorbeelden van deze toestand zijn de kabeljauw- en de schelvisvisserij die, mits een kleinere inspanning, een hogere opbrengst konden opleveren, terwijl tevens de vangstkosten zouden worden gedrukt. De kabeljauw-, schelvis- en haringsvangst zijn van vitaal belang in dit oceaangebied. Besprekingen over dit probleem begonnen pas in 1969 (infra) (2).

Voor de reglementering en instandhouding van de zeerobbenvangst in het noord-oostelijk deel van de Atlantische Oceaan werd een Noors-Russisch verdrag gesloten op 22 november 1957 (3). Het verdrag is van toepassing op de Poolwateren tussen Groenland en Nova Zembla. Het regelt de vangst van de zadelrob, de klapmuts ("phoque à capuchon") en de walrus (deze is volledig verboden). De N.O. Atlantische Zeerobben Commissie, S.C.N.E.A., wordt erdoor opgericht. De zeerobbenvangst in deze streken is beperkt tot de twee verdragspartijen, zodat deze diersoort hier niet direct met uitsterven wordt bedreigd. De Commissie neemt enkel preventieve maatregelen en heeft een bij uitstek wetenschappelijke opdracht (4). De bedoeling van de maatregelen is een optimale aanhoudende opbrengst van de kudden te verzekeren. Vangstquota werden niet ingevoerd maar wel een jachtseizoen en bepaalde vlootrestricties (5).

De Baltische Zee

De instandhouding van de levende rijkdommen in de Baltische Zee werd in deze periode het voorwerp van drie verdragsregelingen.

De eerste was gebaseerd op onderzoeken, uitgevoerd onder leiding van de I.C.E.S.. Deze conventie, bekend als de Baltische Conventie, gesloten op 17 december 1929 (6) tussen Denemarken, Duitsland, Polen, Danzig en Zweden, regelt

(1) Joint Enforcement Program, 1968 (infra)

(2) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 419

Cfr. CRUTCHFIELD, J., Overcapitalization of the Fishing Effort, ed. ALEXANDER, L., *The Future of the Sea's Resources*, Kingston R.I., University of Rhode Island, 1968, 25

(3) U.N.T.S., vol. 309, 269

(4) Cfr. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 229. KOERS, A., 1973, o.c., 115

(4) PEYROUX, E., Les réglementations internationales de protection des phoques, R.G.D.I.P., 1976, 122. HAYASHI, M., Soviet Policy on International Regulation of High Seas Fisheries, C.I.L.J., 1972, 145-146

(5) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 423

De Sovjet-Unie sloot ook een akkoord met Finland op 21 februari 1959 inzake de visserij en de zeerobbenjacht in de Sovjet-territoriale wateren in de Finse Golf. Een commissie werd hierbij niet opgericht : U.N.T.S., vol. 338, 3, geamendeerd op 20.5.1965 (I.L.M., 1967, 729) en 13.6.1969 (I.L.M., 1970, 507). Voor wijzigingen i.v.m. toepassingsgebied cfr. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 233-234. PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1976, o.c., 122

(6) L.N.T.S., vol. 115, 93

de vangst van schol en bot. Zij voorziet een vangstverbod van 1 februari tot 31 maart, verbiedt treilen binnen de territoriale wateren van de verdragspartijen en stelt toegelaten afmetingen voor deze vissoorten vast, onder welke zij terug in zee moeten worden geworpen (1).

Een tweede conventie ter bescherming van de scholvisserij in de Skaggerrak, het Kattegat en de Sound werd ondertekend op 31 december 1932 door Zweden, Denemarken en Noorwegen. Hier wordt een minimum afmeting bepaald voor verhandelbare schol. Enkel schol, gevangen in bepaalde wateren en voor persoonlijk gebruik van de vissers, of gevangen in de Noordzee gedurende bepaalde periodes van het jaar en aangeland in Denemarken, mag kleiner zijn dan de minimum afmeting (2).

Schaaldieren (steurgarnaal, kreeft en krab) waren het voorwerp van een verdragsregeling door de drie Scandinavische staten op 7 maart 1952 (aangevuld in 1959). Hierdoor werd een Deens-Noors-Zweedse *Crustaceeën-Commissie* opgericht en werden minimum afmetingen bepaald voor de treilnetmazen in de steurgarnaalvisserij. Deze conventie is van toepassing op de wateren tussen de lijn Lindesnaes-Hanstholm in het Westen en 13° O.L. in het Oosten, d.i. het Skaggerrak-Kattegat gebied (3).

Het Middellandse Zeegebied

Met de bedoeling het oceanografisch en biologisch onderzoek in de Middellandse Zee te bevorderen werd in 1919, naar het voorbeeld van de I.C.E.C., de *Internationale Commissie voor de Wetenschappelijke Exploratie van de Middellandse Zee* opgericht te Madrid (4). Haar werking is niet specifiek op de visserij afgestemd. Hoewel deze organisatie nog steeds bestaat en de meeste mediterrane staten er lid van zijn, evenaarde haar betekenis nooit die van de I.C.E.S.; haar oprichtingsakte werd gewijzigd in 1958 (5).

Haar taak werd trouwens grotendeels overgenomen door de *Algemene Visserijraad voor de Middellandse Zee* (General Fisheries Council for the Mediterranean, G.F.C.M.) (6) die in 1949 in het kader van art. XIV van de F.A.O.-oprichtings-

-
- (1) Cfr. TOMASEVICH, J., o.c., 270-271. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 233. BOCZEK, B., *The Baltic Sea : A Study in Marine Regionalism*, G.Y.I.L., 1980, 210. GELBERG, L., *Rechtsprobleme des Schutzes der lebenden Ressourcen in der Ostsee*, G.Y.I.L., 1975, 211. FITZMAURICE-LACHS, M., *The Legal Regime of the Baltic Sea Fisheries*, N.I.L.R., 1982, 194-195
 - (2) L.N.T.S., vol. 139, 190. Aangevuld in 1937 : L.N.T.S., vol. 186, 420
Cfr. TOMASEVICH, J., o.c., 271. FITZMAURICE-LACHS, M., o.c., 187 en 193
 - (3) U.N.T.S., vol. 175, 205. Amendement : I.E.L. M.T., 959-76.
Cfr. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 233. KOERS, A., 1973, o.c., 115. BOCZEK, B., o.c., 211
 - (4) Leden : vijftien Middellandse Zee-kuststaten plus Zwitserland en de D.B.R..
Werkingsgebied : de mediterrane regio en de Rode Zee
 - (5) KOERS, A., 1973, o.c., 79-80. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 427.
VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 234. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1073. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 30.
 - (6) Een samenwerkingsakkoord tussen beide organisaties kwam tot stand in 1954. Een verdeling van de functies en bevoegdheden werd uitgewerkt. De Commissie zou biologisch en fysisch oceanografisch onderzoek verrichten en de Raad zou dit onderzoek coördineren met het oog op het gebruik van de levende rijkdommen. Cfr. BEKIASHEV, K. & SEREBRIAKOV, V., International Marine Organizations, Den Haag, Nijhoff, 1981, 249.
Een samenwerking van het type I.C.E.S.-N.E.A.F.C. kwam niet tot stand. Cfr. HOLT, S., *Managing Fish Stocks. The Role of International Organizations in the Mediterranean Area*, M.P., 1978, 138.

akte tot stand kwam (1). Dit betekent dat deze Raad op semi-onafhankelijke wijze deel uitmaakt van de F.A.O. Tot in 1976, toen de conventie geamendeerd werd, beschikte de Raad niet over reglementerende bevoegdheid over de visserij in het gebied maar adviseerde, coördineerde en publiceerde hij het visserij- en oceanografisch onderzoek, uitgevoerd door de leden (2).

De Raad vergadert jaarlijks. Hoewel niet de meest dynamische visserij-organisatie ter wereld, schijnt de G.F.C.M. toch naar voldoening van zijn leden te functioneren. Een nadeel van deze visserijraad is dat hij de vrij beperkte middelen die hem ter beschikking worden gesteld over te veel verschillende projecten heeft verdeeld (3).

De visserij in de *Adriatische Zee* werd geregeld door een Italiaans-Joegoslavisch verdrag van 20 november 1958 (4).

De Conventie van Varna, gesloten op 7 juli 1959 (5) tussen Bulgarije, Roemenië en de Sovjet-Unie, regelt de visserij in de *Zwarte Zee* en richt hiervoor een Gemengde Commissie op. Deze conventie bepaalt minimum afmetingen voor steur, tarbot en haring. De functie van de Commissie bestaat in het regelmatig aanpassen van deze minimum afmetingen en in de coördinatie van de nationale visserijonderzoeksprogramma's, zoals de uitwisseling van informatie betreffende de migratie van de diverse vissoorten (6).

De Noordwestatlantische Oceaan

Voor de coördinatie van het wetenschappelijk onderzoek in het noordwestelijk Atlantisch oceaangebied werd in 1920, eveneens naar het model van de I.C.E.S., de Noordamerikaanse Raad voor Visserij-onderzoek opgericht door Canada, Newfoundland en de Verenigde Staten, later aangevuld met Frankrijk. Deze Raad verrichtte vooral statistisch werk en voerde ook speciale studies uit over kabeljauw, makreel en heilbot. Hij kwam niet meer samen na 1938. Het bestaan van de Noordamerikaanse Raad heeft wel een zekere invloed gehad op de totstandkoming van het Verdrag inzake de Visserij in de Noordwestelijke Atlantische Oceaan van 1949 (7).

- (1) De F.A.O.-oprichtingsakte voorziet in verschillende mogelijkheden om subsidiaire organen op te richten. Eén daarvan is art. XIV dat aan de Conferentie en de Raad van de F.A.O. de bevoegdheid verleent verdragsontwerpen aan de lidstaten voor te leggen (infra)
- (2) Tekst : I.E.L. M.T., 949-72.
Werkingsgebied : de Middellandse, de Adriatische, de Egeïsche en sinds 1976 de Zwarte Zee.
Leden : Algerije, Bulgarije, Cyprus, Egypte, Frankrijk, Griekenland, Israël, Italië, Joegoslovië, Libanon, Libië, Malta, Monaco, Marokko, Roemenië, Spanje, Syrië, Tunesië en Turkije
- (3) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 430-432. KOERS, A., 1973, o.c., 109-110. Cfr. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1074-1075. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 29
- (4) U.N.T.S., vol. 379, 23
- (5) U.N.T.S., vol. 377, 203
- (6) VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 234. KOERS, A., 1973, o.c., 103. ODA, S., 1963, o.c., 63. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 27. HAYASHI, M., o.c., 142-143
- (7) VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 225. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 420. JOHNSTON, D., o.c., 92. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, 437-438. KOERS, A., 1973, o.c., 80. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1073

Ook andere factoren speelden hierbij een rol. Reeds van bij het begin van deze eeuw wekte de intensieve bevissing van de banken langs New England, Newfoundland, Labrador en Groenland een zekere bezorgdheid.

Ten tijde van de "Overfishing Conference" van 1946 werd door de Amerikaanse waarnemer voorgesteld het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan in twee visserijzones onder te verdelen, die apart zouden behandeld worden wegens de uiteenlopende nationale belangen en problemen. De conventie van 1946 (supra) behandelde nu enkel het gebied ten oosten van 42° W.L.. Hierop werd door de Verenigde Staten het initiatief genomen tot onderhandelingen, die uitmondde in het Verdrag inzake de Visserij in de Noordwestelijke Atlantische Oceaan van 8 februari 1949 (1).

Het verdrag werd van kracht in 1950 en is van toepassing op "de wateren van het noordwestelijk Atlantisch oceaangebied met uitsluiting van de territoriale wateren der verdragspartijen" (art. 1, par. 1).

Art. 1, par. 2 wijst erop dat niets in dit verdrag bedoeld is om afbreuk te doen aan eventuele aanspraken van de verdragsstaten over hun territoriale wateren, of aan de jurisdictie van een kuststaat over zijn visserij.

Door deze conventie wordt de *International Commission for the Northwest Atlantic Fisheries*, of I.C.N.A.F. opgericht. De taak van deze Commissie is zowel gericht op wetenschappelijk onderzoek als op reglementering. Haar werkingsgebied werd onderverdeeld in vijf sub-regio's; de overeenkomstige comités zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de staten die in deze sub-regio's de voornaamste belangen hebben (art. 4). Op wetenschappelijk gebied staat de Commissie in voor de directie van de gevoerde navorsingsprogramma's (art. 6). Zij beschikt niet over eigen onderzoekers maar steunt zich op gegevens die haar door de verdragsstaten worden overgemaakt. Een jaarlijks verslag, op grond van de statistische gegevens van de nationale vloeten, wordt vereist. De Commissie coördineert de nationale bijdragen en publiceert de resultaten. Deze vormen de basis voor haar tweede functie : de reglementering van de visserij in de N.W. Atlantische Oceaan (2). De vaak op regionale basis aangenomen maatregelen worden aanbevolen aan de verdragsstaten met het oog op een gezamenlijke actie voor het behoud van de visvoorraden, zodat een bestendig rendement kan worden verzekerd. De voorgestelde reglementen liggen op het vlak van de bepaling van toegelaten visseizoenen en -gebieden, van minimum afmetingen van de vis, van de omvang van de totale toegelaten vangst en van het verbieden van sommige visserijtuigen en instrumenten (art. 8).

De verdragsstaten zien zelf toe op de toepassing van de conventie en van de aanbevelingen die unaniem dienen te worden aangenomen. Zij moeten hierover verslag uitbrengen bij de Commissie (art. 12).

De resultaten van het wetenschappelijk werk van de I.C.N.A.F. zijn positief, getuige hiervan haar indrukwekkend publicatieprogramma. Daar zij niet over een eigen researchteam beschikt, maar de betrokken onderzoekers samen met beheerders en vertegenwoordigers van de visserij-industrie deel uitmaken van de subcomités, heeft zij te kampen met specifieke problemen, doch haar wetenschappelijke resultaten zijn te vergelijken met die van het I.C.E.S.-N.E.A.F.C.-systeem (3).

(1) U.N.T.S., vol. 157, 157

Partijen : Canada, D.B.R., Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, IJsland, Italië, Japan, Noorwegen, Polen, Portugal, de Sovjet-Unie, Spanje en de Verenigde Staten. Later ook Bulgarije en Cuba

Cfr. SELAK, C., A.J.I.L., 1950, o.c., 677. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 158. Conservation of Fishery Resources in Northwest Atlantic to be discussed, D.S.B., 1948, 670

(2) Cfr. KOERS, A., 1973, o.c., 93. GROS, A., o.c., 15

(3) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 435.

Wat het beheer aangaat werd een zeker succes geboekt met de reglementering van de netmazen. Het toepasselijk maken van de reglementen was echter een zeer tijdrovende aangelegenheid. Wanneer een aanbeveling aangenomen werd door de leden van een sub-comité kreeg zij pas bindende kracht voor alle verdragsstaten, vier maand nadat de staten van het betrokken sub-gebied hun instemming genotificeerd hadden (art. 8, par.8) (1).

Hieraan zou in 1965 verholpen worden (2).

Toch konden de minimum netmazen-reglementen de overbevissing van verschillende visstapels niet voorkomen, voornamelijk wegens de groeiende concurrentie vanwege de lange afstands-visserijvloeden van de Sovjet-Unie en verschillende andere staten. Een conflict omtrent de uitputting van het schelvisbestand op Georges Bank was hiervan het gevolg. Een gedeeltelijke oplossing zou worden gezocht in het bepalen van algemene vangstquota per vissoort (1969). De problemen van de overkapitalisatie in de visserij in het gebied en van de allocatie van de vangst (nationale quota) zullen aangevat worden in 1971 (infra) (3).

De middenwestelijke Atlantische Oceaan.

Voor de visserij in de middenwestelijke Atlantische Oceaan sloten de Verenigde Staten en Cuba op 15 augustus 1958 een Verdrag inzake de Instandhouding en de Regeling van de Garnaalvisserij in het oostelijk deel van de Golf van Mexico (4). Het verdrag trad in werking in 1959. Een *Commissie voor de Instandhouding van de Garnaal* werd opgericht. Zij diende zowel het wetenschappelijk onderzoek in verband met deze visserij aan te moedigen en te coördineren, als de nodige reglementen uit te vaardigen voor het behoud van de stocks op hun meest productief niveau. Dit in het voordeel van beide verdragspartijen. Deze reglementeringen waren onderworpen aan het vetorecht van beide partijen. Deze Commissie werd nooit operatief (5).

De visserij in de Stille Oceaan wordt geregeld door een reeks verdragen betreffende één bepaalde soort en door een kleiner aantal algemene reglementerende conventies.

Het Noorden van de Stille Oceaan.

De vangst van zeerobben in het noordelijk deel van de Stille Oceaan werd in 1911 het voorwerp van de eerste internationale conventie, gesloten ter bescherming en herstel van een bedreigde oceaandiersoort, vandaar haar bijzondere historische betekenis.

(1) Cfr. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 160. LUCAS, C., o.c., 19.

(2) Protocol relating to the Entry into Force of Proposals adopted by the Commission : I.E.L. M.T., 965-87 (infra)

(3) KOERS, A., 1973, o.c., 94. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, 435-436. YOGIS, J., *Canadian Fisheries and International Law*, ed. McDONALD, R., MORRIS, G., JOHNSTON, D., *Canadian Perspectives on International Law and Organization*, Toronto & Buffalo, University of Toronto Press, 1974, 401. CRUTCHFIELD, J., ed. ALEXANDER, L., 1968, o.c., 25.
Over I.C.N.A.F. cfr. ook : VAN DER MENSBRUGGHE, Y., o.c., 86-87. ODA, S., 1963, o.c., 62-63. JOHNSTON, D., o.c., 365-369. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1073. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 420. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 19

(4) U.N.T.S., vol. 358, 63

(5) ODA, S., 1963, o.c., 63. DUPUY, R., 1974, o.c., 130. KOERS, A., 1973, o.c., 116. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1083-1084.

Men zal zich herinneren dat de uitspraak van de arbitrage in het Brits-Amerikaans Bering Zee geschil aan de Verenigde Staten het recht op exclusieve jurisdictie in de Bering Zee ontzegde, evenals elk recht op eigendom of bescherming over de zeerobben in volle zee. Tevens werden door het Hof een aantal reglementen opgesteld voor de bescherming van de zeerobben in de Bering Zee : een voorbehouden zone, een licentiesysteem, een jachtseizoen en het verbod van bepaald visgerei (supra) (1).

Deze maatregelen bleken onafdoende te zijn. Vooreerst was de voorziene verboden zone te klein en het verboden seizoen te kort (2), maar vooral bleef de regeling beperkt tot de Amerikaanse en Canadese robbenjagers, zonder dat de Russische en Japanse vissers, en de Amerikaanse en Canadese schepen die onder Japanse vlag voeren, erdoor getroffen werden (3).

In 1897 verboden de Verenigde Staten elke zeerobbenvangst in volle zee aan hun onderdanen en ook de invoer van huiden van ter zee gevangen robben werd verboden. Canada volgde dit voorbeeld niet. In hetzelfde jaar werd een "International Fur Seal Conference" gehouden te Washington door de Verenigde Staten, Rusland en Japan. Een overeenkomst werd bereikt nopens het stopzetten van elke robbenvangst in volle zee in de wateren van de noordelijke Stille Oceaan, vanaf het seizoen 1898. Dit akkoord zou van kracht worden van zodra Groot-Brittannië (voor Canada) er zich bij aansloot. Canada verzette zich echter tegen een dergelijke regeling omdat het zelf niet betrokken was bij de vangst te land en niet over de nodige rokerijen beschikte. Het akkoord trad dus niet in werking.

De Pribilof-kudde (O. Bering Zee) was nu op weg naar commerciële uitputting zodat haar omvang in 1910 geslonken was tot op 5 % van het oorspronkelijke aantal; de kudde rond de Komandorskie Eilanden (W. Bering Zee) was zelfs tot op enkele exemplaren na uitgeroeid (4).

Een vierpartijen Verdrag voor de Instandhouding en de Bescherming van Zeerobben en Zeeotters werd gesloten op 7 juli 1911 (5). Het werd van kracht op 15 december van hetzelfde jaar.

Het verdrag is gekenmerkt door een absoluut verbod van de zeerobbenvangst in volle zee, samen met een internationaal verdelingssysteem van de produkten. De vangst ter zee is verboden in het deel van de Stille Oceaan ten noorden van 30° N.B., waaronder de Bering Zee en de Zeeën van Kamtchatka, Ochotsk en Japan (art. 1). Art. 2 verbiedt het gebruik van de havens van de verdragspartijen door schepen van zeerobbenjagers. Art. 3 verbiedt de invoer van robbenhuiden die niet op de legale manier te land werden gevangen. Het toezicht wordt in de betrokken wateren verzekerd door de schepen van alle verdragspartijen. Vervolg en vaststelling van sancties gebeuren enkel door de rechtbanken van de vlagstaat (art. 1).

(1) TOMASEVICH, J., o.c., 65-66. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 149

(2) De zeerobben zijn migrerende dieren die zich jaarlijks in september naar bepaalde eilanden begeven om er te paren. Zij kunnen dus zowel in volle zee als te land gedood worden, met dit verschil dat het op zee moeilijk is oudere van jonge, en mannetjes- van wijfjesdieren te onderscheiden

(3) TOMASEVICH, J., o.c., 86-87. PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1976, o.c., 110-111

(4) Cfr. TOMASEVICH, J., o.c., 87-95. IRELAND, G., o.c., 403-404. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 149

(5) C.T.S., vol. 214, 80.

Als compensatie voor dit vangstverbod verbinden de Verenigde Staten er zich toe aan Canada en Japan elk 15 % af te staan van de huiden van door hen op de Pribilof Eilanden gedode dieren. Indien het aantal zeerobben op deze eilanden onder de 100.000 zou dalen mag elke jacht worden stopgezet, behalve door de inboorlingen, dit zonder dat compensatie dient betaald te worden aan de Canadese en Japanse regeringen (art. 10).

Rusland beheerde de Komandorskie Eiland-kudde en betaalde op zijn beurt jaarlijks aan Canada en Japan elk 15 % van de opbrengst.

Japan beheerde de Robben Eiland-kudde (rond het Robben Eiland en de Koerillen Eilanden in de Zee van Ochotsk) en betaalde aan Canada en Rusland elk 10 % van de jaarlijkse opbrengst (art. 12).

Er werd niet voorzien in de oprichting van een permanente commissie of in het voeren van gezamenlijk gecoördineerd wetenschappelijk onderzoek. Het verdrag werd gesloten voor een periode van vijftien jaar (1), met eventuele vederzetting voor onbepaalde duur en met een opzegtermijn van één jaar.

Na de sluiting van het verdrag besloten de Verenigde Staten elke vangst van zeerobben stop te zetten voor een periode van vijf jaar (tot 1917) (2). De werking van dit uniek allocatiesysteem is zeer efficiënt gebleken : de Pribilof-kudde herstelde zich snel van 130.000 dieren in 1910, tot 720.000 in 1925 en 1.600.000 in 1941, toen de eerste termijn verstreken was (3). De heropbouw van deze kudde was tenslotte het hoofddoel geweest van het verdrag van 1911, aangezien de Komandorskie-kudde op dat ogenblik praktisch volledig uitgeroeid was en de Robben-kudde veel kleiner was en in haar ontwikkeling beperkt is door geografische factoren.

Kortom, het recht dat aan de Verenigde Staten ontzegd was door de arbitrage van 1893 werd hen nu toegekend door middel van het verdrag van 1911 : afschaffing van de zeerobbenvangst in volle zee en toezicht op de uitbating van de vangst op de eilanden. Het nagestreefde oogmerk was hierbij veeleer een economisch verantwoorde uitbating (M.E.Y.), dan wel een maximale opbrengst (M.S.Y.)(4)(5).

In 1940 werd het verdrag door Japan opgezegd op grond van het argument dat de zeerobbenkudden in die mate waren toegenomen, dat de doeleinden van de conventie volledig vervuld waren en dat zij nu zelfs een bedreiging vormden voor de Japanse visserij. Politieke spanningen in de Stille Oceaan lagen echter aan de basis van dit besluit. In de loop van de oorlog werd de bescherming van de zeerobben verdergezet onder een voorlopig Canadees-Amerikaans akkoord van 8/19 december 1942. De Sovjet-Unie nam de robbenvangst in volle zee niet terug op en na de sluiting van het vredesverdrag werd zij ook door Japan volledig stilgelegd (6).

(1) Het werd voor vijftien jaar verlengd in 1926

(2) Cfr. TOMASEVICH, J., o.c., 95-97. IRELAND, G., o.c., 404-405. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, 420-421. PEYROUX, E., o.c., 111. GIDEL, G., o.c., vol. I, 459-461. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, 468-469. JOHNSTON, D., o.c., 266. LEONARD, L., o.c., 91. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 412

(3) TOMASEVICH, J., o.c., 107. GIDEL, G., o.c., vol. I, 461. PEYROUX, E., o.c., 112

(4) TOMASEVICH, J., o.c., 115. McDOUGAL, M. & BURKE, W., o.c., 942

(5) Het doden van deze dieren gebeurt op een selectieve manier : enkel vrijgezellen van ongeveer drie jaar oud worden geslacht. Daar de kudden zich in de paartijd op de eilanden verzamelen en de mannetjesdieren over een grote harem beschikken, kunnen de geïsoleerde vrijgezellen gemakkelijk onderscheiden worden. Hun leeftijd is van belang voor de grootte en de kwaliteit van de huiden. Het vet van de dieren wordt aangewend bij de productie van margarine, zeep en cosmetica

(6) ST/LEG/SER.B/1, 222

Cfr. IRELAND, G., o.c., 406. TOMASEVICH, J., o.c., 120-121. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 421. JOHNSTON, D., o.c., 267-268. LEONARD, L., o.c., 92-93. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 412

In afwachting van een nieuw internationaal verdrag volgden nog verschillende voorlopige akkoorden, gesloten tussen Canada en de Verenigde Staten op 26 december 1947 en tussen de Verenigde Staten, Canada en Japan op 31.1, 8.2 en 1.3.1952 (1).

Na de oorlog kwam het Robben Eiland in Russische handen, zodat de twee rokerijen in het noordwestelijk deel van de Stille Oceaan (Robben en Komandorskie), samen met de kleine kudde van de Koerillen onder Russische controle kwamen te staan en als staatsbedrijven werden geëxploiteerd. De uitbating van de Pribilof-kudde was reeds vroeger door een Amerikaans staatsbedrijf overgenomen (2).

Na lang onderhandelen werd op 9 februari 1957 de Interim Conventie voor de Instandhouding van de Zeerobben van de N. Stille Oceaan gesloten tussen de Verenigde Staten, Canada, Japan en de Sovjet-Unie (3).

De conventie werd gesloten voor een periode van zes jaar (art. 13, par.4) en voor het eerst verlengd in 1963. Het verschil met de vorige conventie wordt uitgedrukt in de preambule : het nagestreefde doel is nu de M.S.Y.. Deze wordt vastgesteld door de zeerob in correlatie met de andere levende zeerijkdommen in het gebied te plaatsen. De zeerobben kunnen immers ook een gevaar betekenen voor andere waardevolle visstapels. Om dit doel te bereiken wordt de *North Pacific Fur Seal Commission* opgericht met coördinerende, zowel als beheersfuncties. De andere bepalingen zijn gelijkaardig aan die van 1911 : de jacht in volle zee voor commerciële doeleinden blijft verboden. Enkel vangsten met wetenschappelijk doel zijn er toegelaten. Hiervoor mogen enkel staatsschepen gebruikt worden onder strikt toezicht van de betrokken autoriteiten. Elke verdragspartij dient de naam en de beschrijving van de hiervoor ingezette schepen aan de anderen mee te delen (art. 2). De Zeerobbencommissie dient tegen het einde van het tweede jaar na de invoegetrede van de conventie aan de verdragspartijen aanbevelingen voor te leggen in verband met de eventuele verderzetting van de onderzoeksprogramma's (art. 5). Art. 6 voorziet in een controlesysteem op de visserij-operaties. Wanneer een bevoegd ambtenaar van één van de verdragspartijen er zeker van is dat een vissersvaartuig de beperkingen op de robbenvangst overtreedt, mag hij aan boord gaan en het vaartuig onderzoeken. Indien hij na de inspectie nog steeds over voldoende redenen beschikt om aan te nemen dat het vaartuig het vangstverbod in volle zee heeft overtreden mag hij de betrokken persoon en het schip aanhouden. De staat van de inspecteur verwittigt zo snel mogelijk de vlagstaat en het in overtreding zijnde vaartuig of de persoon wordt overgebracht naar een overeengekomen plaats. Het onderzoek en de sancties komen toe aan de vlagstaat. De robbenhuiden worden in beslag genomen.

Aangezien de exploitatie van de kudden op de eilanden nu enkel door de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie geschiedt, staan zij jaarlijks 15 % van de opbrengst af aan Canada en Japan (art. 9).

Op wetenschappelijk gebied ligt de taak van de Commissie in de coördinatie van de nationale onderzoeksprogramma's die gericht zijn op het bepalen van de M.S.Y.. Zij bepaalt eveneens het toegelaten aantal op zee te vangen dieren voor wetenschappelijke doeleinden. Verder richt zij ook aanbevelingen tot de verdragsstaten en bepaalt het exploitatiebeheer (4).

(1) I.P.E., vol. VIII, 3709. FOSCANEANU, L., o.c., 212

(2) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, 422. TOMASEVICH, J., o.c., 93-94

(3) U.N.T.S., vol. 314, 106

Op dat ogenblik was het totale aantal van deze dieren in het gebied opgelopen tot 1.900.000, waarvan er 1.800.000 tot de Pribilof-kudde behoorden

(4) PEYROUX, E., o.c., 112-114. JOHNSTON, D., o.c., 268-269. McDOUGAL M. & BURKE, W., o.c., 943. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 421. KOERS, A., 1973, o.c., 85-86. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1084. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 39. BEKIASHEV, K. & SEREBRIAKOV, V., o.c., 386-392 passim.

De bepalingen van deze reglementering zijn uniek, aangezien hier twee staten, Canada en Japan, delen in de opbrengst van de zeerobbenvoorraad zonder aan de exploitatie zelf deel te nemen. De werking van het systeem is uitermate succesvol gebleken. De Alaskanse, zowel als de Aziatische robbenkudden werden hersteld, dit tot voldoening van alle verdragspartijen. Hiervoor zijn verschillende redenen op te geven : de exploitatie van de zeerobben in de noordelijke Stille Oceaan is niet in handen van private ondernemers maar is een staatmonopolie, hetgeen de reglementering sterk vereenvoudigt; anderzijds blijft deze regeling beperkt tot de vier verdragsstaten. Men heeft dus niet af te rekenen met nieuwkomerstaten, waarschijnlijk wegens het relatief beperkt financieel en economisch belang van deze exploitatie (1).

De vangst van *heilbot* in het noordelijk deel van de Stille Oceaan werd geregeld door een reeks opeenvolgende Canadees-Amerikaanse verdragen, daterend van 1923, 1930, 1937 en 1953.

De grote ontwikkeling van de heilbotvisserij langs de westkust van Canada en de Verenigde Staten begon in 1888 met de bouw van de trans-continentale spoorweg, waardoor belangrijke afzetmarkten voor de visvangst werden geopend. De vangst nam gestaag toe met het opvoeren van de vangstinspanning en het uitbaten van steeds nieuwe visgronden. Vanaf 1915 begonnen de jaarlijkse vangsten terug te lopen en werd het duidelijk dat de stocks overbevist waren.

De Conventie inzake de Instandhouding van de Heilbotvisserij in de Noordelijke Stille Oceaan kwam tot stand op 2 maart 1923. Zij werd van kracht op 21 oktober 1924. Ook deze conventie heeft een historische betekenis : zij was de eerste poging om, door middel van internationale wetenschappelijke samenwerking, de instandhouding van een diepzeevisserij te verzekeren (2).

Dit verdrag voorzag in een verboden visseizoen tussen 16 november en 15 februari en in de oprichting van een internationale visserijcommissie met zuiver wetenschappelijke opdracht. Deze Commissie, de eerste in haar soort, bestond uit twee leden van elke verdragsstaat en had als taak de heilbotvisserij in de eerstkomende jaren grondig te onderzoeken en aanbevelingen te formuleren aangaande de te nemen conservatiemaatregelen.

Dit onderzoek wees al gauw uit dat de heilbotpopulatie in het gebied bestond uit twee grote, quasi-onafhankelijke visstapels, één ten zuiden en één ten westen van Cape Spencer in Alaska. Er werd aangetoond dat deze voorraden, en vooral de zuidelijke, zwaar overbevist werden. De jaarlijkse opbrengst van de zuidelijke visstock bedroeg in 1930 nog slechts de helft van die van 1910, dit niettegenstaande de visserijdruk in dezelfde periode verdubbeld was. De toepassing van een vangstverbod als enige maatregel bleek dus verre van effectief te zijn omdat de heilbot vissers hun vangstinspanning in de overige maanden extra opdreven (3).

Op basis van de aanbevelingen van de Commissie werd een nieuw verdrag gesloten op 9 mei 1930 (4). De bevoegdheden van de Commissie werden aanzienlijk uitge-

(1) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 422. KOERS, A., 1973, o.c., 86-87. TOMASEVICH, J., o.c., 117-118

(2) L.N.T.S., vol. 32, 94
Cfr. JOHNSTON, D., o.c., 372-374. TOMASEVICH, J., o.c., 129-144. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 150. IRELAND, G., o.c., 408. LEONARD, L., o.c., 110-111

(3) JOHNSTON D., o.c., 374. TOMASEVICH, J., o.c., 144-157. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 440-445. Cfr. LEONARD, L., o.c., 112. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 415. VAN CLEVE, R. & JOHNSON, R., o.c., 13

(4) L.N.T.S., vol. 121, 46.

breid : zij kon nu het verboden visseizoen wijzigen, verlengen of opheffen, de conventiewateren onderverdelen in zones en daarin een vangstlimiet opleggen, bepaalde visgronden sluiten indien zij bevolkt werden door kleine onvolwassen vis en verder wetenschappelijk onderzoek verrichten. Deze reglementen dienden te worden bekrachtigd door beide verdragspartijen. Als gevolg hiervan werd het verdragsgebied onderverdeeld in vier zones. Voor de twee zwaarstbeviste zones werden jaarlijks vangstquota bepaald. Twee beschermde zones ("nursery areas") werden gesloten. Het vangstverbod in het winterseizoen bleef van kracht, maar verloor aan betekenis door de toepassing van de vangstquota. Het gebruik van bodemnetten werd verboden en de vangst mocht enkel gebeuren door middel van statische vislijnen (1).

Een derde conventie, die kleine wijzigingen bevatte, werd afgesloten op 29 januari 1937 (2). De Commissie werd nu bevoegd gemaakt om controle uit te oefenen over de bijvangst van heilbot bij het vissen naar andere soorten in voor de heilbotvangst gesloten zones. Zij kon ook het uitvaren van schepen verhinderen indien een bepaalde visgrond op zeker ogenblik reeds dicht genoeg werd bevist.

In de hieropvolgende jaren werd o.a. elk gebruik van netten verboden als beschermende maatregel voor jonge heilbot. Tegen 1940 waren de voorraden op bepaalde gronden verdubbeld ten opzichte van de beginperiode van de reglementering. In de zuidelijke zone steeg de densiteit van de stocks met 200 % en de jaarlijkse vangst met 25 % in de loop van de periode 1930-50. In de westelijke zone steeg de densiteit met 90 % en de jaarlijkse vangst met 35 % in dezelfde periode. Hiervoor was een daling van de vangstinspanning met 35 à 40 % vereist. Zo kon de Commissie de toegelaten jaarlijkse vangstquota regelmatig verhogen (3).

Toen er in 1946 een meningsverschil oprees nopens de interpretatie van de verdragstekst werd besloten dat het nodig was een nieuwe conventie te sluiten. Deze kwam tot stand op 2 maart 1953 onder de benaming Conventie voor de Instandhouding van de Heilbotvisserij in de Noordelijke Stille Oceaan en de Bering Zee (4).

De Commissie werd voortaan *International Pacific Halibut Commission* (I.P.H.C.) genoemd. De conventie is toepasselijk op de onderdanen, de ingezetenen en de schepen van beide verdragspartijen. De conventiewateren strekken zich uit over de territoriale wateren en de volle zee, gelegen langs de westkust van de Verenigde Staten en Canada, d.i. de Stille Oceaan en de Bering Zee. De Commissie is bevoegd reglementen uit te vaardigen ten voordele van de ontwikkeling van de heilbotpopulatie in haar werkingsgebied, zodat een constante opbrengst wordt verzekerd. Haar bevoegdheden worden als volgt opgesomd : (a) de inrichting van verschillende zones in het verdragsgebied, (b) de vaststelling, voor elke zone, van één of meerdere periodes van vangstverbod, (c) de vaststelling, voor elke zone, van de toegelaten afmeting van de vis en van een vangstquotum per visseizoen, (d) de bepaling van het toegelaten type vangstapparatuur en de afmetingen ervan, (e) de vaststelling van zones waarin de heilbotvangst absoluut verboden is (art. 3). De reglementen moeten door beide partijen worden bekrachtigd. Elke partij verzekert de uitvoering van de conventie en van de reglementen binnen haar territoriale wateren. In volle zee mogen de schepen, onderdanen en ingezetenen van de éne staat, voor de vaststelling van een overtreding, aangehouden worden door de autoriteiten van de andere verdragsstaat. De in overtreding zijnde schepen of personen dienen echter wel zo snel mogelijk aan de autoriteiten van hun eigen staat te worden overgedragen voor vervolging en het bepalen van de sancties (art. 2). De conventie werd afgesloten voor een periode van vijf jaar met stilzwijgende verlenging en een opzegtermijn van twee jaar.

(1) JOHNSTON, D., o.c., 374-375. TOMASEVICH, J., o.c., 157-165.

(2) L.N.T.S., vol. 181, 209

(3) JOHNSTON, D., o.c., 375-376. TOMASEVICH, J., o.c., 165-176. IRELAND, G., o.c., 409

(4) U.N.T.S., vol. 222, 77.

De Commissie is nu samengesteld uit drie vertegenwoordigers van elke verdragspartij. Haar beslissingen moeten gesteund worden door ten minste twee vertegenwoordigers van elke partij. Zij beschikt over een eigen onderzoekersteam (1). De voornaamste nieuwigheden in het beleid van de Commissie sinds 1953 liggen in de lancering van een tienjarenprogramma voor wetenschappelijk onderzoek om, door middel van aangepaste reglementering, de M.S.Y. zo dicht mogelijk te kunnen benaderen. Een systeem van verschillende vangstseizoenen per jaar werd ingevoerd en het gebruik van de onderbeviste zones werd aangemoedigd (2).

Niettegenstaande het klaarblijkelijk en spectaculair succes van de werking van dit verdrag werd de Heilbotcommissie bekritiseerd op grond van het feit dat zij zich uitsluitend met het conservatiebeheer heeft beziggehouden en de M.S.Y. haar enig doel is geweest, terwijl weinig of niets werd gedaan om de overkapitalisatie in de heilbotvisserij tegen te gaan. In de loop der jaren werden de toegelaten vangstseizoenen immers steeds korter. De vissers en de eigenaars van de schepen hebben zich hier nooit tegen verzet en zochten in de andere seizoenen werk in andere visserijen of beroepen. De ontevredenheid ligt dus in de eerste plaats bij de theoretische economen. Een ander probleem ligt in de treilvisserij naar andere soorten, die de behoudsmaatregelen van de Heilbotcommissie dreigt teniet te doen. Het onomstotelijk welslagen van haar werking staat in verband met enkele unieke factoren : zij beschikt over een eigen wetenschappelijke staf, slechts twee verdragspartijen zijn bij de reglementering betrokken, wat de controle vergemakkelijkt, de reglementen betreffen slechts één vissoort en men had niet af te rekenen met nieuwkomers; de Commissie kon rekenen op de steun van de visserij-industrie en haar opdracht was niet controverseel, met name de heropbouw van een duidelijk met uitsterven bedreigde vissoort (3).

De bescherming van de blauwrugzalm ("*sockeye salmon*") in de Fraser Rivier op Canadees grondgebied had reeds een lange geschiedenis van mislukte pogingen tot reglementering achter de rug, alvorens in 1930 de Conventie voor de Bescherming, Instandhouding en Uitbreiding van de Blauwrugzalmsvisserij in het Fraser Riviergebied tot stand kwam tussen Canada en de Verenigde Staten.

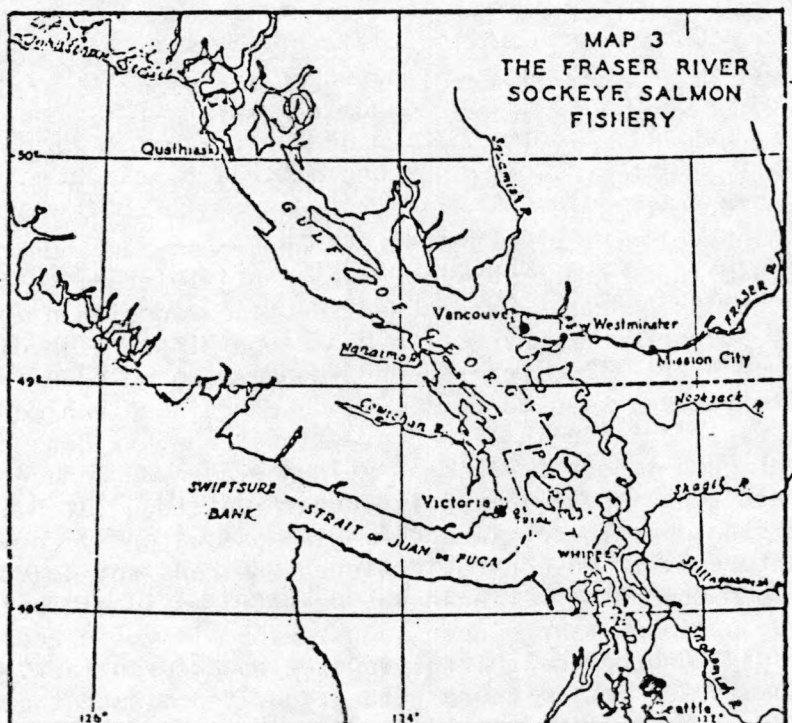
De eerste internationale studie van de blauwrugzalm werd aangevat in 1892; zij resulteerde in het besluit dat deze visserij zich in gezonde toestand bevond. Een Brits-Amerikaans verdrag van 1908 (Bryce-Root Treaty) voorzag in de gemeenschappelijke controle van alle visserijen waar Canada en de Verenigde Staten aan deelnamen en richtte met dit doel een Internationale Visserijcommissie op. Het verdrag werd niet geratificeerd door de Verenigde Staten wegens een bevoegdheidsconflict tussen de staat Washington en de Federale Regering en het werd dus niet operatief.

Op de Canadees-Amerikaanse Visserijconferentie van 1918 werd eveneens over de sluiting van een dergelijk verdrag onderhandeld. Dit botste op de tegenstand van een deel van de Amerikaanse zalmvissers en de Amerikaanse Senaat weigerde zijn toestemming, voornamelijk omwille van overwegingen in verband met de Amerikaanse douanepolitiek.

(1) Cfr. FOSCANEAU, L., o.c., 208-209. JOHNSTON, D., o.c., 376-378. ODA, S., o.c., 61. YOGIS, J., o.c., 399. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1076-1077 en 1017-1020

(2) JOHNSTON, D., o.c., 379. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 35

(3) KOERS, A., 1973, o.c., 82. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 424-425. JOHNSTON, D., o.c., 381-384. TOMASEVICH, J., o.c., 211-212. I.v.m. inefficiëntie cfr. CRUTCHFIELD, J., ed. ALEXANDER, L., 1968, o.c., 24.

KAART X

Naar : TOMASEVICH, J., 1943, 234

Ondertussen was de toestand van de blauwrugzalm er sterk op achteruit gegaan. In 1913 veroorzaakte de bouw van een spoorweglijn een grondverschuiving in Hell's Gate Canyon, waardoor de terugkerende zalm zich onmogelijk verder stroomopwaarts kon begeven. Hierbij kwam, dat de vangstintensiteit tijdens de oorlogsjaren erg was opgedreven wegens de grote vraag naar conserven.

Na verdere mislukte pogingen in 1922 en 1929 werd tenslotte op 26 mei 1930 een definitieve tekst ondertekend. Deze werd onmiddellijk door Canada bekrachtigd. De Amerikaanse ratificatie sleepte nog aan tot 28 juli 1937. Zij werd afhankelijk gemaakt van de vervulling van drie voorwaarden (1). Art. 1 omschrijft de conventiewateren als "de Amerikaanse en Canadese territoriale wateren in de San Juan de Fuca Straat, de Puget Sound en de Golf van Georgia, het hele Fraser Riviergebied met zijn bijrivieren en meren, en de volle zee tussen 48 en 49° N.B., gelegen ten westen van de Amerikaanse en Canadese kust en rond de ingang van de San Juan de Fuca Straat".

Door art. 2 wordt de *International Pacific Salmon Fisheries Commission* opgericht, samengesteld uit drie vertegenwoordigers van elke verdragspartij. Zij heeft als taak onderzoek te verrichten over de levensgeschiedenis van de zalm, de broedmethodes, de toestand van de broedgronden enz. Zij is bevoegd het nodige te doen om de voortplantingsomstandigheden van de blauwrugzalm in haar werkingsgebied te verbeteren en indien nodig visculturen van jonge dieren aan te leggen. Zij kan aanbevelingen doen nopens het wegnemen van hinderpalen voor de terugkerende zalm in de Fraser Rivier en zijn bijrivieren; de kosten van deze werken moeten gelijk gedragen worden door de twee regeringen (art. 3). Vangstverbiedende of -beperkende reglementen van de Commissie zijn direct bindend voor Canadese en Amerikaanse onderdanen, inwoners en schepen (art. 4).

Tijdens het lenteseizoen kan de Commissie de afmetingen van de netmazen van elk type visgerei reglementeren in alle conventiewateren. Tijdens de andere seizoenen, wanneer er geen vangstbeperkingen gelden binnen de Canadese en Amerikaanse wateren, mag elk type visgerei gebruikt worden dat toegelaten is volgens de wetten van de staat Washington (in de Amerikaanse wateren) en van Canada (in de Canadese wateren). In de conventiewateren behorend tot de volle zee daarentegen kan de Commissie de afmetingen van de netmazen in elk seizoen voorschrijven. Tijdens de periodes waarin geen vangstverbod in volle zee van kracht is moet de Commissie toch het gebruikte visgerei goedkeuren (art. 5). Elke beslissing van de Commissie moet gesteund worden door ten minste twee vertegenwoordigers van elke verdragspartij (art. 6).

Art. 7, de "allocation clause", voorziet in de gelijkmatige deelname van beide verdragspartijen in de zalmvisserij. De Commissie zal de visserij zodanig regelen dat, voor zover dit praktisch mogelijk is, een gelijk aandeel van de jaarlijkse toegelaten vangst door de vissers van elke verdragsstaat wordt gevangen. Elke verdragspartij is verantwoordelijk voor de toepassing van de verdragsregels door zijn onderdanen (art. 8). Overtreders in volle zee mogen door de autoriteiten van beide staten worden aangehouden en vervolgens overgedragen aan hun eigen staat voor vervolging en sancties (art. 9).

De door de Verenigde Staten gestelde voorwaarden kwamen hierop neer : de Commissie mocht geen bevoegdheid ontvangen tot het verbieden van visgerei dat volgens de wetten van Canada of van de staat Washington toegelaten was; de Commissie mocht geen reglementen uitvaardigen alvorens gedurende twee zalm-levenscyclussen ("salmon runs"), of acht jaar, de nodige wetenschappelijke vaststellingen te hebben gedaan; de Commissie moest een Adviescomité oprichten samenge-

(1) L.N.T.S., vol. 184, 306

Cfr. JOHNSTON, D., o.c., 385. TOMASEVICH, J., o.c., 250-256. LEONARD, L., o.c., 113-114.

steld uit vijf vertegenwoordigers van elke verdragsstaat, dat zou geraadpleegd worden over elk reglement of aanbeveling (1).

Tijdens de eerste acht jaar van haar bestaan, gedurende welke periode de Commissie dus nog niet over reglementerende bevoegdheden beschikte, hield zij zich vooral bezig met het onderzoek naar en het herstel van de schade veroorzaakt door de grondverschuiving in Hell's Gate Cayon. Doorgangswegen werden vrijgemaakt voor de opklimmende zalm in 1944 en '45. Vanaf 1946 kon de Commissie bindende reglementen treffen en haar acties zijn sedertdien vooral op twee doelstellingen gericht geweest : het verzekeren van adequate ontsnappingswegen voor de zalm naar de broedgronden en de zo billijk mogelijke verdeling van de toegelaten vangst onder de vissers van beide verdragsstaten.

De getroffen maatregelen wierpen snel de verwachte vruchten af en de blauwrugzalmstapels herstelden zich geleidelijk. Een nieuw probleem deed zich voor doordat de vangst van andere zalmsoorten zich nu concentreerde in volle zee. Aangezien de controle in de nationale wateren zo streng geworden was trachtten de vissers de zalm nu steeds vroeger op zijn terugweg te onderscheppen. In 1956 werd dan ook een protocol ondertekend waardoor de instandhouding van de bultrugzalm ("pink salmon") in het reeds bestaande programma werd opgenomen. Dit protocol trad in werking op 3 juli 1957 (2). Hierdoor werd ook het direct-bindend karakter van de reglementen van de Commissie uitgebreid tot de "hoogdringende beslissingen" (3). Het Adviescomité werd nu samengesteld uit vertegenwoordigers van de zalmindustrie, de zalmvisserij en de sportvisserij (4).

In 1957 werd elke vangst van zalm door middel van netten verboden in de Amerikaanse en Canadese territoriale wateren van de oostelijke Stille Oceaan.

De bescherming van de zalmvangst werd nog verhoogd door een Canadees-Amerikaanse conventie van 10 september 1954 die voorziet in de coördinatie van het visserijonderzoek. Deze conventie heeft als doel de maximale produktiviteit van de visvangst te verzekeren door de uitroeiing van de zeelamprei. De invasie van de zeelamprei in de Grote Meren had enorme schade toegebracht aan de visserij in dit gebied (5).

De Zalmcommissie verschilt in menig opzicht van de andere internationale visserij-organisaties : haar werking is vooral toegespitst op het reglementeren van een visserij binnen de interne en territoriale wateren van de verdragspartijen. Het migrerend karakter van de zalm maakt het echter onmogelijk deze vangst te scheiden van die in volle zee; de Commissie is één van de weinige organisaties die over een allocatiebevoegdheid beschikken; zij heeft ook de unieke bevoegdheid direct-bindende reglementen uit te vaardigen; zij beschikt tenslotte over een eigen onafhankelijk wetenschappelijk team bestaande uit vijftig onderzoekers (6).

(1) Cfr. JOHNSTON, D., o.c., 386-387. TOMASEVICH, J., o.c., 257-262. IRELAND, G., o.c., 407-408. FOSCANEANU, L., o.c., 209. ODA, S., 1963, o.c., 65. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 151-152. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1013. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 36-37

(2) U.N.T.S., vol. 290, 103

(3) Emergency orders required to carry out the provisions of the convention

(4) KOERS, A., 1973, o.c., 83-84. JOHNSTON, D., o.c., 387-388. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1013-1015

(5) COLOMBOS, J., 1967, o.c., 416. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1082. Tekst : U.N.T.S., vol. 238, 97. SELAK, C., The United States-Canadian Great Lakes Convention, A.J.I.L., 1956, 122-129

(6) KOERS, A., 1973, o.c., 84. KASK, J., Present Arrangements for Fishery Exploitation, ed. ALEXANDER, L., 1968, o.c., 59

De resultaten van het werk van de Zalmcommissie mogen uitgesproken positief worden genoemd. Zij werd echter bekritiseerd om dezelfde reden als de Heilbotcommissie : er werd nagelaten de toegang tot de zalmvisserij te beperken (overkapitalisatie) en de acties van de Commissie waren uitsluitend gericht op het opdrijven van de maximale aanhoudende opbrengst. Dit zou als gevolg hebben dat elke economische rendabiliteit vernietigd wordt. De voornaamste en haast onoverkomelijke problemen van de zalmvisserij komen voort uit de industriële ontwikkeling van het Fraser Riviergebied : industriële vervuiling, de bouw van hydro-electrische dammen, de veranderende temperatuur van het water en het vervoer van boomstammen. Gedeeltelijke maar weinig afdoende beschermingsmethodes hiertegen zijn o.a. het aanleggen van broedgronden op de benedenrivier, het transplanteren van bedreigde scholen, artificiële broedgronden en het afsluiten van vervuilde gebieden (1).

De totstandkoming van het Verdrag over de Visserij in de N. Stille Oceaan van 9 mei 1952 (2), gesloten tussen de Verenigde Staten, Japan en Canada, dient gezien te worden tegen een bijzondere achtergrond.

Art. 9 van het Vredesverdrag met Japan (3) voorzag in "het onmiddellijk aanknopen van onderhandelingen met de geallieerde mogendheden die hier de wens zouden toe uitdrukken, met het oog op het sluiten van bilaterale of multilaterale verdragen voor de reglementering of de beperking van de visserij en de instandhouding en ontwikkeling van de visvangst in volle zee". Tevens werd in een Japanse nota van 7 februari 1951, gericht aan de Amerikaanse ambassadeur, meegedeeld dat de Japanse regering, in afwachting van de totstandkoming van dergelijke akkoorden, vrijwillig besloten had haar onderdanen en schepen te verbieden nog te vissen in de wateren waar conservatieverdragen van kracht waren en waarin Japanse onderdanen of schepen vóór 1940 niet actief waren; tot deze categorie zouden de zalm-, de heilbot-, haring-, sardien- en tonijnvisserij behoren in de wateren van het noordoostelijk deel van de Stille Oceaan en de Bering Zee.

De grote aandacht die op dat ogenblik aan de visserijproblematiek werd geschonken kan worden verklaard door het feit dat de Japans-Amerikaanse betrekkingen vóór de oorlog juist erg gecompliceerd werden door allerlei visserijconflicten. Niet alleen werd het Zeerobbenverdrag van 1911 in 1941 door Japan opgezegd en weigerde het deel te nemen aan een verdrag over de regeling van de walvisvangst, maar ook was er in 1936-38 het conflict over de zalmvisserij in de Bristol Baai (supra).

Langs heen de hele lengte van de Amerikaanse Stille Oceaankust leefde dan ook de vrees voor de terugkeer van de Japanse vissersvloot die de met veel geduld en inspanning opgezette instandhoudingsprogramma's zouden teniet doen en de bloeiende visserij-industrie schade zouden toebrengen (4).

-
- (1) KOERS, A., 1973, o.c., 84-85. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 425. JOHNSTON, D., o.c., 390. IDYLL, C., The Sea against Hunger. Harvesting the Oceans to Feed a Hungry World, New York, Crowell, 1970, 105-108. I.v.m. inefficiëntie cfr. CRUTCHFIELD, J., ed. ALEXANDER, L., 1968, o.c., 24. EISENBUD, R., o.c., 36
- (2) U.N.T.S., vol. 205, 65
- (3) 8 sept. 1951 : U.N.T.S., vol. 136, 45
- (4) BISHOP, W., The Need for a Japanese Fisheries Agreement, A.J.I.L., 1951, 712-714. SELAK, C., The Proposed International Convention for the High Seas Fisheries of the North Pacific Ocean, A.J.I.L., 1952, 325. ODA, S., 1963, o.c., 65-67. WHITEMAN, M., vol. IV, o.c., 988-990. Cfr. ESTERLY, H., Japan's Reentry into Pelagic Fisheries : from Surrender to the North Pacific Fisheries Convention, 1945-1952, ed. ALEXANDER, L., 1968, o.c., 151-153. I.v.m. de voorbereiding van de conventie : cfr. HERRINGTON, W., Problems affecting North Pacific Fisheries. Tripartite Fisheries Conference at Tokyo, nov. 4-dec. 14, 1951, D.S.B., 1952, 342.

Het verdrag werd ondertekend op 9 mei 1952, nadat het vredesverdrag van kracht geworden was en het trad in werking op 12 juni 1953. Het is van toepassing op de wateren van de noordelijke Stille Oceaan, met uitsluiting van de territoriale wateren (art. 1, par. 1). Het akkoord is gebaseerd op een nieuw principe, dat van de "abstentie". De uitvoering ervan wordt verzekerd door de *International North Pacific Fisheries Commission* (I.N.P.F.C.). De reglementering van de visserij in de conventiewateren gebeurt door middel van een "algemeen" en van een "speciaal" regime.

Het algemeen regime (art. 4) is van toepassing op alle visstapels, voor zover zij in aanzienlijke mate ("substantially") worden geëxploiteerd door één of meer verdragspartijen. Op aanvraag van één van deze staten kan de Commissie een aanbeveling richten tot de andere staat of staten, zich van deelname in de uitbating van de betrokken visstock te onthouden, dit indien voldoende bewezen is dat (a) een intensievere uitbating geen grotere opbrengst zou opleveren, (b) de visstapel reeds onderworpen is aan een conservatiereglementering door de andere staat of staten, (c) deze visvoorraad het voorwerp uitmaakt van grondige wetenschappelijke studie die zal uitmaken of hij inderdaad integraal wordt geëxploiteerd.

Een dergelijke aanbeveling tot abstentie mag echter niet tot een bepaalde verdragsstaat worden gericht indien voldoende bewezen is (a) dat hij op een bepaald ogenblik, in de loop van de voorbije vijftwintig jaar, in aanzienlijke mate heeft deelgenomen aan de exploitatie van de betrokken visvoorraad, (b) dat deze visvoorraad overwegend wordt geëxploiteerd door derde staten, (c) of indien het gaat over wateren waarin alle betrokken partijen historisch gezien belangen bezitten, of waarin het moeilijk uit te maken is door welke vissoorten zij overwegend worden bevolkt, of waar sinds lange tijd gezamenlijke behoudsprogramma's worden toegepast.

Deze uitzondering geldt in het voordeel van de Verenigde Staten en Canada, voor de oceaanwateren gelegen langs de kust van beide Staten, ten zuiden van de Golf van Alaska.

Het speciaal regime (bijlage, art. 5 en 9) van de conventie is enkel van toepassing op bepaalde vissoorten waarvoor de verdragspartijen onmiddellijk een verplichting tot abstentie of instandhouding op zich namen.

Deze soorten zijn heilbot, haring en vijf zalmsoorten.

In grote trekken komt de regeling hierop neer dat Japan erin toestemde niet deel te nemen aan de vangst van heilbot, haring en zalm in bepaalde welomschreven wateren waar deze voorraden voorkwamen, terwijl Canada en de Verenigde Staten beloofden in deze gebieden verder de nodige behoudsmaatregelen toe te passen (1).

Voor wat de vangst van zalm van Amerikaanse oorsprong aangaat, werd een voorlopige lijn getrokken op 175° W.L., en de zalmvangst ten oosten van deze lijn werd verboden voor Japanse en Canadese vissers.

Dit speciaal regime blijft gedurende vijf jaar van kracht. Na verloop van deze periode kan de Commissie elk jaar de aanbeveling doen bepaalde abstentieregelingen af te schaffen indien zij niet meer noodzakelijk worden geacht.

(1) De abstentieverplichting geldt :

- voor de heilbotscholen voorkomend langsheen de kust van Canada en de Verenigde Staten, in alle wateren waarin deze vis op commerciële schaal kan geëxploiteerd worden,
- voor de haringscholen voorkomend langsheen de kust van Canada en de Verenigde Staten met uitzondering van de Bering Zee en de oceaanwateren ten W. van de meridiaan door het schiereiland Alaska,
- voor de zalmscholen voorkomend langsheen de kust van Canada en de Verenigde Staten met uitzondering van de Bering Zee en de oceaanwateren ten W. van de meridiaan door het eiland Atka.

De Commissie bestaat uit drie nationale secties van elk vier leden. Zij kan, op aanvraag van één van de verdragspartijen, elke visvoorraad bestuderen die niet door een instandhoudingsverdrag wordt geregeld, teneinde te bepalen of hier gezamenlijke behoudsmaatregelen noodzakelijk zijn (1). Zij beveelt de noodzakelijke behoudsmaatregelen aan; enkel de nationale secties van de verdragsstaten die aan de exploitatie van de betrokken visstapel deelnemen, worden betrokken bij de opstelling van deze aanbevelingen. De verdragspartijen dienen periodieke rapporten voor te leggen nopens de getroffen maatregelen in verband met de in de bijlage opgesomde vissoorten. De Commissie richt ook aanbevelingen tot de verdragspartijen nopens de toe te passen sancties bij overtredingen, met het doel een zekere gelijkvormigheid op dit vlak te realiseren. Een bijkomende functie van de Commissie volgt uit het protocol bij de conventie. Door dit protocol wordt de Commissie belast met de taak uit te maken of de aangenomen scheidingslijn tussen het gebied waar zalm van Amerikaanse oorsprong, en die waar zalm van Aziatische oorsprong voorkomt, nog accuraat is. Indien vastgesteld wordt dat in bepaalde gebieden zalm van beide soorten voorkomt dient de Commissie een nieuwe preciesere lijn aan te bevelen. Een grondig onderzoek wees uit dat er inderdaad zulke gebieden bestonden, doch de Commissie was niet in staat een nieuwe scheidingslijn te doen aanvaarden (2).

De verdragspartijen verbinden er zich toe de naleving van de door hen aanvaarde abstentie- of instandhoudingsverplichting door hun onderdanen en schepen te verzekeren. Zij zullen hiertoe de nodige wetten en reglementen uitvaardigen (art. 9). Schepen van een verdragsstaat die worden aangetroffen in wateren waarin een abstentieverplichting geldt voor deze staat, kunnen aangehouden worden door de bevoegde autoriteiten van alle partijen. Deze mogen overgaan tot de inspectie van het vistuig, de boeken en de documenten en tot ondervraging van de opvarenden. Indien een overtreding wordt vastgesteld of indien hier voldoende bewijs voor bestaat, mag het schip worden aangeslagen en vervolgens worden overgedragen aan zijn vlagstaat voor vervolging en sancties (art. 10). De conventie werd gesloten voor de duur van tien jaar met stilzwijgende verlenging en een opzegtermijn van één jaar (3).

Het is niet verwonderlijk dat de Commissie in haar werking af te rekenen had met heel wat onenigheid, aangezien de allocatie (in dit geval abstentie) één van de meest controversiële en netelige problemen is in het visserijbeheer. Het abstentieprincipe zal trouwens besproken worden op de Conferentie van Genève waar het op aanzienlijke weerstand botste (4).

De Commissie was toch in staat de abstentie-clausules af en toe aan de realiteit aan te passen en bepaalde stocks van dit regime te ontslaan. Zij boekte vooral gunstige resultaten met haar researchprogramma's. Verder droeg zij bij tot de coördinatie en de uitwisseling van de nationale programma's; deze zijn dan ook meestal gericht op nationale belangen in de conventiewateren.

- (1) Dergelijke gezamenlijke behoudsmaatregelen werden voor het eerst aangenomen in 1963, toen bepaalde haring- en heilbotstocks uit de abstentieregeling werden genomen
- (2) KOERS, A., 1973, o.c., 99. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 165-166. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1012-1013
- (3) Cfr. FOSCANEANU, L., o.c., 202-205. SELAK, C., A.J.I.L., 1952, o.c., 326-329. ODA, S., 1963, o.c., 68-70. ALLEN, E., A New Concept for Fishery Treaties, A.J.I.L., 1952, 319-323. ROBERTSON, W., International Cooperation in Fisheries Conservation, D.S.B., 1954, 297. YOGIS, J., o.c., 402. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 163-167. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1075-1077 en 997-1002. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 721
- (4) In gewijzigde vorm, nl. "compensatie voor abstentie", ligt dit principe reeds aan de basis van de succesvolle werking van de Zeerobbenconventie van 1911. Cfr. KASK, J., o.c., 59.

Zij was minder succesvol met haar instandhoudingsbeheer. Heilbot bleek in de jaren zestig sterk overbevist te worden; daarvoor werd later samengewerkt met de Heilbotcommissie. Het bleek ook moeilijk de geschikte behoudsmaatregelen te bepalen voor de vangst van degenkrab ("king krab") in de Bering Zee (1). Over het algemeen heerste er een zekere onvoldaanheid over de werking van deze conventie. Na verloop van de eerste periode van tien jaar (1963) gaf Japan de wens te kennen opnieuw te onderhandelen over de verdragsvoorwaarden. Het stelde voor een nieuw verdrag af te sluiten waarin de abstentieformule zou vervangen worden door de bepaling dat gezamenlijke behoudsmaatregelen dienen genomen te worden op wetenschappelijke en non-discriminatoire basis, waarbij bijzondere aandacht zou geschonken worden aan de bestaande Amerikaanse instandhoudingsprogramma's. Dit voorstel werd door de Verenigde Staten verworpen. Sedertdien werd het verdrag van jaar tot jaar verlengd (2). Een ander probleem lag in het opdagen van nieuwkomers in het gebied, voornamelijk de Sovjet-Unie en Zuid-Korea, en de overtuiging groeide dat de herziening van het verdrag zonder de medewerking van deze staten niet veel zin zou hebben (3).

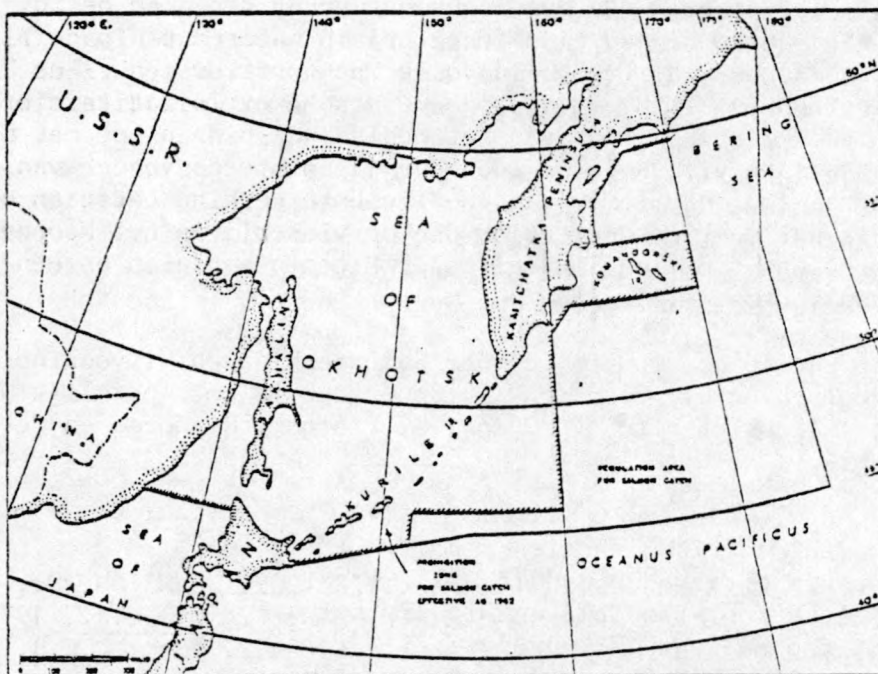
De Japans-Russische visserijbetrekkingen werden, zoals hoger gezien, geregeld door verdragen van 1907 en 1928. Sedert 1936 werden deze verdragsregelingen van jaar tot jaar verlengd (4).

Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog werden echter tal van Japanse vissersschepen in volle zee door de Sovjet-Unie in beslaggenomen.

In 1956 werd door de Russische regering een verklaring uitgegeven omtrent de snel verminderende zalmvoorraden in de Zee van Ochotsk; deze toestand zou te wijten zijn aan de intensieve bevissing door de Japanse vissers. Daarom nam de Sovjet-Unie het initiatief tot de ordonnantie van 21 maart 1956. Hierdoor werd de zalmvisserij voor Russen en vreemdelingen in de Zee van Ochotsk en het Westen van de Bering Zee (het gebied achter de "Bulganin Lijn") verboden van 15 mei tot 15 augustus; vergunningen dienden aangevraagd te worden bij het Russisch Visserijministerie en het toegelaten contingent voor 1956 werd vastgesteld op 50.000 ton.

Japan zag hierin een duidelijke aanslag op het principe van de vrijheid van visserij in volle zee en de onmiddellijk aangeknoopte onderhandelingen leidden tot de totstandkoming van het Verdrag over de Visserij in de N.W. Stille Oceaan van 15 mei 1956 (5). Het verdrag trad in werking op 12 december 1956, datum waarop de gezamenlijke declaratie nopens het beëindigen van de oorlogstoestand door beide staten werd geratificeerd.

-
- (1) KOERS, A., 1973, o.c., 99-100. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 439
 - (2) Ibid. VAN CLEVE, R. & JOHNSON, R., o.c., 2. YOGIS, J., o.c., 403. ODA, S., R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 410. ODA, S., Japan and International Conventions relating to North Pacific Fisheries, W.L.R., 1967, 66-67
Over de abstentieformule cfr. VAN DER MOLEN, G., 1959, o.c., 207-208.
YAMAMOTO, S., The Abstention Principle and its Relation to the Evolving International Law of the Sea, W.L.R., 1967, 45-61
 - (3) KOERS, A., 1973, o.c., 100. VAN CLEVE, R. & JOHNSON, R., o.c., 2
 - (4) "Modus vivendi" : 1936-1937
nieuwe akkoorden : 1939 - 1941 - 1944
Cfr. LEONARD, L., o.c., 32-33. IRELAND, G., o.c., 419-422
 - (5) ODA, S., 1963, o.c., 29. JOHNSTON, D., o.c., 392. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1020-1022. OHIRA, Z., Fishery Problems between Soviet Russia and Japan, J.A.I.L., 1958, 10-13. Tekst : A.J.I.L., 1959, 763

KAART XI - De N.W.Stille Oceaan

Naar : ODA, S., 1963, 73

De conventiewateren omvatten het noordelijk deel van de Stille Oceaan, w.o. de Zeeën van Japan, Ochotsk en Bering, met uitsluiting van de territoriale wateren. De ingevoerde behoudsmaatregelen worden beschreven in de bijlage bij de conventie. Voor de vangst van zalm wordt een lijn getrokken op 175° O.L. en één op 45° N.B.. De vangst binnen dit gebied is enkel toegelaten vóór 10 augustus van elk jaar. Restricties worden opgelegd aan het gebruik van netten en aan de jaarlijkse vangst per schip (quota).

Daarnaast wordt de vangst van kleine onvolwassen haring en van wijfjes- en onvolwassen krab verboden.

Elke partij zal de nodige licenties en boorddocumenten in verband met de zalmvangst afleveren en zal de nodige wetten en reglementen uitvaardigen voor de toepassing van het verdrag en de bestraffing van overtreders.

De door het verdrag opgerichte *North-West Pacific Fisheries Commission* heeft de volgende functies : het jaarlijks onderzoek van de in voege zijnde maatregelen en de eventuele herziening van de bijlage bij de conventie, dit op basis van de uitgevoerde wetenschappelijke onderzoeken; de vaststelling van de jaarlijkse algemene vangstquota; het opstellen van statistieken en rapporten; het opstellen en aanbevelen van gecoördineerde researchprogramma's; het opstellen van een jaarrapport; het aanbevelen van behouds- en herbevolkingsmaatregelen in haar bevoegdheidsgebied.

De conventie werd gesloten voor de duur van tien jaar, met stilzwijgende verlenging en een opzegtermijn van één jaar.

De cruciale clausule van dit verdrag is die welke de Commissie de bevoegdheid schenkt de jaarlijkse totale vangstquota te bepalen. Niet zelden heeft de Commissie daar maanden van harde onderhandelingen voor nodig of dienen de besprekingen op diplomatiek vlak verdergezet te worden. De reden hiertoe ligt in het feit dat dit verdrag geen gelijke exploitatiemogelijkheden biedt aan beide verdragspartijen. Het gaat hier om zalm van Russische oorsprong die door de Sovjet-Unie voornamelijk wordt gevangen binnen zijn territoriale wateren of in de rivieren. Door de reductie van de vangstquota in volle zee wordt dus enkel de Japanse zalmvisserij getroffen en dit heeft voor de Russische exploitaties niets dan positieve gevolgen. Ook werd de grens van het gebied waarbinnen het met bepaald visgerei verboden was te vissen in de loop der jaren steeds verder van de kust verschoven (*infra*) (1). Problemen van inefficiënte werking ontstaan ook ten gevolge van het feit dat de twee conventies die de visserij in het Noorden van de Stille Oceaan regelen essentieel hetzelfde probleem behandelen en een overlappend lidmaatschap vertonen (2).

Op 12 juni 1956 werd te Peking een Conventie voor Samenwerking en Uitvoering van Visserij-, Oceanologisch en Limnologisch (3) Onderzoek in het Westelijk Deel van de Stille Oceaan (4) afgesloten tussen China, N. Vietnam, N. Korea en de Sovjet-Unie.

(1) ODA, S., 1963, *o.c.*, 72-75. FOSCANEAU, L., *o.c.*, 206-207. JOHNSTON, D., *o.c.*, 392-396. KOERS, A., 1973, *o.c.*, 101-102. CHAPMAN, W., *S.D.L.R.*, 1970, *o.c.*, 439-440. ODA, S., *R.C.A.D.I.*, 1969 II, *o.c.*, 410-412. *Idem*, *W.L.R.*, 1967, *o.c.*, 67-69. WHITEMAN, M., *o.c.*, vol. IV, 1022-1023

(2) KASK, J., *o.c.*, 59

(3) Studie van de oppervlaktewateren

(4) Japanse Zee, Gele Zee, Oost- en Zuidchinese Zee. Tekst : PEASLEE, A., *International Governmental Organizations. Constitutional Documents*, Den Haag, Nijhoff, 1975, Deel II, 49.

Een Commissie voor Visserij-onderzoek in het Westelijk Deel van de Stille Oceaan wordt erdoor opgericht. Mongolië sloot zich bij de Commissie aan in 1958. Deze Commissie organiseerde gezamenlijk onderzoek, zorgde voor de uitwisseling van de resultaten en organiseerde ook wetenschappelijke conferenties. Daarenboven kon zij ook maatregelen uitwerken voor de instandhouding en de ontwikkeling van de visvoorraden in haar werkingsgebied (1). De Commissie kwam regelmatig samen tot in 1964. Sindsdien zijn geen publicaties meer verschenen. China trok zich terug in 1967 (2).

Het Midden- en Zuidoosten van de Stille Oceaan

De visserij in het midden van de Stille Oceaan, gelegen tussen Mexico en de Zuid-californische kust, werd geregeld door een bilateraal verdrag van 23 december 1925 (3). Een Internationale Commissie voor de Amerikaans-Mexicaanse Visserij werd erdoor opgericht maar terug ontbonden in 1927 (4).

De tonijnvangst in de tropische en sub-tropische wateren van de Stille Oceaan werd in 1949 het voorwerp van twee verdragsregelingen.

Op 25 januari 1949 werd de Conventie voor de Oprichting van een *Internationale Commissie voor het Wetenschappelijk Onderzoek inzake Tonijn* (5) gesloten tussen de Verenigde Staten en Mexico. De bedoeling van de oprichting van deze Commissie ligt in de instandhouding van bepaalde tonijn- en tonijnachtige populaties in de wateren van de Stille Oceaan, gelegen langsheen de kusten van beide verdragspartijen en in de wenselijkheid van samenwerking bij het wetenschappelijk onderzoek en van het verwerven en interpreteren van een zo groot mogelijke hoeveelheid informatie om zo een maximale aanhoudende opbrengst te kunnen realiseren.

De functies van de Commissie omvatten o.a. het voeren van biologisch, biometrisch en ecologisch onderzoek naar de levensomstandigheden van de tonijn- en tonijnachtige soorten (yellowfin, bluefin en albacore tonijn, bonito, yellowtail, en skipjack), evenals het onderzoek naar de trends in de evolutie van deze populaties, naar de beste behoudsmaatregelen en het opstellen van statistieken en rapporten nopens de vangsten, de activiteiten van de vissersschepen enz...

Op het ogenblik van de sluiting van deze conventie was de bestaande wetenschappelijke kennis niet uitgebreid genoeg om te weten of de tonijnvoorraden met uitputting bedreigd werden of dit in de toekomst zouden zijn. Deze Commissie trad echter nooit erg actief op (6).

- (1) KOERS, A., 1973, o.c., 102. PARK, C., Fishing under Troubled Waters : the Northeast Asia Fisheries Controversy, O.D.I.L.A., 1974, 123-124. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 31. HAYASHI, M., o.c., 141-142
- (2) PARK, C., O.D.I.L.A., 1974, o.c., 123
Met betrekking tot de visserij in de Gele Zee werd op 25 augustus 1959 een verdrag gesloten tussen China en N. Korea met het oog op de volledige en rationele exploitatie van de levende rijkdommen en de ontwikkeling van de visserij. Cfr. Ibid.. MILES, E., GIBBS, S., FLUHARTY, D., DAWSON, C. & TEETER, D., The Management of Marine Regions : the North Pacific, Berkeley, London, Los Angeles, University of California Press, 1982, 105
- (3) L.N.T.S., vol. 48, 443
- (4) JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 446-447. GIDEL, G., o.c., vol. I, 449, IRELAND, G., o.c., 414
- (5) U.N.T.S., vol. 99, 4
- (6) WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1029-1030. Cfr. SELAK, C., A.J.I.L., 1950, o.c., 676, D.S.B., 1949, 174

Op 31 mei 1949 werd vervolgens de Conventie voor de Oprichting van een *Inter-Amerikaanse Tropische Tonijncommissie* (I.A.T.T.C.) gesloten tussen de Verenigde Staten en Costa Rica (1). Zij trad in werking op 3 maart 1950. De I.A.T.T.C. werd opgericht om het effect van de vangst te bestuderen op de tonijn- en tonijnnaasvoorraden in de tropische en sub-tropische wateren van de oostelijke Stille Oceaan, waar beide verdragspartijen belangen hadden, en om op grond van deze bevindingen de nodige aanbevelingen uit te vaardigen. Het nagestreefde doel hierbij was de realisatie van de M.S.Y.. De functies van de Commissie zijn te vergelijken met die van de Amerikaans-Mexicaanse Commissie. Zij kan niet reglementerend maar enkel adviserend optreden. Het lidmaatschap werd opgesteld voor alle staten die bij de tonijnvisserij in het gebied betrokken zijn en die belang stellen in de werking van de Commissie (2). De I.A.T.T.C. deed zeer nuttig wetenschappelijk werk en droeg bij tot de kennis van de zuidoostelijke Stille Oceaan, voornamelijk in relatie tot de levensgeschiedenis van de tonijn. Het werd aangetoond dat geen enkele tonijnvoorraad in haar werkingsgebied werd overbevist, maar dat de vangst van geelvintonijn toch reeds het niveau van de M.S.Y. had bereikt. Een eerste aanbeveling in 1961 had betrekking op het instellen van een jaarlijks algemeen vangstcontingent voor geelvintonijn. Dit werd slechts toegepast vanaf 1967.

De Commissie heeft af te rekenen met een aantal ernstige moeilijkheden : de tonijnvangst in het verdragsgebied is vooral gericht op skipjack en geelvintonijn. Er bestaat dus een praktische moeilijkheid bij de toepassing van de vangstbeperkende maatregel voor geelvin, aangezien het onderscheid tussen beide soorten op zee moeilijk te maken is. Het feit dat tonijn over zeer uitgestrekte gebieden migreert doet de vraag rijzen of het bevoegdheidsgebied van de Commissie wel groot genoeg is. Naast een financieel probleem stelt zich tenslotte ook nog een probleem dat verband houdt met het feit dat tussen de verdragspartijen geen vangstverdeling werd ingevoerd. Tengevolge van de bepaling van een algemeen jaarlijks quotum wordt het vangstseizoen voor geelvin steeds korter, wat op zijn beurt heeft geleid tot een ernstige overkapitalisatie (infra) (3).

De *Permanente Commissie van de Conferentie over het Gebruik en de Instandhouding van de Zeerijkdommen van de Zuidelijke Stille Oceaan* kwam tot stand door het hoger beschreven akkoord van Santiago, gesloten op 18 augustus 1952 tussen Chili, Ecuador en Peru (4).

Deze Commissie bestaat uit drie vertegenwoordigers per staat. Zij is bevoegd in het belang van de verdragspartijen, studies uit te voeren en resoluties aan te nemen nopens het behoud en het beheer van de mariene fauna en de andere zee-rijksdommen. Met dit doel kan de Commissie de regels met betrekking tot de walvisjacht en de visserij standaardiseren. Haar resoluties zijn onmiddellijk uitvoerbaar in elk van de verdragsstaten die geen protest aantekenen binnen een termijn van negentig dagen. De walvisjacht wordt nauwgezet gereguleerd door een afzonderlijk akkoord van dezelfde datum (5).

(1) U.N.T.S., vol. 80, 4

Verdere leden : Canada, Costa Rica, Frankrijk, Japan, Mexico, Nicaragua, Panama en de Verenigde Staten. Ecuador was lid van 1961 tot 1968

(2) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 426. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1032-1033 en 1083. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 33. Over het ontstaan van de Commissie : ROSE, A., *The Tuna Example : Is there Hope for International Cooperation ?*, S.D.L.R., 1974, 777-778

(3) KOERS, A., 1973, o.c., 96-97. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 426-427

(4) Tekst : WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1089-1090

(5) Ibid., 1082

Deze Commissie functioneerde evenwel voornamelijk als een organisatie waarbinnen Chili, Peru en Ecuador hun politiek met betrekking tot de door hen opgeëiste tweehonderd mijlszone coördineerden. Haar studie van de visserij in de tweehonderd mijlszone was vooral gericht op de walvis-, tonijn- en ansjovisvangst. Zij werkte hiervoor samen met de I.A.T.T.C. en met de Internationale Walviscommissie (1).

Op 22 september 1951 werd onder art. XIV van de F.A.O.-conventie, een akkoord ondertekend tot oprichting van een Latijnsamerikaanse Visserijraad. Deze is nooit van de grond gekomen wegens het ontbreken van de nodige ratificaties. Het feit dat het lidmaatschap openstond voor niet-Latijnsamerikaanse staten was de voornaamste reden van deze mislukking.

Deze Raad was de derde regionale visserij-organisatie die onder art. XIV werd opgericht. In 1959 besloot de F.A.O.-Conferentie de oprichting van visserij-organisaties voortaan onder art. VI, § 1 van de F.A.O.-conventie toe te laten (2).

De Indische Oceaan en de Stille Zuidzee

De *Visserijraad voor de Indische en de Zuidelijke Stille Oceaan* (Indo-Pacific Fisheries Commission, I.P.F.C.) was de eerste regionale visserijraad die binnen het kader van de F.A.O. werd opgericht (Baguio, 26 februari 1948). Deze Raad maakt op semi-onafhankelijke wijze deel uit van de F.A.O.. Hij heeft geen reglementerende bevoegdheid over de visserij in zijn werkingsgebied maar coördineert en rapporteert het oceanografisch- en visserij-onderzoek. Hij oefent deze functies niet alleen uit in de oceaanwateren maar ook met betrekking tot de inlandse wateren, waarbij veel aandacht wordt geschonken aan technologische en economische aspecten van de ontwikkeling van de visserij.

Het lidmaatschap van de Raad is beperkt tot de leden van de F.A.O. (3). De Raad omvat een aantal studie- en werkgroepen en is betrokken bij tal van onderzoeken. Hij heeft ongetwijfeld veel bijgedragen tot de ontwikkeling van het visserij-onderzoek en van de visserij in het gebied. Zijn grootste nadeel is echter zijn gebrek aan effectiviteit : resoluties worden aangenomen maar zelden uitgevoerd. Verder beschikt de Raad over onvoldoende fondsen en bestaat er een zekere ontevredenheid wegens het ontbreken van bepaalde nieuwe Oostafrikaanse staten en van de Arabische staten ten westen van Pakistan onder de leden (4).

(1) KOERS, A., 1973, o.c., 101

(2) Ibid., 110

(3) I.E.L. M.T., 948-15. Amendement 1952, 1955, 1958 : I.P.E., VI, 2737, 2738, 2739.

Leden : Australië, Banglandesh, Birma, de Filippijnen, Frankrijk, Groot-Brittannië, India, Indonesië, Japan, Kampuchea, Maleisië, Nepal, Nieuw-Zeeland, N. Vietnam, Pakistan, Sri Lanka, Thailand, Verenigde Staten en Z. Korea. China zegde het lidmaatschap op in 1952

(4) CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 430-431. KOERS, A., 1973, o.c., 108-109. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1077-1082. F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 28

De Zuidpoolzee

De geschiedenis van de instandhouding der levende rijkdommen van de wateren rond Antarctica houdt in de behandelde periode praktisch uitsluitend verband met de walvisjacht (1).

Het ontstaan van de walvisjacht dateert van de elfde eeuw, toen zij werd ontwikkeld door de Basken in de Golf van Biskaje. In de loop der eeuwen volgden drie bloeiperiodes elkaar op : de Baskische periode, een Brits-Hollandse periode rond Spitsbergen in de jaren 1450-1700 en een Amerikaanse periode van 1835 tot 1860 langs de kusten van New England en Newfoundland (2). De oorspronkelijke visgronden waren dus gelegen in het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan, waar vooral gejaagd werd op de Groenlandse walvis en later op de noordkaper en de potvis. Met de progressieve uitputting van deze gronden verlegden de walvisjagers hun actieterrein naar de poolwateren, naar de Zuidatlantische Oceaan, de Stille en de Indische Oceaan.

De periode van de moderne walvisjacht vangt aan rond 1905, wanneer Noorse jagers ontdekken dat de Zuidpoolwateren enorme hoeveelheden walvissen herbergen. Van dan af wordt de walvisjacht nog bijna uitsluitend in dit gebied beoefend. Tot 1913 concentreert de jacht zich vooral op de bultrug, een niet-agressieve en gemakkelijk te vangen soort, met als resultaat dat zij snel uitgeput raakt. Na de Eerste Wereldoorlog wordt de blauwe walvis, die de grootste en meest produktieve soort is, het voornaamste doelwit. Nadat in het seizoen 1932-33 een opvallende daling van de voorraad blauwe walvissen was vastgesteld, wendt men zich noodgedwongen meer en meer tot de kleinere soorten vinvissen (3).

Technische innovaties maakten het mogelijk dat de vangst steeds efficiënter en dodelijker werd : van 11.369 gevangen exemplaren in het seizoen 1919-1920 tot 42.874 in het seizoen 1930-31 (4).

- (1) Andere minder belangrijke walvisgronden waren tot voor kort : de N. Atlantische en Arctische wateren, het Noorden van de Stille Oceaan en de kusten van Natal, Z.W. Afrika, Angola, Brazilië, Peru, Chili, Australië en Nieuw-Zeeland. JOHNSTON, D., o.c., 396.
Algemeen onderscheidt men balein- of baardwalvissen en tandwalvissen. Tot de eerste groep, die commercieel de belangrijkste is, behoort enerzijds de Groenlandse walvis en anderzijds de groep van de vinwalvissen waaronder de blauwe walvis, de vinvis, de bultrug, de Noordse vinvis of noorkaper en de grijze walvis. Onder de tandwalvissen treffen wij onder andere aan : de potvis, de bruinvis en de butskop.
Cfr. TOMASEVICH, J., o.c., 275-276. PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1975, 122
- (2) Historische overzichten in : RAESTAD, A., R.D.I., 1928, o.c., 595-608. JESSUP, P., R.C.A.D.I., 1929 IV, o.c., 481-487. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1049-1050
- (3) TOMASEVICH, J., o.c., 277-279. CLARK, C. & LAMBERSON, R., An Economic History and Analysis of Pelagic Whaling, M.P., 1982, 104
- (4) Een eerste stap werd gezet door de uitvinding van het harpoenkanon in 1868. Vervolgens maakte de ontwikkeling van de fabrieksschepen rond 1906 de walvisvangst volledig onafhankelijk van de kuststations en tenslotte werd de behandeling van de gedode walvissen aan boord van de schepen nog vergemakkelijkt door de toepassing van "slip-ways" (1920), dit zijn luiken waardoor de karkassen naar binnen worden gehesen.
Cfr. TOMASEVICH, J., o.c., 278-279. PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1975, o.c., 95. LEONARD, L., Recent Negotiations toward the International Regulation of Whaling, A.J.I.L., 1941, 91-92. CLARK, C. & LAMBERSON, R., o.c., 104-105.

Deze snelle stijging van het aantal gedode walvissen, evenals het toenemende aandeel onvolwassen dieren in de vangst, leidden na de Eerste Wereldoorlog tot de eerste alarmkreten.

Een eerste internationale regeling kwam tot stand op initiatief van de Volkenbond op 24 september 1931. Het probleem van de dreigende uitroeiing van de walvis werd hier op tafel gelegd door de Argentijn SUAREZ in het Rapport over de Instandhouding van de Levende Rijkdommen van de Zee (supra) dat hij voorlegde aan het Expertencomité bij de voorbereiding van de Codificatieconferentie (1). De Internationale Conventie voor de Reglementering van de Walvisvangst (2) werd door achtentwintig staten geratificeerd; evenwel niet door Groot-Brittannië, Duitsland, Japan, de Sovjet-Unie, Chili en Argentinië, die in sterke mate bij de walvisjacht betrokken waren. Het groot aantal verdragspartijen, waaronder een deel helemaal niet aan de walvisjacht deelnam, werkte hier nadelig.

De inhoud van het verdrag was gebaseerd op een Noorse wet van 1929. De draagwijdte ervan was eerder bescheiden : het beperkte zich tot de regeling van de vangst van de baleinwalvissen. De vangst van de Groenlandse walvis werd volledig verboden, evenals die van alle jongen, onvolwassen walvissen (geen minimumlengte) en wijfjesdieren vergezeld van zogende jongen. Het verdrag was wereldwijd van toepassing, ook op de territoriale wateren der verdragspartijen. Een uniforme loonstandaard werd ingevoerd voor de bemanningsleden, afhankelijk van de afmeting, de soort en de waarde van de gevangen walvis. De betrokken regeringen dienden vergunningen af te leveren aan hun walvisschepen en ook moesten zij alle biologische data nopens de door deze schepen of in hun wateren gevangen walvissen meedelen aan het International Bureau for Whaling Statistics te Oslo. De controle op de uitvoering van de conventie werd overgelaten aan de bevoegde autoriteiten van de verdragspartijen. Zij trad in werking in 1935.

De ineensstorting van de walvisolieprijs in 1931 (cfr. gebruik van petroleum) leidde tot Brits-Noorse kartel-afspraken gedurende verscheidene hieropvolgende seizoenen. Hierbij werden produktiequota overeengekomen voor de betrokken walviscompagnie n. De quota werden uitgedrukt in B.W.U.'s (Blue Whale Units). Deze afspraken hadden geen enkele beschermende betekenis, maar hadden slechts de bedoeling de olieprijs op een redelijk niveau te handhaven. Deze kartel-afspraken bleken nuttig te zijn zolang Noorwegen en Groot-Brittannië het leeuwen-aandeel van de walvisvangst in het Zuidpoolgebied voor hun rekening namen. Hieraan kwam een einde toen Japan en Duitsland vanaf 1934-35 hun deelname in de vangst opdreven.

Aangezien de conventie van 1931 ook niet de gewenste resultaten opleverde werd in 1937 te Londen een Walvisconferentie gehouden. Op 8 juni 1937 werd een nieuw verdrag ondertekend (3), ditmaal door de direct betrokken staten Zuid-Afrika, Argentinië, Australië, Duitsland, de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Ierland, Noorwegen en Nieuw-Zeeland. Japan weigerde zijn toetreding omdat zijn walvisindustrie nog niet voldoende ontwikkeld was om reeds door reglementen gebonden te worden.

De conventie van 1937 ging verder dan de vorige.

Grijze en Groenlandse walvissen mochten onder geen enkel beding worden gevangen. Bepaalde nieuwe principes werden ingevoerd : de verdragsstaten moesten inspecteurs aanduiden voor elk fabrieksschip dat onder hun vlag voer, dit om te verzekeren dat de vangstregels zouden gerespecteerd worden ; verboden gebieden

(1) Report on the Exploitation of the Products of the Sea, A.J.I.L., 1926, Special Supp., 235-238

(2) IEL MT, 931-71

(3) L.N.T.S., vol. 190, 79

werden afgebakend in bepaalde streken van de Atlantische, de Stille en de Indische Oceaan; vangstseizoenen werden vastgesteld en minimumlengten werden bepaald voor alle soorten.

De conventie werd gesloten voor de duur van één jaar.

Ook deze regeling bleek niet efficiënt te zijn, niet alle walvisjagende naties waren erbij betrokken, het korte vangstseizoen werd gecompenseerd door een intensieve jacht gedurende deze periode en het effect van de aangeduide verboden gebieden was volkomen nutteloos aangezien hier vroeger praktisch geen walvisjacht plaatsvond (1).

Het jaar daarop werd een Herzieningsconferentie gehouden te Londen en men poogde aan de nog verslechterende toestand te verhelpen door middel van de toevoeging van een protocol (2) en door de bepalingen in verband met de toepassingscontrole op de conventie te verscherpen. Er werd een éénjarig vangstverbod ingesteld voor de bultrug en een totaal vangstverbod in bepaalde wateren van het Zuidpoolgebied.

Tussen 1944 en 1947 werden verscheidene overeenkomsten gesloten waarvan het merendeel niet in werking trad. De belangrijkste was het protocol van 1944 (3) dat van kracht werd voor het seizoen 1946-47 : een totale vangstlimiet voor de wateren ten zuiden van 40° Z.B. werd hier vastgesteld op 16.000 B.W.U.'s (4). De instelling van een totale vangstlimiet mag gezien worden als een vooruitgang in de reglementering van de walvisjacht, maar is toch op verre na niet zo effectief als de bepaling van vangstquota voor elke soort. Ditzelfde quotum werd verlengd voor het seizoen 1947-48, maar wegens de steeds toenemende vangstactiviteit, vooral door Japan en de Sovjet-Unie, werd een herziening van de conventies van 1931 en 1937 hoogstnoodzakelijk.

Op 2 december 1946 werd te Washington de huidige Conventie voor de Reglementering van de Walvisvangst ondertekend (5).

Zij trad in werking in 1948 en telde vijftien aangesloten staten, waarvan er na de Tweede Wereldoorlog nog zes deelnamen aan de walvisjacht in volle zee : Zuid-Afrika, Noorwegen, Groot-Brittannië, Nederland, Japan en de Sovjet-Unie. De conventie werd gesloten voor onbepaalde duur, maar haar bepalingen zijn onderworpen aan jaarlijkse herziening en eventuele wijziging.

Zij bestaat uit twee delen, de verdragstekst zelf en de bijlage of "schedule", die alle details bevat nopens de reglementering van de vangst. Volgens art. 3 wordt de *Internationale Walviscommissie* (I.W.C.) opgericht in 1949. Deze Commissie beschikt over administratieve en "ondergeschikte" reglementerende bevoegdheden; zij coördineert ook het wetenschappelijk onderzoek en verzamelt en verspreidt informatie (6). Haar reglementerende bevoegdheid bestaat in het amenderen van de bestaande reglementen zonder dat daarvoor een conferentie hoeft samengeroepen te worden. Deze amendementen moeten met 2/3 meerderheid worden aangenomen en zijn slechts bindend voor de verdragspartijen die binnen een termijn van 90 dagen geen verzet aantekenen (art. 4 en 5). De soevereiniteit van de verdragsstaten blijft dus onaangetaast.

- (1) TOMASEVICH, J., o.c., 286. Cfr. ELLIOT, G., *The Failure of the I.W.C.*, 1946-1966, M.P., 1979, 150-151. TRAVALIO, G. & CLEMENT, R., *International Protection of Marine Mammals*, C.J.E.L., 1979, 208-209
- (2) L.N.T.S., vol. 196, 131 (24 juni 1938)
- (3) I.P.E., VII, 3483
- (4) De berekeningswijze is gebaseerd op de olieproductie van de verschillende walvissoorten : één blauwe walvis = twee vinvissen = $2\frac{1}{2}$ bultruggen = zes Noordse vinvissen
- (5) U.N.T.S., vol. 161, 74
- (6) De Walviscommissie was de eerste visserijcommissie die de controversiële taak had de overbevissing van een bepaalde soort te voorkomen. Tot op dat ogenblik bestonden enkel zuiver wetenschappelijke commissies of commissies met de meer populaire opdracht een uitgeputte visstapel herop te bouwen.

De voorgestelde amendementen kunnen betrekking hebben op de reglementen nopens de beschermde soorten, de vangst- en verboden seizoenen, de open en verboden wateren, de minimumlengte van elke soort, de vangstperiode, -methode en -intensiteit, de aard en het type van de gebruikte uitrusting, het verzamelen van statistische en biologische gegevens (art. 5).

De regeringen zien toe op de uitvoering van de reglementen en treffen hiertoe de nodige maatregelen. De bestraffing van overtredingen door eigen schepen of onderdanen komt hen toe. En tenslotte kunnen zij, volgens art. 8, zelfs bepaalde regels van de conventie schenden op voorwaarde dat zij de Commissie van de reden hiertoe op de hoogte brengen.

Ook deze conventie is wereldwijd van toepassing, hoewel de internationale walvisjacht hoofdzakelijk in de Antarctische wateren plaatsvindt (1).

Over het algemeen wordt de Walviscommissie beschouwd als het voorbeeld bij uitstek van de mislukking van de reglementering van de exploitatie van de zeevisserij. Het duurde inderdaad tot de jaren zestig alvorens echt werk werd gemaakt van een effectief instandhoudingsbeleid voor de walvis. De voornaamste oorzaak lag in de toepassing van de algemene vangstlimiet en van het B.W.U.-systeem. De vangstlimiet van 16.000 Blue Whale Units voor de Zuidpoolzee (2/3 van de gemiddelde vooroorlogse vangst) was bedoeld als beschermende maatregel voor de investeringen van de walvisjagende staten in deze industrie en niet als beperkende maatregel van de vangst tot een aanvaardbaar en permanent haalbaar niveau (M.S.Y.). Het duurde tot 1965 alvorens hierin aanzienlijke reducties werden aangebracht.

In 1962 zal de totale toegelaten vangst toch onderverdeeld worden in nationale quota. Ondertussen was de blauwe walvis echter al zover uitgeroeid dat de jacht op deze soort niet meer commercieel rendabel was en was de uitputting van de vinvis en de Noordse vinvis in volle gang. Het artificiële B.W.U.-systeem bleef bestaan zonder dat vangstlimieten per walvissoort werden ingevoerd.

Een verdere oorzaak van de aanvankelijk slechte werking van de conventie was het ontbreken van elke internationale controle. De "schedule" van de conventie voorzag slechts in de aanduiding van twee inspecteurs per fabrieksschip of per landstation. Deze bezaten evenwel de nationaliteit van de vlagstaat en werden ook door hem vergoed. Toen van 1955 af bleek dat de conventie niet naar behoren werd uitgevoerd, werden herhaaldelijk inspanningen gedaan om een nieuw onpartijdig inspectiesysteem ingang te doen vinden. In 1956 werd de conventie van 1946 licht gewijzigd in dit opzicht (2). Door een protocol werd de betekenis van de term "whale catcher" uitgebreid tot "helicopters en andere luchtvaartuigen"; de amendementen die de Commissie jaarlijks aan de reglementeringen kan aanbrengen konden voortaan ook betrekking hebben op de inspectiemethodes. Een "International Observer Scheme" zal pas aanvaard worden in 1972 (infra).

(1) Overzichten van de ontwikkeling sedert 1931 :

JOHNSTON, D., o.c., 399-402. PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1975, o.c., 98-105. OMURA, H., The Origin of the International Whaling Commission, ed. SCHMIDHAUSER, J. & TOTTEN, G., The Whaling Issue in U.S.-Japan Relations, Boulder Co., Westview Press, 1978, 28-30. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 417-418. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1051-1058. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 156-157. ODA, S., 1963, o.c., 78-80. ELLIOT, G., o.c., 151-152. GAMBELL, R., Whale Conservation, Role of the International Whaling Commission, M.P., 1977, 301-302. Cfr. LEONARD, L., A.J.I.L., 1941, o.c., 96-113. TOMASEVICH, J., o.c., 283-288. JESSUP, P., The International Protection of Whales, A.J.I.L., 1930, 751-752. VALLANCE, R., The International Convention for Regulation of Whaling and the Act of Congress giving Effect to its Provisions, A.J.I.L., 1937, 112-116

(2) I.E.L. M.T., 956-87.

Tenslotte is er nog het nadeel dat de staten zich altijd aan de beslissingen van de Commissie kunnen onttrekken door binnen de negentig dagen bezwaar in te dienen. Dit nadeel is in recente jaren van mindere betekenis geworden onder invloed van de publieke opinie t.a.v. de natuurbescherming en door de dreiging met, of de aanneming van handelssancties door de andere staten (1).

De walvisjagende staten Noorwegen, Groot-Brittannië en Nederland verkochten de één na de ander hun walvisvloot, daar de vangst economisch steeds minder rendabel werd. Japan en de Sovjet-Unie van hun kant hebben hun walvisvloot juist sterk ontwikkeld in het begin van de jaren zestig en hebben ook zeer grote nationale behoeften aan proteïnen en vetstoffen (2). Landstations bestaan o.a. nog in Noorwegen, IJsland, Spanje, Denemarken en Brazilië.

*
* *

Dit overzicht van de totstandkoming en de aanvankelijke werking van de conservatieverdragen tot de Eerste Zeerechtconferentie van Genève in 1958 lijkt wellicht lang en uitgebreid. Wij mogen hierbij niet uit het oog verliezen dat - zoals reeds hoger gesteld - de oprichting van elke visserijcommissie het gevolg was van specifieke regionale toestanden en problemen (3). Een gemeenschappelijk kenmerk is wel de vrees voor, of de vaststelling van overbevissing. Het regionaal karakter van de samenwerking op het vlak van de instandhouding van de visserijrijdommen van de volle zee zal trouwens een constante blijven in de ontwikkeling van deze problematiek, ook na de invoering van uitgestrekte nationale visserijzones en economische zones (infra).

Dit overzicht toont ook reeds ten overvloede aan dat het internationaal visserijbeheer talloze aspecten omvat (volkenrechtelijke, economische, sociale, technische, wetenschappelijke, politieke) en dat het dus ook aan al deze invloeden blootstaat (4).

Een evaluatie van de resultaten van het visserijmanagement door de commissies over een langere periode (1960-+ 1976) en onder gewijzigde voorwaarden, volgt in Deel II.

De hiernavolgende beoordeling (§ 3.3) behandelt dan ook vooral de algemene problemen en institutionele gebreken waar alle commissies zich voor geplaatst zien.

-
- (1) KOERS, A., 1973, o.c., 91-92. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 428-429. PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1975, o.c., 109-115. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1060. GAMBELL, R., o.c., 303
- (2) PEYROUX, E., R.G.D.I.P., 1975, o.c., 101
- (3) "Het zijn voorbeelden van functionele internationale samenwerking in regionaal verband". Cfr. KOERS, A., 1973, o.c., 20 (supra)
- (4) Cfr. infra : problemen bij het visserijbeheer : ALVERSON, D., Management of the Ocean's Living Resources : an Essay Review, O.D.I.L.A., 1975, 104-113.

3.3. Beoordeling van de werking van de internationale visserijcommissies

Het hierboven beschreven regime voor de internationale reglementering van de visserij in volle zee is vatbaar voor talloze kritische beschouwingen. Enkele van de *algemene gebreken* springen onmiddellijk in het oog, zoals de beperkte macht waarover de visserijcommissies beschikken. Veelal zijn zij slechts bevoegd aanbevelingen te richten tot de betrokken regeringen nopens toe te passen reglementeringen (1). In bepaalde gevallen, meestal bij verdragsregelingen betreffende de visserij in de Atlantische Oceaan, worden de voorgestelde maatregelen pas van kracht in geval de lidstaten binnen een bepaalde termijn geen bezwaar hebben ingediend (2). Zo is het praktisch onmogelijk voor de commissies om snel op te treden of te reageren op plots optredende veranderingen in de toestand van de visserij in een bepaald gebied. Het komt ook voor dat bepaalde lidstaten aandringen op waterdicht wetenschappelijk bewijsmateriaal alvorens zij akkoord gaan met het invoeren van nieuwe maatregelen, een eis die bijna onmogelijk kan gerealiseerd worden en die ook een aanzienlijk tijdverlies meebrengt, zodat het optreden van de commissie soms jaren wordt vertraagd en de betrokken visstocks ondertussen overbevist worden; CRUTCHFIELD spreekt in dit verband over een "asthmatic slowness".

De commissies werden ook bekritiseerd wegens hun machteloosheid om te voorkomen dat niet-lidstaten aan een bepaalde gereguleerde visserij deelnemen en zo de bestaande regelingen in de war sturen. Er bestaat voor dit levensgroot probleem geen echte pasklare oplossing. Bepaalde conventies staan wel open voor toetreding door nieuwe staten maar dit betekent nog niet dat deze hier zullen toe overgaan. De alternatieve mogelijkheid werd gesuggereerd om "eigendomsrechten" over een bepaalde visserij in te voeren waarbij slechts aan een beperkt aantal schepen of staten vergunningen zouden worden afgeleverd door een Internationale Autoriteit (3). Benevens de ingewikkelde administratieve en politieke implicaties van dergelijk systeem staat het, in dit stadium, omzeggens vast dat geen enkele staat deze methode als nieuw internationaal rechtsprincipe zou aanvaarden (infra).

-
- (1) Direct bindende maatregelen kunnen getroffen worden door de Zeerobbencommissie, de Zalmcommissie, de Gemengde Commissie voor de Visserij in de Zwarte Zee en de I.N.P.F.C.
 - (2) Dit systeem staat bekend als het "contracting out"-systeem. Dit betekent dat de lidstaten automatisch gebonden zijn door een beslissing, in casu aanbeveling, van de internationale organisatie, tenzij zij om dit te verhinderen specifieke actie ondernemen. FITZMAURICE-LACHS, M., o.c., 230
 - (3) Cfr. o.a. KOERS, A., 1973, o.c., 298-305 (uitgebreider deel II). De inkomsten hieruit zouden aangewend worden voor de vergoeding van de staten die niet tot de visserij toegelaten worden.

Een licentiesysteem werd eveneens voorgesteld door critici als CHRISTY, SCOTT en CRUTCHFIELD die een meer economisch gericht exploitatieregime voorstaan (infra Deel II) (1). Inderdaad is het realiseren van een maximale aanhoudende opbrengst (M.S.Y.) het hoofddoel van de meeste hierboven beschreven visserij-conventies geweest.

Dit biologisch concept werd nochtans in bepaalde gevallen aangenomen omdat het, als gemeenschappelijke noemer meer kans maakte door alle betrokken partijen aanvaard te worden dan welk ander criterium ook. Hierbij komt dat het realiseren van de M.S.Y. niet overal het uitsluitend doel is geweest bij de verdragsluiting. Ook de allocatie of verdeling van de vangst wordt door een (weliswaar klein) aantal verdragen behandeld, met name door het Zeerobbenverdrag van 1957, het Verdrag over de Visserij in de N. Stille Oceaan van 1952, het Verdrag over de Visserij in de N.W. Stille Oceaan van 1956 en het Zalmverdrag van 1930 (2).

Een andere kritiek is gericht op het feit dat slechts enkele internationale visserij-organisaties over een eigen onafhankelijk onderzoeksteam beschikken. Het zijn de Heilbotcommissie, de Zalmcommissie en de Inter-Amerikaanse Tropische Tonijncommissie. Dit systeem geniet uiteraard de voorkeur omdat het een zekere objectiviteit en samenhang verzekert bij het gevoerde onderzoek. De meeste staten schrikken echter terug voor de zware financiële lasten die dit systeem met zich meebrengt en meestal wordt het wetenschappelijk onderzoek dan ook verzekerd door de diverse nationale afdelingen en worden hun bevindingen door de commissies gecoördineerd. Deze laatste methode blijkt voordeliger te zijn in geval de verdragspartijen uiteenlopende belangen hebben in de verschillende stapels waarvan de exploitatie door de commissie gecontroleerd wordt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij verdragsregelingen die zeer uitgestrekte gebiedsdelen van de oceaan behandelen zoals de I.C.N.A.F. en de I.N.P.F.C.

-
- (1) Dit systeem werd in enkele gevallen op nationaal vlak reeds vóór de invoering van tweehonderd mijls visserijzones in praktijk gebracht binnen de exclusieve visserijzones van de kuststaat : vb. in de zalmvisserij langs Brits Columbia (Canada) in 1969 en langs de W. Australische kust voor de vangst van langoest in 1958 en van grote garnaal in 1971.

Cfr. CROSS, M., The Behavior of Licensed Fishing Firms : a Contrast with Sole Ownership, O.D.I.L.A., 1980, 201-222. MORGAN, G., Population Dynamics and Management of the Western Rock Lobster Fishery, M.P., 1980, 52-60.

Een onderzoek naar het effect van deze maatregel in Brits Columbia over de periode 1969-77 bracht evenwel ontgoochelende resultaten aan het licht. Het wees uit dat de nagestreefde rationalisatie van de zalmvisserij uitbleef. Integendeel, een veel te groot aantal vissers maakte aanspraak op vergunningen en velen onder hen schakelden over op grotere en duurdere schepen met grotere capaciteit. Cfr. ECKERT, R., The Enclosure of Ocean Resources. Economics and the Law of the Sea, Stanford Cal., Hoover Institution Press, Stanford Univ., 1979, 125-128. STOKES, R., Limitation of Fishing Effort, An Economic Analysis of Options, M.P., 1979, 291-293. BELL, F., Food from the Sea : The Economics and Politics of Ocean Fisheries, Boulder Co., Westview Press, 1978, 162-163

- (2) Andere bepalingen van economische aard zijn o.a. : de Walvisconventie bepaalt dat de I.W.C. de belangen van de industrie en van de verbruikers van walvisprodukten moet in acht nemen; de I.N.P.F.C. wordt verzocht rekening te houden met "het effect van stakingen, oorlogen of uitzonderlijke economische en biologische omstandigheden die tijdelijke dalingen of opschorting van de produktie en exploitatie van de betrokken visstocks kunnen uitlokken"; in het Adviescomité van de Zalmcommissie zetelen vertegenwoordigers van diverse takken van de industrie, die deelnemen aan de beraadslagingen over alle richtlijnen, reglementen en aanbevelingen.

Een laatste aspect van het internationaal visserijbeheer door de visserijcommissies dat veel te wensen overlaat, is dat van de praktische afdwingbaarheid van de ingestelde reglementeringen. Heel wat verdragen laten de bevoegdheid tot controle en het afdwingen van de naleving van de aangenomen maatregelen, over aan de vlagstaat voor zover het zijn eigen vaartuigen aangaat. Dit betekent dat de politiemaatregelen in vele gevallen weinig effectief zullen zijn. Andere stellen wel een geïnternationaliseerd controlesysteem in maar hierbij speelt de vlagstaat nog steeds een eersterangsrol voor wat de vervolging en sanctionering van overtredingen aangaat (1).

Dit, alles wel beschouwd, niet altijd erg efficiënt en doorgaans post-facto opreden van de visserijcommissies vindt zijn oorzaken in een groot aantal verschillende problemen die het visserijmanagement bemoeilijken.

ALVERSON onderscheidt technische, legale en institutionele problemen en problemen in verband met de toepassingscontrole. Onder de technische problemen situeert hij : de mobiliteit van de visserijrijdommen, het gebrek aan communicatie tussen de verschillende bij het visserijbeheer betrokken disciplines w.o. biologen, economen en sociologen en het gebrek aan accurate en betrouwbare biologische en statistische informatie (2). Onder de legale of volkenrechtelijke problemen plaatst hij het gemeenschappelijk karakter van de visserij in volle zee (geen eigendomsrechten), het probleem van de allocatie of verdeling van de visserijvoorraden en problemen in verband met de regeling van internationale visserijgeschillen. Als institutionele problemen beschouwt hij : de beperkte bevoegdheid die aan de visserij-organisaties werd toegekend, de aard en beperktheid van hun doelstellingen en objectieven, de manier waarop in de schoot van de commissies beslissingen genomen worden (vaak unanimitétsregel) en het laattijdig karakter van hun optreden (3).

(1) Kritische overzichten :

KASAHARA, H., International Fishery Disputes, ed. ROTHCHILD, B., World Fishery Policy, Multidisciplinary Views, London & Seattle, Univ. of Washington Press, 1972, 25-27. ALVERSON, D., o.c., 104-116. DRIVER, P., International Fisheries, ed. BARSTON, R. & BIRNIE, P., The Maritime Dimension, London, George Allen & Unwin, 1980, 43. VERZIJL, J., o.c., vol. IV, 244-245. CHAPMAN, W., S.D.L.R., 1970, o.c., 442-446. McKERNAN, D., ed. ALEXANDER, L., 1970, o.c., 337-338. DYKSTRA, J., Management of International Fisheries Arrangements (Remarks), ed. ALEXANDER, L., 1971, o.c., 49-50. SULLIVAN, W., A Warning - The Decline of International Cooperative Fisheries Management looking particularly at the North Atlantic Ocean, ed. ALEXANDER, L., 1971, o.c., 45-47. IGUCHI, T., A View of a Distant-Water Fishing State - Japan, ed. ALEXANDER, L., Needs and Interests of Developing Countries, Kingston R.I., Univ. of Rhode Island, 1973, 144. CARROZ, J., The Richness of the Sea : Fisheries, ed. BOUCHEZ, L. & KAIJEN, L., The Future of the Law of the Sea, Den Haag, Nijhoff, 1973, 89-90. KNIGHT, G., 1980, o.c., (12-39) - (12-46). BURKE, W., W.L.R., 1967, o.c., 176-187. I.v.m. I.C.N.A.F. en N.E.A.F.C. : LUCAS, C., o.c., 28-32. I.v.m. N.E.A.F.C. : KOERS, A., The Freedom of Fishing in Decline : the Case of the North-East Atlantic, N.D.L.S., III, 25-26.

- (2) Vaak worden inderdaad valse vangstgegevens meegedeeld om taxatie te ontlopen of omdat de toegestane quota werden overschreden; de staten wensen ook vaak niet de kosten te dragen van het verzamelen van biologische en statistische gegevens voor wetenschappelijke doeleinden. SEABROOK HULL, E., o.c., 10

- (3) ALVERSON, D., o.c., 104-113 passim

Hieraan kan nog het financieel probleem toegevoegd worden waar praktisch alle visserijcommissies mee af te rekenen hebben.

Het is vooral de combinatie van twee van de hier opgesomde factoren, met name het beperkte doel van de commissies (M.S.Y.), samen met het gemeenschappelijk karakter van de visserij in volle zee (vrije toegang tot de visserij), die geleid heeft tot de ontwikkeling van een ernstige overcapaciteit in vele visserijen. Deze overkapitalisatie heeft herhaaldelijk geleid tot uitoefening van politieke druk op de visserij-organisaties om de reglementeringen aangaande seizoenen of quota te versoepelen, wat in het voordeel werkt van bepaalde omvangrijke en inefficiënte vissersvlooten, ten nadele van moderne en efficiëntere systemen (1).

Na dit algemeen overzicht van de problemen en gebreken waarmee alle commissies te kampen hebben, onderzoeken wij de effectiviteit van de toegepaste conservatiemaatregelen zelf en gaan wij dieper in op twee bijzonder prangende aspecten van het visserijbeheer : dat van de verdeling van de visvoorraden en dat van de praktische afdwingbaarheid van de gekozen reglementeringen.

Onder de klassieke *instandhoudingstechnieken* citeren wij : toegelaten en verboden vangstseizoenen, het afsluiten van bepaalde wateren als broedgronden ter bescherming van kleine en onvolwassen vis, het vaststellen van toegelaten lengtematen per soort, het verbieden van bepaald visgerei en apparatuur (2), een algemene vangstlimiet per soort en nationale vangstlimieten per soort (3).

Indien wij aannemen dat het bereiken van de M.S.Y. niet het enige objectief van het visserijbeleid is, maar dat ook gestreefd wordt naar het realiseren van een grotere netto-economische winst, dan komt men tot het besluit dat enkel het instellen van nationale contingenten een werkelijk effectieve maatregel is.

Een vangstverbod in een bepaald seizoen als enige maatregel heeft geen resultaat indien de vis het ganse jaar door in gelijke hoeveelheden beschikbaar is; de vissers zullen hun inspanning gedurende het toegelaten vangstseizoen opdrijven en dus een gelijke vangst realiseren. Indien het open seizoen gepaard gaat met een kleinere beschikbare hoeveelheid vis of indien de weersomstandigheden de vangst in deze periode moeilijker en kostelijker maken zal inderdaad een kleinere vangst worden gerealiseerd, maar dit ten koste van hogere vangstkosten.

Het afsluiten van bepaalde visgronden kan leiden tot lagere vangsten maar ook hier wordt de gerealiseerde biologische winst automatisch teniet gedaan door de hogere kosten die worden veroorzaakt doordat de vissers verplicht zijn verderafgelegen visgronden op te zoeken.

Zowel een tijdelijk als een plaatselijk vangstverbod, toegepast als beschermende maatregel voor kleine en onvolwassen vis, kunnen met grotere economische winst worden vervangen door een aangepaste reglementering op een selectief gebruik van de vangstapparatuur. Enkel voor gebieden die duidelijk als broedgronden worden beschouwd zijn de twee eerstgenoemde methodes noodzakelijk.

Het bepalen van minimum lengtematen als enige maatregel is niet effectief aangezien het beoogde resultaat, het vermijden van de vangst van te jonge vissen, beter kan bereikt worden door het invoeren van minimum toegelaten netmazen; de mortaliteit van terug in zee geworpen kleine vissen ligt namelijk zeer hoog. Het instellen van lengtematen is wel nuttig als aanvullende maatregel.

(1) *Ibid.*, 113

(2) Dit zijn de "passieve" methodes

(3) Dit zijn de "actieve" methodes.

"Socio-economische" methodes zijn bvb. het opleggen van belastingen of het invoeren van prijscontrole. Deze beïnvloeden de gerealiseerde winst en zijn bedoeld om de vangst van bepaalde soorten aan te moedigen of af te remmen.

Cfr. SISENwine, M. & KIRKLEY, J., *Fishery Management Techniques. Practical Aspects and Limitations*, M.P., 1982, 45-57.

Het verbieden van bepaalde types visgerei en apparatuur is nuttig in zoverre hierdoor het gebruik van al te destructieve methodes wordt verhinderd en een zekere selectiviteit in de vangst wordt bereikt. Deze maatregel is ook een goede aanvulling bij de reglementering van de afmetingen van de netmazen. Over het algemeen echter heeft een dergelijke reglementering als effect dat de efficiëntie van de betrokken vissersvloot vrijwillig wordt gedrukt. Vanuit economisch oogpunt dus een minder geschikte maatregel.

Ook de mogelijkheid van directe controle op de vangstinspanning werd overwogen als instandhoudingstechniek. Het voordeel is dat de vangst dan automatisch kan worden aangepast aan de variabele omvang van de diverse jaarklassen en ook kan de noodzakelijk geachte drukking van de bestaande excessieve vangstcapaciteit onmiddellijk doorgevoerd worden. In de praktijk is het echter zeer moeilijk om een dergelijk programma uit te voeren. Drukken wij het begrip "vangstinspanning" uit in termen van "vangstcapaciteit per vissersschip", dan is het zeer onduidelijk welke specifieke maatregelen kunnen worden genomen (1).

Een maatregel die een reductie van het aantal vangstdagen door een bepaalde vloot oplegt bij voorbeeld, kan in zekere mate omzeild worden door de vangstinspanning per dag zoveel mogelijk op te drijven; in dit geval zullen de minder efficiënt uitgeruste vloten vlugger getroffen worden dan de andere. De evolutie van de vangsttechniek vereist trouwens een constante heraanpassing van de maatregelen en anderzijds zal een al te strakke reglementering de verbetering van de vangsttechnieken afremmen.

Het bepalen van algemene vangstquota per soort in een bepaald gebied biedt de mogelijkheid, maar uiteraard niet de garantie, dat een effectieve combinatie van fysische bescherming van de stocks en een verhoogde economische winst worden gerealiseerd. Deze maatregel houdt nl. geen controle in over het aantal bij de vangst betrokken vissersschepen. Elke succesvolle toepassing van op de M.S.Y. gerichte beschermende maatregelen heeft als resultaat dat nieuwe vissers tot de vangst worden aangetrokken. De toepassing van algemene quota kan dus leiden tot een belangrijke toename van kapitaal en arbeid zonder dat de vangst mag vergroten: elk wil zijn aandeel in het algemeen contingent zo groot mogelijk maken. Het toegelaten contingent wordt dus in steeds kortere periodes gevangen, met als gevolg nieuwe kostenstijgingen en een onevenwichtige exploitatie van de stocks (2).

Blijft tenslotte nog de instelling van nationale quota. Deze techniek wordt vooral interessant geacht in geval een algemeen toegelaten vangstquotum vervolgens onderverdeeld wordt in nationale quota. Het voornaamste te verwachten resultaat hierbij is een toename van de totale vangst op lange termijn en een meer evenwichtige spreiding van de vangst van jaar tot jaar, met als gevolg een groter aandeel grote vissen in de vangst, dus betere prijzen (3). De betrokken staten zullen bij nationale quota gemakkelijker geneigd zijn over te gaan tot rationalisatie van hun vissersvloot door het afschrijven van de verouderde en minst efficiënte eenheden. De voornaamste hinderpaal voor de betrokken staten om een dergelijk systeem te aanvaarden ligt echter in de vrije toegang tot elke visserij door nieuwkomers die niet door de quoteringsmaatregel gebonden zijn (4).

-
- (1) I.v.m. de parameters van het begrip vangstinspanning cfr. CUNNINGHAM, S. & WHITMARSH, D., *Fishing Effort and Fisheries Policy*, M.P., 1980, 309-316
 - (2) CRUTCHFIELD, J., *National Quotas for the North Atlantic Fisheries: an Exercise in Second Best*, ed. ALEXANDER, L., 1969, o.c., 266-268.
Cfr. F.A.O., *L'alimentation mondiale*, Cahier n° 7, 1968, o.c., 20-24. GULLAND, J. & CARROZ, J., *The Management of Fishery Resources*, F.A.O. Fisheries Circular n° 300, Rome, F.A.O., 1968, 2-3
 - (3) CRUTCHFIELD, J., ed. ALEXANDER, L., 1969, o.c., 269-270
 - (4) KOERS, A., *N.D.L.S.*, III, o.c., 26.

Als gedeeltelijke oplossing wordt voorgesteld een deel van het totale contingent (vb. 10 %) te voorzien voor nieuwkomerstaten die zich bij de regeling willen aansluiten. Een tweede probleem ligt in de vaststelling zelf van de nationale quota. Het gaat hier om de allocatie van een bepaalde beschikbare visvoorraad. Dient deze te geschieden op historische, wetenschappelijke, economische of welke andere logische basis? Het komt er bij de onderhandelingen vooral op aan te vermijden dat één of meer van de betrokken staten zich als grote "verliezers" gaan beschouwen en de voorgestelde regeling verwerpen. Een ander hiermee verbonden probleem is van sociale aard: het verlies van arbeidsplaatsen voor een groot aantal vissers die door de rationalisatiemaatregelen zullen worden getroffen (1).

*
* *

Zoals uit de beschrijving van de visserijverdragen uit de periode 1900-1959 blijkt kwam het *allocatieprobleem* tot dan toe slechts enkele keren aan bod en zijn de ingevoerde reglementeringen vooral gericht op de bescherming van de visvoorraden. Het is pas na 1960, als de internationale zeevisserij zich op een ongeken- de manier uitbreidt, dat de noodzaak tot een verdergaande verdeling zich doet voelen: het probleem van de nieuwkomerstaten wordt acuut ten gevolge van de enorme uitbreiding van de lange afstandsvisserij en het bijzonder belang van de kuststaat wordt erkend, zowel bij de bescherming als bij de exploitatie van de visserij- rijkdommen in de kustwateren, dit gedeeltelijk om dezelfde reden.

Deze trend wordt reeds ingeluid door de verdragen van 1952 en 1956. Tot nu toe geldt nog het algemeen principe van de vrije concurrentie in de zeevisserij, dit binnen het kader van de ingevoerde instandhoudingsmaatregelen. De bekende uit- zonderingen op dit principe zijn: de Conventie nopens de Visserij in de N. Stille Oceaan van 1952 (privileges voor de staten die traditioneel aan de visserij deel- namen en abstentieprincipe voor nieuwkomers), de Conventie nopens de Visserij in de N.W. Stille Oceaan van 1956 (speciaal statuut voor de kuststaat voor wat de anadrome vissoorten aangaat), de Zalmconventie van 1930 (gelijke verdeling van de vangst onder de betrokken staten) en de Zeerobbenconventie van 1957 (absten- tie van de zeerobbenvangst in volle zee door Canada en Japan, gecompenseerd door een deelname in de winst) (2). Het systeem van nationale quota zoals hierboven beschreven, werd vóór 1960 nog niet toegepast.

*
* *

Eén van de zwaarste problemen voor een goed visserijbeheer tenslotte is de nood- zaak tot effectieve *controle op de naleving* van de verdragsbepalingen en van de later door de visserijcommissies getroffen beslissingen (3). Het is inderdaad niet gemakkelijk de naleving van een conventie in volle zee te verzekeren zonder een bijna constant toezicht over vaak zeer uitgestrekt visgronden. Hierbij komt dat de aard van de behoudsmaatregelen zelf de vaststelling van overtredingen be- moeilijkt, vooral nadat deze reeds geschied zijn.

-
- (1) CRUTCHFIELD, J., ed. ALEXANDER, L., 1969, o.c., 272-274, stelt voor dat deze vissers hun actieterrein verleggen naar andere streken waar zich nog onder- beviste stapels bevinden
 - (2) ODA, S., R.C.A.D.I., 1969 II, o.c., 415-419. Idem, Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c. 277-284. Cfr. KASAHARA, H., Problems of Allocation as applied to the Exploi- tation of the Living Resources of the Sea, ed. ALEXANDER, L., 1973, o.c., 94-100.
 - (3) De toepassingcontrole, duidelijk omschreven in de Engelse term "enforcement" omvat een aantal functionele aspecten: toezicht, tot stilstand brengen en aan boord gaan, inspectie, rapporteren, aanhouden of inbeslagnemen van perso- nen en vaartuigen, vasthouden en toepassing van de wet. BURKE, W., LEGATSKI, R. & WOODHEAD, W., National and International Law Enforcement in the Ocean, Seattle & London, Univ. of Washington Press, 1975, 12.

De controle op de naleving van de visserijverdragen valt in de eerste plaats onder de verantwoordelijkheid van de vlagstaten met betrekking tot hun eigen vissersvaartuigen. Dit is het gevolg van het volkenrechtelijk principe dat schepen in volle zee in vreedetijd enkel onder controle staan van hun vlagstaat. Het werd echter al vlug duidelijk dat dit principe diende aangevuld te worden door een zekere vorm van internationale controle. Vooreerst beschikken sommige staten niet over de materiële of financiële middelen om hun eigen schepen op effectieve wijze te controleren, en de gestrengheid van de diverse nationale controlesystemen loopt ook erg uiteen. De oprichting van een dergelijk internationaal controlesysteem heeft uit zichzelf reeds een zekere psychologische invloed op de vissers : het geeft hen de zekerheid dat de vissers van de andere verdragspartijen aan dezelfde controle onderworpen zijn als zij (1).

Als wij de verdragspraktijk in de periode 1900-1959 op dit punt onderzoeken dan stellen wij vast dat sommige visserijverdragen de toepassingscontrole volledig in handen laten van de vlagstaat en dat andere een wederzijds controlesysteem invoeren. Van strikt internationale controle door de internationale organisaties zelf was nog geen sprake.

Alle controlesystemen hebben het gemeenschappelijk kenmerk dat zij niet van toepassing zijn op de territoriale wateren der partijen. Deze uitsluiting kan het gevolg zijn van het feit dat de conventie zelf niet toepasselijk is op de territoriale zee (2); in andere gevallen behoren deze wel tot de conventiewateren, maar wordt uitdrukkelijk vermeld dat het controlesysteem slechts in volle zee zal worden toegepast (3).

Zuiver nationale controle bestaat in geval de visserijconventie helemaal geen bepalingen bevat nopens haar afdwingbaarheid (4), of in geval de conventie uitdrukkelijk vermeldt dat de toepassingscontrole tot de exclusieve verantwoordelijkheid van de vlagstaat behoort (5).

Wederzijdse toepassingscontrole bestaat onder die verdragen die aan alle partijen de bevoegdheid schenken in volle zee toezicht uit te oefenen op de vissersvaartuigen die de vlag voeren van de verdragspartijen, op voorwaarde dat deze vaartuigen betrokken zijn in visserij-operaties die door de conventie worden geregeld en dat het toezicht wordt uitgeoefend in overeenstemming met de bepalingen van de conventie. In dit geval behoort het afdwingen van de verdragsbepalingen niet meer tot de exclusieve verantwoordelijkheid van de vlagstaat. Een dergelijk systeem werd voor het eerst opgenomen in het Frans-Brits Reglement van 1843 en in de Noordzee Visserijconventie van 1882.

De meeste van deze verdragen voorzien in de aanduiding van een aantal "bevoegde ambtenaren", "visserij-inspecteurs", of "observers" die bevoegd zijn om met speciale patrouilleschepen toezicht uit te oefenen over de operaties van de vissersvaartuigen van alle verdragspartijen.

De Walvisconventie van 1946 voorziet in par. 1, a van de "schedule", in de aanduiding door de verdragspartijen van ten minste twee inspecteurs per fabrieksschip. Wederzijdse en zelfs internationale controle zal hier pas later worden ingevoerd.

- (1) CARROZ, J. & ROCHE, G, *The International Policing of High Seas Fisheries*, C.Y.I.L., 1968, 62-63. F.A.O. Fisheries Circular n° 138, 1972, o.c., par. 104-106
- (2) Vb. I.C.N.A.F.-conventie, I.N.P.F.-conventie, Conventie over Visserij in de N.W. Stille Oceaan
- (3) Vb. Heilbotconventie, Zalmconventie, Zeerobbenconventie, N.E.A.F.-conventie. Cfr. CARROZ, J. & ROCHE, A., *C.Y.I.L.*, 1968, o.c., 69-70. COLLIARD, C., o.c., 212-213
- (4) Vb. Conventie over Visserij in de Zwarte Zee van 1959
- (5) Vb. Zeerobbenconventie, I.C.N.A.F.-conventie, Netmazenconventie van 1946

De bevoegdheden van de betrokken ambtenaren na de vaststelling van een overtreding kunnen sterk uiteenlopen. Het I.N.P.F.-verdrag bijvoorbeeld, bepaalt dat "indien een persoon of vissersvaartuig betraapt wordt bij operaties in overtreding van de conventie, of indien er redelijke grond is om aan te nemen dat dit gebeurde net vóór de aanhouding van het vaartuig door de bevoegde ambtenaar, deze de betrokken persoon of vaartuig mag aanhouden of inbeslag nemen". Min of meer identieke bepalingen vinden wij terug in de Garnaalconventie van 1958, de Zeerobbenconventie, de Conventie over de Visserij in de N.W. Stille Oceaan, de Heilbotconventie en de Zalmconventie. Wat hierbij opvalt is dat deze bevoegdheid tot arrestatie en inbeslagname vooral voorkomt in verdragen die de visserij in de Stille Oceaan regelen, terwijl de verdragen met betrekking tot de Atlantische Oceaan deze bevoegdheid beperken tot het rapporteren van de vastgestelde overtredingen. De meeste conventies i.v.m. de Stille Oceaan bepalen verder dat de overtreder of het inbeslaggenomen vaartuig zo snel mogelijk aan de bevoegde autoriteiten van de vlagstaat dienen te worden overgedragen.

Uit dit overzicht van de verdragspraktijk in verband met de controle op de naleving van de visserijconventies treedt niettegenstaande alles het primerend belang van de vlagstaat naar voren. Dit blijkt vooreerst uit de bepalingen volgens welke een persoon of vaartuig onmiddellijk aan zijn vlagstaat dient overgedragen te worden nadat hij door een bevoegd ambtenaar van een andere verdragspartij is aangehouden. Het voornaamste bewijs is echter dat alle visserijverdragen, zelfs als zij een systeem van wederzijdse controle voorzien, het recht van vervolging en oplegging van sancties aan de vlagstaat voorbehouden. De bepaling van de sancties wordt ook volledig aan de vlagstaat overgelaten. In bepaalde gevallen dient de vlagstaat hierover te rapporteren bij de internationale visserijcommissie. De verplichting om de andere verdragspartijen over de toegepaste sancties in te lichten bestaat enkel onder de Zeerobbenconventie van 1957 (1).

Tot hier de nalevingscontrole die rechtstreeks gebaseerd is op verdragsbepalingen. Een aantal andere conventies voorzien daarentegen dat de door hen opgerichte visserijcommissie bevoegd zal zijn de nodige controlemaatregelen aan te bevelen. Het grote verschil met het vorige systeem ligt hierin dat de verdragspartijen niet automatisch gebonden zijn door de aanbevelingen van de commissies. De aanbevelingen treden enkel in werking voor die lidstaten die binnen een zekere termijn geen verzet hebben aangetekend (2). In andere gevallen is deze bevoegdheid van de commissie gebaseerd op latere amendementen van de conventie (3).

De visserijcommissies kunnen binnen een bestaand controlesysteem ook nog andere functies vervullen inzake de toepassingscontrole op de conventies. Een voorbeeld hiervan is de verplichting om regelmatig verslag uit te brengen bij de visserijcommissie omtrent de getroffen maatregelen die de naleving van de conventie moeten verzekeren (vooral informatie over de bestraffing van overtredingen) (4).

-
- (1) KOERS, A., *The Enforcement of International Fisheries Agreements*, N.Y.I.L., 1970, 5-12 passim. Idem, *The Enforcement of Fisheries Agreements on the High Seas : a Comparative Analysis of International State Practice*, Kingston R.I., Law of the Sea Institute, Univ. of Rhode Island, Occasional Paper n° 6, 1970, 7-10 en 16-20. BURKE, W., LEGATSKI, R. & WOODHEAD, W., o.c., 12-19
 - (2) CARROZ, J. & ROCHE, A., C.Y.I.L., 1968, o.c., 65-68. COLLIARD, C., o.c., 213. Vb. N.E.A.F.-conventie en N.O. Atlantische Zeerobbenconventie 1957
 - (3) Vb. de Walvisconventie die door een protocol van 1956 in die zin gewijzigd werd, dat de Commissie ook de bevoegdheid ontving aanbevelingen te doen namens de inspectiemethodes. Dit protocol trad in werking in 1959. Een gelijkaardig amendement werd aangebracht aan de I.C.N.A.F.-conventie door middel van het protocol inzake controlemaatregelen van 1965
 - (4) Vb. N.E.A.F.C., N.W.P.F.C., N.P.F.C., I.C.N.A.F., I.W.C.

Door de Walviscommissie werden standaardformulieren aangenomen voor de mededeling van het aantal overtredingen. Het Technisch Comité van de I.W.C. onderzoekt deze jaarlijkse rapporten en deelt ze mee aan de betrokken regeringen. Met dit doel wordt elk jaar een speciaal "sub-committee on infractions" samengesteld. Deze procedure is geen zuivere formaliteit. De Walviscommissie drukte herhaaldelijk haar bezorgdheid uit omtrent het aantal overtredingen en herinnerde de staten aan hun verplichting om een doeltreffende inspectie te verzekeren.

Door de N.E.A.F.C. werd eveneens een "infractions committee" opgericht. De rapporten van de verdragspartijen worden door dit comité onderzocht en de resultaten overgemaakt aan de Commissie die op haar beurt het aantal en de aard van de begane overtredingen en de toestand inzake de inspectie bespreekt.

De I.C.N.A.F. verzamelt informatie aangaande de begane overtredingen met behulp van een "summary of infractions" die door alle verdragspartijen moet ingevuld worden. Deze informatie wordt besproken door een "ad hoc-comité" dat voor het eerst werd opgericht in 1958.

Tenslotte kan nog worden vermeld dat verschillende commissies regelmatig "verzoeken" of "suggesties" tot de verdragspartijen richten, zonder daarom formele resoluties aan te nemen (1).

Dit hele controlesysteem op de naleving van de visserijverdragen roept vanzelfsprekend enkele bedenkingen op. De effectieve toepassing ervan botst inderdaad op een hoop praktische problemen. Vooreerst is er de enorme uitgestrektheid van sommige conventiewateren. Een goed maar duur hulpmiddel is in dit geval het toezicht vanuit de lucht. Een alternatief zou erin bestaan dat de betrokken regeringen hun financiële middelen zouden samenbundelen om de planning van hun visserijpolitie-activiteiten te coördineren en zelfs afwisselend uit te oefenen. Een tweede praktisch probleem ligt in de controleerbaarheid van de diverse voorgeschreven instandhoudingsmaatregelen. Verboden gebieden en seizoenen kunnen gemakkelijker gecontroleerd worden dan bijvoorbeeld minimum toegelaten lengtematen van de vis. De gevangen vis kan immers onmiddellijk aan boord worden verwerkt. Ook overtredingen van beperkingen op het gebruik van bepaalde types visgerei kunnen achteraf niet meer worden gecontroleerd. De controle in geval van de instelling van een algemeen vangstcontingent of van nationale quota kan enkel in de havens gebeuren.

Een volgende moeilijkheid bestaat erin te weten welke verdragspartijen door een bepaalde reglementering gebonden zijn en welke niet. Dit is niet altijd eenvoudig indien het gaat over behoudsmaatregelen, aangenomen door visserijcommissies met een groot ledenaantal (2).

Een andere factor die de effectiviteit van de controle beïnvloedt ligt in de verdragsbepalingen zelf : nergens wordt de graad of de intensiteit van de uit te voeren inspectie opgegeven en anderzijds wordt meestal verondersteld dat de bevoegde ambtenaren, alvorens tot aanhouding over te gaan, over voldoende redenen beschikken om aan te nemen dat een vaartuig de conventie overtreden heeft, terwijl hiervoor eigenlijk aan boord zou moeten worden gecontroleerd.

Tenslotte zijn ook de hen toegekende bevoegdheden na de vaststelling van een overtreding voor kritiek vatbaar : inbeslagneming van het vaartuig en arrestatie van de betrokken personen, of enkel de opstelling van een rapport. KOERS stelt als realistische oplossing voor dat de inspecteurs de bezwarende voorwerpen als bewijsmateriaal zouden in beslag nemen en dat vervolgens een rapport zou worden opgesteld (3).

In tegenstelling tot de te beperkte bevoegdheden van de visserijcommissies op dit vlak, staat de primauteit van de vlagstaat, en de uitsluiting van de territoriale zee en de visserijzones uit het toepassingsgebied van de voorziene controlesystemen. De ontwikkelingen in de strijd voor het behoud van de soorten

(1) KOERS, A., N.Y.I.L., 1970, o.c., 15-24 passim. Idem, 1970, o.c., 21-26 en 34-36

(2) CARROZ, J. & ROCHE, A., C.Y.I.L., 1968, o.c., 85-87. KOERS, A., 1970, o.c., 50

(3) KOERS, A., N.Y.I.L., 1970, o.c., 29-30. Idem, 1970, o.c., 51-52

en de gebreken van het huidige systeem in acht genomen, lijkt een uitbreiding van het internationaal karakter van de controle de meest voor de hand liggende mogelijkheid; een weg die trouwens in de jaren zestig door de N.O. Atlantische en N.W. Atlantische Visserijcommissies en door de Walviscommissie wordt ingeslagen (1).

*
* *
*

Dit onderzoek naar de werking van de visserijverdragen en -commissies tot 1960 leidt tot de onvermijdelijke conclusie dat het bestaande systeem, zijn zwakke zijden ten spijt, ook zekere verdiensten heeft gehad. De oprichting van visserijcommissies met voornamelijk conservatiedoeleinden betekende een keerpunt in de behandeling van de visserijvoorraden als een prooi waarop vrij kon worden gejaagd, tot de opvatting dat zij een hernieuwbare natuurlijke rijkdom vormen die uitputtelijk is en die een zeer aandachtig en voorzichtig exploitatiebeheer vereist (2). De Technische Conferentie van Rome in 1955 kwam tot het besluit dat dit internationaal reglementeringssysteem, dat gebaseerd is op de geografische en biologische verdeling van de voorraden, een wetenschappelijk en technisch verantwoorde benaderingswijze was (3).

KASAHARA wijst erop dat elke verdragsregeling het gevolg is geweest van een specifieke historische ontwikkeling in de betrokken visserij, zoals trouwens uit § 3.2. duidelijk naar voren komt. Daarom zijn de meeste voorgestelde alternatieven weinig adequaat en geniet het volgens hem de voorkeur om het huidige systeem te verbeteren (4).

Het kan inderdaad vastgesteld worden dat het door de commissies gevoerde management op relatief bevredigende wijze heeft gewerkt tot ongeveer 1960; hierbij valt op te merken dat de meest succesvolle regelingen die geweest zijn waar slechts enkele staten bij betrokken waren. Van dan af zal een onbeperkt opvoeren van de vangstinspanning in verschillende oceaangebieden tot ernstige uitputting van de stapels leiden, dit in weerwil van de geldende conservatiemaatregelen. Het wordt dan ook duidelijk dat het dringend nodig is een middel te vinden om de overdreven vangstinspanning aan banden te leggen (allocatie - probleem van de nieuwkomers - probleem van de lange afstandsvisserij) en een effectiever controlesysteem tot stand te brengen (5).

De snelle evolutie in de visserijproblematiek heeft ertoe geleid dat de commissies steeds weer te laat optreden en dat zij met steeds heviger kritiek af te rekenen krijgen. Een keuze tussen één van de voorgestelde alternatieven: drastische uitbreiding van de nationale visserij-jurisdictie, toekenning van preferentiële rechten aan de kuststaat ten nadele van de lange afstands-visserijstaten, of oprichting van een Internationale Visserij Autoriteit (*infra*), kan tenslotte niet meer ontweken worden (6).

(1) VAN DER MENSBRUGGHE, Y., *R.B.D.I.*, 1975, o.c., 91

(2) KNIGHT, G., 1977, o.c., 48. Cfr. HARDY, G., *The Tragedy of the Commons*, *Science*, 1968, 1243-1248

(3) UN DOC. A/CONF.10/6, par. 75

(4) KASAHARA, H., *International Arrangements for Fisheries*, ed. ALEXANDER, L., 1971, o.c., 38-39

(5) KNIGHT, G., 1977, o.c., 48

(6) M.a.w., één enkele entiteit dient de klaar omschreven bevoegdheid te krijgen over elke visstapel en zijn exploitatie. GULLAND, J., *Developing Countries and the New Law of the Sea*, *Oceanus*, 1979, 36.

3.4. De rol van de Voedsel- en Landbouw Organisatie (F.A.O.) op het vlak van de internationale zeevisserij

De F.A.O. werd opgericht door de Voedsel- en Landbouw Conferentie van de Verenigde Naties te Hot Springs in 1943. Haar oprichtingsakte trad in werking in 1945 (1). Volgens de preambule van de oprichtingsakte liggen de twee voornaamste objectieven van de F.A.O. in het verhogen van het voedingsniveau en van de levensstandaard, en in de bijdrage tot een efficiëntere produktie en distributie van voedsel- en landbouwprodukten.

De functies van de F.A.O. op het gebied van de visserij in volle zee en in de binnenwateren zijn gebaseerd op art. 1 van de oprichtingsakte : de term "landbouw" omvat ook de visserij en de produkten van de zee. Het werk van de F.A.O. met betrekking tot de zeevisserij legt veeleer de nadruk op haar expansie, dan wel op haar bescherming en instandhouding. De organen van de organisatie zijn : de Conferentie, de Raad, de Directeur-Generaal met de Staf, de Commissies, Regionale Commissies en Comités die door de Conferentie en de Raad worden opgericht (2).

De Staf omvatte aanvankelijk een kleine Visserij Afdeling die zich vooral bezighield met het verzamelen van visserijstatistieken op wereldvlak en met het organiseren van internationale visserijconferenties. Ook de eerste internationale visserij-onderzoeksraden die onder auspiciën van de F.A.O. tot stand kwamen werden door haar georganiseerd. In de praktijk echter kenden haar verwezenlijkingen nooit hetzelfde succes als die van de andere Landbouw en Bosbouw Afdelingen van de organisatie (3).

In 1966 werd zij vervangen door een Visserij Departement. De centrale functie van dit Departement bestaat in de promotie van nationale en internationale initiatieven m.b.t. de ontwikkeling en het rationeel gebruik van de levende rijkdommen van de zee en de binnenwateren. Sedert 1969 bestaat de structuur van het Visserij Departement uit drie secties : een afdeling die zich bezighoudt met de visserijrijdommen zelf (studie van de voorraden en management), een andere die de economische en institutionele aspecten behandelt en een afdeling die de problemen van de visserij-industrie bestudeert (4).

Bij de reorganisatie van 1966 werd ook het Committee on Fisheries (C.O.F.I.) opgericht. Dit Comité bestond aanvankelijk uit dertig leden, maar nu staat het lidmaatschap open voor alle geïnteresseerde lidstaten van de F.A.O.. Een reden hiervoor was dat het Comité moet optreden als wereldtribune voor de bespreking van alle internationale visserijproblemen.

Zijn algemene functies bestaan in het volgen van de visserijprogramma's van de F.A.O. en in het permanent onderzoek van alle visserijproblemen met een internationaal karakter. Het kan ook de wenselijkheid van de oprichting van nieuwe internationale visserij-organisaties onderzoeken. C.O.F.I. is essentieel dus

(1) PEASLEE, A., o.c., Deel II, 98

(2) KOERS, A., 1973, o.c., 104-105

Cfr. CARROZ, J., Management of International Fisheries Arrangements, Discussion, ed. ALEXANDER, L., 1971, o.c., 66

(3) KASK, J., o.c., 60

Als redenen voor de weinig doelmatige werking van de Visserij Afdeling kunnen worden geciteerd : de tendens om in bepaalde regio's overlappend werk te verrichten met dat van andere commissies, de lancering van te ambitieuze experimenten in andere streken waar nog niet voldoende technische kennis bestond om dergelijke projecten uit te voeren, spanningen tussen de verbindingsbureau's en het Hoofdkwartier te Rome, en het algemeen gebrek aan financiële middelen. JOHNSTON, D. & ENOMOTO, L., Regional Approaches to the Protection and Conservation of the Marine Environment, ed. JOHNSTON, D., 1981, o.c., 337

(4) KOERS, A., 1973, o.c., 105-106

een discussieforum en als zodanig is het zeer succesvol gebleken. Een aantal nieuwe visserij-organisaties werden onder zijn initiatief opgericht, dit voornamelijk als resultaat van zijn taak om de effectieve werking van de bestaande regelingen te beoordelen. Door regelmatig de activiteiten van de andere internationale visserij-organisaties te bespreken draagt het Comité bij tot de coördinatie van hun activiteiten (1).

Tenslotte werd in 1962 nog een Adviescomité voor Wetenschappelijk Onderzoek aangaande de Rijkdommen van de Zee opgericht. Het bestaat uit vijftien visserij-experten en fungeert als adviserend orgaan bij de Directeur-Generaal met betrekking tot het door de F.A.O. gevoerd wetenschappelijk onderzoek inzake de visserijrijdommen. Het adviseert eveneens de Intergoevernementele Oceanografische Commissie van de U.N.E.S.C.O. (I.O.C.) omtrent de visserij-aspecten van de oceanografie. Dit Adviescomité vormt zo een nuttige schakel tussen de wetenschappelijke wereld en de F.A.O. Zijn voornaamste functie bestaat in het bepalen van de onderzoeksprioriteiten (2).

Om de oprichting van visserij-organisaties of -commissies binnen het kader of onder toezicht van de F.A.O. toe te laten, voorzien de oprichtingsakte en het algemeen reglement van de organisatie in verschillende mogelijkheden.

Een eerste mogelijkheid ligt in art. XIV van de oprichtingsakte : commissies of comités kunnen opgericht worden door middel van internationale verdragen. Hiertoe dient een technische vergadering of conferentie samen geroepen te worden die de tekst van de conventie of het akkoord zal helpen opstellen. Deze tekst dient met 2/3 meerderheid door de F.A.O.-Conferentie goedgekeurd te worden en vervolgens voorgelegd aan de lidstaten. Deze taak kan ook door de Raad overgenomen worden in geval het verdrag een zuiver regionaal karakter heeft. Elke geïnteresseerde lidstaat van de F.A.O. kan tot deze verdragen toetreden indien hij dit verlangt, behalve indien het verdrag zelf de toetredingsmogelijkheden beperkt. Op dit ogenblik bestaan er twee visserij-organisaties die door dergelijke verdragen werden opgericht. Het zijn ook de oudste : de Visserijraad voor de Indische en de Z. Stille Oceaan (1948) en de Algemene Visserijraad voor de Middellandse Zee (1949). Het verdragsontwerp over de oprichting van een Visserijraad voor Latijns-Amerika werd goedgekeurd door de F.A.O.-Conferentie in 1951, maar het trad nooit in werking.

Deze visserijraden genieten van een zekere autonomie in hun optreden. De oprichtingsakkoorden van de twee voornoemde raden werden gewijzigd in 1976, met de bedoeling hun bevoegdheden uit te breiden.

Verscheidene mogelijkheden worden geboden door art. VI van de oprichtingsakte. Art. VI, 1 bepaalt dat de Conferentie of de Raad, regionale commissies kunnen oprichten, belast met het verschaffen van advies omtrent de uitwerking en het voeren van het visserijbeheer en met de coördinatie van dit management in een bepaald gebied. Deze commissies staan open voor de lidstaten en de geassocieerde staten van de F.A.O. waarvan het grondgebied geheel of gedeeltelijk in de betrokken regio gelegen is en die uitdrukkelijk de wens te kennen geven om als leden van de commissie opgenomen te worden. Andere leden of geassocieerde leden kunnen als waarnemer aan de vergaderingen van de commissies deelnemen, op voorwaarde dat zij belang hebben bij het besproken onderwerp. Op dit ogenblik bestaat er één regionale visserij-organisatie die op deze manier tot stand is gekomen : de Regionale Consultatieve Visserijcommissie voor de Zuidwestelijke Atlantische Oceaan (C.A.R.P.A.S.) (1962).

- (1) Ibid., 106-107. CARROZ, J., Le rôle de la F.A.O. dans la conservation des ressources biologiques de la mer, in : Actualités du droit de la mer, 1973, o.c., 264-266
- (2) KOERS, A., 1973, o.c., 107. DE KLEMM, C., o.c., 112.

Art. VI, 1 voorziet eveneens dat de Conferentie en de Raad commissies kunnen oprichten die openstaan voor alle leden en geassocieerde leden van de organisatie. De toetreding is aan geen enkele voorwaarde gebonden. Op dit ogenblik bestaat er één dergelijke visserijcommissie : de Visserijcommissie voor de Indische Oceaan (I.O.F.C.) (1967).

Art. VI, 2 van de oprichtingsakte van de F.A.O. voorziet in een derde mogelijkheid tot oprichting van commissies door de Conferentie en de Raad, of door de Directeur-Generaal indien hij over de nodige toelating beschikt. Het gaat over comités, samengesteld uit geselecteerde leden en geassocieerde leden die belast worden met het uitvoeren van studies en het opstellen van rapporten over allerlei onderwerpen die in verband staan met de doeleinden van de organisatie. Tot nog toe werden twee dergelijke comités opgericht : het Visserijcomité voor de Middenoostelijke Atlantische Oceaan (C.E.C.A.F.) (1967) en het Visserijcomité voor de Middenwestelijke Atlantische Oceaan (W.E.C.A.F.C.) (1973).

Alle onder art. VI tot stand gekomen commissies hebben voornamelijk adviserende functies.

Art. XXX, 10 van het Algemeen Reglement van de organisatie bepaalt dat het C.O.F.I. op zijn beurt kan overgaan tot de oprichting van sub-comités of andere subsidiaire organen, op voorwaarde dat hiervoor de nodige fondsen beschikbaar zijn in het goedgekeurd budget van de organisatie. Het Comité beschikt over een zeer grote vrijheid bij de samenstelling van deze sub-comités. Tot op dit ogenblik werd nog geen dergelijk sub-comité als regionaal visserij-organisme in het leven geroepen.

Tenslotte kunnen nog visserij-organisaties worden opgericht buiten het kader van de F.A.O., maar door middel van verdragen die op haar initiatief tot stand kwamen. De oprichtingsakte bevat over deze methode geen uitdrukkelijke bepalingen. Deze verdragen zijn niet onderworpen aan goedkeuring door de Conferentie of de Raad en de intergoevernementele commissies die zij oprichten zijn onafhankelijk van de F.A.O. De Conferentie moet enkel aan de Directeur-Generaal de toelating verlenen om een internationale conferentie voor te bereiden en samen te roepen die de conventie zal aannemen.

Op deze manier werden reeds twee visserijcommissies opgericht : de Internationale Commissie voor de Instandhouding van de Tonijnachtigen van de Atlantische Oceaan (I.C.C.A.T.) (1966) en de Internationale Visserijcommissie voor de Zuidoostelijke Atlantische Oceaan (I.C.S.E.A.F.) (1971) (1).

Het blijkt dus dat de oprichtingsakte van de F.A.O. een hele waaier van oplossingen biedt voor de creatie van visserijcommissies, -raden, of -comités en dat het mogelijk is om in elk specifiek geval de meest aangewezen formule uit te kiezen.

Toch waren de auteurs van de F.A.O.-conventie meer begaan met landbouwproblemen dan met die van de zeevisserij. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de manier waarop de regionale commissies onder art. VI, 1 dienen samengesteld te worden. Er werd herhaaldelijk op gewezen dat het noodzakelijk is dat alle geïnteresseerde of betrokken staten zich bij deze regionale commissies zouden kunnen aansluiten. Pogingen om de oprichtingsakte in die zin te wijzigen mislukten in 1966-67. Vandaar dat dan ook herhaaldelijk naar de andere mogelijkheden werd teruggegrepen. Verder valt op te merken dat de F.A.O.-commissies consultatieve organen zijn die over geen beslissingsbevoegdheid beschikken. Zij richten aanbevelingen tot hun leden of tot de F.A.O. en hun rapporten worden overgemaakt aan de Directeur-Generaal. De behoudsmaatregelen die zij aanbevelen zijn dus niet direct bindend.

(1) Overzicht : CARROZ, J., 1973, o.c., 250-255 passim.
Cfr. DE KLEMM, C., o.c., 113.

Wat hun functies betreft zien wij dat deze meestal veel ruimer opgevat zijn dan bij de andere visserij-organisaties. Dit wordt verklaard door het feit dat zij opgericht werden ten behoeve van de ontwikkeling van de visserij in gebieden waar alle of de meeste kuststaten ontwikkelingslanden zijn. Hun functies liggen op het vlak van de biologische, ecologische, wetenschappelijke, economische en technische aspecten van de problemen verbonden aan de rationele exploitatie van de levende zeerijkdommen. Hun opdracht op het gebied van de instandhouding van deze voorraden is veel minder precies dan die van de zuivere instandhoudingscommissies. In de statuten van de meest recente F.A.O.-commissies wordt deze laatste functie echter uitdrukkelijker gedefinieerd (1).

Over het algemeen kan dus worden vastgesteld dat de F.A.O. zich op het vlak van de zeevisserij aanvankelijk essentieel met studies en consultatieve taken bezighield en dat zij zich vervolgens meer en meer op ontwikkelingsactiviteiten is gaan toeleveren. De rol en de activiteit van de F.A.O. als gespecialiseerde instelling van de Verenigde Naties, verantwoordelijk voor visserijproblemen, zijn sedert de jaren zestig aanzienlijk in belang toegenomen, vooral met het optreden van het Visserijcomité (C.O.F.I.) (2). Bij de oprichting van C.O.F.I. onder art. VI van de F.A.O.-conventie in 1966, werd er langs verschillende zijden op gewezen dat een orgaan, opgericht door middel van een internationaal verdrag, dus onder XIV van de constitutie, flexibeler zou kunnen optreden en zodoende de kern uitmaken van een Internationale Visserij-Organisatie die later reglementerende bevoegdheden zou kunnen verwerven. Dit voorstel werd toen niet aangenomen maar werd sedertdien herhaaldelijk opnieuw naar voren gebracht (3). Toch werd op dat ogenblik door de F.A.O. opgemerkt dat het niet de bedoeling was dat C.O.F.I. de plaats van andere gespecialiseerde visserijcommissies zou innemen maar wel deze aan te vullen en bij te staan. De andere visserijcommissies onderhouden inderdaad doorgaans werkrelaties met de F.A.O.. De samenwerking betreft uitwisseling van documentatie, raadpleging op technisch vlak, gezamenlijke symposia of werkgroepen e.d.m.. Verbindingscomités bestaan met de I.C.E.S., de G.F.C.M. en de I.W.C. (4).

(1) CARROZ, J., 1973, o.c., 256-258

(2) Ibid., 248. In dit verband kan ook verwezen worden naar twee functies die door de Visserijconventie van Genève 1958 aan de F.A.O. werden toevertrouwd : de notificatie aan bepaalde staten, van door andere staten getroffen behoudsmaatregelen en de aanwijzing van de leden van de Speciale Commissie voor de geschillenregeling (infra)

(3) DE KLEMM, C., o.c., 112

(4) F.A.O. Fisheries Technical Paper n° 64, o.c., 13-14.

§ 4. NA-OORLOGSE VISSERIJGESCHILLEN

4.1. In de Latijnsamerikaanse wateren

Het geschil tussen de Verenigde Staten en de C.E.P.-staten, de "tuna war" naar aanleiding van de Santiago Declaratie over de Maritieme Zone in 1952, werd reeds eerder besproken, zodat wij hier slechts een kort overzicht van de evolutie geven.

In 1953 begon ook Mexico zijn negenmijszone door strenge controlemaatregelen af te dwingen. Amerikaanse en andere garnaalvisseren werden door de Mexicaanse autoriteiten aangehouden (1).

Panama, dat sedert 1946 exclusieve visserijrechten in de wateren boven zijn continentaal plat opeiste, begon met de praktische toepassing hiervan in 1953 (2). Incidenten in de Colombiaanse wateren kwamen voor in 1952 en 1953 (3).

Dit waren slechts kleine incidenten vergeleken bij het C.E.P.-geschil.

In 1955 sloot Costa Rica zich bij de Declaratie over de Maritieme Zone aan. Het onmiddellijk gevolg van de aanspraken van de C.E.P.-staten waren de talloze aanhoudingen van Amerikaanse tonijnvisseren in de kustwateren van de drie staten. In 1954 werd hierop van Amerikaanse zijde gereageerd door het aannemen van de Fishermen's Protective Act (4). Onder deze wet werden de getroffen vissers door de Amerikaanse regering vergoed voor de opgelegde boetes en voor de verliezen, geleden ten gevolge van Latijnsamerikaanse wetgevingen die door de Verenigde Staten als strijdig met het volkenrecht werden beschouwd. De wet was bedoeld om de aangehouden vissers snel vrij te krijgen en als steun aan de Amerikaanse vissers die langs de Zuidamerikaanse kusten wensten te vissen. Na de betaling van de boetes en de verliezen zou de Amerikaanse regering langs diplomatieke weg trachten hiervoor vergoed te worden.

De door de Amerikanen voorgestelde besprekingen over het geschil in 1955, leidden niet tot een wijziging van de respectievelijke standpunten (5). Na een periode van relatieve kalmte beginnen de aanhoudingen van Amerikaanse schepen door de C.E.P.-staten in de tweehonderd mijszone opnieuw. Tussen 1961 en 1970 worden 92 aanhoudingen verricht door Peru en Ecuador. Het standpunt van de Latijnsamerikaanse staten wordt nog verhard na de zitting van het Eerste Latijnsamerikaanse Parlement in 1965 waarop dertien staten vertegenwoordigd zijn. Een resolutie wordt aangenomen waardoor alle Zuidamerikaanse staten worden aangezet hun territoriale wateren tot tweehonderd mijl uit te breiden.

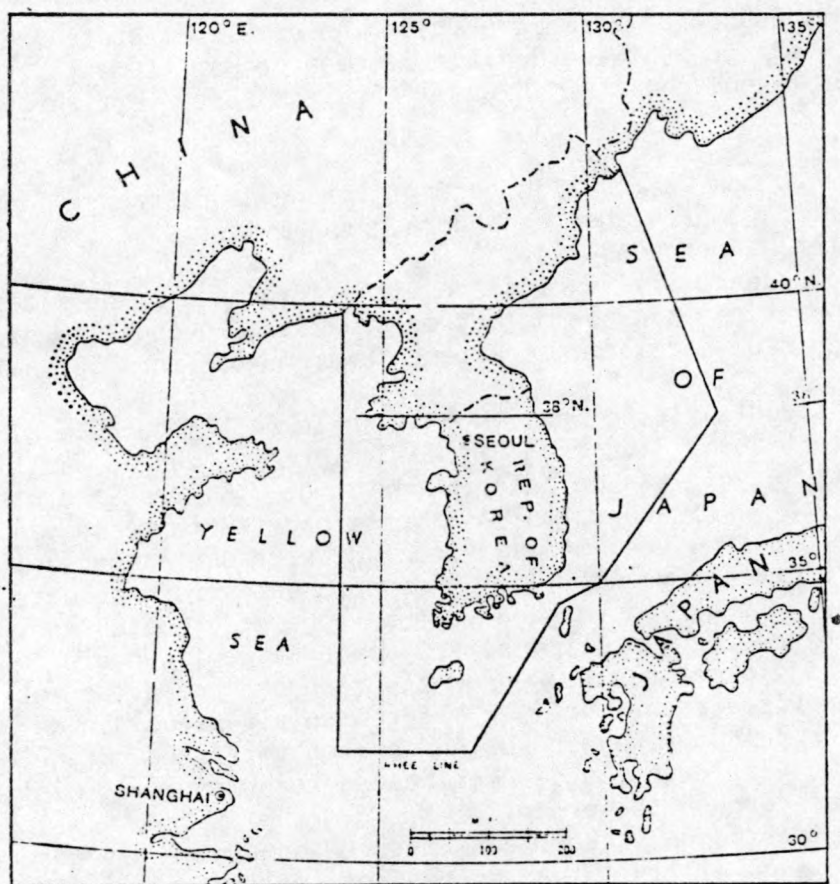
(1) Cfr. WINDLEY, D., International Practice regarding Traditional Fishing Privileges of Foreign Fishermen in Zones of Extended Maritime Jurisdiction, A.J.I.L., 1969, 498. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 261. ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957-58, o.c., 73

(2) SWARZTRAUBER, S., o.c., 184-185

(3) ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 73

(4) N.D.L.S., IX, 130

(5) SWARZTRAUBER, S., o.c., 185. ODA, S., 1963, o.c., 22-24

KAART XII - De Rhee-lijn

Naar : ODA, S., 1963, 32

4.2. In de Aziatische wateren

In het Verre Oosten is het Japan dat wegens zijn visserijbelangen in vreemde kustwateren in conflict komt met een aantal andere staten. Een aantal van deze geschillen werden reeds aangehaald.

De Japans-Russische visserijrelaties werden geregeld door het Verdrag over de Visserij in de N.W. Stille Oceaan van 1956. Zij zullen later weer gecompliceerd worden door een meningsverschil over de vangst van krab en door de totale ommekeer van de toestand wanneer de Sovjet-Unie op zijn beurt de Japanse kustwateren massaal gaat bevissen (1).

Na de oorlog ontwikkelde zich ook een lang aanslepend visserijgeschil met Zuid-Korea. Tijdens de Amerikaanse occupatie van Korea (1945-52) werden de Japanse visserij-activiteiten rond het schiereiland afgebakend door de "McArthur Lijn". Na het Japans-Amerikaans vredesverdrag van 1952 zwermde de Japanse vissers opnieuw uit naar de Koreaanse wateren. Onmiddellijk werd door President Rhee gereageerd door middel van een Proclamatie over het Continentaal Plateau, waardoor soevereiniteit over de aangrenzende zee werd opgeëist. Deze eis werd gesymboliseerd door de "Rhee Lijn", die op sommige punten tot tweehonderd mijl van de kust verwijderd was. De Proclamatie van 1952 werd in 1954 aangevuld door de Wet op het Behoud van de Visserijrijdommen die elke visvangst door vreemdelingen verbiedt in de wateren afgebakend door de Rhee Lijn, dit op straffe van jarenlange gevangenneming of een zware boete en inbeslagneming van schip en materiaal. Aanslepende onderhandelingen leidden niet tot een oplossing van het geschil. Na de val van de Rhee regering verminderde het aantal incidenten en inbeslagnemingen van Japanse vissersschepen. Een akkoord werd bereikt onder de regering van President Park in 1965. Het visserij-akkoord werd afgesloten als onderdeel van een "package deal" waardoor beide staten hun betrekkingen wilden normaliseren (infra) (2).

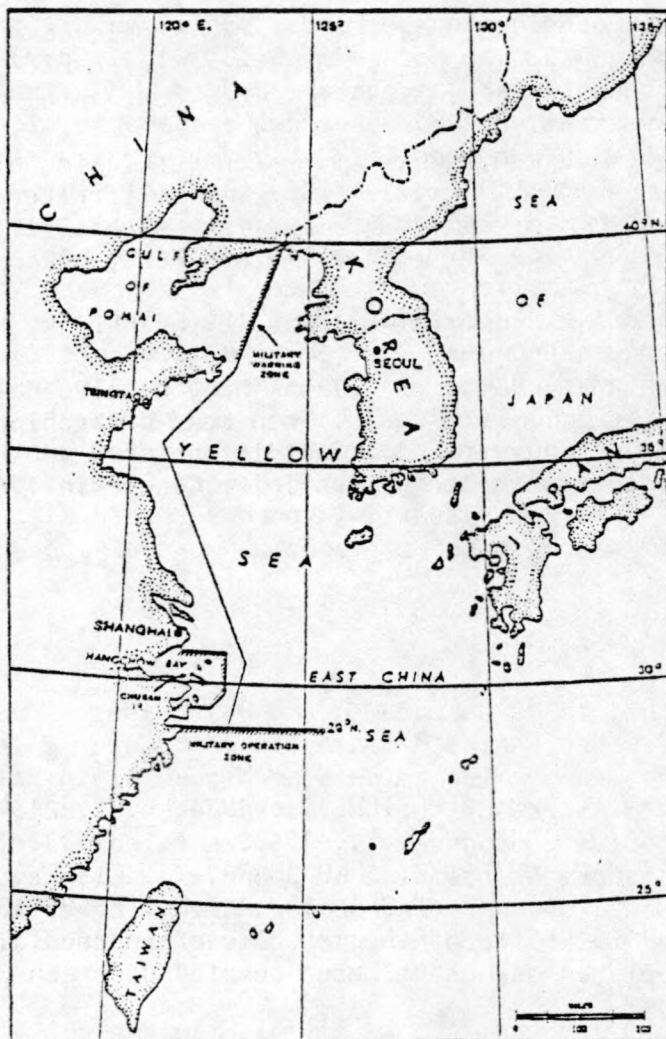
Een Japans-Chinees visserijgeschil in de Gele Zee en de Oostchinese Zee ontstond in 1950. In dat jaar werden een aantal Japanse vissers zonder duidelijke reden in deze wateren aangehouden. Aangezien beide staten geen diplomatieke betrekkingen onderhielden werd het initiatief tot het aanknopen van onderhandelingen genomen door een aantal private Japanse visserijverenigingen. Zo ontstond in 1954 de "Japan-China Fishery Association of Japan". Een reeks onderhandelingen werd gevoerd te Peking tussen bovengenoemde vereniging en haar Chinese tegenhanger en op 15 april 1955 werd een niet-goevernamenteel visserij-akkoord gesloten aangaande de Gele en de Oostchinese Zee (3).

(1) Cfr. PARK, C., *Marine Resource Conflicts in the North Pacific*, ed. JOHNSTON, D., 1976, o.c., 223-224

De spanning nam reeds toe in 1957 na de sluiting van de Peter de Grote Baai voor vreemde vissers door de Sovjet-Unie. Cfr. OHIRA, Z., *J.A.I.L.*, 1958, o.c., 13-18

(2) Tekst : *U.N.T.S.*, vol. 583, 51. PARK, C., ed. JOHNSTON, D., 1976, o.c., 220-221. ODA, S., 1963, o.c., 26-28. WEISSBERG, G., o.c., 6-14 en 86-97. SWARZTRAUBER, S., o.c., 189-190. PARK, C., *O.D.I.L.A.*, 1974, o.c., 102-104. Cfr. *The South Korea-Japan Fishery Dispute*, W.T., 1954, 49-50

(3) Tekst : CHIU, H., *The People's Republic of China and the Law of Treaties*, Cambridge Mass., Harvard Univ. Press, 1972, 143.

KAART XIII - De Gele en de Oostchinese Zee

Naar : ODA, S., 1963, 26

Dit akkoord verzekerde wel de veiligheid van de Japanse vissers in de Chinese kustwateren maar legde hen toch heel wat restricties op in naam van de instandhouding van de zeerijkdommen. In zeven zones van de Gele en de O. Chinese Zee werden beperkingen opgelegd op het gebied van de visseizoenen, het visgerei en de omvang van de vloot; in drie andere zones was de visvangst door Japanse vissers om militaire redenen verboden en tenslotte was er nog de in 1950 ingerichte "Mao Tse-Tung Lijn" langs de Chinese kust, waarbinnen treilen verboden was.

Dit akkoord werd telkens voor één jaar verlengd in 1956 en 1957.

In 1963 werd een nieuw akkoord voor twee jaar gesloten. Dit werd in 1965 vervangen door een derde akkoord dat verdere restricties ten voordele van China invoerde. Het werd zeven maal verlengd tot in 1975, wanneer een formeel visserijverdrag zal worden ondertekend, waarvan de inhoud verder besproken wordt (1).

In de Aziatische wateren ontstonden in deze periode ook nog problemen naar aanleiding van het optreden van twee archipelstaten *Indonesië* en de *Filippijnen*. In deze gevallen werd niet alleen door Japan, maar ook door een aantal andere staten gereageerd.

Op 13 december 1957 werd door de Indonesische regering een verklaring uitgegeven inzake de territoriale wateren (2) : "de berekening van de territoriale zee met een breedte van twaalf mijl zal geschieden vanaf rechte basislijnen die de uiterste punten van de eilanden van de Republiek Indonesië met elkaar verbinden".

Deze verklaring lokte protest uit vanwege Groot-Brittannië, Frankrijk, Nederland, Australië, de Verenigde Staten, Noorwegen en Japan (3).

Een gelijkaardige politiek werd gevolgd door de Filippijnen, behalve dat zij niet formeel de twaalf mijlslimiet vanaf de basislijnen rond de archipel oplegden (4). De Filippijnse voorkeur voor een twaalfmijlszone werd echter wel duidelijk gesteld tijdens de Tweede Zeerechtconferentie te Genève in 1960 (5) en werd daadwerkelijk doorgevoerd in 1961 (6).

-
- (1) Cfr. *N.D.L.S.*, VI, 766. PARK, C., ed. JOHNSTON, D., 1976, *o.c.*, 216-218. Idem, *O.D.I.L.A.*, 1974, *o.c.*, 110-118. ODA, S., 1963, *o.c.*, 31-33. Idem, *Z.A.O.R.V.*, 1957/58, *o.c.*, 77-80. OHIRA, Z. & KUWAHARA, T., *Fishery Problems between Japan and the People's Republic of China*, *J.A.I.L.*, 1959, 109-125
- (2) Announcement on the Territorial Waters of the Republic of Indonesia, dec. 14, 1957 : WHITEMAN, M., *o.c.*, vol. IV, 284. Later gevolgd door een wet van 18.2.1960 met dezelfde inhoud
- (3) ODA, S., 1963, *o.c.*, 33. SWARZTRAUBER, S., *o.c.*, 191. TANGSUBKUL, P., *o.c.*, 10
- (4) Nota van de Filippijnse Minister van Buitenlandse Zaken aan de Sekretaris-Generaal van de V.N., 12 december 1955 : WHITEMAN, M., *o.c.*, vol. IV, 282-283
- (5) SWARZTRAUBER, S., *o.c.*, 191
- (6) 17 juni 1961, Republic Act n° 3046. Cfr. TANGSUBKUL, P., *o.c.*, 13.

4.3. In de Australische wateren

De parelvisserij op het Australisch continentaal plateau leidde na de Tweede Wereldoorlog tot een conflict met Japan.

Deze visserij werd er sedert het midden van de vorige eeuw geëxploiteerd. Japan nam hier actief aan deel sinds 1930.

Na de oorlog werd gevreesd dat de Japanse concurrentie zich nog sterker zou ontwikkelen en de Australische regering baseerde zich op art. 9 van het vredesverdrag met Japan om te bekomen dat onderhandelingen zouden worden aangeknoopt over de sluiting van een verdrag dat behoudsmaatregelen zou bevatten. Pas in 1953 ging Japan ermee akkoord over de wederzijdse visserijbelangen te onderhandelen maar deze poging werd al gauw opgegeven.

De "Pearl Fisheries Act" van 1952 (1), die de parelvisserij buiten de territoriale wateren regelde, werd aangevuld door een tweede "Fisheries Act" in 1953 (2). Hierdoor werd eerstgenoemde ook toepasselijk gemaakt op de epicontinentale wateren en dit niet alleen voor Australische, maar ook voor buitenlandse vissers en schepen. Het continentaal plat wordt hierbij omschreven als de zeebodem en de ondergrond, tot op een diepte van honderd vadem.

Op 11 september 1953 volgt de Australische Proclamatie nopens het Continentaal Plateau : "Australië oefent soevereine rechten uit over de zeebodem en de ondergrond van het continentaal plateau, aangrenzend aan zijn kusten... met de bedoeling de natuurlijke rijkdommen die zich daar bevinden te exploreren en te exploiteren" (3). De Fisheries Acts en de Proclamatie behandelen dus dezelfde gebieden(4).

Hierop volgde Japans protest. Volgens het traditioneel concept van de vrijheid van visserij in volle zee kon de nationale wetgeving van een staat met betrekking tot gebieden in volle zee enkel van toepassing zijn op de eigen onderdanen. Tenslotte werd overeengekomen de zaak voor te leggen aan het Internationaal Gerechtshof (19 februari 1954) (5).

Op 24 mei 1954 werd door beide partijen een "Provisional Regime to regulate Pearling by Japanese Nationals" ondertekend (6). Dit voorlopig akkoord zou van kracht blijven in afwachting van de uitspraak van het Hof over de toepasselijkheid van de Australische wetgeving. Het geschil werd evenwel nooit aan het Internationaal Hof voorgelegd. De Conventie inzake het Continentaal Plat van 1958 bevatte een regeling van de sedentaire visvangst die overeenstemde met de Australische aanspraken, zodat deze een legitiem karakter verwierven. Japan was één van de weinige staten die te Genève tegen deze conventie stemden. Tegen deze tijd opereerden de Japanse parelvisserij nog alleen in de hen toegewezen gebieden, maar ten gevolge van de marktvoorwaarden waren de Japanse belangen ondertussen reeds teloorgegaan (7).

(1) ST/LEG/SER.B/6, 423

(2) Ibid., 421

(3) Commonwealth of Australia Gazette, n° 56, sept. 11, 1953, 2563, geciteerd door GOLDIE, L., I.C.L.O., 1954, o.c., 539

(4) Door zijn soevereiniteitsaanspraken over het continentaal plat in direct verband te stellen met het uitoefenen van controle op de Japanse deelname in de parelvisserij, sluit Australië aan bij het in 1953 opgestelde ontwerp van de Commissie voor Internationaal Recht in verband met het continentaal plat (*infra*). Cfr. Wörterbuch des Völkerrechts, o.c., vol. II, p. 759

(5) ODA, S., Z.A.O.R.V., 1957/58, o.c., 83-86. O'CONNELL, D., A.J.I.L., 1955, o.c., 185-188 en 190-193. Idem, Australian Coastal Jurisdiction, ed. O'CONNELL, D., International Law in Australia, London, Stevens & Sons, 1965, 282-284. DUPUY, R., 1974, o.c., 130. HEIDELMEYER, W., Der Australisch-Japanische Perlfischerei-Streit, A.V., 1955/56, 128-130. SCHELLE, G., R.G.D.I.P., 1953, o.c., 41-43. MOUTON, M., R.C.A.D.I., 1954 I, o.c., 445-455. GOLDIE, L., I.C.L.O., 1954, o.c., 539-542

(6) U.N.T.S., vol. 191, 125

(7) LEYSER, J., Fisheries Zones in the S.W. Pacific, A.V., 1969/70, 151

4.4. In de Europese wateren

4.4.1. Het Zweeds-Sovjet geschil in de Baltische Zee

Wij beschreven reeds de Russische eis op een twaalf mijl brede exclusieve visserijzone in de Noordelijke IJszee (1921) en in de Zee van Ochotsk, de Tartaarse Golf, de Japanse Zee en langs de oostkust van Sakhalin (1923).

Tengevolge van de hevige protesten die hierop volgden werden toen met alle betrokken staten afzonderlijke regelingen getroffen : met Groot-Brittannië in 1930 (1), met Noorwegen in 1925, met Duitsland in 1925, met Japan in 1928; met Finland bestond het verdrag van 1920.

Van 1927 af echter zal de Sovjet-Unie systematisch en officieel twaalf mijl aan nemen als limiet van zijn territoriale wateren (2). Een decreet van 1935 bepaalde verder dat de visserij binnen de territoriale wateren exclusief wordt voorbehouden aan de Russische vissers (3).

Het dient opgemerkt te worden dat de Sovjet-Unie op dat ogenblik nog geen kuststaat was van de Baltische Zee, behalve in de Finse Golf waar het visserijregime werd bepaald door de conventie met Finland van 1920. Door de annexatie van Letland, Estland en Litauen in 1940 wordt de Sovjet-Unie wel degelijk een Baltische staat en breidt het dus ook zijn territoriale wateren langs deze republieken uit tot twaalf mijl (4).

De eerste incidenten traden op in de periode 1948-50, toen verschillende Zweedse vissersvaartuigen op diverse afstanden van de kust binnen de Russische territoriale wateren werden in beslag genomen. Telkens werd van Zweedse zijde hevig geprotesteerd. Op 26 mei 1950 werd voor het eerst op deze protesten geantwoord : de Sovjet-Russische nota bevatte de eerste officiële bevestiging van het bestaan van een twaalfmijlszone in de Baltische Zee, behalve in de gevallen waar internationale overeenkomsten andere regelingen tot stand brachten. Binnen deze zone oefenen de Sovjet-autoriteiten toezicht uit over alle vreemde schepen en zijn zij bevoegd deze in beslag te nemen. De wettelijkheid van de twaalf mijlen territoriale zee wordt gebaseerd op de decreten van 1927 en 1935.

Tegen de unilaterale uitbreiding van de territoriale wateren in de Baltische Zee werd op 24 juli 1950 geprotesteerd door Zweden en Denemarken. Zij wezen op het feit dat de Europese naties in de Baltische Zee een eeuwenlange gewoonte hadden onderhouden van een drie of vier mijlen territoriale zee.

Het Sovjet-Ministerie van zijn kant ontkende het bestaan van een algemene volkenrechtelijke regel inzake de territoriale wateren en het beschouwde de controle over en de bepaling van de breedte van deze wateren als behorende tot de exclusieve bevoegdheid van de betrokken staat. De Sovjet-territoriale wateren waren bepaald door de ordonnantie van 1927 en sindsdien had geen enkele uitbreiding meer plaatsgevonden.

-
- (1) Met Groot-Brittannië werd in 1956 een tweede visserij-akkoord gesloten dat Britse vissers toelaat "te vissen, te varen en aan te leggen" in bepaalde delen van de Barents Zee en binnen drie mijl van de kust : U.N.T.S., vol. 266, 210. Dit verdrag werd in 1962 door Groot-Brittannië opgezegd omdat er jaarlijks opnieuw diende over onderhandeld te worden en omdat de toegelaten gebieden voor de visserij weinig interessant waren.
Cfr. WINDLEY, D., o.c., 502. GRZYBOWSKI, K., o.c., 154-155
 - (2) 15 juni 1927 : Decreet van het Centraal Comité betreffende de bescherming van de grenzen : ST/LEG/SER.B/1, 116
 - (3) 25 september 1935 : Besluit van de Raad van Volkscommissarissen : ibid., 124
 - (4) DE HARTINGH, F., o.c., 18-20
Cfr. REINKEMEYER, H., o.c., 141-143. SOLODOVNIKOFF, P., o.c., 210.

Een Zweedse nota van 18 juli 1951 herhaalde hetzelfde argument aangaande het bestaan van een gewoonterechtelijke regel m.b.t. de territoriale wateren in de Baltische Zee. De ordonnantie van 1927 werd als ongeldig beschouwd in de Baltische Zee aangezien zij enkel van toepassing kon zijn op de zeeën waarvan het regime niet bij verdrag geregeld was, met name de Poolwateren en de Gele Zee. Zweden stelde voor het geschil voor te leggen aan het Internationaal Gerechtshof.

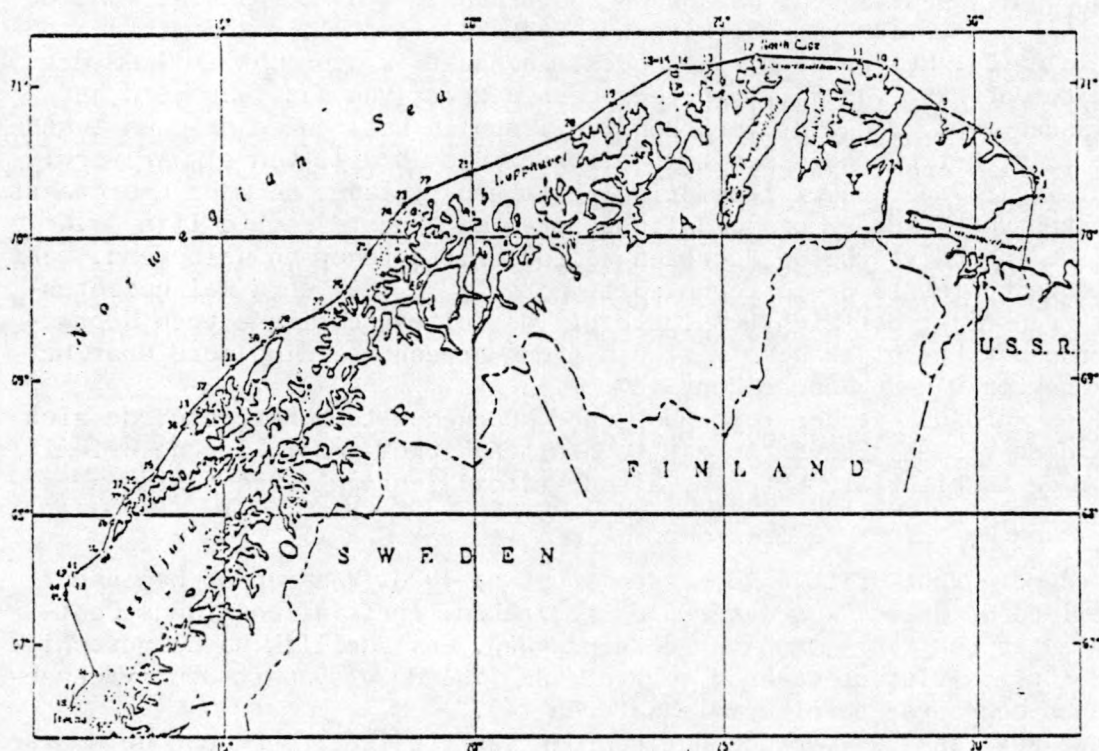
De Sovjet-regering verwierp dit voorstel omdat het geschil handelde over wateren die onder exclusieve Sovjet-jurisdictie vielen; zij ontkende opnieuw het bestaan van een volkenrechtelijke regel inzake de breedte van de territoriale wateren en verwierp de idee dat een internationale gewoonte een bindend precedent kan scheppen; zij bevestigde opnieuw het recht van een staat, de breedte van zijn territoriale zee te bepalen bij gebrek aan speciale verdragen die tegengestelde regelingen bevatten. Het verdrag van Dorpat met Finland van 1920 was volgens haar trouwens opgeheven door de ratificatie van latere verdragen van 1940 en 1947.

Een zeer ernstig incident greep plaats in juni 1952, toen twee Zweedse verkenningsvliegtuigen boven de Baltische Zee werden neergeschoten. Opnieuw werd door Zweden aangedrongen op een regeling door het Internationaal Hof maar dit werd weer geweigerd op grond van het onvervreemdbaar recht en de plicht van de Sovjet-Unie om zijn grenzen tegen elke schending te beschermen.

Gedurende ongeveer drie jaar kwamen geen incidenten meer voor, tot in 1955 vier Zweedse treilers, door een hevige storm verplicht bij de Russische kust bescherming te zoeken, in beslag genomen werden. De schepen en hun bemanningen werden pas vrijgelaten na betaling van zware boetes en confiscatie van hun vangst en netten (1).

Zweden stond in dit conflict op het standpunt van een verplichte "de facto" erkenning en een "de iure" verwerping van de Russische eis (2). Aan dit geschil werd geen formele oplossing gegeven, doch de toestand evolueerde onder invloed van de ontwikkelingen na de Zeerechtconferenties van Genève.

- (1) GLENN, G., *The Swedish-Soviet Territorial Waters Controversy in the Baltic*, A.J.I.L., 1956, 942-949. SHAPIRO, C., *The Limits of Russian Territorial Waters in the Baltic*, B.Y.I.L., 1950, 439-448. DE HARTINGH, F., *o.c.*, 20-23. SWARZTRAUBER, S., *o.c.*, 187-188. ODA, S., 1963, *o.c.*, 24.
Cfr. SOLODOVNIKOFF, P., *o.c.*, 211
- (2) GLENN, G., *o.c.*, 948.
Cfr. VISSER 'T HOOFT, H., *o.c.*, 245.

KAART XIV - De Noorse west- en noordkust

Naar : KNIGHT, G., 1980, (5-35)

4.4.2. De Anglo-Norwegian Fisheries Case

Op 18 december 1951 werd door het Internationaal Gerechtshof in de "Fisheries Case" een oordeel gevelde in het voordeel van Noorwegen (1). Deze uitspraak stelde een einde aan een veertigjarig Brits-Noors visserijgeschil.

Als wij de historische achtergrond van dit geschil kort herhalen dan zien wij dat Noorwegen voor het eerst aanspraak maakte op een viermijlszone in 1745 : kapingen werden verboden binnen een afstand van één Deense mijl of vier zeemijlen van de kust. Twee jaar later volgt een decreet dat de Russische vissers verbiedt binnen deze afstand te vissen langs de kust van Finmark (supra). Wat de breedte van de door Noorwegen opgeëiste zone aangaat, zal deze politiek gedurende de volgende tweehonderd jaar onveranderd blijven; de kwestie van de basislijnen werd pas heel wat later een probleem.

Het aanvangspunt van de Noorse aanspraak in verband met de toepassing van het rechte basislijnsysteem voor de berekening van de vier mijlenzone is een decreet van 1812 (2). Het werd voor het eerst in praktijk gebracht in 1869 met betrekking tot de kust van Söndmøre; door een decreet van dat jaar werd het vreemde vissers (vnl. Zweedse) verboden te vissen in het gebied gelegen achter een rechte lijn, getrokken tussen twee eilanden die 26 mijl van elkaar verwijderd lagen. In 1889 werd hetzelfde principe toegepast langs de meer noordwaarts gelegen kusten van Nordmøre en Romdal; hier was de langste rechte lijn 26,6 mijl lang. De inhoud van beide decreten was de Britse regering welbekend, maar zij besloot toch niet te protesteren. Het decreet van 1869 werd wel gecontesteerd door Frankrijk, dat zich tenslotte bij de feiten neerlegde toen Noorwegen aanvoerde dat het bijzondere metingssysteem gerechtvaardigd werd door het speciaal karakter van de Noorse kust (3).

Deze politiek werd ook verder toegepast door Noorwegen toen het weigerde zich bij de Noordzee Visserijconventie aan te sluiten, zowel omdat hier de driemijls-limiet voor de territoriale wateren, als de tienmijlenregel voor baaien werd aangenomen.

De problemen met Groot-Brittannië werden acuut na 1906. Van dan af begonnen Britse treilers de Noorse kustwateren op te zoeken, eerst alleen langs Oost-Finmark en later ook ten westen van de Noordkaap. Onmiddellijk na de verschijning van de Britse vissers verbood een wet van 1906 de visvangst door vreemdelingen binnen de Noorse territoriale wateren (4).

Een volgende wet van 1908 verbood het gebruik van treilers, ook door de Noorse vissers, in hetzelfde gebied. Incidenten, gepaard met aanmaningen en aanhoudingen waren schering en inslag. Informele discussies tussen visserij-experten van beide staten leidden niet tot een overeenkomst.

Het decreet van 12 juli 1935 (5) stelde de Noorse opvattingen tenslotte klaar en duidelijk in het licht : Noorwegen paste een voorbehouden visserijzone van vier mijl toe, gemeten vanaf een reeks rechte basislijnen. Dit decreet was van toepassing op het deel van de kust, gelegen tussen de Finse (nu Russische) grens en de zuidelijke zijde van de Vestfjord.

(1) International Court of Justice, Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders, 1951, Fisheries Case, United Kingdom v. Norway

(2) ST/LEG/SER.B/6, 35

(3) SMITH, H., The Anglo-Norwegian Fisheries Case, Y.W.A., 1953, 286-287.
ALEXANDER, L., Y.W.A., 1960, o.c., 240-241

(4) ST/LEG/SER.B/6, 548

(5) Ibid., 35

In dit gebied werden 48 punten bepaald, verbonden door 47 rechte lijnen. De voorbehouden visserijzone omvatte dus zowel alle wateren gelegen achter deze basislijnen, als een hieraan parallelle zone van vier mijl breed. Dit decreet zou later het centrale discussiepunt van de procedure voor het Internationaal Gerechtshof uitmaken. Hoewel het decreet slechts expliciet over de afbakening van een voorbehouden visserijzone handelt werd bij de behandeling voor het Internationaal Hof algemeen aangenomen dat het hier in feite om een aanspraak over de Noorse territoriale wateren gaat.

De basispunten waartussen de rechte lijnen getrokken waren, waren gelegen op het vasteland of op eilanden van diverse grootte of op geïsoleerde rotspunten waarvan enkele slechts bij laagtij zichtbaar waren. Van de 47 basislijnen waren er 25 meer dan tien mijl lang; de drie langste bedroegen respectievelijk 44, 40 en 39 mijl (1).

In de loop van de volgende jaren werden onderhandelingen aangeknoopt. In afwachting van het resultaat liet de Noorse regering weten dat het decreet voorlopig niet al te strikt zou worden toegepast. Toen in 1948 nog steeds geen oplossing was gevonden wijzigde Noorwegen zijn toegeeflijke houding en de incidenten werden steeds frequenter (2).

Het geschil werd door Groot-Brittannië bij het Internationaal Hof aanhangig gemaakt op 28 september 1949. Tijdens de verdere procedure werden door beide partijen een geschreven memorie en een antwoord ingediend. De uitspraak van het Hof volgde op 18 december 1951.

Bij de voorlegging van de zaak aan het Internationaal Hof werd het door Groot-Brittannië verzocht :

- (a) de volkenrechtelijke principes aan te duiden die dienen toegepast te worden bij de bepaling van de basislijnen van waaraf Noorwegen zijn viermijls visserijzone mag berekenen en, waar nodig, deze basislijnen te definiëren met de bedoeling verdere juridische meningsverschillen te vermijden
- (b) schadevergoeding toe te kennen aan de Britse regering voor alle Noorse interventies bij de visvangst door Britse vissersvaartuigen buiten de zone die de Noren, volgens de beslissing van het Hof onder (a), voor hun eigen onderdanen mogen voorbehouden (3).

Hieruit blijkt dat de toepassing van de viermijlszone niet langer door Groot-Brittannië wordt betwist, maar enkel het basislijnensysteem en de verschillende volkenrechtelijke aspecten die voortvloeien uit zijn toepassing in het decreet van 1935.

Het *Britse* standpunt omvatte volgende stellingen : het volkenrecht schenkt de staten niet het recht om op arbitraire wijze de basislijn van hun territoriale zee te bepalen. De voornaamste regel in dit verband is, dat de territoriale wateren moeten gemeten worden vanaf de kustlijn; gevallen waarin van deze regel afgeweken mag worden zijn te beschouwen als uitzonderingen op de algemene regel die strikt vastgelegd is door het volkenrecht. Als excepties worden beschouwd : inkepingen in de kust die het karakter van een baai vertonen; in dit geval mag een rechte basislijn over de ingang getrokken worden, op voorwaarde dat deze niet langer is dan tien mijl. Een aantal baaien kunnen daarnaast ook worden beschouwd als historische baaien. Wat betreft de eilanden, eilandjes, rotspunten en banken vóór de kust wordt aangenomen dat enkel land dat permanent boven water uitsteekt over een eigen territoriale strook kan beschikken.

-
- (1) EVENSEN, J., *The Anglo-Norwegian Fisheries Case and its Legal Consequences*, A.J.I.L., 1952, 614 en 610. SMITH, H., *Y.W.A.*, 1953, o.c., 283-284
 - (2) ORFIELD, L. & RE, E., *Cases and Materials on International Law*, London, Stevens & Sons, 1956, 260
 - (3) Cfr. Application, *I.C.J.*, Pleadings, Oral Arguments, Documents, 1951, vol.I, 8

De praktijk om, zoals in het decreet van 1935, de basislijn en de territoriale zee te berekenen vanaf deze voor de kust gelegen eilanden, eilandjes en rotsen is dus in elk geval onaanvaardbaar. De enige uitzondering wordt in dit opzicht gevormd door eilanden en eilandjes, gelegen in de monding van een baai van meer dan tien mijl breed; in dit geval kunnen zij dienen als basispunten voor de basislijnen, die nochtans niet langer mogen zijn dan tien mijl. Wat betreft de straten, gelegen tussen het vasteland en een eiland of tussen twee eilanden, wordt het volgende aangenomen : een straat of sound die twee delen van de volle zee verbindt heeft een territoriale strook langs beide oevers. Een straat die de volle zee verbindt met de interne wateren wordt behandeld als een baai : een basislijn wordt getrokken over de monding, op de dichtst bij de ingang gelegen plaats waar de opening niet groter is dan tien mijl (1).

Het Noorse standpunt daarentegen houdt rekening met geografische, economische en historische elementen :

Het geschil handelt over de drie meeste noordelijke provincies van Noorwegen : Nordland, Troms, en Finmark, alle praktisch volledig boven de Poolcirkel gelegen. Het enig economisch bestaansmiddel voor de bevolking van deze uithoek van de beschaving bestaat sedert eeuwen in de kustvisserij. Het Noorse pleidooi geeft dan een historisch overzicht van de ononderbroken praktijk in verband met de viermijlszone en de basislijnenmethode ("Noorse methode" genaamd), waarvoor vooral gesteund wordt op het decreet van 1812.

Het Noorse antwoord op de Britse stellingnamen luidt kortweg als volgt : er bestaat geen algemene volkenrechtelijke regel inzake de berekening van de territoriale wateren van een staat vanaf de "normale kustlijn"; en zelfs indien een dergelijke regel bestond dan zou Noorwegen hier niet door gebonden zijn, omwille van zijn constante en ononderbroken afwijkende handelswijze; het volkenrecht verbiedt een staat niet, om voor de bepaling van zijn territoriale wateren, rechte basislijnen te trekken "from headland to headland".

Noorwegen kon ook het Britse standpunt met betrekking tot de baaien niet aannemen, vooral gezien de eigenaardigheid van de Noorse kust. Volgens Noorwegen bestond er trouwens geen uniforme regel die tien mijl als maximale lengte van een basislijn over de opening van een baai voorschrijft. Ook weerlegt het de Britse theorie inzake de bepaling van de territoriale wateren rond eilanden, eilandjes, riffen of archipels. De "outer coastline theory" die deze eilanden of eilandengroepen als delen van de kust behandelt en van waaraf de territoriale wateren gemeten worden, is volgens Noorwegen niet strijdig met het volkenrecht. Ook inzake straten verschilt Noorwegen van mening : een duidelijk onderscheid dient gemaakt te worden tussen "internationale straten" die gebruikt worden voor het internationaal zeeverkeer en de voor de internationale scheepvaart onbelangrijke routes binnen de interne wateren die langs de hele Noorse kust gevormd worden door de "Skjaergaard" (2) (3).

De uitspraak van het Internationaal Gerechtshof was volledig in het voordeel van Noorwegen. Het Hof oordeelde met tien stemmen tegen twee dat de methode voor de afbakening van de visserijzone, zoals aangewend in het Noors decreet van 12 juli 1935, niet strijdig was met het volkenrecht. Met acht stemmen tegen vier oordeelde het dat de door dit decreet bepaalde basislijnen, in toepassing van deze methode, niet strijdig waren met het volkenrecht (4).

(1) Cfr. Conclusies bij het Brits mondeling antwoord, I.C.J., Pleadings, 1951, vol. IV, 163-164

(2) D.i. een sliert van ongeveer 125.000 soms minuscule eilandjes langs de hele lengte van de Noorse kust

(3) I.C.J., Pleadings, 1951, vol. IV, 165 e.v.

(4) I.C.J., Reports, 1951, 143

Bij zijn oordeel hield het Hof terdege rekening met de specifieke geografische gegevens van het gebied zoals de configuratie van de kust, de eigenaardigheden van de Skjaergaard, de toestand van de meest noordelijke territoria en het vi-taal economisch belang van de bewoners van deze barre streken.

In verband met de volkenrechtelijke aspecten werden de volgende conclusies ge-poneerd :

(a) Voor de berekening van de breedte van de territoriale wateren dient de laag-waterlijn in acht genomen te worden (1).

(b) Rekening houdend met de geografische realiteit, dient de Skjaergaard be-schouwd te worden als één geheel met het vasteland en het is dus van de uiter-ste grens van de Skjaergaard dat de territoriale wateren dienen berekend te worden (2).

(c) De toepassing van de "tracée parallèle methode" op de Noorse kust wordt ver-worpen; het uiterst onregelmatig karakter van de kust van Oost-Finmark en de aanwezigheid van een archipel langs de hele westkust maken de toepassing van een andere methode noodzakelijk. Ook de door Groot-Brittannië voorgestelde "cir-kelboogmethode" wordt door het Hof verworpen als nieuwe techniek voor de afba-kening van de territoriale zee (3).

(d) Het bestaan van een tienmijlsregel voor baaien en als maximale lengte van de basislijn tussen eilanden wordt categorisch verworpen (4).

(e) Het Hof gaat niet in op de volkenrechtelijke regels in verband met zeestra-ten, maar het stelt duidelijk dat de wateren gelegen tussen de Skjaergaard en het vasteland (ook de "indreleia", een door Noorwegen met kunstmatige middelen voor de scheepvaart aangepast gedeelte) tot de interne wateren behoren (5).

(f) Als fundamentele volkenrechtelijke criteria die aan de basis van de uit-spraak liggen worden geciteerd :

- de afbakening van de territoriale wateren door een staat heeft altijd een volkenrechtelijk aspect, maar het is en blijft toch een unilaterale daad (6)

- Het Hof benadrukt de nauwe relatie tussen de territoriale zee en het aangren-zende land. Een staat dient bij de afbakening van zijn territoriale wateren over de nodige ruimte te beschikken om deze te kunnen aanpassen aan de praktische lokale noden (7)

- Niettegenstaande deze relatieve soepelheid mag een staat bij de bepaling van de basislijnen toch niet afwijken van de algemene kustlijn (8).

- Een andere fundamentele overweging handelt over door land ingesloten of ver-deelde kustwateren. De bepaling van de basislijnen dient in dit geval te ge-beuren na onderzoek van de vraag of de wateren, gelegen binnen deze lijnen, zo nauw verbonden zijn met het land dat zij redelijkerwijze mogen beschouwd worden als interne wateren (9)

(1) I.C.J., Reports, 1951, 128

(2) Ibid.

(3) Ibid., 129-130

(4) Ibid., 131

(5) Ibid., 132

(6) Ibid.

(7) Ibid., 133

(8) Ibid.

(9) Ibid.

- Tenslotte wordt nog gewezen op de bijzondere economische belangen van bepaalde streken waarvan de realiteit en het belang geïllustreerd worden door het langdurig gebruik. Naast de geografische en de economische factor wordt dus ook de historische factor als bewijs aanvaard voor de gegrondheid van de Noorse aanspraak. In dit verband onderzoekt het Hof de vraag of de ononderbroken toepassing van het rechte basislijnsysteem door Noorwegen doorheen de negentiende eeuw op protest van vreemde staten botste, hetgeen nauwelijks het geval was (1).

Deze uitspraak van het Internationaal Hof heeft aanleiding gegeven tot talloze commentaren en kritieken. Enerzijds mag de draagwijdte ervan niet overschat worden in die zin dat zij handelde, zoals het Hof zelf herhaaldelijk benadrukte, over een kust met een buitengewone geografische configuratie.

De uitspraak kwam in essentie neer op de judiciële bevestiging van het feit dat rechte basislijnen die de algemene lijn van de kust volgen en die beantwoorden aan de criteria nopens de insluiting van interne wateren, niet strijdig zijn met het volkenrecht.

Evenmin dient dit arrest gezien te worden als een totaal omverwerpen van de algemene principes in verband met de afbakening van de territoriale wateren. Het Hof benadrukte zelf immers dat deze afbakening altijd een internationaalrechtelijk aspect vertoont. Toch worden de vroeger als axiomata beschouwde regels hier met een uiterste soepelheid gehanteerd. Een belangrijk aspect van deze zaak is dan ook de positie van het Hof t.a.v. het bestaan van bindende internationaal gewoonterechtelijke regels, in casu dat de basislijn van de territoriale wateren alle inkepingen van de kust dient te volgen en dat er een tienmijlslimiet zou bestaan voor de berekening van de territoriale wateren in het geval van baaien (2). Het Hof onderstreept de noodzaak van deze flexibiliteit en houdt zo doende rekening met historische, economische en geografische gegevens die hier in een unieke combinatie aanwezig zijn (3).

Toch kan de verdere invloed van deze uitspraak van het Internationaal Gerechtshof niet genoeg worden benadrukt. Zij was, zoals wij verder zullen zien, van doorslaggevend belang bij de opstelling van de Conventie over de Territoriale Zee en de Aangrenzende Zone van 1958 (4) en lag ook aan de basis van verscheidene latere aanspraken, zodat de behandeling van deze case even goed, zoniet nog beter, kon worden ondergebracht onder het volgende hoofdstuk "het bijzonder belang van de kuststaat" (5).

(1) I.C.J., Reports, 1951, 133

Cfr. EVENSEN, J., o.c., 612-625. SMITH, H., Y.W.A., 1953, o.c., 284-301. JOHNSON, D., The Anglo-Norwegian Fisheries Case, I.C.L.Q., 1952, 147-171. AUBY, J., Les problèmes de la mer territoriale devant la Cour Internationale de Justice, J.D.I., 1953, 24-54. ORFIELD, L. & RE, E., o.c., 257-271. Troubled Waters, The Marginal Sea Controversy, S.L.R., 1951, 546-553. COLOMBOS, J., 1967, o.c., 114-115. FITZMAURICE, G., The Law and Procedure of the International Court of Justice 1951-54 : Points of Substantive Law, B.Y.I.L., 1954, 371-428. Britisch-Norwegischer Fischerei-Fall, Wörterbuch des Völkerrechts, o.c., vol. I, 252. VERZIJL, J., Territorial Controversies before the International Court of Justice, N.T.I.R., 1954, 258-265. WALDOCK, C., The Anglo-Norwegian Fisheries Case, B.Y.I.L., 1951, 114-171

(2) Betekent dit dat universaliteit een voorwaarde is voor het aanvaarden van een bepaalde praktijk als een bindende internationale gewoonte ? Hierop wordt niet expliciet ingegaan. Als alternatief stelt het Hof de hogervermelde volkenrechtelijke criteria, m.a.w. de soepele toepassing van de principes, tegen de algemene achtergrond van de verklaring dat de afbakening van de territoriale zee altijd een volkenrechtelijk aspect vertoont. LAUTERPACHT, H., The Development of International Law by the International Court, London, Stevens & Sons, 1958, 368-371

(3) COLOMBOS, J., 1967, o.c., 117-118. EVENSEN, J., o.c., 630

(4) Art. 4 (2), art. 4 (4), art. 3

(5) Cfr. JOHNSTON, D., o.c., 249. JOHNSON, D., The Special Interest of Coastal States, N.D.L.S., III, 46-47

4.4.3. IJsland v. Groot-Brittannië e.a.

Van 1859 tot 1901 bedroeg de breedte van de IJslandse territoriale wateren één Deense mijl of vier zeemijlen. In 1901 werd deze teruggebracht tot drie zeemijlen ten gevolge van het Brits-Deens verdrag dat de visserij buiten de territoriale wateren van IJsland en de Far Oer Eilanden regelt. Op 5 april 1948 werd een wet gestemd nopens de instandhouding van de visserij boven het continentaal plat (1). Hierdoor kreeg het Visserijministerie de bevoegdheid om behoudszones in te richten binnen de grenzen van het IJslands continentaal plat; in deze zones zou elke visvangst door IJsland gereguleerd en gecontroleerd worden. Deze reglementering zou niet strijdig mogen zijn met bestaande of toekomstige visserij-akkoorden waar IJsland bij betrokken was.

Op 3 oktober 1949 werd de Britse regering op de hoogte gesteld van de IJslandse intentie om de Brits-Deense conventie van 1901 op te zeggen, dit in het kader van de voorbereiding van de uitvoering van de wet van 1948. In de IJslandse nota werd erop gewezen dat de conventie van 1901 werd gesloten door Denemarken in de tijd dat IJsland nog geen soevereine staat was en dat het de bedoeling was deze te vervangen door een nieuw akkoord dat nauwer zou aansluiten bij de opvattingen van het IJslandse volk.

Op 22 april 1950 werd een eerste reeks reglementen uitgevaardigd in uitvoering van de wet van 1948. Het gebruik van treilers en Deense "seine netten" (2) werd verboden in een deel van de Noordijzlandse kustwateren, dit in een strook van vier mijl breed, gemeten vanaf een reeks rechte basislijnen getrokken tussen de uiterste punten van de kust, eilanden en rotspunten. Deze basislijn geleek sterk op die welke beschreven werd in het Noors decreet van 1935 en die het voorwerp uitmaakte van het Brits-Noors geschil dat door het Internationaal Gerechtshof werd beslecht. Dit reglement zou van kracht worden op 1 juni 1950, maar er werd voorzien dat bij de uitvoering ervan rekening zou worden gehouden met de bestaande conventies, m.a.w. de toepassing ervan zou niet worden afgedwongen tegenover de Britse vissers vóór 3 oktober 1951.

De Britse regering protesteerde hevig tegen de invoering van de viermijlslimiet en tegen de voorgestelde basislijnen. Zij stelde voor om een status quo te behouden tot na de uitspraak van het Internationaal Hof in het geschil met Noorwegen. Er werd eveneens geprotesteerd door België, Nederland, en de D.B.R., en door onofficiële Zweedse en Noorse visserij-instanties. Deze laatste werden voornamelijk bij hun haringvangst langs de noordkust van IJsland bedreigd, doch de positie van hun eigen regeringen op het punt van de viermijlslimiet en het gebruik van rechte basislijnen maakte het hen onmogelijk om de IJslandse wetgeving aan te vallen (3).

Ook na de uitspraak van het Internationaal Hof in de Anglo-Norwegian Fisheries Case op 18 december 1951, werd geen vergelijk bereikt tussen IJsland en de staten die geprotesteerd hadden.

Op 19 maart 1952 werden dan ook verdere reglementen uitgevaardigd (4). Niet alleen werden de in 1950 ingestelde basislijnen bevestigd, maar het systeem werd zelfs uitgebreid rond de hele kust van het eiland. Elke buitenlandse visserij en elk gebruik van treilers en seine netten, ook door IJslanders, waren nu ver-

(1) ST/LEG/SER.B/1, 12

(2) Een "seine" is een lang net met vlottende elementen bovenaan en gewichten onderaan bevestigd. Het wordt rond een visschool aangebracht. Vervolgens wordt de lijn op de bodem van het net aangehaald zodat de vis in het beursvormig net gevangen zit. In zijn recentste versie kan het net verschillende hectaren beslaan en tot 150 ton vis in één worp ophalen.

Cfr. ROSS, D., o.c., 163, illustratie *ibid.*, 164

(3) JOHNSON, D., *Icelandic Fishery Limits*, I.C.L.O., 1952, 71-73

(4) ST.LEG/SER.B/6, 516

boden binnen een zone van vier mijl, berekend vanaf een reeks basislijnen getrokken tussen de uiterste punten van de kust, eilanden en rotsen en over de opening van baaien. 48 basispunten werden aangeduid. Het was ook voorzien dat bepaalde geïsoleerde en verderafgelegen eilandjes over een eigen viermijlszone zouden beschikken. Deze reglementering zou van kracht worden op 15 mei 1952. Zij werd door IJsland gerechtvaardigd op basis van de dalende vangst van schelvis, schol en kabeljauw in de IJslandse kustwateren sedert 1949 en zij was bedoeld als beschermende maatregel voor de broedgronden in de IJslandse baaien.

Groot-Brittannië protesteerde op 2 mei 1952 en de Britse visserij-industrie zorgde spoedig voor een invoerboycot op alle IJslandse vis. IJsland volgde hier duidelijk het Noorse systeem na en voelde zich gesterkt door de uitspraak van het Internationaal Hof in de Fisheries Case. Over het algemeen zou dus kunnen verwacht worden dat de IJslandse basislijnen ook als niet-strijdig met het volkenrecht zouden dienen geacht te worden. Twee argumenten werden hier door Groot-Brittannië tegen ingebracht. De basislijn over de Baai van Faxa is 66 mijl lang (18 mijl langer dan de langste Noorse basislijn) en kan niet worden beschouwd de algemene lijn van de kust te volgen; de tussen de gekozen basispunten gelegen wateren bevonden zich volgens Groot-Brittannië ook niet "inter fauces terrae" - twee van de voornaamste argumenten waarop het Internationaal Hof zijn oordeel baseerde. Verder is hier geen sprake van een lang en ononderbroken gebruik van de viermijlsgrens (1).

Ook werd door Groot-Brittannië schadevergoeding geëist als compensatie voor de verstoring van de visvangst in gebieden die door de Britten als volle zee werden beschouwd.

De situatie bleef onveranderd tot na de Eerste Zeerechtconferentie van Genève, toen IJsland op 30 juni 1958 zijn voorbehouden visserijzone uitbreidde tot twaalf mijl vanaf het rechte basislijnsysteem. Het geschil neemt dan ernstiger vormen aan en zal op zijn beurt aanleiding geven tot beslechting door het Internationaal Hof in 1974 (infra) (2).

-
- (1) JOHNSON, D., I.C.L.Q., 1952, o.c., 350-351. ALEXANDER, L., Y.W.A., 1960, o.c., 242-243. VISSER 'T HOOFT, H., o.c., 250-251. WHITEMAN, M., o.c., vol. IV, 1154-1157
- (2) WINDLEY, D., o.c., 499.

*
* *
*

De visserijgeschillen in de periode 1950-1960 vertonen niet hetzelfde klare patroon als de negentiende-eeuwse visserij-arbitrages die een oplossing kregen door principiële volkenrechtelijke uitspraken.

Wel stellen wij opnieuw dezelfde hardnekkigheid vast waarmee visserijconflicten gepaard plegen te gaan, evenals het groeiend belang van het optreden van de kuststaat waarvan de bijzondere en specifieke belangen in de Anglo-Norwegian Fisheries Case werden erkend; tenslotte constateren wij ook de toenemende tegenstelling lange afstands-visserijstaten-kustvisserijstaten.

Al deze geschillen komen voort uit aanspraken op één of andere vorm van uitgebreide visserij-jurisdictie. Bepaalde geschillen kregen geen definitieve oplossing en sleepten nog jaren aan (de tonijnoorlog, IJsland v. Groot-Brittannië en de archipel-aanspraken) (infra); andere kregen een "ad hoc"-regeling, een verdrag waarbij de partijen op hun wederzijds standpunt blijven maar dat hen toelaat hun visserijbelangen op bevredigende wijze veilig te stellen (Japan-U.S.S.R., Japan-Z. Korea, Japan-China); in nog andere gevallen werd geen formele regeling getroffen maar verwierven de aanspraken van de kuststaat een legaal karakter na de Conferentie van 1958 (Australië), of doofde het geschil uit ten gevolge van de ontwikkelingen op het vlak van de uitoefening van visserij-jurisdictie na de Conferentie van 1960 (U.S.S.R.-Zweden); slechts één geval, de Anglo-Norwegian Fisheries Case werd door een uitspraak van het Internationaal Gerechtshof geregeld. Dit befaamde arrest is van doorslaggevend belang geweest in de ontwikkeling van het concept "bijzonder belang van de kuststaat", evenals voor de aanvaarding van het rechte basislijnensysteem in bepaalde omstandigheden, en van het statuut van kustarchipels, in het Verdrag over de Territoriale Zee en de Aangrenzende Zone van 1958.

BESLUIT BIJ DEEL I

In de hier beschreven - zeer lange - periode zijn wij getuige van de evolutie van het rechtsregime van de zee van "mare nostrum", over "mare clausum" tot "mare liberum"; na een relatief korte periode van absolute vrijheid van de volle zee begint reeds het aftakelingsproces van deze doctrine en belanden wij in een stadium van "redelijke vrijheid", in de loop waarvan de eerste kiemen ontluiken van de beweging tot uitgebreide kuststaatsjurisdictie in functie van de rijkdommen van de kustwateren.

De Romeinse wetteksten in verband met de vrijheid van de zee betreffen het vrij gebruik van de zee door alle onderdanen van het Romeinse imperium en dienen daarom met voorzichtigheid benaderd te worden. Hoewel wij in de Middeleeuwen de eerste soevereiniteitsaanspraken over uitgebreide gebiedsdelen van de volle zee aantreffen, bleef de zeevisserij over heel Europa in principe vrij, met uitzondering van Schotland en de Scandinavische landen. De eerste middeleeuwse verdragsclausules met betrekking tot de visserij hadden vooral de bescherming van de vissers tegen zeerovers en piraten tot doel. Dit hoorde samen met het principe dat, volgens de Regalia de vorst jurisdictie bezat over de aangrenzende wateren maar er tevens de veiligheid van diende te verzekeren.

Uit het relaas van de historische strijd over de vrijheid van de zee bij het begin van de zeventiende eeuw is gebleken dat de visserij op een bijna toeval-lige wijze in het debat betrokken werd en er uiteindelijk een vooraanstaande rol in vertolkte. Inderdaad werden scheepvaart en visvangst door Grotius in "Mare liberum" op dezelfde voet van gemeenschappelijkheid gesteld, maar daarbij gebruikte hij de visvangst als een supplementair argument tot staving van zijn stelling.

Het werk dat eigenlijk gericht was tegen de aanspraken van Portugal en Spanje op monopolisering van de scheepvaart en handel met Indië trekt de aandacht van de Engelse bewindvoerders die er een aanval op hun visserijpolitiek in zien en dit betekent het begin van een hevige pennestrijd. De uiteindelijke triomf van de doctrine van de vrijheid van de zee resulteert dan ook in de aanvaarding van Grotius' twee premissen : de zee is in principe niet vatbaar voor occupatie (de visserij kan er niet verboden worden) en zij is onuitputtelijk.

De uitoefening van een zekere jurisdictie over de kustvisserij was evenwel een gevestigd gebruik. Dit recht wordt zelfs door de Hollanders erkend in het haringgeschil met Engeland. In andere gevallen (vnl. de noordelijke wateren) geeft het afdwingen van dit recht aanleiding tot conflicten. In de achttiende eeuw wordt de kustvisserij door menig auteur als een bijkomende reden aangehaald voor de vestiging van maritieme jurisdictie over de kustwateren. Hiervoor bestond geen vaste limiet, behalve in Scandinavië. De eerste en enige rationalisatie van deze gewoonte, de kanonschotregel, vond zijn oorsprong in neutraliteits- en veiligheidsoverwegingen. Het verband tussen deze regel en de exclusieve visserij-jurisdictie wordt pas duidelijk uitgedrukt tegen het einde van de achttiende eeuw. Op hetzelfde ogenblik ontstaat de strekking tot gelijk-schakeling van de kanonschotsafstand, als limiet van de "territoriale wateren", met één "league" of drie zeemijlen.

De negentiende eeuw kent onder Britse invloed, de zeer verspreide toepassing van deze limiet, een evolutie waar in niet onbelangrijke mate door de visserij-verdragen wordt toe bijgedragen. Zowel het Brits-Amerikaans verdrag van 1818 als het Noordzee Visserijverdrag van 1882 zijn van historische betekenis.

Dit is dan het punt waarop zich tenslotte duidelijke regels kristalliseren i.v.m. de visserijregeling : absolute vrijheid van visserij in volle zee en exclusieve visserijrechten voor de kuststaat in de territoriale zee.

Hier zijn enkele bemerkingen aan de orde : de vrijheid van de zee vertoont een positief en een negatief aspect; enerzijds wordt zij geacht te bestaan in het belang van alle staten en anderzijds houdt zij in dat schepen hier aan geen enkel rechtsgezag onderworpen zijn behalve dat van hun vlagstaat. De dichotomie volle zee (vrijheid) - beperkte territoriale zee (soevereiniteit), bestaat in het voordeel van de zeevarende mogendheden; de exploitatie van de zee is slechts van secundair belang. De tot stand gebrachte verbondenheid van de visserijregeling met deze dichotomie verhindert evenwel elke codificatiepoging van de gewoonterechtelijke norm omdat de visserijbelangen steeds tegenstrijdiger worden.

De absolute gelding van de eenvoudige basisprincipes van het zeerecht is van korte duur. De complicerende elementen vermenigvuldigen zich snel. Het conservatie-argument komt voor het eerst ten tonele in de Bering Zee Arbitrage. Dit betekent een drastische oriëntatieverschuiving die niet opgehouden heeft in belang toe te nemen. De grote reeks instandhoudingsverdragen wordt ingezet in 1911 met het Verdrag betreffende de Bescherming en de Instandhouding van de Zeerobben in de Noordelijke Stille Oceaan. Het besef dat de levende zee-rijksdommen niet onuitputtelijk zijn is definitief gevestigd. De driemijlsregel wordt het voorwerp van algemene kritiek en in vele middens wordt aangedrongen op een uitbreiding van de territoriale wateren. Eensgezindheid blijkt op dit punt onmogelijk, niet in het minst omwille van tegenstrijdige visserij-overwegingen (afstandsvisserij-kustvisserij). Twee noties, die van de aansluitende zone en die van het continentaal plateau, dragen op hun beurt bij tot de balansverschuiving in de richting van de kuststaat.

Een definitieve impuls aan deze beweging wordt gegeven door de Truman Proclamaties. Deze hadden tevens tot gevolg dat de zee voortaan steeds nadrukkelijker vanuit het oogpunt van de exploitatie van haar rijkdommen zal worden beschouwd.

Waar de toepassing van aangrenzende zones voor bepaalde specifieke doeleinden (douane-, fiscale en sanitaire zones) een gevestigd gebruik was, botsten exclusieve visserijzones tot hiertoe op quasi - algemene tegenstand omdat zij een duidelijke aanslag op het principe van de vrijheid van de volle zee inhouden en de andere staten in hun economische belangen treffen. Dergelijke zones werden tot in 1945 dan ook zelden toegepast. Het onmiddellijke gevolg van de Truman Proclamaties is nu de afkondiging van een serie Latijnsamerikaanse aanspraken van voorheen ongekennde afmetingen, die alle een economische basis hebben en streven naar monopolisering van de visserijrijksdommen, waarbij geen rekening wordt gehouden met de belangen van andere staten.

In de Declaratie van Santiago wordt voor het eerst aanspraak gemaakt op een "maritieme zone" van 200 mijl breed. Deze en andere soortgelijke aanspraken van Z.Korea en IJsland botsen op hevige weerstand en zijn aanleiding tot een aantal visserijconflicten.

De beslechting van de Anglo-Norwegian Fisheries Case door het Internationaal Gerechtshof in 1951 (één jaar voor de Santiago Declaratie) betekent de erkenning van "het bijzonder belang van de kuststaat", een theorie die in 1955 door de Technische Conferentie van Rome officieel zal worden aanvaard. Dit invloedrijke arrest opent de deur naar een soepeler gebruik van al te strakke normen in uitzonderlijke omstandigheden en onderlijnt het belang van economische, sociale en historische achtergronden.

Aan de vooravond van de Eerste Zeerechtconferentie van de Verenigde Naties is het zeevisserijregime als volgt samen te vatten :

- (i) de traditionele tegenstelling volle zee -territoriale zee blijft bestaan
- (ii) de principiële vrijheid van visserij wordt langs twee zijden beperkt : het aantal aanspraken op grotere voorbehouden visserijzones neemt toe en de bezorgdheid tot bescherming en instandhouding van de levende zee-rijksdommen

heeft aanleiding gegeven tot de afsluiting van een aantal conservatieverdragen; het door de internationale visserijcommissies gevoerde beheer, tot nu toe vnl. gestoeld op biologische criteria, ontwikkelde zich tot een volwaardige wetenschappelijk verantwoorde activiteit en levert ondanks zijn gebreken, voorlopig vrij bevredigende resultaten op; het afdwingen van de instandhoudingsmaatregelen en hun niet-toepasselijkheid op nieuwkomers vormen hierbij de voornaamste problemen; ook de visserijpolitieverdragen of het toezicht op de visserij-operaties in volle zee ter bescherming van de vissers en ter voorkoming van vis-tuigconflicten betekenen een beperking op de absolute vrijheid van de volle zee; deze zijn vooral gericht op bovengenoemd negatief aspect van dit concept, met name het ontbreken van een rechtsgezag

(iii) de principiële vrijheid van visserij in volle zee heeft tot gevolg dat de vrije concurrentie onder de deelnemers blijft bestaan; er is dus slechts uitzonderlijk sprake van allocatie of verdeling van de voorhanden zijnde voorraden; de vrije toegang tot de visserij houdt het gevaar in van overbevissing en overkapitalisatie en komt vooral ten goede aan de technologisch en economisch verst gevorderde staten

(iv) het feit dat economische belangen de visserijpolitiek van een staat bepalen wordt bevestigd door het grote aantal en de hardnekkigheid van de visserijconflicten

(v) in de periode na 1945 wordt de basis gelegd voor de grote veranderingen van de komende decennia : de afkondiging van de Truman Proclamaties, de Latijns-amerikaanse staten nemen de rol van voorvechters op, de erkenning van het bijzonder belang van de kuststaat, de eerste aanspraken op 200 mijl brede "maritieme zones", de vooruitgang van de techniek.

Keren wij nu terug tot de titel van Deel I van deze studie : "van een onbeperkte en ongereguleerde vrijheid van visserij naar een redelijk gebruik van de levende zeerijkdommen".

Wij stelden inderdaad vast dat het concept van de vrijheid van de volle zee, ontstaan uit de machtsstrijd tussen de Europese staten bij hun koloniale expansie en gebaseerd op de grondslagen van niet-toeëigening en onuitputtelijkheid, in grote trekken is blijven bestaan tot de eerste decennia van de twintigste eeuw. Wat de visserij betreft zijn de twee genoemde uitgangspunten tegen dit ogenblik evenwel door de feiten weerlegd. Onder dit regime werden bepaalde visstapels praktisch uitgeroeid, andere zijn drastisch uitgedund en er dient aan hun heropbouw te worden gewerkt. De smalle, gewoonterechtelijk ontstane driemijlsgrens voldoet niet langer aan de behoeften van de bescherming van de kustvisserij tegen schadelijke exploitatietechnieken en te talrijke buitenlandse deelname. Een nieuwe basis van de visserijregeling schijnt noodzakelijk geworden.

Zo ontwikkelt zich de theorie van het "redelijk gebruik" van de gemeenschappelijke zeerijkdommen; de vrijheid van visserij blijft bestaan maar er dient wel degelijk met de belangen van de andere staten rekening te worden gehouden⁽¹⁾. Wij beschreven de inperking van de totale vrijheid van visserij vanuit twee hoeken waardoor getracht wordt de ergste misbruiken aan banden te leggen (maar wat is redelijk ?). Dit streven culmineert in de zeerechtverdragen van 1958. Deze overgangperiode waarin de basis wordt gelegd van twee nieuwe oriëntaties : het bijzonder belang van de kuststaat en de op exploitatie gerichte benadering van de zee, vormt zodoende de aanloop tot een drastischer evolutiestadium : verdergaande aanspraken en een intensiever gebruik maken strengere reglementering noodzakelijk indien men de principiële vrijheid van de zee wil laten overleven.

(1) Zie bvb. LAUTERPACHT, H., B.Y.I.L., 1950, o.c., 403-407

